ఆగస్టు
1986

భారతి

సాహిత్య మాసపత్రిక

వెల
4 రూపాయలు

మంత్రోదయం: మాస్తి

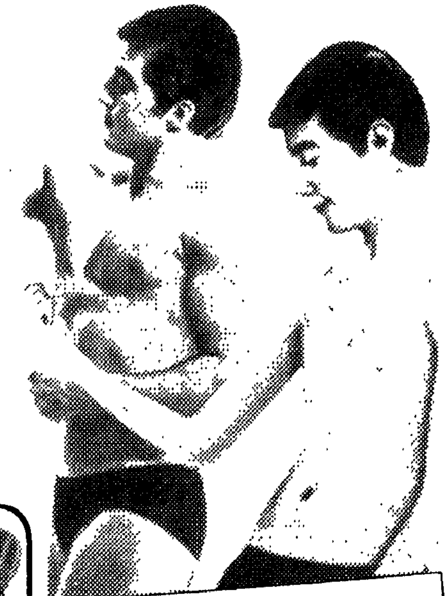
దోచిన నిధి: టాగూర్

తిక్కన సోమయాజి: సీరియల్ మొదలు

బుల్‌వర్కర్-3 ఉచిత కానుకతో

మీరు ఈ మనుషుల్లో ఎక్కువ ఎవరి పోలిక?

మీరు శక్తితో పురుషత్వంచిందే శరీరాన్ని పొందండి

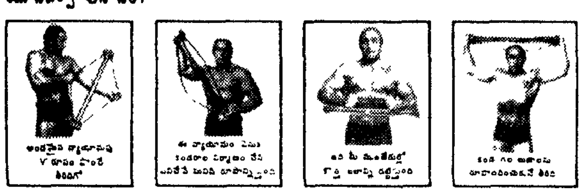
ఫలితాలు లేకపోతే మీరేం చెల్లించే పనిలేదు!

మీ పడగ్గదిలో అద్దం ముందు నిల్చుని చూసుకుంటే మీకిట్టే అర్థమైపోతుంది మీ భౌతిక స్థితి. పురుషులు అసూయపడే, స్త్రీలు మెచ్చే దారుఢ్యం మీకు నిజంగా ఉందా? లేకపోతే, మిమ్మల్ని విస్మయపరిచే వార్త ఇదిగో. ఎంతో విప్లవాత్మకమైన శరీర నిర్మాణ సాధనం రూపొందించబడింది. మీకు కొత్త రూపు దారుఢ్యాన్ని, మీరెప్పుడూ కోరుకుంటున్నది కేవలం కొద్ది వారాల్లోనే! ఉక్కులాంటి గట్టి కండరాలతో... శక్తివంతమైన పురుషుల సైజులో కండలు.. పెద్ద చెట్టు బోదెలాంటి తొడలతో మిమ్మల్ని ఊహించుకోండి! ఆ ఊహని మీరిప్పుడు నిజం చేసుకోవచ్చు! ఈ కొత్త పద్ధతి బుల్‌వర్కర్-3. ఇది అధునాతనమైన, శాస్త్రీయమైన ఐసోటోనిక్/ఐసోమెట్రిక్ సూత్రాలతో మీ శరీరమంతటిలో బిరుసుదనంతో కూడిన కొత్త బలాన్ని, శక్తినీ దట్టిస్తుంది—మామూలు పద్ధతులతో పట్టిన ఎన్నో నెల్ల కన్నా త్వరగా. కేవలం 14 రోజుల్లో మీరే రుజువు చేసుకోవచ్చు.

ఆరోగ్య నిపుణులు వెల్లడి చేస్తున్నారు ఈ 7 వ్యాయామాలు కేవలం రోజుకు 70 సెకన్లలో శక్తివంతమైన శరీరాన్ని ఎలా నిర్మిస్తాయో!

సులభ శ్రేణికి చెందిన 7-సెకన్ల బుల్‌వర్కర్‌కి వ్యాయామాలను ప్రదర్శిస్తున్న పూర్వపు మిస్టర్ యూనివర్స్ రెన్ రెల్.

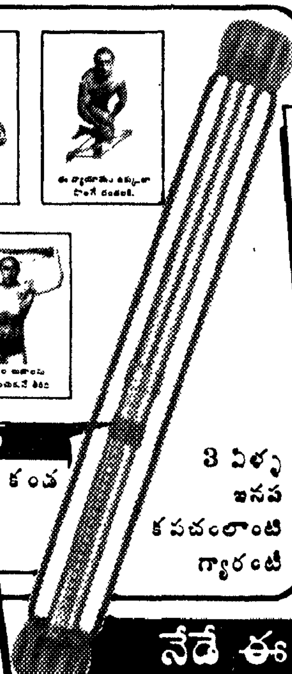

అంతర్నిర్మితమైన పవర్ మీటర్

అంచే రోజు రోజుకు మీ కండ బలాన్ని పె-ర-గ-డం- మీరు చూసుకోవడం.

3 ఏళ్ళ ఇనప కవచంలాంటి గ్యారంటి

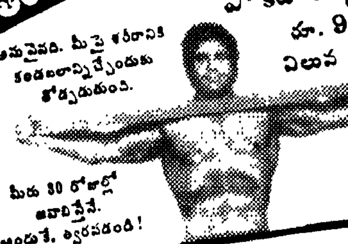
ప్రపంచ స్థాయి ఛాంపియన్లు వ్యాయామ, క్రీడాకారులు, తర్ఫీదు చేసేవారు, డాక్టర్లు, ప్రపంచమంతా దారుఢ్యానికి ప్రాముఖ్యత నిచ్చే వేలాది మంది సిఫారసు చేసినదిది.

ఇంకా

- క్యారీయింగ్ కేస్ రూ. 45/- విలువ గలది.
- 24 పేజీల పుస్తకం.
- సచిత్ర వ్యాయామాల ఛార్ట్.
- పోషణ మరియు తర్ఫీదుకు గైడ్.

ఉచితం

బుల్‌వర్కర్ వారి పాకెట్ ఎక్సర్‌సైజర్ రూ. 96/- విలువ గలది.

అమూల్యమైనది. మీ పై శరీరానికి కండబలాన్నిచ్చేందుకు తోడ్పడుతుంది.

మీరు 30 రోజుల్లో ఆర్డరిస్తేనే. అందుకే, త్వరపడండి!

ఒకవేళ కూపన్ తీసివేయబడితే రూ. 360/-కి వి.పి.పి. ద్వారా బుల్‌వర్కర్ ప్రైవేట్ లిమిటెడ్, డిపార్ట్‌మెంట్ 208-ఆర్ మెహతా మహల్, 15 మేథ్యూ రోడ్, బొంబాయి-400 004.

అన్ని ప్రముఖ స్పోర్ట్స్ దుకాణాలలో దొరుకుతుంది.

నేడే ఈ కూపన్ పోస్ట్ చేయండి

బుల్‌వర్కర్ మెహతా మహల్, 15 మేథ్యూ రోడ్, బొంబాయి-400 004. 208-R-PE TEL

నాకు బుల్‌వర్కర్-3 వి.పి. ఉచితంగా లభించే పాకెట్ ఎక్సర్‌సైజర్‌తో సహా వెంటనే పంపండి. 14 రోజులలోగా నేను పూర్తి సంతృప్తి చెందకపోతే వెంటనే దీని ధర వాపస్ కోసం (రవాణా నిర్వహణ ఖర్చులు మినహా) అన్నింటినీ తిప్పి పంపెయ్యవచ్చని నాకు అర్థమయింది. SW-56

సరైన ☑ గడిలో టిక్ చేయండి.

☐ రిజిస్టర్డ్ పోస్ట్ పార్సెల్ పంపండి. నేను రూ. 360/-కి డ్రాఫ్ట్/ఐ.పి.ఓ./ఎం.ఓ. నం. తేదీది (బుల్‌వర్కర్ వారి పేరున) పంపిస్తున్నాను.

☐ వి.పి.పి. ద్వారా పంపండి. నేను అందుకోగానే పోస్ట్‌మాన్‌కి రూ. 360/- చెల్లిస్తానని వాగ్దానం చేస్తున్నాను.

పేరు ____________________

చిరునామా ____________________

____

పిన్ ____________ సంతకం ____________

సంపుటము: 63 ఆగస్టు, 1986 సంచిక: 8

భారతి

సాహిత్య మాసపత్రిక

సంస్థాపకుడు
కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు పంతులు

*

సంపాదకుడు
శివలెంక శంభుప్రసాద్
(1938-1972)

*

విషయానుక్రమణిక

ముఖచిత్రం : చందన చర్చిత నీల కళేబర

చిత్రకారుడు : డా. సిహెచ్. మురళీకృష్ణారావు

స్వవిషయం

భారతి అట్టమీద వర్ణచిత్రాలు వేసి కొంత కాలం అయింది. డాక్టరు సి. హెచ్. మురళీకృష్ణారావు గారు ముఖచిత్రాన్ని శ్రీకృష్ణ జయంతి సందర్భంగా పంపారు....

** ** **

కీ. శే. కొల్లూరి నారాయణరావుగారి నవల "తిక్కన సోమయాజి" ఈ నెల మొదలవుతోంది....

** ** **

చాలా నవలలే రావటం చేత చిన్న నవలల పోటీ నిర్ణయం కొంచెం ఆలస్యం అయింది కాని వచ్చేనెల భారతిలో ఫలితాలు ప్రకటించగలము!

** ** **

ఈ నెల భారతిలో విశ్వకవి రవీంద్రనాథ్ టాగూర్ గారి కథ (అనువాదం శ్రీ బాసంగి శ్రీరాములుగారు) ఒకటి ఉండటం విశేషం....

అలాగే కీ. శే. డాక్టరు మాస్తి వెంకటేశ అయ్యంగార్ గారి కథ ఒకటి వెయ్యగలిగినందుకు కూడా సంతోషంగా ఉన్నది....

** ** **

శ్రీయుతులు వేముగంటి నరసింహాచార్యులు గారు, శ్రీ పి. వి. పరబ్రహ్మశాస్త్రిగారు, డాక్టరు సూర్యదేవర రవికుమార్‌గారు, శ్రీ డి. రామలింగం గారు, శ్రీ పులికంటి కృష్ణారెడ్డి గారు – వీరి రచనలు వేర్వేరు అభిరుచులు కల భారతి పాఠకులకి ప్రత్యేకమయిన ఆకర్షణలు కాగలవు....

విడి పత్రిక వెల : నాలుగు రూపాయలు

నాగేశ్వరరావు ఎస్టేట్స్ ప్రయివేట్ లిమిటెడ్ తరఫున ముద్రాపకుడు, ప్రచురణకర్త : శివలెంక నాగేశ్వరరావు; ముద్రణ : ఆంధ్రపత్రికప్రెస్, గాంధీనగరం, విజయవాడ-3, సంపాదకుడు : శివలెంక రాధాకృష్ణ.

ఫోన్లు :- బిజినెస్ : 61247, 61248; ఎడిటోరియల్ : 75667

ఖగవీక్షణ

నిన్న తాగిన వెన్నెల మత్తు
నన్నింకా వీడలేదు!
రాత్రంతా
సాగరతీరాన చేసిన జాగర భారం
వహించలేక వాలిపోతున్నాయి కనురెప్పలు!
లేచి విరిగిపడుతున్నా,
చంద్రుని కౌగలించుకోవాలన్న
తీరని కాంక్షతో
తిరిగి ఉవ్వెత్తుగా లేస్తున్న కెరటాలు
ఉల్లోల కల్లోలంగా నాలో సాగే ఊహలు.
కర్షకులలో, కార్మికులలో
విద్యార్థులలో, అధ్యాపకులలో
ఉద్యోగులలో, నిరుద్యోగులలో
అధికారులలో, అనధికారులలో
పురజనులలో, గిరిజనులలో
విద్యాధికులలో, విద్యావిహీనులలో—
అంతటా, అన్నిటా
ఎందుకీ అసంతృప్తి?
ఏమిటీ అశాంతి?—
మనసంతా—చెలరేగిన
ప్రశ్నల తరంగాల నిరంతర సంఘర్షణ!

2

మత్తుగొన్న మనసు కాస్త మందగమనంతో
బరువెక్కిన కనులు తెరచి
తేరిపార జూచింది;
కోటి అరుణ కిరణాల కాంతి రేఖలలో
రెప్ప వేయకుండా—
అరుణోదయాకాశాన్ని
ఆనందంగా వీక్షిస్తున్న వేళ—
అహింసా, ఐకమత్యం ప్రబోధించిన
మహాత్ముని హత్య చేసిన చేతుల
రక్తపు ప్రేరదనం గుర్తుకొచ్చి
కన్నీటి పొర క్రమ్ముకున్న మనసు
కలత బారింది కాస్త.
అంతవరకూ ఆకాశం దుప్పటి కప్పుకొని
ఆరబయట కూర్చున్న మనసు
అంతలోనే అంతరిక్షాని కెగసింది
అవని వీక్షించాలని—

3

విస్తరిస్తున్న లతల విరుస్తున్న
సుమాలతో సుందర తరమైన
ధాత్రోద్యానవనంలో
బలిసిపోతున్న బ్రహ్మ చెముడు కంటకాలూ,
విషపూరితం కావిస్తూన్న కాలకూటాలూ,
బహుళంగా, బాధాజనకంగా గోచరిస్తూంటే
వీక్షిస్తూ విలవిలలాడిపోతూంది
ప్రదక్షిణం కావిస్తూన్న మనసు
పలురకాల వింతలు వీక్షిస్తూ విస్తుపోతూంది!
చెక్కు చెదరని చిక్కని గూళ్ళలో బలికే
బంగారు పిచ్చుకల్లాంటి స్మగ్లర్లూ
గెద్దల్లాంటి బగ్లర్లూ—
పరిభ్రమిస్తూన్న ప్రపంచ గోళంలో
పరిక్రమిస్తున్నారు!
ఆస్తులకోసం, అధికారాల కోసం
పదవుల కోసం, బిరుదుల కోసం
పడుతూన్న పోటీల లాటీలు!
ఆలనా పాలనా లేని ప్రజ్ఞా పాటవాల
అనాథ శరణాలయాలలో
అర్హులకై కేటాయించబడ్డ
నిధుల గాదుల క్రింద
బలిసిన పందికొక్కుల పరవళ్లు!
జీవకారుణ్య సమాజాలూ
మత్స్య మాంసాల విక్రయశాలలూ
సహజీవనం సాగిస్తూన్న నాగరికతా కేంద్రాలు!
మనిషి మానాభిమానాలు
రంగు రంగుల పోస్టర్లలో,
అద్దాల బీరువాలలో
అమ్మకానికి పెట్టిన అంగళ్ళ రద్దీ!
కాలానుగతమైన అభివృద్ధి
కార్యక్రమాల మేడలపై
ధర్మోపన్యాసాల దాడులు!
రాజకీయానికీ అరాజకానికీ మధ్యనుండే
అగుపడని అతి సున్నితమైన పొరవంటి తెర
చినిగిపోయి తూట్లుపడిన ఆకాశంలా ఉంది!

4

వీక్షిస్తూ విలవిలలాడుతూన్న
మనసు కనులనుండి
జలజల పారుతున్న కన్నీటి ధారలు
ఏ 'నేను'ల ప్రాణివో?
ఏ మేనులు కాలినవో?
ఆగ్రహించి ఏ చేయి ఏ అస్త్రం విసిరిందో!
అంతరిక్షాన్నున్న మనసు
అవనిపై కూలింది!

శ్రీ మేకా సుధాకరరావు

మంత్రోదయం

(కర్మయోగప్రకటపటదినము)

కన్నడమూలము:
డా॥ మాస్తి వెంకటేశ అయ్యంగార్

తెనిగింపు:
శంకరంగంటి రంగాచార్యులు

మహర్షి వామదేవ ద్వైపాయన అరుణేయులవారు ఆ దినం నూరేళ్ళ బ్రతుకును పూర్తి చేతురని చుట్టుపట్ల వున్న అన్ని ఆశ్రమాలకూ వార్త వ్యాపించింది. భక్తితో కొందరూ, కుతూహలంతో కొందరూ మహర్షి దర్శనము చేసుకోడానికనీ, ఈ పండు ముదుసలి ఈ దినం ఎట్లు బ్రతుకుతాడో చూద్దామనీ, ఇతడు ఇచ్ఛామరణం పొందగలిగిన తపస్వియా చూద్దామనీ, ఒంటరిగా కొందరూ గుంపులుగా కొందరూ వారి ఆశ్రమానికి వచ్చారు.

వామదేవ మహర్షి మహాయోగి, మహాజ్ఞాని, మహాద్రష్ట అని చాలామందికి ఎఱుక. అయితే వారు ఏనాడూ పెదవి విప్పి నాలుగు మాటలు ఆడినవారు కారు; ఎవరికీ ఉపదేశం చేసినవారు కారు.

అరుణేయ వంశంలో పుట్టి చిన్నతనంలో తండ్రిగారి సన్నిధిలో తత్త్వోపదేశం పొంది, వామదేవుడు తన కాలంలో బాగా తెలిసినవాడని పేరు గడించాడు తండ్రి మరణానంతరం ఇతడు ఆశ్రమ యాజమాన్యం వహించవలసి ఉండేది: కాని ఆ బాధ్యత తన తమ్ముడికి వదలిపెట్టి తాను తపశ్చర్యలో నిమగ్నుడైనాడు. ఈ తపశ్చర్య బహుభాగం ఆశ్రమ కార్యములను నిర్వర్తించడం: కులపతియైన తన తమ్ముడు ఉపదేశం చేసే స్థలంలో అన్ని వ్యవస్థలనూ సరిగా ఉండేట్లు చూడడం, ఆశ్రమంలో నివసించే జనం, పశువులూ, పక్షులూ-మొదలగు ప్రాణుల యోగ క్షేమాలను చూసుకోవడం, సందెవేళల్లో అందరూ విశ్రమించిన తరువాత తాను విశ్రమించటం, ఉదయం తాను అందరికంటే ముందే లేచి తక్కిన ఆశ్రమ సేవకులను లేపి దినదినపు కర్మచక్రమును మళ్ళీ త్రిప్పడం.

ఎన్నో ఏళ్ళు ఇలాగు సేవచేసి వామదేవుడు ఒకనాడు కులపతి ఐన తమ్ముని దగ్గరకు వెళ్ళి, "వశిష్ఠాశ్రమానికి వెళ్ళి రావాలనిపిస్తున్నది. వెళ్ళి వస్తాను," అని చెప్పి తానొక్కడే బయల్దేరి వెళ్ళాడు. కులపతి తన అన్నకు తోడుగా ఇద్దరు యువకులను పంపదలచాడు. అన్న అందు కంగీకరించలేదు- "వాళ్ళు నన్ను చూసుకోవటమట్లుంచి, నేనే వాళ్ళను చూసుకోవలసి రావచ్చు; శుశ్రూషకుల మాటే వద్దు. ఒక్కడ్నే పోయి వస్తాను." అన్నాడు.

ఎన్నేళ్ళు అతడు వశిష్ఠాశ్రమంలో ఉండినాడో, ప్రవాస సమయంలో వేరే యే స్థలాలకు పోయి ఉండినాడో, ఎవరికీ తెలియదు. దాదాపు పన్నెండేళ్ళ పిమ్మట అతడు తమ్ముని ఆశ్రమానికి వెనుదిరిగి వచ్చాడు.

వెనుదిరిగి వచ్చిననాడు అతన్ని చూచిన జనులకు ఒక సంగతి బాగా గుర్తుంది. ఎప్పుడూ తేజోభరితంగా ఉంటూ ఉండిన అతని ముఖం ఆ రోజు సూర్యమండలం ప్రకాశించినట్లు ప్రకాశిస్తూంది. పన్నెండేండ్ల తర్వాత వచ్చిన ఋషి బయలుదేరే రోజు వదలిపెట్టిన పనిలో మళ్ళీ మునిగిపోయాడు. అదే వృద్ధ సేవా, అదే బాలసేవా, అదే గోసేవా, అదే వృక్షపాలనా, అదే లతా రక్షణా, అదే లోకపూజనం.

ఇది జరిగిన ఎన్నో ఏళ్ళకు తమ్ముడైన కులపతి ఇహ జీవనాన్ని చాలించాడు. అపుడు కొందరు వామదేవుడే ఆశ్రమ యాజమాన్యాన్ని వహించ వచ్చుననుకున్నారు. వామదేవుడు తమ్ముడి కొడుకుకు యాజమాన్య పట్టము కట్టి ఎప్పటిలాగు ఆశ్రమ సేవ చేస్తూ ఒక ఏడాది అతనితో ఉన్నాడు. ఆ మీదట దగ్గరి వనంలోని ఒక పెద్ద మర్రిచెట్టు ప్రక్కలో ఒక కుటీరం కట్టుకొని కొడుకు సమ్మతితో అచ్చట నివసించసాగాడు.

ఇది కూడా ఎన్నో ఏళ్ళ క్రిందటి మాట; ఆ సంగతి గుర్తున్నవారు ఆ చుట్టుపట్ల ఎక్కువమంది లేరు. మహర్షి తమ్ముడిని చూచినవాళ్ళు బహు కొద్దిమంది. ఇతని తండ్రిని చూచి ఉండినవారు ఇద్దరో, ముగ్గురో. మహర్షి పుట్టింది చూచిన వారు ఎవరూ లేరు.

మహర్షి జీవనం అదొక విచిత్రమైన జీవనం. తనవే ఐన ఆ ఆశ్రమంలో అతడు ఇద్దరు సహచరులను మాత్రం ఉంచుకున్నాడు. వాళ్ళను శిష్యులని పేర్కొనడానికి వీలులేదు. ఎందుకంటే మహర్షి వాళ్ళకు ఒక్కదినం కూడా ఒక్క మాటను కూడా ఉపదేశం చేసిన పాపాన పోలేదు. శిష్యులు కారు, సేవకులని అందామా అంటే ఆశ్రమపు అన్ని పనుల్లోను మహర్షి తన సహచరులతో స్నేహంగా, సరిసమానంగా శ్రమిస్తూండేవాడు. వాళ్ళు చేసింది ఈయన చేయనిది ఏమిటీ అంటే ఆ దారిలో వచ్చిన పాంథ భిక్షువులకు ఆశ్రమంలో జరిపించే అతిథి సత్కారాదులు; అలాగే అలాంటివాళ్ళు ఆయా చోట్లకు వెళ్ళాలంటే వాళ్ళతో పోయి ఆయా స్థలాలకు పంపి రావటం. అతడు ఈ పనులు చేయకుండా వుండటానికి కారణం బహుశా జనులు అతనిచేత ఈ పనులు చేయించుకోటానికి అడ్డంకి చెప్పుతూండడం.

క్రొత్తగా ఆశ్రమం ఏర్పాటు చేసుకున్న కాలంలో ఆశ్రమ భూమి కీకారణ్యంగా ఉండనీ, మహర్షి తానే దానిని సరిచేసుకొని ఈనాటి స్థితికి తెచ్చారనీ చుట్టుపట్ల ప్రతీతి. ఆశ్రమం ఇప్పుడొక నందనంలాగుంది. ఏనాటిదో ఐన ఆ మహా వటవృక్షపు నలువైపులా వరుసలు వరుసలుగా చెట్లు పెరిగాయి. ఎన్నో పళ్ళచెట్లు, ఎన్నో పూలచెట్లు. ప్రతి ఒక చెట్టునూ మహర్షి తానే నాటి, నీళ్ళు పోసి, పెంచి, పెద్ద చేశాడు. వటవృక్షం క్రింద ఒక చక్క చౌకపు అరుగు. దాని మధ్య ఏ ముఖంగా కూర్చున్నా ఎదుట ఒక త్రోవ కన్పిస్తుంది. దానికిరుప్రక్కలా చెట్ల వరుసలు. వనంలో నాలుగు మూలలకూ నాలుగు పెద్ద బావులున్నాయి. వాటి వద్ద రాతిమంచాలు. ఆ ప్రక్క ఈ ప్రక్క చెట్లు.

వనంలోని ఒక్కొక్క చెట్టూ, చేమా, తీగ యొక్క చరిత్రనూ మహర్షి ఎఱుగును.

వనంలోని పండ్లూ, పూలూ దగ్గరి ఆశ్రమ జనులకూ, గ్రామస్థులకూ కట్టి పెట్టిన ముడుపు. వామదేవుల ఆశ్రమానికి నడిచి వచ్చేటంత శ్రమ తీసుకునే వాళ్ళకు పండ్లకూ పూలకూ కొదువ లేదు.

అతని ఆశ్రమంలో నాలుగు పాడి ఆవులున్నాయి. గ్రామంలోని జనులు పిండే ఆవులను లేగలతోపాటు తెచ్చి ఆశ్రమంలో వదలి వెళ్ళారు. అవి వట్టి పోయేక - ఆవునూ, పెరిగిన లేగనూ తీసుకుపోతారు. వనములోని పండ్లూ, పూలూ పొందినందులకు బదులుగా వాళ్ళు మహర్షికి చేస్తూ వచ్చిన ఉపకారం అది.

వృద్ధాప్యం ఎక్కువైన కొలదీ మహర్షిని చూడటానికి జనులు హెచ్చు సంఖ్యలో రాసాగారు. వచ్చినవారు ఆ ముదుసలిని ప్రశ్నిస్తారు. వాదానికి లాగటానికి చూస్తారు. వాళ్ళందరికీ ఋషి ఒకే ఉత్తరం చెబుతాడు: "ఇపుడు మీరు చెబుతున్నారే ఆ మాటలనే పునాదిగా చేసుకొని మీరే యోచన చేయండి. సత్యం ఆగుపిస్తుంది."

ఇతని ఈ మూగనోమును చూస్తే చాలామందికి వేసరిక. "ఇతడు చిన్నతనంలో శాస్త్రాలు పఠించలేదు. తన అజ్ఞానం బయటపడుతుందని భయపడి మౌనవ్రతం అవలంబించాడు." అనే వీళ్ళు సిద్ధాంతీకరించుకొన్నారు. అయితే ఈ నిర్దుష్ట జీవనమూ, ఈ విశ్వసౌహార్దమూ, శ్రమ నెఱుంగని కృషీ—వీటిని చూచిన వాళ్ళు "శాస్త్ర విషయమట్లుండనీండి, మహర్షికి జీవనపాఠం బాగా బోధపడింది" అంటారు.

మహర్షి తమ్ముని కొడుకు అంటాడు, "పెదనాన్నగారి బుద్ధి బహుసూక్ష్మం. జ్ఞాపకశక్తి ప్రచండం. వాళ్లు ఏ వాదాన్నీ రెండుసార్లు విన్నవారు కాదు. ఐతే అన్ని మతాలూ తెలుసు. పాఠము వినేందుకు కాక వేసరికతోనే వారు అభ్యాసపు అంతస్తును వదలి ఆశ్రమ కార్యక్రమాలకు పూనుకున్నారు. అని మా నాన్నగారు చెబుతూండేవారు"

మహర్షి తనకు తొంభై ఏళ్ళు నిండాయనీ, తొంభై ఒకటొచ్చిందనీ, తొంభైతొమ్మిది పూర్తయ్యాయనీ చెబుతూ వచ్చారు. ఈ మాటలు నిజమైయుండాలి. ఎందువల్లంటే ఇతని వయస్సున్నవాళ్ళు చుట్టుపక్కల ఎవరూ లేరు. కానీ ఇతడు యౌవనంలో తమ్ముని ఆశ్రయంలో, అతని కుమారుని ఆశ్రయంలో చేస్తూ వచ్చిన పనులను ఇప్పుడు కూడా తన ఆశ్రమంలో చేస్తూనే వున్నారు. ఏళ్లు వచ్చాయి, ముదిమి రాలేదు; ముదిమి వచ్చి ఉండవచ్చును, శక్తి తగ్గివుండలేదు; లేక శక్తి తక్కువై ఉండినప్పటికీ మనోదార్ఢ్యం దుర్దమమైందిగా ఉంది.

ఒకరోజు తమ్ముడి కొడుకు - కులపతి తనవద్దకు వచ్చినపుడు మహర్షి అతనితో "ఇక నేను చాలాకాలం మీ ఎదుట వుండను. పెద్దలను కలుసుకోడానికి వెళ్తాను." అన్నాడు.

యువకుడైన కులపతికి ఎద పగిలినట్లయింది. "ఎందుకు పెదనాన్నగారూ, అలా అంటారు?" అన్నాడు.

"నాన్నగారు నాకు 'లోకంలో కర్మలు చేస్తూ నూరేళ్ళు జీవించు' అని ఆనతిచ్చారు. ఈ ఆనతి ఆశీర్వాదమై నన్ను నడుపుకుంటూ వచ్చింది. నూరేళ్ళు నిండిన పిమ్మట నేనిక్కడ ఉండేందుకు కారణాలు లేవు."

"అవెప్పుడు నిండుతాయి?"

"వచ్చే పూర్ణిమకు"

కులపతి, "అయ్యో, ఇంత త్వరగా మమ్మ వదలిపోతారా" అని మహర్షిని కౌగిలించుకుని రొమ్ముమీద తలపెట్టి, కన్నీళ్ళు నించాడు. మహర్షి అతడిని ఓదార్చి, వెంట్రుకలు సవరించి, కపోలాన్ని ముద్దు పెట్టుకుని, "ఈ దేహం పోతుంది. నేను పెద్దలతో కలిసి నీలో ఉంటాను. కులపతివైన నీవు ఏడిస్తే ఎలాగన్నా? ఆత్మ విషయంగా చెప్పే పాఠం బ్రతుకులో చూపెట్టవలె కదా?" అన్నాడు.

యువకుడైన కులపతి సమాధాన పడ్డాడు. లేచి కాళ్ళు పట్టుకుని దండ ప్రణామం చేశాడు. "మీరు ఎవరినీ శిష్యుడని అననేలేదు. ఇపుడు కరుణించి నన్ను శిష్యుడిగా అంగీకరించి, ఉద్ధరించాలి" అని ప్రతిమాలాడు.

మహర్షి, "ఎవరినో ఒకరిని పెద్ద అని భావించి ఇలా నమ్రుడగు ప్రాణికి ఉద్ధరణము సిద్ధించింది. నీకు చింతవద్దు. పెద్దల ధర్మాన్ని నడుపుతున్నావు. దాన్ని ఆపవద్దు. నడుపుతూ వుండు. ఉద్ధరణము తనకు తానే జరుగుతుంది" అన్నాడు.

"మీరు నడిపేక ధర్మాన్ని నడపడం తప్పా?"

"నాకు కలిగిన సందేహం ఎవరికి కలుగుతుందో వాళ్లు నేను నిర్వర్తించిన ధర్మాన్ని నిర్వర్తించాలి."

"ఆ సందేహమేమిటి?"

"అది కలుగనివారికి తెలుపరాదు. విచారపథంలో సాయం చేయాలే కానీ సంశయములను కల్గించడం ఋషి ధర్మం కాదు"

"మీరు దేనినీ మాకు చెప్పలేదే. మీ సంప్రదాయం పూర్వంనుండీ వచ్చింది కాదు. భవిష్యత్తులోనైనా వ్యాపించవద్దా?"

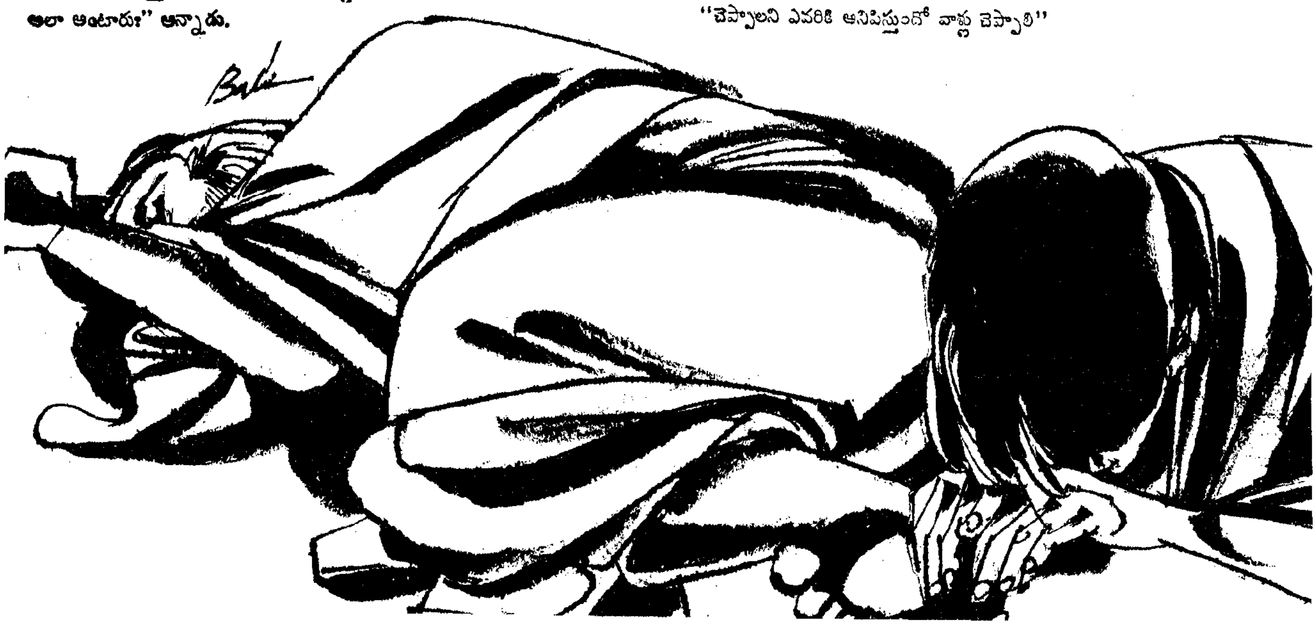
"తత్త్వమును దర్శించిన మహర్షులు పలువురున్నారు. వారంతా తాము దర్శించినదానిని తెల్పి ద్రష్ట లనిపించుకున్నారు. ఇప్పటికే కావలసినంత సత్యం ప్రకాశమైంది. దాని అనుష్ఠానం నడవనీ. క్రొత్తగా నేను చెప్పాల్సింది లేదు."

"మీ జీవనమొకటి ప్రత్యేక రీతిగా ఉంది కదా దీని సూత్రమేమిటో మాకు బోధించాలి కదా?"

"బోధించేందుకేముంది? ఈ రీతి మంచిదని అనిపిస్తే అలాగే నడవాలి"

"ఈ మాటైనా చెప్పాలి కదా?"

"చెప్పాలని ఎవరికి అనిపిస్తుందో వాళ్లు చెప్పాలి"

యువకులపతి ఇక మాటలు పెంచలేదు. "నేను మీ శుశ్రూష చాలినంత చేయలేదు. మిగిలిన నెల రోజులూ వీలైనన్నిసార్లు మీ దగ్గరికి వస్తాను. నా చేయి పట్టుకొని నడిపించాలి" అన్నాడు.

మహర్షి ఒక క్షణం ఆలోచించి, "సంతోషం, రా." అన్నాడు.

"కడపటి దినం నేను మీవద్దనే కూర్చుండాలి. ఇందుకు అనతివ్వాలి"

మహర్షి మళ్ళీ కొంచెం యోచించి "అలాగే కానీ" అన్నాడు.

రెండు రోజుల పిమ్మట కులపతి "పున్నమినాడు మిమ్ము చూచుటకు వచ్చినవాళ్లు ఏమైనా విషయాలడిగితే మీరు వీలైనంత తెలిసేటట్లు జవాబు చెప్పాలి" అన్నాడు. మహర్షి మళ్ళీ ఆలోచించి "కానీ" అన్నాడు.

ఇది జరిగి నెల అయింది. చైత్ర పూర్ణిమ వచ్చింది. చుట్టుపట్లనుండీ ప్రజలు మహర్షిని చూచేందుకు వస్తున్నారు.

ఎప్పటిలాగే తెల్లవారుఝామునసే లేచి మహర్షి అన్ని పనులూ ముగించుకొని కుటీరం ఎదురుగా వున్న మల్లెతీగ వద్ద కూర్చొని దాని వేరుదగ్గర మన్ను త్రవ్వి పాదిని సరిచేస్తున్నాడు.

దర్శనార్థం వచ్చిన జనంలో ఇద్దరు మహర్షికి నమస్కరించి "ఇదేమిటి! ఈ పనిని మీరే చేయాలా?" అన్నారు.

మహర్షి "ఔనండీ, ఇది నా పని. తల్లి తన పిల్లను తానే చూచుకొన్నట్లు అన్ని చెట్లనూ నేనే చూసుకోవాల" అన్నాడు.

"ఇలా సంసారాన్ని అంటిపెట్టుకొని ఉండటం తప్పు, మమత సద్గతికి అడ్డంకి ఔతుంది అంటారు కదా?"

"మమత తప్పు. అభిమానం తప్పు కాదు. ప్రేమతో సేవ చేయటమే సద్గతికి సాధనం. అది వదలితే సద్గతికి మార్గం లేదు."

"తమరు ఈ రోజైనా విశ్రాంతి పుచ్చుకోండి. దీనిని మేమెవళ్ళైనా చూసుకుంటాము"

"వద్దు బాబు. నాకిది కష్టం కాదు."

"చేతులకు మన్నవుతుందే!"

"చేతులకు మాత్రమే మన్నవుతుంది. జీవునికి కర్మలేపం లేదు"

ఇంకా జనం వచ్చారు. మహర్షి వటవృక్షం క్రింద కూర్చుని లేత సూర్యుని చూస్తున్నారు. ఆశ్రమపు దూడ ఒకటి ఆయనవద్దకు వచ్చింది. మహర్షి దగ్గరలో వున్న గడ్డిపోచలను పీకి దూడ నోటి కందించాడు. చూడవచ్చిన వారంతా ప్రణామం చేసి క్రింద కూర్చున్నారు. వాళ్ళలో ఒకడు, "ఎంతోకాలం మీమాంస చేసినా భగవంతుడన్నవాడున్నాడా అన్న విషయం ప్రశ్నగానే మిగిలిపోయింది కదా? ఈ విషయమై మహర్షివర్యులు సరియైన జ్ఞానం ప్రసాదించాలి" అన్నాడు.

మహర్షి "బాబూ, చరాచర సమస్తమైన ఈ సృష్టి ఈశ్వరుడే, వేరే కాదు. ఈ సూర్యుని కాంతి బహిర్లోకాన్ని కప్పిన రీతిగా, ఈశ్వరుని కాంతి అంతర్లోక, బహిర్లోకాలన్నింటినీ కప్పింది. ఈ లోకం ఉందా అని ప్రశ్నించుకో. ఉందన్నట్లయితే ఆ ఉండేదంతా ఈశ్వరుడే"

"అంటే, ఎదురుగా ఉండేదంతా ఈశ్వరుడేనా?"

"ఔను. నిస్సందేహంగా. లోన ఉన్నదీ, ఎదుట ఉన్నదీ, అంతటా ఉన్నదీ, అంతా ఈశ్వరుడే."

"అట్లయితే మనం ఈశ్వరునితో వర్తించటమే కష్టం కదా!"

"కష్టానికి కారణం లేదు. ఇదంతా ఈశ్వరుడని నిర్ణయం చేసుకో. వ్యవహారం సరళమౌతుంది, దేనితోనూ వివాదముండదు; అన్నింటితోనూ సమాధానంతో బ్రతుకుతావు. అపుడు ఈశ్వరుడు ప్రసాదించినదానిని నీవు సంతోషంతో అనుభవిస్తావు. నీవై దేనినీ పీక్కొనబోవు."

ఇంకా ప్రజలు వచ్చారు. ఋషివద్ద కూర్చొన్నారు. 'మనుష్యులు ఎందుకు తప్పు చేస్తారు?' అన్న ప్రశ్న వేశారు ఒకరు.

"లోకమంతా ఒక జీవనం అన్నది తెలియనందువల్ల. అంతా ఒకటని ఎఱిగినవాడు ఇతరులకు చేసిన చెడుపు తనకే చెడుపు అన్న విషయం గ్రహిస్తాడు. అన్ని దుర్వర్తనలూ ఆత్మ హననం."

"అన్ని తప్పులూ అజ్ఞానఫలలా? కొన్ని సమయాల్లో తెలిసి తెలిసీ తప్పు చేస్తాము కదా?"

"అప్పుడు మొత్తం ఎఱుకలో ఏదో తప్పుంటుంది."

"ఎఱుక సరిగా లేక తప్పు చేస్తే దానికి కూడా శిక్షా?"

"తప్పి నడచినందుకు నడక తప్పే శిక్ష. వెలుగు ఎక్కువ కావడానికి బదులు జీవునిలో చీకటి ఎక్కువౌతుంది. సన్మార్గంలో బ్రతికితే వెలుగు లోకానికి ఎక్కుతాం. చెడు మార్గంలో బ్రతికితే చీకటి లోకాలకు దిగుతాం."

ఒక జిజ్ఞాసువు వచ్చాడు. "నాకు బ్రహ్మ స్వరూపం తెలియచెప్పండి" అన్నాడు.

మహర్షి అతడిని చాలా ప్రశ్నలడిగి కడపటికి చెప్పాడు. "నీవీ విషయాన్ని తెలుసుకోడానికి అర్హుడవు. విను. తెలుసుకో. 'సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ' అన్నారే పెద్దలు-అది అక్షరాలా నిజం. బ్రహ్మమన్నదానిని దానిలో వున్న ప్రతి ఒక ముక్కా గ్రహించనేరదు. దానిని వర్ణించాలంటే అసాధ్యములైన రెండు అవస్థలను జోడించి చెప్పాలి. అది నడుస్తూనూ ఉంది; ఉన్నచోటనే ఉంది. అది దూరంలోనూ ఉంది; దగ్గరగానూ ఉంది. అది అన్నిటి అంతస్సూ, అన్నిటి బహిస్సూ ఉన్నచోటే ఉంటూ అది మనస్సుకు కూడా వీలుకానంత వేగంతో ఎగురుతోంది. దేవతలు దాన్ని ముట్టరు, అది అన్నింటికీ అటు. కొండమీది నుండి ఒక రాయి దొర్లి ఎంత పరుగెత్తినా భూమిమీద ఉన్నట్లుగా, భూమి తాను ఉన్నచోటే ఉండి ఆ రాతి పరుగు నిలిచినపుడు అది నిలిచిన స్థలంలోనూ ఉన్నట్లు బ్రహ్మతత్త్వం పరుగెత్తే వస్తువులను పరుగెత్తడానికి ప్రేరేపిస్తుంది; తాను కదలకుండా వాటితోపాటు ఉంటుంది. అవి పరుగు ముగించి గురిని ముట్టినపుడు అచట వాటి చేయి పట్టుకోడానికి వేచి ఉంటుంది."

ఇంకా కొందరు జనం వచ్చారు. వాళ్ళలో ఒకడు, "తమరు దయయే ముఖ్య ధర్మమని సెలవిచ్చారట. చెడువాటిని దయతో చూడడం ఎట్లు? దయచేసి తెలపాలి," అన్నాడు.

మహర్షి చెప్పాడు: "అన్నీ ఒకటే ఆత్మ. దీన్ని అభ్యసించు. అపుడు దుష్టమైనదానిపట్ల కూడా కనికరమే పుడుతుంది; అసహ్యం కలుగదు. నీ కాలికి బురద అంటినపుడు కాలిని నొప్పించకే బురదను కడిగి వేస్తావు. ఈ జాగ్రత్తకు కారణం: కాలు నీవే వేరే కాదు అన్న ఎఱుక. సమస్త జీవన విషయంలోనూ ఇది నేనే అన్న భావం ఇదే తాలిమిని కలిగిస్తుంది."

"అంతా నేను అన్నప్పుడు స్వార్థమే పెరిగి పరహితం మరువబడవచ్చు కదా?"

"అంతా నేనే అనడం చర్చ మాత్రమైనపుడు ఇలా కావడానికి వీలుంది. అనుభవమే ఐనపుడు సాధ్యం కాదు. కాలిని గిల్లిన చేయీ, చేయిని కొరికిన నోరూ, ఏ సుఖాన్నీ పొందవు. కాలికి దెబ్బ తగిలినపుడు చేయి దానిని నిమురుతుంది. చేయి కాలినపుడు నోరు దానిని ఊదుతుంది. ఒకటని నోటితో చెప్పడం కాదు; ఒకటని బ్రదకడం లక్ష్యం. ఇలా బ్రతుకు సాగించు. జీవునికి మోహం మాత్రమే నశించదు; శోకమూ పోతుంది."

"బ్రహ్మమే సర్వమూ ఐనపుడు నేను బ్రహ్మము: అయినా కష్టపడతాను. అందుకేమిటి కారణం!"

"అదే కారణం. నేను బ్రహ్మమనడం మాటగా మాత్రం తెలిసింది; అనుభవం కాలేదు. బ్రహ్మమే నేనైనదన్న మనుష్యునికి నేనన్న తత్త్వం స్వచ్ఛ వస్తువు. దానికి గాయం లేదు; అందులో బాధ లేదు. బాధ పొందు అంగం లేదు; బాధ సోకనేరనట్లు అది శుద్ధ తత్వముగా ఉంటుంది."

ఒక క్షణం ఆగి మహర్షి మళ్ళీ చెప్పాడు. "దీని నెఱిగిన జీవునికి బ్రహ్మ తత్వం మన్వంతర కల్పాంతర సమావిష్టమైన అనంతకాలంతో అవ్యామిశ్రమైన శుభాన్ని అనుగ్రహిస్తుంది."

మధ్యాహ్నమౌతూ వచ్చింది. మహర్షి కుమారుడు, కులపతి వృద్ధునికి కొంచెం విశ్రాంతి దొరకడం కోసం ఇతరుల రాకను ఆపివేశారు. మహర్షి అక్కడే కాలుచేతులు కడుక్కుని, చాలా కొద్దిగా గుగ్గిళ్ళు; పండ్లూ, పాలూ తీసుకుని, ఒక పిడికెడు గుగ్గిళ్ళను నాలుగు భాగాలు చేసి నాల్గు దిక్కులలోనూ ఉంచి రాతి మంచంమీదే పడుకున్నాడు.

కొంచెం సేపట్లో నాల్గు ఉడుతలు వచ్చి గుగ్గిళ్ళ గింజలను తిన్నాయి. మహర్షి వాటి భోజన విధానాన్ని సంతోషంగా చూస్తున్నారు.

సూర్యుడు పడమటికి దిగడం మొదలుపెట్టాడు. మహర్షి వృక్షపు పడమటి కట్టపై కూర్చున్నారు. సూర్యుడు అస్తమించడాన్ని చూస్తూ హర్షచిత్తులై ధ్యాన నిమగ్నులైనారు.

గంగ ఉత్తర తీరపు ఆశ్రమవాసులు కొందరు నది దాటివచ్చి మహర్షి సాన్నిధ్యాన్ని చేరారు.

ఆ రోజుల్లో విద్య, అవిద్య; సంసారం, వైరాగ్యం; ఇహం: పరం— వీట్లో ఒకదానిని ముఖ్యంగా ఎంచి మరొక్కదానిని తక్కువచేసి చాలా వాదోపవాదాలు నడుస్తూ ఉండేవి. వాదంలో పాల్గొనేవారెవరూ మూఢులు కారు. అంచేత వాదానికి అంతు లేకుండా పోయింది.

వచ్చిన వాళ్ళలో ఒకడు, "మనుష్యునికి వరమునకు సాధకమైన పరావిద్య ముఖ్యమా, ఇహజీవనానికి పనికివచ్చు అపరావిద్య ముఖ్యమా, సంసారికి మోక్షమున్నదా? లేక, మోక్షార్థి విరాగియే కావలెనా?" అని ప్రశ్న వేశాడు.

మహర్షి కొన్ని నిమిషాలు ఊరకుండి చెప్పారు: జ్ఞానం, అజ్ఞానం అంటూ లోకాన్ని నిరాకరించినవాడు చీకటి లోతులో మునుగుతాడు. ఇహమిహమని జ్ఞానమును నిరాకరించినవాడు వానితోపాటు చీకటిలోకి దిగుతాడు. ఇహవ్యాపారములకు కావలసిన విద్యను శ్రద్ధతో గడించి ఇహాన్ని సాధించాలి. పరజీవనానికి సాధకమైన విద్యలో సిద్ధిని పొంది పరాన్ని సాధించాలి. సంసారంలో ఉంటూనే వైరాగ్యమును అనుష్ఠించాలి. అపుడు సంసారం బంధనం కాదు, మోక్షం కష్టం కాదు. పరస్పరం పూరకంగా ఉండవలసిన తత్త్వములను పరస్పర విరోధులుగా భావించి మనం బాధపడతాం. ఇది తప్పు. మాకు ధర్మబోధ చేసిన గురువులు మహాత్ములుగా ఉండినారు. వారు మాకు ఇట్లని ఉపదేశం చేశారు."

మహర్షి ధ్వని మిక్కిలి మృదువుగా ఉండింది: శక్తి మిగుల తగ్గి ఉండింది, అని తెలుస్తుంది. తరువాత ఎవరో ఒకరిద్దరు ఆడిన మాటలను వారు గమనించ లేదు.

సూర్య భగవానుడు పన్నెల నడుమ వైభవము కప్పుకుని దిగంతపు టంచులో దిగడానికి ప్రారంభించినపుడు, సందెగాలి మెల్లగా వీస్తున్నది ఆశ్రమ వృక్షాలమీద పక్షుల గుంపులు ఉత్సాహపూరిత కలకలారావాల్ని చేస్తున్నాయి. సగం మునుపటి మాటల గుర్తుతో, సగం తనలో తానే చెప్పుకుంటున్నట్లు మహర్షి, "సూర్యుని హిరణ్మయపాత్రం భూమిని తెరచిన సమయంలో ఆకాశాన్ని మరపిస్తుంది. ఇంట్లో ఉన్నవానికి దాని గడప ఇంటినిస్తుంది. బయలును తప్పిస్తుంది. బ్రతుకు గడప దాటువానికి లాభం తప్ప నష్టం లేదు ఇహ జీవనం పగలు: అందులో అర్థసత్యాన్ని కనుగొంటాము. సందే గడపదాటి ఆకాశపు వైశ్వర్యాన్ని చూస్తాము." అని "సూర్యదేవా! నీ వెలుతురు తెరనెత్తు, నేను సత్యమును చూడటానికి వాంఛిస్తున్నాను. అది నాకు కనబడుగాక," అని పలికి చేతులు మోడ్చాడు.

పది నిముషాలు గడిచాయి. మహర్షి సుస్పష్టమైనట్టి శుద్ధకంఠంతో "పూషన్, ఏకర్షే, యమ సూర్య ప్రాజాపత్యరశ్మిన్, సమూహతేజః, యత్తేరూపం కల్యాణ తమం తత్తే పశ్యామి." అని చెప్పాడు

"కుమార కులపతి వచ్చి మహర్షి శిరస్సువద్ద ఎదురుగా కూర్చున్నాడు. ఆపుకోడానికి వీలుగాక అతని కనులనుండి రెండు బొట్లు కన్నీరు రాలాయి. మహర్షి ఇది చూశారు. కొడుకు చేతిలో చేయి వేశారు. క్షణమాగి, "యః అసౌ, అసౌ పురుషః, సః అహం అస్మి." అన్నారు.

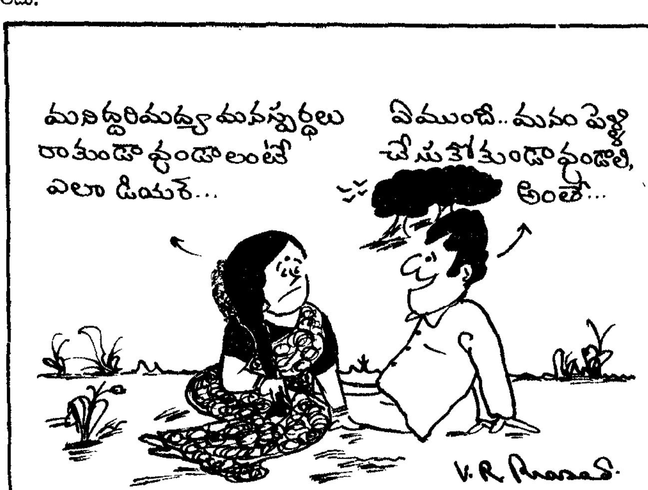
సైగతో తనను అరుగుయొక్క తూరుపు మంచానికి తీసుకు పొమ్మని ప్రార్థించారు.

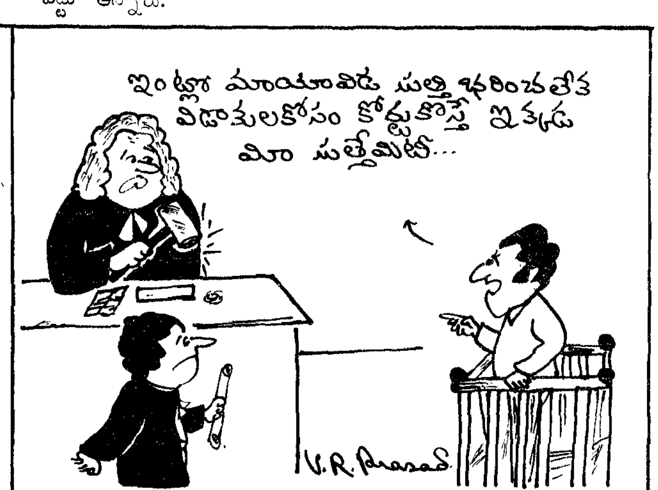
కులపతీ, తనతోటి నలుగురు జనులూ మహర్షిని మృదువుగా ఎత్తుకొని వృక్షపుపూర్వ దిక్కుకు తీసుకుపోయారు: ఋషి పూర్వాభిముఖులై కుడిచేతి మీద పడుకున్నారు.

అందరి కన్నుల్లోనూ నీళ్ళు. మహర్షి అవి చూచారు. ఓదార్చారు: "వాయుః అనిలం అమృతం అథేదం భస్మాంతకరం శరీరం" అన్నారు. "ఓం" అని ఘోషించారు. "క్రతువును స్మరించు, కృతమును స్మరించు, ధ్యేయమును స్మరించు," అని తనకు తానే మళ్ళీ చెప్పుకున్నారు.

కుమార కులపతి దగ్గరకి వంగి, "క్రతువు ఏది?" అన్నాడు. మహర్షి మెల్లగా "నేలంతా ఇలాంటి నందనం రావాలి. ఇలాగే అంతరిక్షమైన జీవనం కూడా సుందరమై, సుఫలమై వెలయాలి" అన్నారు.

క్షణమాగి మహర్షి కుమారుని పిలిచి, "నా హోమాగ్నిని ఇక్కడ తెచ్చి పెట్టు" అన్నారు.

నిద్రకు ముందు - నిద్రకు తర్వాత

సాంధ్యశ్రీ

అనుభూతి ప్రపంచాని కివతల
వాస్తవాభిముఖంగా సాగుతున్న చూపుల్ని
క్షణం సేపు ఆపేస్తే
వ్యక్తా వ్యక్తాల నడుమ ఓ నీలిరేఖ . .

పరుచుకుంటున్న వినీల విశృంఖలత్వం
ఆలోచల్ని తట్టి లేపినప్పుడు
ఇంద్రియాల కతీతంగా ఉత్ప్రేక్ష
పొరలు పొరలుగా తెరలే వివశ....

మనస్సు జ్ఞాపకాలకు ఎప్పుడు బానిసో
అప్పుడీ-బాహ్య ప్రపంచపు స్పర్శను
కోల్పోతుంది....

మనసును జయించ లేనినాడు
మనిషి - ఉనికి మీద తాపత్రయ పడతాడు.
నిద్రను కోల్పోయిన కళ్ళు
కలలు కనలేక కన్నీళ్ళకు దాసోహమయినట్లు

తూర్పు సూర్యుని గమనంలో తీరికలేని మార్పు
యథార్థం కాకపోయినా తప్పదు చీకటి వెల్తురు
ఆత్మ ప్రదక్షణం చేసే భూగోళం
నిర్వికార స్వేచ్ఛలో నిరంతర భ్రమ

ఎక్కడ్నించి ఎక్కడికీ-యాసం
గుర్తులో - గుబుళ్ళలో - కీళ్ళలో-కాలం మళ్ళలో
ఎక్కడ చూసినా - ఎటు పోయినా
ఒకే వెలుగు - అదే మలుగు ...

ఇంద్రియ సుఖక్షణ పతనంలో - కణాల్ని కలిపిన కలయిక మనొ, జ్వరాన్ని, మట్టిని, నీటిని, గాలిని కలిపి ముద్ద చేసినప్పుడే అనుభూతి ప్రపంచం ఆవులించింది....

కులపతి ఏడుస్తూ వెళ్ళి హోమాగ్నిని తెచ్చి తండ్రి ఎదుట పెట్టాడు.

సూర్యుడు పూర్తిగా మునిగాడు. పూర్వ దిగంతమున మసరగా వున్న చంద్రబింబం కళతేర కనబడింది. అక్కడ చాలైన అగ్గిచెండు ఇక్కడ వెన్న ముద్ద అయింది అన్నట్టుంటినది. మహర్షి అగ్నికి చేమోడ్చాడు. వేదర్షులు పాడిన ఋక్కును గానం చేశాడు:

"అగ్నే నయసు పథా రాయే అస్మాన్ విశ్వాని దేవవయునాని విద్వాన్ యుయోధ్యస్మజ్జు హురాణమేనో భూ యిష్ఠాంతే నమ ఉక్తిం విధేమ."

ఋక్కును పాడి కనులు మూసిన మహర్షి చాలాసేపు వాటిని తెరువలేదు. కులపతి దగ్గరికి వచ్చి తండ్రి కాళ్ళు ముట్టాడు.

మహర్షి కనులు తెరిచి చూచాడు. కొడుకును చూచాడు. కళతేరి వెలుగు తుండిన చంద్రుని చూచాడు. తళతళలాడు నక్షత్రాల నభోమండలాన్ని చూచాడు. "యత్తే రూపం కల్యాణతమం తత్తే పశ్యామి." అని పలుసార్లు చెప్పుకొని కనులు మూసుకొన్నాడు.

మళ్ళీ ఆ కళ్ళు విచ్చుకోలేదు. అర్ధరాత్రి ఊపిరి నిలిచిపోయింది. తెల్లవారక మునుపే దేహం చల్లబడి ఉంది

సంకల్పం చొప్పున తలచిన వేళలో తన దేహత్యాగం చేసిన ఈ మహా పురుషుడు మహాజ్ఞాని అని అందరూ తెలుసుకున్నారు. ఇలాంటి మహర్షి పేర ఒక ఉపనిషత్తు లేకపోయింది కదా అని చాలామంది బాధపడ్డారు.

మహర్షి యొక్క జీవనపద్ధతిని ఒప్పనివారు: "ఇతనినుండి "గోరక్షణా, వనపాలనా కావలిస్తే నేర్చుకోవచ్చునై ఉండేది. ఇతడు ఉపనిషత్తేమి చెప్ప గలడు?" అన్నారు.

చివరిరోజున అతనివద్దకు వచ్చి ఉండిన ఒక చతురుడు "మహర్షి కడపటి దినం ఆడిన మాటలన్నింటినీ కలిపి ఆ వాక్యసంగ్రహాన్ని వారి ఉపనిషత్తని ప్రచారం చేద్దాము" అన్నాడు.

"ఇలాంటిదేదైనా చేయవచ్చు కదా అన్న ఊహతోనే నేను మహర్షిని చివరిరోజున మేము అడిగిన ప్రశ్నలకు ఉత్తరం చెప్పాలని ప్రార్థించి ఉండినాను." అని కులపతి అన్నాడు.

తమదొక ఉపనిషత్తు వద్దా అని ఎపుడో ఎవరో అడిగినపుడు మహర్షి తన చేతిమీదుగా పెరిగిన నందనాన్ని చూపించి ఇదే నా ఉపనిషత్తు" అని ఉండిరట.

వేరొకసారి "నా ఉపనిషత్తు వేరే ఎందులకు, లేదా ఈశోపనిషత్తు" అని ఉండిరట.

మరొకసారి "మానవుని ఉపనిషత్తు మాటల్లో ఉంది. ఈశుని ఉపనిషత్తు లోకంలో ఉంది" అని ఉండిరట.

ఈ మాటలన్నీ తరువాత తెలిశాయి. ప్రాజ్ఞులందరూ ఈ మహర్షి అప్రతిమ కర్మయోగి అని అవగాహన చేసుకున్నారు. శ్రద్ధావంతులు కలిసి మహర్షి తమ్ముని కుమారుని వద్దకు వచ్చి తాము విన్న వాక్యాలన్నింటినీ అతనికి అప్పజెప్పారు. కులపతి, కొందరు పండితులూ కలిసి ఆ వాక్యాలను పోహళించి ఈశోపనిషత్తు యొక్క శ్లోకాలను రచించారు.

వాసుదేవద్వైపాయన అరుణేయ మహర్షి తన జీవనక్రమంచేత వెలిగించిన జ్ఞానదీపపు వెలుగులోని కొన్ని భాగాలు ఈ వాక్యాలలో రూపుదిద్దుకొని తళతళ లాడుతూ నేటికినీ మన జీవనమును వెలిగిస్తున్నాయి.

—ఓం శాంతిః శాంతిః శాంతిః—

ఈ మాసం - మీ నక్షత్రఫలం
ఆగష్టు 1986

1. మేషం :- (అశ్విని,భరణి, కృత్తిక 1 పా)

అశ్వినివారికి ఈనెల 3వ తే. నుండి గతంకంటె వేగముగా పనులు సానుకూలమగును. శుభకార్య ప్రయత్నములు ఫలించును. క్రొత్తవారితో పరిచయము బంధుత్వమేర్పడును. మానసికంగా శ్రమ అనిపించినా ధనలాభం, కార్యసిద్ధివలన ఉత్సాహంతో ముందడుగువేయుట జరుగును. విద్యార్థులకు విజయం, వర్తకులకు లాభం, కార్మికులకు సామాన్యస్థితి, కర్షకులకు కొంత వరకు అందోళనకలుగును. భరణివారికి 3వతే. వరకుఉన్న చిక్కులు, కష్టములు తగ్గుముఖంపట్టును. పెద్ద ఫలితం కలుగపోయినా ఆశలుగురించి ఉత్సాహం ఉరకలువేయించును. బంధుమిత్రులతో అభిప్రాయభేదములు తొలగును. గతంకన్న విద్యార్థులకు, ఉద్యోగులకు బాగుగాఉన్నను వ్యయం హెచ్చుగా జరుగును. కృత్తిక 1పా వారికి ప్రతి విషయంలోను ఆశలు పెంచుకొనుట, విశేషప్రయత్నముచేయుట, దానికి తగిన ప్రతిఫలం తగ్గిపోవుట, అధికశ్రమా, అల్పఫలమూ కలుగును. దేనియందును ఆశలు పెంచుకొనుట మంచిదికాదు. అయినా వ్యర్థప్రయత్నం తప్పదు.

2. వృషభం :- (కృత్తిక 2,3,4 పా. రోహిణి, మృగశిర 1.2.పా)

కృత్తిక 2,3,4 పా. వారికి అడంబరం హెచ్చు. అసలు తక్కువ. ప్రతి చిన్నపనికి అట్టహాసం హెచ్చు. ఫలితం ఇదిగో, అదిగో అని అనిపించి చివరకు నిరాశకలిగించుచుండును. ఎవరు ఏమాటచెప్పినా అమాయకంగా నమ్మి మోసపోవుటకూడ జరుగుచుండును. విద్యార్థులకు సామాన్యమైనకాలం: ఉద్యోగులకు, వర్తకులకు మనఃఖేదము కలుగును. రోహిణివారికి మొదటి 15 రోజులు శుభాశుభ మిశ్రఫలంతోగడచును. చివరిలోమాత్రం బంధుమిత్రాదులవలన వ్యయ ప్రయాసలూ, శ్రమా, మనఃఖేదమూ కలుగును. మనస్సునకు ఏదోవిధముగా దిగులూ, ఆందోళనా, ఏకారణములేకపోయినా పిరికితనం కలుగుచుండును. మృగశిర 1,2 పా. వారికి ఇంకా నలిరోజులు. చిక్కులూ తగ్గలేదు. సరికదా ఎల్లప్పుడును హెచ్చుస్థాయిలో ఉన్నట్లే అనిపించును. 2వ పా. వారికి మరింత ఖేదం, పీడా, నలతా కలిగించును. ఏపనియు సంతృప్తికరముగా పరిష్కారం కాదు. బంధువులవలన వ్యయము, వత్తిడి కొనసాగుచునే ఉండును. అసంతృప్తి హెచ్చుగా ఉండును.

3. మిథునం :- (మృగశిర 3,4 పా. ఆర్ద్ర, పునర్వసు 1,2,3 పా)

మృగశిర 3, 4 పా. వారికికూడ ధనవ్యయం, శ్రమా, మనోవైకల్యమూ, భార్యకు అనారోగ్యం, ఉష్ణాధిక్యమూ కల్గును. విద్యార్థులకు, ఉద్యోగులకు అధికప్రయాసంమీద కొంత మేలుకలుగును. ఆర్ద్రవారికి కొంత మేలుగాఉండును. భార్యకు స్వల్పంగా నలతచేయును. విద్యార్థులకు, ఉద్యోగులకు కార్యసిద్ధి, ధనలాభం కలుగును. శ్రమమాత్రం హెచ్చుగాఉండును. స్త్రీ మూలకంగా ధనప్రాప్తికలుగును. చిన్న చిన్న ఒడుదుడుకులు వచ్చినను అంతగా బాధింపవు. పునర్వసు 1,2,3 పా, వారికి ధనలాభం. విద్యార్థులకు ఉన్నత విద్యావకాశం, వైద్యులూ, వ్యవసాయదారులు మొదలగువారికి అన్నివిషయాల్లోను మంచి లాభం, ప్రోత్సాహం, ధనలాభం, మంచి అభివృద్ధి కలుగును. ధనమునకు లోపముండదు. శుభకార్యప్రయత్నములు ఫలించును, సోదర, పితృవర్గముల వారికీ ధనలాభము ఉత్సాహమూ కలుగును.

4. కర్కాటకం :- (పునర్వసు 4పా, పుష్యమి, ఆశ్లేష)

పునర్వసు 4పా. వారికి కార్యసిద్ధి, ధనలాభమూ, అందుకు తగినంత వ్యయము, బంధుమిత్రాదులవలన అకారణవ్యయమూ జరుగును. సంతానమునకు స్వల్పంగా నలతకలుగును. విద్యార్థులకు ఉద్యోగులకు గతంలోవలెనే అనుకోకుండా హఠాత్తుగా జరిగిన సంఘటనలవలన కార్యసిద్ధి, ధనలాభం కలుగును. కర్షకులకు సామాన్యంగాఉన్నను వర్తకులకు, విద్యార్థులకు బాగుగాఉండును. పుష్యమివారికి శరీరశ్రమ హెచ్చు, ధనలాభం, కార్యసిద్ధి కలుగును. వ్యవసాయదారులకు, వర్తకులకు, విద్యార్థులకు మంచి అనుకూలమైన కాలము. క్షణము కూడ తీరికలేనంత పనిభారం హెచ్చుగానుండును. ఆశ్లేషవారికి వ్యవహారపు చిక్కులూ, ధనవ్యయం, త్రిప్పటా, హెచ్చుగాఉండి ఆత్మీయులవలన మోసగింపబడుట జరుగును. తెలిసిఉండికూడ కోరి చిక్కుల వ్యవహారములలో తలదూర్చుట తరువాత విచారించుట, అత్యాశలకుపోయి మొదటికే మోసంతెచ్చుకొనుట జరుగును. విద్యార్థులకు ఉన్నత విద్యావకాశం కల్గును, ఉద్యోగులకు శ్రమ హెచ్చు. ఫలితం తక్కువ. వ్యవసాయదారులకు ధనవ్యయం, వర్తకులకు అనుకూలమైన లాభంకలుగును.

5. సింహం :- (మఘ, పుబ్బ, ఉత్తర 1పా)

మఘానక్షత్రంవారికి శరీరశ్రమ హెచ్చు. అయినా ధనలాభం బాగుండును. భార్యకు స్వల్పంగా అనారోగ్యం, గృహమందు శుభసంబంధమైన వ్యవహారములలో అభిప్రాయభేదములు కలుగును. తలకుమించిన ఔదార్యము. త్యాగము, సాహసము ప్రదర్శించినను నష్టముకలుగదు. మరింత శ్రమకుతగిన ఫలం కలుగును. పుబ్బవారికి శరీరంలో బడలిక, శ్రమ, నలత. త్రిప్పట కలిగినను సర్వకార్యములందు విజయం, ధనలాభం, శుభకార్యజయం కలుగును. సంతానమునకు విద్యా, ఉద్యోగ, వ్యవహార అభివృద్ధి, లాభము, శ్రమకుతగిన ఫలితముకలుగును, వ్యాపార, వ్యవసాయ, ఉద్యోగ, విద్యారంగములవారికి, వృత్తి, శ్రమజీవులందరికిని ప్రోత్సాహకరముగా ఉండును. ఉత్తర 1పా. వారికి మొదటి 15 రోజులు శ్రమ, నలతకలిగినను మునుపటి, తెగనివ్యవహారములలో విజయంకలిగి, ధనలాభం కలుగును. భార్యా పుత్రాదివర్గమునకు ఆరోగ్యం, సుఖసంతోషాలు కలుగును. వ్యవసాయదారులకు హెచ్చు అనుకూలంగా ఉండును. నువ్వులు, నూనె, చింతపండు, బెల్లం, ఇనుము మొదలగువానివలన వర్తకులకు బాగుగా లాభంకలుగును.

6. కన్య :- (ఉత్తర 2,3,4 పా. హస్త, చిత్ర 1,2 పా)

ఉత్తర 2,3,4 పా. వారికి కుటుంబంలో నిష్కారణ కలహం, మాట పట్టింపులు, కలుగును. ఆరోగ్యం బాగుండును. ఉద్యోగ వ్యవహారములలో లాభం కలుగును. పెద్దలతో స్నేహ సహవాసములు వృద్ధియై అనేకవిధములుగా లాభించును. 13వ తే. నుండి స్వల్పచిక్కులు కలుగును. హస్తవారికి 13వ తే. నుండి అనుకూలంగా ఉండును. సోదరవర్గమునకు లాభించును. ఇదివరకటి చిక్కులు, అందోళనలు తొలగి అన్నిపనులు సానుకూలంగా జరుగును. అయినను ఖర్చులుమాత్రం వెనుకటివలెనే కొనసాగుచున్నను, ఒకపైజరిగిన ఖర్చులు కూడ

కార్యములకు, స్థిరనిర్మాణములకు జరుగును. అన్నిరంగములవారికి కార్యసిద్ధి, విజయం, ధైర్యోత్సాహములు పెంపొందును. చిత్ర 1,2 పా. వారికి మాతృవర్గ పీడ, మానసికంగా శ్రమ, విపరీతంగా ధనవ్యయమూ, కుటుంబంలో కలతలూ మొదలగునవి కలిగినను గతమాసంకంటె ఇప్పుడు పరిస్థితులన్నీ కార్యసిద్ధికి సానుకూలముగా ఉండును. విద్యార్థులకు, ఉపాధ్యాయులకు, ఉద్యోగులకు, వర్తకులకు, వ్యవసాయదారులకు శ్రమకుతగ్గ ఫలితముకలుగును.

7. తుల :- (చిత్ర 3,4పా. స్వాతి, విశాఖ 1.2,3 పా)

చిత్ర 3,4 పా. వారికి శరీరంలో శ్రమ, ఒడలినొప్పులు, సంతానంతో మాటపట్టింపులు కలుగును. ధనం పుష్కలంగా లభించినను స్థిరకార్యములకై పెట్టుబడిపెట్టడంవల్ల ధనం సర్దుబాటుకాకుండ, తొట్రుపాటుపడుట జరుగును. విద్యార్థులకు, ఉద్యోగులకు మంచి అనుకూలంగాఉండును. వర్తక, వ్యవసాయ దారులకు భవిష్యత్తులో మంచి లాభం కలిగినను ప్రస్తుతం పెట్టుబడిపెట్టుటకు తొట్రుపాటుపడవలసివచ్చును. స్వాతివారికి అప్పటప్పటి చిన్న చిన్న చిక్కులు కలిగినను ఆర్థికలాభం కలుగును. సంతానానికి విద్యా-ఉద్యోగాభివృద్ధి, సంఘంలో మంచి గౌరవము కలుగును. ఉద్యోగులకు మంచి ప్రమోషను, భూ గృహ, వ్యవసాయాదులవలన మంచి లాభము, అన్నివిధముల అనుకూలమైన అభివృద్ధి కలుగును. విశాఖ 1,2,3 పా. వారికి మంచి అనుకూలమైన కాలము. స్థలములు, గృహములు, పాడిపశువులు, భూములు, సువర్ణాది వస్తువులు మొదలగువాని క్రయ విక్రయాదులవలన మంచి లాభంకలుగును. శుభకార్య ప్రయత్నములు నెర వేరును. సంతానమునకు అన్నివిధముల అభివృద్ధికలుగును. ప్రతి పనిలోను ప్రోత్సాహం, చొరవ బాగుగాఉండును.

8 వృశ్చికం :- (విశాఖ 4పా. అనూరాధ, జ్యేష్ఠ)

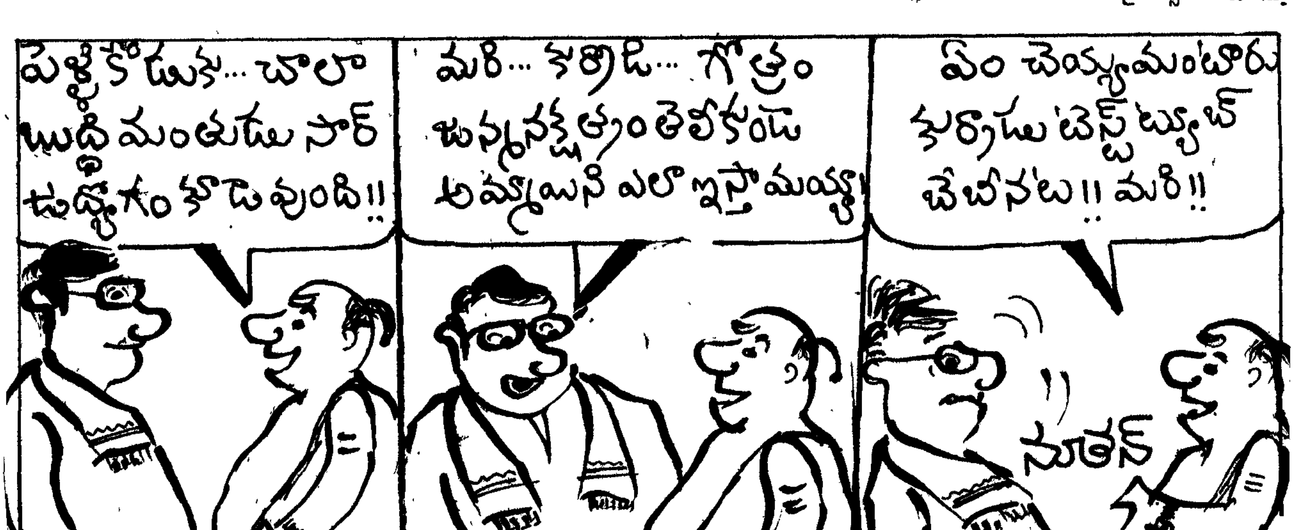
విశాఖ 4పా. వారికి గతంకన్న అభివృద్ధిబాగుగాఉండును. నెలచివరిలో భార్యకు సామాన్య నలతచేసి నిమ్మళించును. ఉద్యోగాది రంగాలవారికి కార్య(సిద్ధి) విజయం కలుగును. బంధువుల రాకపోకలు. నూతనమిత్రుల పరిచయంవల్ల మంచి లాభంకలుగును. వివాహాది శుభకార్యసిద్ధి, భూ గృహాది లాభం కలుగును. ఊహించనివిధంగా ఉద్యోగవ్యవహారాలలో లాభము, పదిమందిలో పేరుప్రతిష్ఠలు కలుగును. నూతన వస్త్రాభరణప్రాప్తి, బంధుగౌరవము కలుగును. అనూరాధ వారికి ఇంకా చిక్కురోజులు కొన్నాళ్ళు కొనసాగును. 15వ తే. నుండి కొంత మేలుగా ఉండును. విషమపరిస్థితులు క్రమంగా తగ్గుముఖంపట్టును. శరీరంలో తరచుగా బడలిక, శ్రమ, నలత తప్పవు. ఏ వ్యవహారమూ పరిష్కారంకాదు. ప్రతివిషయంలోను అశ్రద్ధ, ఆలస్యముజరిగి ప్రతిపనీ వాయిదాపడుటకే దారి తీయును. గృహంలో చంతయుదు ద చెప్పుదిచప్పాలు తలయెత్తుచు మనస్సునకు ఖేదం కలిగించును. ఎంతటి ఆదాయం నిలువక మంచినీరులాగ ఖర్చగుచుండును. జ్యేష్ఠవారికి శుభాశుభ మిశ్రఫలంకలుగును. ఆదాయం బాగుండును. శుభకార్య ప్రయత్నములు నెరవేరుతాయి. విద్యార్థులకు కష్టంమీద ఉన్నత విద్యావకాశం కలుగును. ప్రతిపనీ జరుగదేమో అనిపించినా చివరిక్షణంలో ఏదో దైవసహాయం అదృష్టం కలసివచ్చి జయంకలిగించును. వ్యవసాయ, వ్యాపార-ఉద్యోగరంగాల వారికి స్వల్పంగా ఒడుదుడుకులు కలిగినా మొతంమీద బాగుగానేయోగించును.

9. ధనుస్సు :- (మూల, పూర్వాషాఢ, ఉత్తరాషాఢ 1పా)

మూలవారికి గత మాసంవలెనే ఫలితము కొనసాగును. అయితే 8వ తే. నుండి ఒడుదుడుకులు తగ్గుముఖంపట్టును. వక్రగురునివలన శుభకార్యములకు విఘ్నములు కలుగుచుండును. అక్టోబరు దాటేవరకు శుభ, స్థిరకార్య ప్రయత్నములకై శ్రమపడుటకంటె ఊరకుండుట మేలు. ధనలోపంమాత్రం ఉండదు. పూర్వాషాఢవారికి ఇంకా చిక్కులు కొనసాగక తప్పదు. విశేష శ్రమవలన లేదా అదేపనిగా ఆలోచనలవలన శరీరంలో వేడిమి హెచ్చును. 8వ తే. నుండి 2వ పా. వారికి కొంత మేలు. 12వ తే. నుండి 3వ పా. వారికి మేలు. ఈ నక్షత్రంవారికి 16వ తే. నుండి చిక్కులు తగ్గుట ప్రారంభమగును. 25వ తే. నాటికి కాలవరకు చిక్కులు విడును. అయినా నెలాఖరువరకు ఏ వ్యవహారము పరిష్కారముకాక అన్నిపనులు స్తంభించినట్లే ఉండును. ఒక్క విద్యార్థులకే కొంత మేలుగా ఉండును. ఉత్తరాషాఢ 1పా. వారికి 18వ తే. నుండి మానసికంగా ఆలోచనలూ, ధనవ్యయం, బంధువులనుగురించిన వ్యయప్రయాసలు కలుగును. ఆడంబరమునకు, అతిదర్జాకు, డాబు దర్పములకుపోవుటవలన ప్రస్తుతం బాగుగానే ఉండును.గాని దానివలన మునుముందు కొన్ని ఆర్థికపు చిక్కుల నెదుర్కొనవలసివచ్చును. ఉద్యోగ, వర్తక, వ్యవసాయరంగానికి ముఖ్యంగా విద్యార్థులకు కొంత మేలుగాఉండును.

10. మకరం : (ఉత్తరాషాఢ 2.3,4 పా. శ్రవణం, ధనిష్ట 1,3 పా)

ఉత్తరాషాఢ 2,3,4 పా. వారికికూడ 18వ తే. వరకు అన్నివిధముల సుఖశాంతులలో గడచును. 18వ తే నుండి సోదర బంధు భార్యావర్గమువారితో కించిత్తు విరోధము, మరియు పనులు నెరవేరుటలో జాప్యము, ధనవ్యయము హెచ్చుగాఉండును. విద్యార్థులకు మిశ్రమఫలము కలుగును. అనుకొన్నవిద్యకు సీటు రాకపోయినను, మరొకదానికైనను వచ్చి విద్య కొనసాగుట జరుగును. ఉద్యోగార్థులకు నిరాశ కలుగుచుండును. శ్రవణంవారికి ఈనెల 18 వ తే.తో పూర్తిగా చిక్కులు విడిపోయినట్లే. ఉద్యోగంలో మంచి ప్రోత్సాహంకలుగును.

భార్యకు స్వల్పంగా నలతచేసి నిమ్మళించును. 19వ తే. నుండి అన్నిపనులు వేగముగా నెరవేరును. ధనలాభంకలుగును విద్యార్థులకు మంచి ప్రోత్సాహకరంగా నుండును. కర్షక, ఉద్యోగ, వర్తకవర్గానికి మంచి అనుకూలమైనకాలము. ధనిష్ఠ 1,2,పా. వారికి 19వ తే. నుండి స్వల్పంగాను, 26వ తే. నుండి హెచ్చుగాను చిక్కులుకలుగును. అంతవరకు అన్నివిధముల బాగుండును. ధనలాభం బాగుండును. కాని గాలిలో మేడలుకట్టుట, పగటికలలు ఊహించుట, అనవసరంగా వ్యర్థప్రసంగములతో కాలముగడుపుట చేయును. విద్యార్థులకు, ఉద్యోగులకు, వర్తక, వ్యవసాయదారులకు అనుకూలంగా ఉండును ధనలాభం బాగుండును.

11. కుంభం :- (ధనిష్ఠ 3,4 పా. శతభిషం, పూర్వాభాద్ర 1,2,3 పా)

ధనిష్ఠ 3,4 పా. వారికి ఆదాయమునకు మించిన వ్యయంజరుగును. పెద్దవారితోను, గొప్పవారితోను పరిచయంవలన ప్రస్తుతము లాభంలేకపోగా ఖర్చుమాత్రము పెరుగును. శుభకార్యములనుగురించి, సంతానమునుగురించికూడ ధనవ్యయం హెచ్చుగానుండును. వెంటనే ఫలితమురాకపోయినను, పరిస్థితులన్నియు అనుకూలంగాఉండును. విద్యార్థులకు, ఉద్యోగ, కార్మిక, కర్షకవర్గానికి మంచి అనుకూలంగానేఉండును. శతభిషంవారికి శుభకార్య ప్రయత్నముల విషయంలో విశేషశ్రమ, ధనవ్యయం జరిగినను ఫలితము అనుకూలంగాఉండదు. ఇతర విషయములలో కార్యసిద్ధి, ఆరోగ్యం, కుటుంబంలో సుఖసంతోషాలు, పాడి, పంట, మున్నగు శుభఫలములుకలుగును. విద్యార్థులకు మంచి అనుకూలంగానే ఉండును. పూర్వాభాద్ర 1,2,3 పా. వారికి శరీరశ్రమ హెచ్చు. నెల మధ్యలో భార్యకు నలతచేసి నిమ్మళించును. కుటుంబంలో సుఖ సంతోషములు కలుగును. పుష్కలంగా ధనలాభంకలుగును. కొంత సోమరితనముగాఉండి, చిన్నచిన్న పనులు సాధించుటలో తగినంత శ్రద్ధచూపక నిర్లక్ష్యముచేయుటవలన కార్యసిద్ధి అర్థార్థముగాఉండును. 3వ పా. వారికి విద్యార్థులకు, ఉద్యోగులకు 23వ తే. దాటినతరువాత పనులు నెరవేరుట కష్టము. వ్యవసాయదారులకుకూడ వ్యవసాయంపట్ల కొంత నిరుత్సాహంకలుగును. శుభకార్యప్రయత్నములు కొంతవరకు అనుకూలించును.

12. మీనము :- (పూర్వాభాద్ర 4పా. ఉత్తరాభాద్ర, రేవతి)

పూర్వాభాద్ర 4వపా. వారికి గత మాసంవలెనే ఈ నెలంతా ధనలాభంతోను, కుటుంబంలో సుఖశాంతులతోను గడచినను 10-20 తే. మధ్య భార్యకు నలతచేయును. కార్యసిద్ధి, వ్యవహారవిజయం కలుగును. బంధువులతో కొంత విరోధమువచ్చును. అధికారులతోకూడ అభిప్రాయభేదనులు కలుగును అన్ని వర్గములవారికి మేలైన కాలము. ఉత్తరాభాద్రవారికి ముఖ్యంగా 2వ పా. వారికి శరీరశ్రమ హెచ్చు. ఒడుదుడుకులుకూడ అప్పుడప్పుడు కలుగును. సంతానముయొక్క అభివృద్ధికై చేసిన ప్రయత్నములు, ఆటంకములు గడచి మంచి ఫలితమునకు దారితీయును. 18వ. తే నుండి భార్యకు నలతకలుగును. ఉద్యోగ, వ్యవసాయ, వర్తక వృత్తులవారికి బాగుగానేఉండును. రేవతివారికి నెల అంతా బాగుగాఉండును. 18వ తే. తరువాత అనవసరపు దర్పాలకు, ఆడంబరములకు, తాహతుకుమించిన ఔదార్యమును ప్రదర్శించుటవలన ధనమునకు తొట్రుపాటు పడవలసివచ్చును. విద్యార్థులు, క్రయ విక్రయములు చేయువారు, ఉద్యోగులు మొదలయినవారందరికి అన్నివిధముల అనుకూలమైనకాలము. అయితే శుభకార్యములకు, గృహాధి స్థిరనిర్మాణములకు ధనవ్యయం హెచ్చుగాఉండును. చేపట్టిన ప్రతి పనిలోను లాభము బాగుగానే కలసివచ్చును.

సిద్ధాంతి: నిష్ఠల వేంకట సత్య సుబ్రహ్మణ్యం

వృక్ష నిక్షేపము

శ్రీ వేముగంటి నరసింహాచార్యులు

క॥ వనమునకు, జనమునకు జీ
వన దాన దాన మొనర్చి అభినవ శ్రీరుచిర
త్వనిరూఢి గూర్చు తరువుల
ఘనతను నుతియింతు పేర్మిగడలు కొనంగన్

సీ॥ ఆశ్రమ హీనములగు ఖగముల నివా
సమునకై కొమ్మలు సవదరించి
ఆకలిగొను తేటిమూకకు తేనె విం
దొనరింప సుమపాత్ర లనువు వరచి
మూగవోయిన కోకిలాగళమ్మును దేర్చి
పలికింప చిగురాకు పగరు జిలికి
ఎండకన్నికి తపియించు జీవాళికి
చల్లని నీడలు సంతరించి

గీ॥ సంతత పరోపకార ప్రసన్న సరళ
జీవనముగల్గి లోక సంభావనమ్ము
తోడ ప్రాణి సంఘమునకు తోడునీడ
లగుచు వెలయు వృక్షముల నభినుతింతు

క॥ ఎండకు, వానకు, చలికిన్
పుండువడిన గుండెతోడ పొగులుచునున్నన్
మెండుగ వనలక్ష్మికి పూ
బడాలెగరేయు వృక్ష సంతతి నెంతున్

ఉ॥ కాయము గాయమైనను వికారము నొందిననైన మేలుగా
కాయలు, పండ్లు, పూవులును, కమ్మని తేనెలు, సాంద్ర శీతల
చ్ఛాయ లొసంగి మర్త్యులకు సౌఖ్యము గూర్చుటె స్వీయ జీవిత
ధ్యేయముగా దలంచు తరు వృత్తికి నిత్యకళాభినందనల్

సీ॥ మధుమాస నవ్యసంప ద్వికాసమ్మున
కిసలయ శ్రీ రేఖ కెరలు నొకట
వర్షానుభావ ప్రకర్షహర్షమ్మున
హరిత పత్రచ్ఛాయ నలరు నొకట
శారదవేళా కళారస స్పర్శతో
కుసుమ లావణ్యమ్ము కుకునొకట
శిశిర దశాకళా నిశిత ఘాతమ్మున
పుష్పాక్షర క్షమ పూనునొకట

గీ॥ నిరతకాల చక్ర పరివర్తనమ్మున
పరిణమించు ప్రకృతి పరిఢవించి
వింతవింత గతుల వికృతి సంభాళించు
పాదపములు విశ్వభావితములు

గీ॥ చివురు చిదిమిన వారికి పువులొసంగి
రాలు విసరు వారికి మేల్ ఫలాల నిచ్చి
గాయపరచెడు వారిని గారవించి
ఓర్పు నేర్పును ప్రకటించు ఉర్విజములు

గీ॥ చిగురు చిగురున పగడాల జిగి వెలార్చి
పూవు పూవున ముత్యాల పొలుపు దెలిపి
దళము దళమున పచ్చల తళుకు నాలి
తనరు మాకులు రత్నాల గనులు గావె?

శ్రీ డి. రామలింగం

బాలగంగాధర తిలక్ నాటికలు

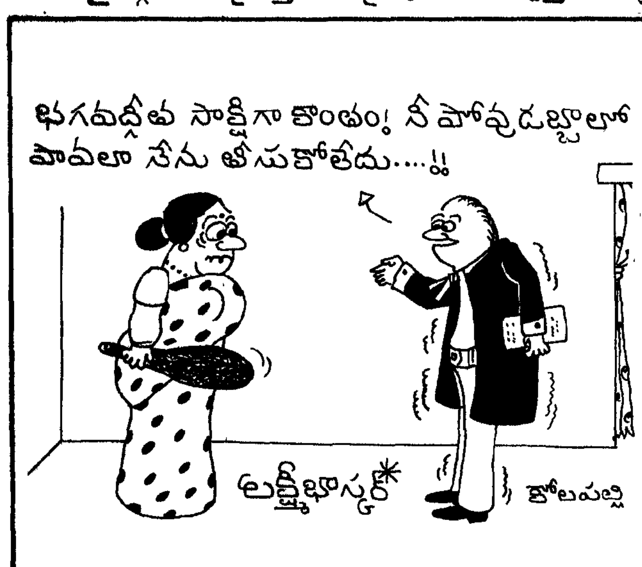
ఆధునిక కవితారంగంలో ఆకర్షణీయమైన శైలీవిన్యాసం చేసి, భావవాదిగా ఉత్తమ భావుకుడుగా అనన్యమైన ప్రజ్ఞను చూపి, మంచితనం, అనురాగం, కరుణ, మానవత్వం, అందం, ఆనందం వంటి విలువలను పైకెత్తి, "కవితాసతి నొసట నిత్య రసగంగాధర తిలకం, సమకాలీన సమస్యలకు స్వచ్ఛస్ఫాటిక ఫలకం" అని శ్రీశ్రీచే కీర్తింపబడ్డ దేవరకొండ బాలగంగాధర తిలక్ ఉత్తమ నాటిక రచయిత కూడా. ఆయన కవిత్వానుభూతి నాటకీయం. తన 'అమృతం కురిసిన రాత్రి' కావ్యఖండికలో మానవుని గూర్చి అప్సరసల చేత "చూడు వీడు, అందమైనవాడు, ఆనందం మనిషైన వాడు, ...జీవితాన్ని ప్రేమించినవాడు, జీవించడం తెలిసినవాడు, నవ నవాలైన ఊహా వర్ణార్ణవాల మీద ఉదయించిన సూర్యుడు" అంటూ మరువరాని డైలాగును చెప్పించిన ఈ కవి జీవితంలోని వివిధ ప్రవృత్తులను నిశిత పరిశీలన చేసి, తన నాటికలలో అతి నవీనమైన దృశ్యపథాన్ని గోచరింపజేశాడు. వ్యక్తినీ జీవితాన్నీ వివిధ కోణాల నుంచి దర్శించడం ఈయనకు ఇష్టం. ఈయనకు యువ నాటక సమాజాల వారితో సాన్నిహిత్యం ఉండేది. నాటక రచనను గూర్చి, ప్రదర్శనలను గూర్చి వర్ధిష్ణు నటులతో చర్చిస్తూ ఉండేవాడు. అంగ్లంలో కొత్తగా వచ్చిన నాటకాలను చదువుతూ, తెలుగు ఏకాంకిక లను విమర్శనా దృష్టితో చూస్తూ "తెలుగు స్టేజీ విశేషమేమీ లేకుండా సామాన్య తరహాకు (మీడియాక్రిటీ) చెందినదిగా ఉన్నది. మీడియాక్రిటీలో దిగబడిపోయింది. దానికొక స్ఫూర్తినీ, డెప్తునీ ఇవ్వవలసిన అవసరం వుంది" అని అన్నాడు.

ఈ మీడియాక్రిటీ స్థాయికి చెందినదే తిలక్ రచించిన నాటిక 'సుచిత్ర ప్రణయం.' ఇది 1967లో ప్రచురింపబడింది. జమీందారు కుమార్తె సుచిత్ర వర్థి స్వాప్నికజీవి, విద్యావంతుడైన నిరుద్యోగి అయిన శేఖరాన్ని పెళ్ళాడటం ఇందులో ముఖ్య ఇతివృత్తం. అతను ఆమెను వెంటాడుతున్నంత సేపూ ఆమె అతన్ని తిప్పికొడుతూ, తిరస్కరిస్తూ చివరికి ఒక ముఖ్య ఘట్టంలో "ఆయనే నాకు కాబోయే భర్త" అనడం ప్రేక్షకులకేగాక, అతనికే పెద్ద ఆశ్చర్యం కలిగిస్తుంది. ఆమె జీవిత విశ్వాసం నిరంతరం సౌఖ్యం, భోగం కాగా, అతని ఆదర్శం ప్రేమ. ప్రేమ సృష్టికి మూలం. ప్రేమే పెన్నిధి. ప్రేమించుకున్న స్వప్న జీవులకు ఈ భోగభాగ్యాలు తుచ్ఛాలు. సుచిత్ర మొదటినుంచీ అతనంటే ఇష్టంవుండే ఇంత నాటకమాడిందని మనం గ్రహించకపోము. అయితే అతనిది క్షణికమైన వ్యామోహమా, లేక ఆమె ధనంమీద ఆశా అని అతన్ని పరీక్షించింది. అతని ధ్యేయం తనను ప్రేమించి పెళ్ళాడటమేనని తేలిపోగానే సుముఖురాలవుతుంది. ఈ నాటికలో శేఖరం "ఒక్కొక్క అడది ఒక్కొక్క రకం వీణ. ఎవర్ని ఎలా మీటి పలికించాలో అదొక బ్రహ్మాండమైన కళ. అడది మంచి గంధం చెక్కలాంటిది. రాయగా రాయగా గంధాన్ని ఇస్తుంది" అంటూ తన స్నేహితుడికి హితబోధ చేస్తాడు. ఆ నేర్పే అతనికి విజయం సాధించిందా? అయితే అతనిలో గిరీశం కళలు కొన్ని ఉన్నాయి. అప్పు చేయడం, అబద్ధాలాడటం, వేష భాషల్లో ఆడంబరం కన్పింపజేయడం, ఏమైనా అతని చొరవతూ, తెగింపుతూ, ఎన్ని కష్టాలు వచ్చినా నశించని అతని ఆశావాదానికీ జమీందారు కుమార్తె అయిన సుచిత్ర ఓడబడిపోయింది. ఇది సాధారణ నాటిక. కాలేజీ సాంస్కృతిక సంఘాలు ప్రదర్శించుకోవడానికి ఉపయోగపడుతుంది. పెద్ద విలువలు ఏవీ ఇందులో లేవు.

'సుశీల పెళ్ళి' 112 పుటలతో ఒక నాటకమంతగా కన్పించినా, పాత్రలు చాలా వున్నా, ముఖ్య ఇతివృత్తాన్ని బట్టి పెద్ద నాటికవలె ఉంది. ఇది 1961లో ప్రచురింపబడింది. పేద కుటుంబాలకు చెందిన సుశీల, సూర్యం ప్రేమించుకుంటారు. అతను ఆమె కోసం తన ట్రెయినింగు మాని, ఆమెకూ ఆమె తండ్రికీ పోషకుడుగా ఉండాలని చిన్న ఉద్యోగంలో చేరిపోతాడు. ఇంతలో పారిశ్రామికుడైన ప్రభాకరం సుశీల తండ్రికి ధన సహాయం చేసి ఆమెను పెళ్ళాడుతాడు. సుశీల ఆ పెళ్ళి తనకి ఇష్టం లేదని అనకుండా, అతని ఔదార్యానికి లోబడిపోవడం ఆశ్చర్యకరం! కాని త్వరలోనే ఆమెకు తనపై మనస్సు లేదని తెలిసిన ప్రభాకరం ఒక నాటకీయ సన్నివేశంలో ఆమె మెళ్ళో మంగళసూత్రాన్ని తెంపేసి ఆమెను తనతో వివాహబంధం నుంచి విముక్తురాల్ని చేస్తాడు. కాని ఇంతటితో సుశీల సమస్య తీరదు. ఆమెకు మరొక సమస్య ఎదురవుతుంది. ఆమె ప్రభాకరంతో సంసారం చేసింది కాబట్టి ఆమెను స్వీకరించడానికి సూర్యం నిరాకరిస్తాడు. మళ్ళీ కాసేపట్లోనే సూర్యం తన తప్పు ఒప్పుకొని, "నేను నిన్ను విడిచి ఉండలేను సుశీలా" అని ప్రాధేయపడతాడు. కాని మనస్సు విరిగిపోయిన సుశీల మన దేశంలో స్త్రీ జన్మ ఎంత హీనమైందో తనకు ఇప్పుడు అర్థమవుతూందని చెప్పి, తన జీవితాన్ని నిర్ణయించుకునే శక్తి హక్కూ తనకున్నాయని ఉద్ఘాటించి, అతన్ని నిరాకరించి, సంఘసేవకు తన జీవితాన్ని అర్పించుకొంటుంది. ఈ నాటికలో ఘట్టాలను నడిపిన తీరు తిలక్ నాటిక రచయితగా పరిణతి చెందాడని సూచిస్తుంది. పాత్రల సంభాషణలు ఔచిత్యంతో కూడుకొని ఉండటమేగాక, నాటిక చూచి వెళ్ళిపోయేవారు మననం చేసుకొనే విధంగా కూడా వున్నాయి. ముఖ్యంగా ప్రభాకరం డైలాగును. అతనిది చెడ్డ పాత్రకాదు. అయితే సూర్యం

ప్రేమించిన సుశీలను తన ధనసహాయంతో కృతజ్ఞతాబద్ధురాలినిగా చేసి, ఆమెను పెళ్ళాడి తన ధనంతో సంతోషపెట్ట బూనుకోవడం వల్ల ప్రేక్షకుల సానుభూతి సూర్యంపైనే వుంటుంది. అతనిది డబ్బు మహిమ అని చూచేవారికి తేటతెల్లమై పోతుంది. ఆ స్థితిలో అతని చర్యలచేతా, మాటలచేతా నాటకకర్త అతను ఉదాత్తస్వభావుడనీ, ఎరక్క- చేసుకొన్నాడనీ నిరూపించడానికి ఆ పాత్రను నిర్మాణం చేసి నిలబెట్టిన తీరు ఎవరికైనా నచ్చుతుంది. "కరుణకన్న గొప్ప ధర్మం లేదు. స్వతంత్రంకన్న గొప్ప సూక్తి లేదు. మానవ శ్రేయస్సుకన్న గొప్ప గమ్యం లేదు" అనే ప్రభాకరం డైలాగు రచయిత తిలక్ గాఢంగా వాంఛించిన విలువల్ని కరుణ, స్వాతంత్ర్యం, మానవ శ్రేయస్సు అని బాహాటంగా ఉన్నాయి. అంతేకాక, సమాజం అంటే, ఆధునిక నాగరికత అంటే, సంప్రదాయాలంటే, దాంపత్యం అంటే తిలక్‌కు గల భావాలను ప్రభాకరం పాత్రద్వారా మనం తెలుసుకో గలుగుతాము. "అందరి స్వార్థాల్ని — ఒకదానికొకటి విరోధం లేకుండా — కలిపి టోకున వర్తకం చేసి, సక్రమ పద్ధతిలో లాభం పంచిపెట్టే విధానమే సమాజం. ఆదిమ మానవుడికి కూడా ఈ రహస్యం తెలుసు. సామూహికంగా సమాజం ఈ స్వార్థాల ప్రేరణ మీదనే నడుస్తోంది. ఒక్కొక్కసారి ఒక వ్యక్తి, తన కరుణవల్ల సత్యంవల్ల సంఘంకన్నా, దేశంకన్నా గొప్పవాడవుతాడు" సమాజాన్ని గూర్చి ఈ రకం అభిప్రాయాన్ని రచయిత ప్రభాకరం పాత్రద్వారా వెలువరిచాడు. మరికొన్ని అభిప్రాయాలు ఇలా వున్నాయి: "ఆధునిక నాగరికతలో మానవుడు చెప్పేది ఒకటి, చేసేదొకటి." ఇది సుశీల కృతజ్ఞతతో ప్రభాకరం ప్రేమానుభూతిని తెలుపగానే అతనికి లోబడిపోవడాన్ని గూర్చి. "రెండు మనస్సులు కలిస్తేనే కాని వివాహం కాదు. ప్రేమ లేనిచోట మంగళసూత్రం ఉరి ఉచ్చు. ఏ ఆచారం అయినా, ఏ సిద్ధాంతం అయినా, ఏ సంప్రదాయం అయినా మానవుని సుఖానికీ అభివృద్ధికీ దోహదమిచ్చినంత కాలమే విలువ. లేనినాడు అవి మనకు తగిలించిన సంకెళ్ళు. మనసులో భక్తిలేని పూజ భగవంతుని సమీపానికి వెళ్ళదు. అలాగే ప్రేమలేని వివాహం పవిత్రం కాదు, ఒక రకం వ్యభిచారమవుతుంది. భయమూ భక్తీ ఏనాటికీ ప్రేమకావు. ప్రేమ లేని దాంపత్యం తీగలు తెగిన వీణమీద రాగం" అన్న ఆదర్శవాదాన్ని హేతువాది అయిన ప్రభాకరం ప్రకటిస్తూ సుశీలనూ సూర్యాన్నీ కలుపుతాడు. ఈ నాటకంలో ఇలా ఆలోచనలను రేకెత్తించే డైలాగులు ప్రేక్షకుల్ని క్షణం క్షణం కుదుపుతూ వారిలో సంచలనం కలిగిస్తూ వుంటాయి. అంతా బాగానే వుంది కాని, నాటకం చివర యూరపు వెళ్ళిపోదాం అంటూ బొంబాయికి బయలుదేరే ప్రభాకరం "నా బెడ్డింగు, ట్రంకూ అన్నీ సిద్ధం చేయండి" అంటాడు. అంత పెద్ద పారిశ్రామికుడు కదా, వి.ఐ.పి. లగేజీల కేసులు వచ్చాయి కదా; ట్రంకు ఏమిటి?

తిలక్ రచించిన 'సాలెగూడు' ఒక ప్రయోజనం ఆశించి చేసిన రచన. దీనిద్వారా రచయిత రెండు హెచ్చరికలు చేశాడు, ఒకటి, సాలెపురుగుల వంటి కొందరు వ్యక్తులు ఈ సమాజంలో ఉంటారు సుమా! వారు స్నేహితాలు పెంపొందించుకొని, కొందరి ఇళ్ళలో సాలెగూళ్ళు కడుతూ, స్వప్రయోజనాల కోసం వ్యూహాలు పన్నుతూ వుంటారు. ఇలాంటివారికి ప్రతినిధి నరసింహం పాత్ర. ఇతను సావిత్రిని ప్రేమించాడు. కాని సావిత్రి పెళ్ళి పేదవాడైన డాక్టర్ ప్రసాద్‌తో నిశ్చయమైపోవడంతో దాన్ని ఎలాగైనా చెడగొట్టడం అతని జీవితధ్యేయం. రెండవ హెచ్చరిక: మరొక రకం వ్యక్తులు స్త్రీలలోనూ, పురుషులలోనూ ఉంటారు. వీరు తాము ధర్మపథాన నడుస్తున్నామనీ, తమలో ఎలాంటి లోపమూ ఉండబోదనీ గాఢంగా విశ్వసిస్తారు. వీళ్ళకు కొన్ని నమ్మకమైన భావాలు కూడా వుంటాయి- ఒక వ్యక్తి చేసిన పాపం అతనితోనే పోక, అతని సంతానానికీ వంశానికీ దిగుమతి అవుతుందనీ, కాబట్టి మంచి వంశానికి చెందని వాణ్ని బహిష్కరించి సమాజం నుంచి వేరుచేయాలనీ వీరి అభిప్రాయం. ఇలా వీరు అత్యంత కఠినాత్ములుగా తయారవుతారు. వీరి ప్రవర్తనా, శీలం వింతగా వుంటాయి. ఇటువంటివారికి ప్రతినిధి సావిత్రి అనే పెళ్ళి అవవలసిన యువతి. పుట్టుకనుబట్టి ఒక మనిషి మంచివాడా, చెడ్డవాడా నిర్ణయించవచ్చునని ఈమె పిడివాదం చేస్తుంది. తాను ప్రేమించి పెళ్ళి చేసుకోబోయే ప్రసాద్ ఒక వితంతువుకూ కులటకూ పుట్టాడని నరసింహం తప్పుడు రుజువులతో నమ్మకం కలిగించేసరికి ప్రసాద్‌ని తిరస్కరిస్తుంది. దూషిస్తుంది. అవమానిస్తుంది. పాపం వున్నచోట ప్రేమ కూడదని ఆమె మతం. పవిత్రుడు కానివాడు బ్రతుకు మంటలలో కాలిపోవలసిందేనంటుంది. ఈ నాటికలో రచయిత నాటకీయంగా రుజువులతో సహా తేల్చిందేమిటంటే - అలా ఒక వితంతువుకూ, కులటకూ నిజంగా పుట్టింది సావిత్రి! ఈ నిజాన్ని ఆ వితంతువు ఆత్మహత్య చేసుకొన్న తర్వాత, ఆ పాపను భుజంమీద వేసుకొని వచ్చి తన ఇంటికి తెచ్చి తన కడుపున పుట్టినదానివలె గారాబంగా పెంచిన ప్రొఫెసర్ విశ్వనాథం గారిచేత రచయిత ఒకానొక ముఖ్య ఘట్టంలో సావిత్రికే చెప్పించడంతో, నాటిక విచిత్రమైన మలుపు తిరిగి, సావిత్రి ఇప్పుడేం కావాలి, ఆమె సిద్ధాంతం ప్రకారం పతితురాలు కన్నబిడ్డయైన ఆమెపై నిర్దయగా ప్రవర్తించి, ప్రత్యక్షంగా కన్పిస్తూ వున్న

అపవిత్రతను ఎవరైనా పూనుకొని నిర్మూలింపవచ్చా అన్న ప్రశ్నను సావిత్రి ముందూ, ప్రేక్షకుల ముందూ రచయిత వుంచాడు. ఆమె ధర్మాధర్మ చింతనా, ఆమె చిత్రమైన ఆదర్శాలూ ఆకాశాన్నంటి, ఆమెను కఠినురాలిగా, సంకుచితమైన మనస్సు గలదానిగా రూపొందించాయని చూపాడు. కాని ప్రసాద్ ఉత్తముడు. విశాల హృదయం కలవాడు. తనకు కావలసింది సావిత్రికాని, ఆమె వంశ చరిత్ర కాదని చెప్పి ఆమెను స్వీకరిస్తాడు. ఈ నాటికలో రచయిత సావిత్రిని కన్న స్త్రీని కులటని చెప్పి అలా వదిలేయలేదు. ఏ పరిస్థితుల్లో ఆమె ఆ పని చేసిందీ కూడా వివరించి, ఆమెపై నింద లేకుండా చేయడం తన కర్తవ్యంగా భావించాడు. భర్త చనిపోయిన తర్వాత పరిచయం ఉన్నవారిని దేహీ అని చేయిజాపి అడగడానికి ఆమె అభిమానం అడ్డు వస్తుంది. దారిద్ర్యం భరించలేక తన దేహాన్ని ఒకనికి అర్పించింది. ఆ ఫలితమే సావిత్రి. ఆ ప్రియుణ్ణి నమ్మింది. కాని అతను ఆమెను నట్టేట విడిచిపోయాడు. తాను పతితురాలై కూడా జీవించడం దుర్భరమైన పరిస్థితి ఏర్పడ్డప్పుడు ఆమె గత్యంతరం లేక ఆత్మహత్య చేసుకొంది. సావిత్రి జన్మరహస్యం మొదటినుంచీ తెలిసి కూడా ఆమెపై తన ప్రేమను అలాగే నిలుపుకొన్న ప్రసాద్, సావిత్రిని పెంచి ఆమె జన్మ వృత్తాంతాన్ని కాపాడిన ప్రొఫెసర్ విశ్వనాథం ఈ నాటికలో ఉత్తమపాత్రలు. శేషగిరి కుటుంబమిత్రుడుగా మంచివాడు. శ్రేయోభిలాషి. కవి రవివర్మ ఆరోగ్యకరమైన హాస్యాన్ని అందించే పాత్ర. ఊహా ప్రేయసికొక పద్యం చొప్పున వ్రాసేస్తాడు. కవికీ, ఆడదానికీ నోరే ఆయుధం కదా అని ఆర్భాటం చేసే కవులపై ఈ నాటికలో ఒక విసురు వుంది. యాజులు అచ్చమైన ఆంధ్రుడు. అతను పెళ్ళికూతురికి తెచ్చే కానుక ఉప్పాడ జరీచీర, పూతరేకులూ! మొత్తంపై దుష్టశిక్షణ, శిష్ట రక్షణతో నాటిక ఎక్కడా బోర్ కొట్టకుండా సుఖాంతమవుతుంది! ఇది శ్రవ్య నాటికగా కూడా రాణించే రచన. తిలక్ మానవతావాదమూ, ఆయన ఎంతో విలువైనదిగా ఎంచుకున్న మంచితనమూ మంచి గంధంలా ఈ నాటికలో పరిమళాలు గుబాళింపజేశాయి. 1980లో ఈ నాటిక ప్రథమంగా ముద్రణ పొందింది.

నాటికా రచయితగా తిలక్ అత్యంత ప్రతిభావంతుడు అని చాటే నాటిక 'పొగ'. ఆయన పదిహేను సంవత్సరాల వయస్సులో మద్రాసులో చదువుకొంటున్నప్పుడు తనకు జరిగిన ఒక భయంకర సంఘటన ఇచ్చిన ప్రేరణతో ఈ నాటికకు రూపకల్పన చేశాడు. కొంతమంది వ్యక్తులు ఈ బాలుణ్ని దగ్గరకు పిలిచి, మరణించిన వ్యక్తిమీది ముసుగు తొలగించి చూపారు - డబ్బులివ్వమన్నారు. అది నగ్నంగా వికారంగా వున్న శవం. బాలుడైన తిలక్ జడుసుకున్నాడు. జీవితంలో చివరివరకూ ఆ భయంకర దృశ్యం ఆయన్ని వెంటాడి, పెద్దవాడైన తర్వాత అది ఆయనకొక నిశ్చితాభిప్రాయాన్ని కలుగజేసి, ఈ సృజనాత్మక రచనకు పురికొల్పింది. ఆ సంఘటన డబ్బుపై ఆధారపడ్డ నాగరికతకూ విలాసాలకూ, ఆడంబరాలకూ, అంతస్థులకూ, హోదాలకూ ఆకారమైన నేటి మహా నగరాల భయంకర సంస్కృతిని ప్రతిబింబిస్తూ ఉన్నదని తిలక్‌కు అనిపించింది. ఆ అనుభవాన్ని సమాజంలోని కొందరు వ్యక్తులను పరిశీలించగా తనకు స్ఫురించిన భావాలతో జోడించి 'పొగ' నాటికను రూపొందించాడు.

ఈ నాటికలో ప్రియంవద, కవి, గుజరాతీ సేటు, పనిమనిషి అవ్వ - ఈ నలుగురే పాత్రలు. కథాస్థలం హైదరాబాదు అనుకోవచ్చు. ప్రియంవద ఆనర్స్ చదివిన యువతి. విలాసమూ నాగరికతా కలది. మంచి అంగ సౌష్ఠవం వుంది. తండ్రి వద్దన్నా కవిని పెళ్ళాడింది. కవితో పెళ్ళికి పూర్వం ఆమెకొక స్టూడెంటుతో కొంత కాలం పరిచయం వుంది. కవికీ తనకూ అన్నీ జరిగిపోయాకే పెళ్ళి అయింది. అతను త్రాగుబోతు. బాధ్యత తెలియనివాడు. వర్తమానంలో ఆమె ఎదుర్కొంటున్న ముఖ్య సమస్య డబ్బు. కొన్నివేలు కావాలి. లేకపోతే మరునాడే ఆమె ఇల్లు వేలాం అవుతుంది. ఆ డబ్బు కోసం ఇష్టం లేకపోయినా, అతనంటే అసహ్యమైనా అంతరాత్మను చంపుకొని గుజరాతీ సేటుకో పడుకొంది. అతని డబ్బును చూసి, అతనితో లేచిపోవడానికి కూడా సిద్ధంగా వున్న సమయంలో కవి వచ్చి తన స్థితిని ఆమెకు నివేదిస్తాడు. తనకూ లోకానికీ మధ్య వున్నది అపశ్రుతి అంటూ, లోకం అతనికి చెడు అనుభవాలే ఇచ్చిందని చెబుతాడు. ఈ సంఘాన్ని మెప్పించాలనీ, దాని దృష్టిలోపడి కృత్రిమమైన హోదాల కోసం వేరొక ఇద్దరమూ ఆత్మల్ని వంచన చేసుకున్నామనీ ఆమెకు కనువిప్పు కలిగిస్తూ, ఈ సమాజం ముసుగు కప్పిన శవంలాంటిదనీ, ఆ శవాన్ని చూపించి భయపెట్టి లొంగదీస్తున్నారనీ, ఇక దీనికి అలంకరణ చేసే పనిని విరమించుకొని, ఊరవతలికెళ్ళి కుటీరం వేసుకొని కష్టించి బ్రతుకుదాం రా అని ఆమెను ఒప్పించి తీసుకు వెడతాడు. ఇది పూర్తిగా తిలక్ భావవాదాన్ని ప్రతిబింబించే రచన. ముఖ్య పాత్రలిద్దరూ తాము కల్పించుకొన్న ఊహాలోకాలలో ఎగిరే జీవులు. వారికి సౌఖ్యం కావాలి. కాని ఎన్నడూ కష్టించి పని చేయలేదు. సమాజం నిజరూపం తెలిసేసరికి, ఆవిడ నైతిక విలువలను త్రోసిపుచ్చి డబ్బుకు లొంగగా, అతను సమాజం డాంబికాలకు వెరవక, కాయకష్టంతో జీవించడానికి సిద్ధపడతాడు. సెక్సురీత్యా ఇద్దరూ ఒకరికోసం ఒకరు సృజింపబడ్డ జీవులుగా, వారిద్దరికే పొసగుతుంది అన్నట్లుగా చిత్రించడం ఈ నాటికలో రచయిత చూపిన ఒక ప్రత్యేకత.

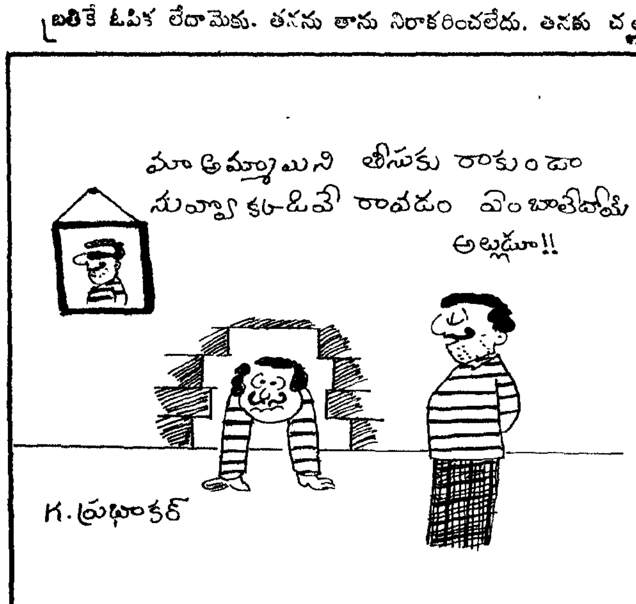
ఈ నాటిక సంప్రదాయ విరుద్ధమైన రచన అనీ, అశ్లీల రచన అనీ తిలక్ అంగీకరిస్తూ, ఇది ప్రదర్శనయోగ్యంగా ఉంటుందో లేదో అని ఆయనే సందేహం వెలిబుచ్చాడు. పత్రికల్లో ప్రజల్లో దీనిని గూర్చి దుమారం రేగవచ్చునని కూడా అంటూ దీన్ని ప్రదర్శించడానికి సాహసం కావాలన్నాడు. దీనిని యథాతథంగా రంగస్థలంపై ప్రదర్శించడం కష్టమే! ప్రియంవద స్టేజిపై జాకెట్టూ, బ్రాసియర్ విప్పి కుర్చీపై పడేసి చెప్పే డైలాగు: "నా రొమ్ములింకా ఎలా బిగువుగా ఉన్నాయో! ఈ మాత్రం పంపులూ బలమూ ఎక్కడేడిశాయి ఈ సిటీ ముండలకి." ఇలా ఆమె డైలాగులు చాలా పచ్చిగా, వినే శ్రోతలను రెచ్చగొట్టి హాలులో గొడవ జరిగేట్టుగా వుంటాయి. "మొగుడి దగ్గర సుఖం తృప్తీ లేనివి ఊరికే కళ్ళప్ప

గించి చూచే సత్తెకాలపు ఆడవాళ్ళెవరూ లేరు" అని ఘంటాపథంగా అనేయాలి. ఆ మాట విన్న ఆడవాళ్ళు ఓపిగ్గా వినగలగాలి, బాత్ రూమునుంచి నీటి చుక్కలు లైట్ల వెలుగులో మెరిసిపోయే తడి పంటికి చీరె చుట్టబెట్టుకొని ఆమె స్టేజీమీదికి రావాలి. ఆదజబ్బు వున్న గుజరాతీ సేటు ఆమెకు డబ్బిచ్చి, మొదటిసారి అనుభవం ఆ రాత్రే కావాలంటే, స్టేజీమీదనుంచే 'రా' అని గదిలోకి తీసుకెళ్ళాలి. సరిగా కవిగారు వచ్చేసరికి వాళ్ళిద్దరూ తలుపు తీసుకొని సేటు షేర్వానీ గుండీలు సరిచేసుకొంటూ బయటికి రాగానే ఆమె "ఈ గుజరాతీ వాడితో పడుకున్నాను" అని పబ్లిగ్గా కవి మొహాన అనేస్తుంది. వారిద్దరి జీవితాలు ఎంత హీనస్థాయికి దిగజారాయో పచ్చిగా చూపడం రచయిత లక్ష్యం,

ప్రియంవద డైలాగులు స్వగతాలవలె సుదీర్ఘంగా వుంటాయి. కవిగారి చివరి స్వగతమూ అంతే-కాని అవి మధ్య మధ్య 'పాజ్' ఇస్తూ చెబుతూపోతే వాస్తవికజీవితానికి సంబంధించిన ఒక శకలాన్ని-అది అశ్లీలపూరిత మైనదైనప్పటికీ - సీరియస్‌గా చూడగల ప్రేక్షకులకి ఆ దీర్ఘ స్వగతాలు ఏమ్మాత్రం బోర్ అనిపించవు. ఆ మాటలకు హాలులోని వాతావరణం గంభీరమైపోతుంది. ఒక్కొక్కమాట జీవితంలో నైతికంగా దిగజారిపోయిన వ్యక్తుల అనుభవాన్ని రచయిత కాచి వడపోసిన సత్యంలా చెప్పించాడు. వారికి అరమరలు లేవు. సిగ్గూ ఎగ్గూల చింతన లేదు. ఈ స్త్రీపాత్రకు నటీమణి దొరికితే దీన్ని ప్రదర్శించడం అసాధ్యమేమీ కాదు. జాకెట్ దృశ్యాన్ని ఉపాయంగా లైట్స్ వెలుగు నీడల సహాయంతో ధ్వనిప్రాయంగా చూపవచ్చు. అయితే ఈ నాటికను మానవుల వాస్తవ జీవితానికి ప్రతిబింబమైన కళలో సెక్సుకూ, అశ్లీలానికీ తావుంటుందని గుర్తిస్తూ. వివిధ మానవ అనుభవాలను గుదిగుచ్చిన ఒక కళాఖండాన్ని చూస్తున్నామన్న భావంతో చూడగల ఎంపిక చేసిన ఆహూతుల సమక్షంలోనే, మహానగరాలలో మాత్రమే ప్రదర్శించ వీలవుతుంది. మనకు పథప్రదర్శకమైన నవీనమైన అవాన్‌గార్డే నాటికలు లేవని అనుకొంటూ వుంటాము. తిలక్ ఒక ప్రయోజనమాశించి ఈ నాటిక అందించాడు. ఎక్కడైనా ప్రదర్శించబడిందో లేదో తెలియదు. ఈ సమాజం చచ్చిన శవంలాంటిది. దీనికి దూరంగా వెళ్ళిపోయి జీవిస్తే నిజానికి దగ్గరగా వుంటాం అని రచయిత అన్న మాటలు మహితోక్తులు. అంతేకాదు, మనం పొగలో ఊపిరాడక కొట్టుమిట్టాడుతున్నాం, ఇది మానవులు ఉండవలసిన వాతావరణం కాదు, అని ధ్వనింపజేసి ఈ నాటికాకర్త భేషజాలతో డబ్బు పునాదిగా నిలిచివున్న నేటి మన సమాజం తీరు విషయంలో ప్రేక్షకులలో ఒక అపూర్వమైన సామాజిక స్పృహ కలుగజేశాడు. చచ్చి పురుగుపట్టిన మన సామాజిక జీవితం, ఎండిపోయిన మనుషులూ ఊళ్ళూ తిలక్‌లో భయంకరమైన నిరాశనూ, బెంగనూ, వేదననూ కలిగించేవి. అవే ఆయనచేత ఈ 'పొగ' నాటికను రచింపజేశాయి. ఆయనకు తెలుసు, చాలామంది దీనిని తెగనాడుతారని. కాబట్టే ఒక సందర్భంలో తిలక్ "ఉత్తమ రచనను బహుళసంఖ్యాకు లెన్నడూ పూర్తిగా ఆస్వాదించలేరు. రసజ్ఞులు గుర్తిస్తే చాలు" అన్నాడు.

అహల్యా శాపవృత్తాంతాన్ని తిలక్ మానవీయ దృక్కోణంతో పరిశీలించి 'సుప్తశిల' నాటిక రచించాడు. సాంప్రదాయకమైన అహల్యా గాథ ప్రకారం - ఆమె రూపం చూచి కామపీడితుడైన ఇంద్రుడు ఒకనాటి రాత్రి కోడి రూపంలో వచ్చి కూయడం, ఆ కూత విని గౌతముడు కాలోచితకృత్యాలు తీర్చుకోవడానికి ఇంటినుంచి వెళ్ళిపోవడం, ఇంద్రుడు గౌతముని రూపంతో వచ్చి ఆమె శయ్య చేరడం, ఆమె అతన్ని తన భర్తయే అనుకోవడం, గౌతముడు ఇంటికి తిరిగివచ్చి అహల్య ఇంద్రుని చేరి ఉండటం చూచి శిల అయి ఉండమని శపించడం, ఆమె తాను ఏ పాపం ఎరుగనని వేడుకోగా, శ్రీరాముని పాదరజం తగిలినప్పుడు ఆమె తన రూపం మళ్ళీ పొంద గలదని గౌతముడు చెప్పడం ఉన్నది.

కాని తిలక్ ఈ కథను త్రోసిపుచ్చి, తనదైన భావన ప్రకారం అహల్యా గాథను అత్యంత ప్రతిభావంతంగా మలచుకున్నాడు. తిలక్ తీర్చిన అహల్య పరిపూర్ణ యౌవనవతి. సౌందర్యరాశి. ఆమెను పరమేష్ఠి సృజించిన మరు క్షణంలోనే ఆమె మనస్సు దేవేంద్రునిపై లగ్నమైందని తిలక్ చెప్పాడు. అయితే గౌతముడు ఫౌల్ చేసి గోల్ చేశాడు కదా! సగమీనిన గోవుకు ప్రదక్షిణం చేసి అది భూప్రదక్షిణంతో సమానమని చెప్పి ఆయన అహల్యను పెళ్ళాడాడు. గౌతముడు నిత్యమూ సత్యమూ కానిదంతా భ్రమయేననీ, ఈ లోకమూ లోకప్రవృత్తి కూడా మాయయేనని చెప్పి, ఆ మాయను ఛేదించి, పరమేశ్వరార్థమై పరమార్థాభిముఖమై సాగిపోయే ఉత్తమ మానవ జిగీష కోరేవాడు. అటువంటి మహర్షికి పత్ని అయినా, ఆమె సామాన్య మానవమాత్రురాలే అని తిలక్ చెబుతూ, ఆమెను మానవ సహజమైనవాంఛలున్న తరుణివలె చిత్రించాడు. ఆమె ఒడలిలో ఆపుకోలేని ఔద్ధత్యాన్ని నాటికాకర్త చిత్రించిన తీరు అపూర్వం. కామాతురగా అహల్య చిత్రణ కాళిదాసు ప్రతిభాపాటవాలనూ, షేక్స్‌పియర్ రచనా శేముషినీ స్ఫురింపజేస్తుంది. ఆమె ప్రేమోన్మాదిని. ఆమెను చూస్తే దేవతలే విభ్రములై పోతారట. కోర్కెలనీ, ఆశలనీ విడిచి దూరంగా బ్రతికే ఓపిక లేదామెకు. తనను తాను నిరాకరించలేదు. తనకు వల్ల

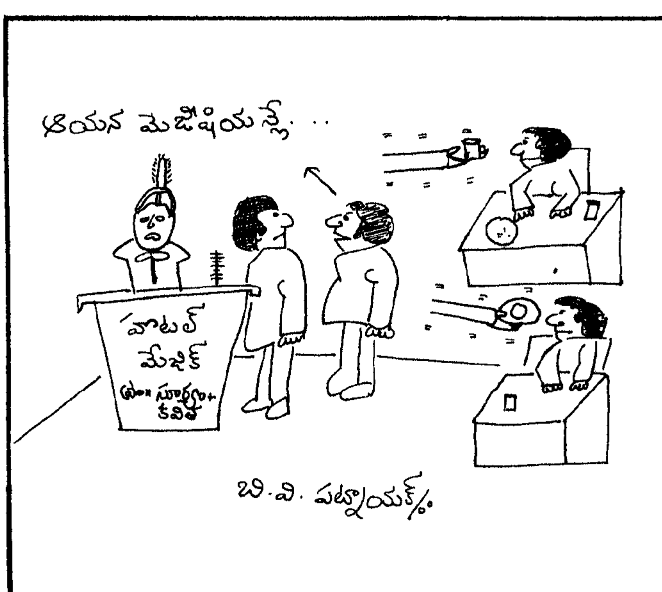

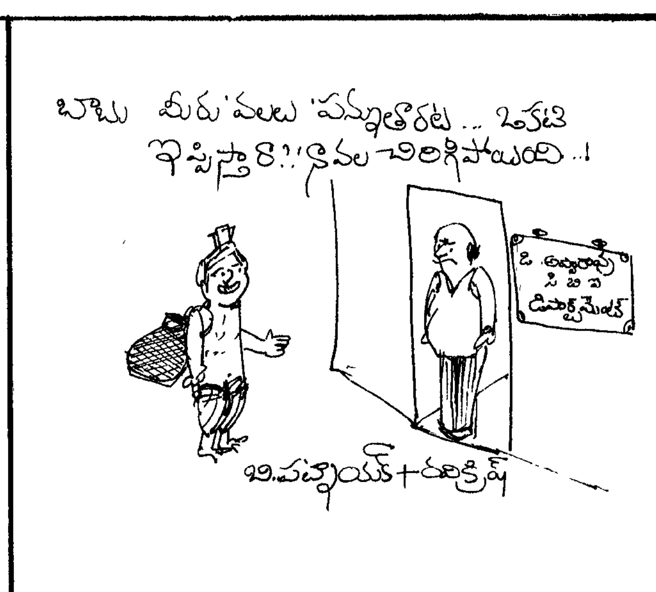
దనం, తృప్తి ఇవ్వగలిగిన మరొక ప్రాణి కావాలి ఆమెకు. ఆవనంలో ఒక్కసారిగా వచ్చి, శరత్ చంద్రికలో కరగిపోవాలన్నంత కామ పరవశత్వం! ప్రకృతిమధ్య ఈ స్థితిలో ఉన్న అహల్యఎదుట దేవేంద్రుడు ప్రత్యక్షమవుతాడు. నిత్యదేవతా ప్రతిపత్తిచేత, జడమై నిస్తేజమైన తనకు ఆమెయొక్క మానవీయ సౌందర్యాన్నీ అనురాగాన్నీ ఇచ్చి బ్రతికించమంటాడు. దేవతాస్త్రీలకన్నా, అప్సరసలకన్నా మానవుల సౌందర్యం గొప్పదని తిలక్ ఇంద్రునిచేత చెప్పించడం గొప్ప భావన. ఆమె సర్వాంగాలలో వినూత్నానుభూతి కలిగింది. ఇద్దరూ గాఢ పరిష్వంగంలో లీనమయ్యారు. వారిని చూచిన గౌతముడు క్రోధావేశపరుడై ఆమె శిలగా మారిపోవాలని శపిస్తాడు. ఇక్కడ రచయిత వ్రాసిన వాక్యాలు అర్థవంతమైనవి. ఆమె బ్రతికినన్నాళ్ళూ కోర్కెల బలిమి నడచి ఒక శిలవలె గడిపింది. ఇప్పుడు భర్త శాపం నిజంగా శిలాకృతి నిచ్చిందామెకు! ఒక తిర్యక్ ప్రాణినై పొమ్మని శపించినా బాగుండేదనీ, తాను ఏ శిలాకృతికి భయపడి కుమిలి పోయిందో తిరిగి ఆ అచలత్వమే ఆ మహాముని తనకు ప్రాప్తింప జేశాడనీ అహల్య వాపోతుంది. ఇక్కడ ఇంద్రుని వ్యాఖ్యానూ, గౌతముని క్షణికమైన విచారాన్ని గూర్చి రచయిత వ్రాయడం అహల్య అవస్థకు ఉదాత్తతను ఆపాదింపజేయడమే. ఇంద్రుడు భూలోకవాసులు తమ మధ్య సౌందర్యాన్ని బ్రతకనివ్వరనీ, ఏదో కారణంగా కఠినులూ, ఈర్ష్యాగ్రస్తులూ అయిపోతారనీ, భూలోకంలో సౌందర్యానికి స్వేచ్ఛకూ విలువ లేదనీ జరిగిన పరిణామాన్ని గూర్చి వ్యాఖ్యానిస్తాడు. శాపమిచ్చిన గౌతముడు కూడా ఆ క్షణంలో ఆమె ఇక లేదనుకోవడం తనను ఎంతగానో విచలింప చేస్తోందని విచారిస్తాడు. ఆయన హృదయం కలచివేసినట్లయింది. ఎంత అనుబంధాన్నీ చాంచల్యాన్నీ కలిగిస్తుంది ఈ సంసారం అంటాడు! ఈ నాటికలో తరుణ వయస్కులైన సుమంతుడు, సునంద అనే పాత్రలను రచయిత సమాంతరంగా ప్రవేశపెట్టాడు. సుమంతుడు కూడా అహల్య వున్న అవస్థలోనే వున్నాడు. రకరకాల అనుభవాలతో సాగిపోయే జీవితాలలో తనదీ ఒకటి కావాలని అతని ఆరాటం. అతనికి సుఖమూ దుఃఖమూ వున్న ఈ లోపమే కావాలి తనకు మునులు చెప్పే దుఃఖాతీత పరిస్థితి వద్దంటాడు. బ్రతకడమే ఒక ఆనందభావం అతనికి. బ్రతుకు భ్రమ, సౌఖ్యం పాపం, చావుకు ఆవలిగట్టున సత్యమున్నది అనే మాటలను సుమంతుడూ సునందా ఇద్దరూ నమ్మరు. బ్రతుకులో ఆ క్షణం అనుభూతి చాలు అంటారు. ఈ స్థితిలో ఉన్నవారికి రచయిత చెంచుల జీవనోత్సుకతను ప్రదర్శిస్తాడు. అనుభూతి కవిగా పేర్వడసిన బాలగంగాధర తిలక్ ఈ విధంగా మానవ జీవితానికి ఆనందకరమైన అనుభూతియే ప్రధానమనీ, దానికోసమే మానవులు బ్రతుకుతారనీ, మానవులకూ శిలలకూ గల భేదం అదే అని చెప్పి ఈ నాటికను రమ్యమైన మనోహరమైన కావ్యంగా తీర్చిదిద్దాడు. పాత్రలకు అక్కడక్కడా కొన్ని పద్యాలు కూడా పెట్టాడు. అవి అచ్చం కాల్పనిక కవుల పద్యాలవలె ఉన్నాయి. ఆ పద్యం కృష్ణశాస్త్రిగారు వ్రాసిందని ఎవరైనా అంటే నమ్మేస్తాము:

అహల్య : ఏల ఈ శరన్మేఘమ్ము గాలిదేలి
వచ్చు సుందరాకారమై మచ్చు జల్లు,
ఏల నా ప్రాణమేలేది యెవరికొరకొ
వేచి చూచును రాహస్య వీధులందు?

మానవ నైజమునూ, జీవితంలో అనుభూతియొక్క మహనీయతనూ కవిత్వపు ఆవేశంతో కమనీయంగా ప్రదర్శించిన నాటిక ఇది. ఒక గొప్ప సాంస్కృతికత, విశిష్ట సభ్యత ఉన్న కవి మాత్రమే ఇటువంటి నాటికను రచించగలడు.

ఈ విధంగా తిలక్ నాటికలు మానవతా దృక్పథానికీ, మానవ అనుభూతి అనే అనుభవానికీ, మంచితనానికీ, కరుణకూ, స్వాతంత్ర్యానికీ, అందానికీ, ఆనందానికీ ఆటపట్టులై వుంటాయి. □

దోచిన నిధి

మూలం: రవీంద్రనాథ ఠాగూరు

తెనుగుసేత: ఆసంగి శ్రీరాములు

పురాణ కాలములో పురుషుడు తన శౌర్యాన్ని ప్రదర్శించి మాత్రమే తాను కోరుకున్న స్త్రీని పొందవలసి వుండేది. ఆనాడు ధైర్యవంతులకే అందమైన కన్యలను వివాహమాడే అర్హత వుండేది. నేను మాత్రమొక పిరికి ఎత్తుగడతో నా భార్యను పొందాను. అయితే చాలకాలం తరువాత మాత్రమే ఆమెకా విషయం తెలిసింది. మోసంతో పొందిన దానికి తగినట్లుగా, పెండ్లి తరువాత ఆమె భర్తగావుండే యోగ్యతనుపొందే ప్రయత్నంలో కాలక్రమేణ తగు మూల్యం చెల్లించాననే విషయం చెప్పక తప్పదు.

సంసార జీవనంలో హక్కులను ప్రతిదినం కొంగొత్తగా ఏర్పరచుకోవలసి వుంటుందనే విషయాన్ని చాలా మంది పురుషులు మరచిపోతుంటారు. సమాజమిచ్చిన అనుమతి (పర్మిట్)తో సుంకం చెల్లించి విడిపించి తెచ్చిన వస్తువులా, దాని గురించి తర్వాత ఆలోచించే ప్రసక్తే వారిలో కనపడదు. పోలీసులకు తాము ధరించిన యూనిఫాం దుస్తులతోనే, ఆ అధికారాలు సంక్రమించినట్లే, ఆ పురుషులు కూడ భావిస్తారు. ఆ యూనిఫాం దుస్తులు తీసెయ్యగానే తక్షణమే వారు చాల పనికిరాని మనుషులుగా మారుతారు. వివాహమొక, జీవితకాలం నటించాల్సిన సంగీత నాటకం వంటిదే. దాని పాటలో ఒకే పల్లవి వున్నా, వేలకొద్దీ దైనందిక మార్పులు వుంటాయి. సునేత్ర దీనిని స్పష్టంగా నాచే గుర్తింపచేసింది. ఆమె ప్రేమ, తరగని సంపద, వైభవంలా, కన్పించేది. ఆమె ప్రేమ వాకిటిలో రోజంతా పెండ్లి గీతాలను సహానా రాగంలో సన్నాయి పలికించేది. ఆఫీసు నుండి నేనొకరోజు ఇంటికి తిరిగి వచ్చేసరికి ఫల్సా పండ్ల చల్లని రసం (ఐస్ షర్బత్) గ్లాసుతో సిద్ధంగా వుండేది. ఆ రంగు నాకెంతో సంతోషం కలిగించేది. ప్రక్కనే వుంచిన వెండి పళ్ళెంలో మల్లె పూల దండ పరిమళం, గదిలో ప్రవేశిస్తూనే నన్నాహ్వానిస్తున్నట్లుండేది. మరో రోజు పాలగ్లాసు, మంచుగడ్డలాంటి తాటి ముంజలతోపాటు, ప్రక్కనే వున్న ప్లేటులో సూర్యకాంత పూవొకటి కన్పించేది. ఇందులో ప్రత్యేకతేమీ ధ్వనించక పోయినా, సునేత్ర నాఅభిరుచిని గుర్తిస్తూ, నన్ను గూర్చి నిత్య నూతనంగా ఆలోచిస్తోందని ఎవరైనా గుర్తించగలరు. నిత్య పరిచయం కూడ, ఎల్లప్పుడూ నూతనంగా భావించే శక్తి, కళాకారునికి మాత్రమే వుంటుంది. సామాన్యుడు, మామూలుగానే చూసి, సాంప్రదాయం విధించే బాటలోనే మెలగుతాడు. సునేత్రకు తన ప్రియుని సేవకు కొత్త మార్గాలు కనుగొనే ప్రేమపూరిత నైపుణ్యం వుంది.

నేను సునేత్రను పెండ్లి చేసుకొనేసరికి ఆమె వయస్సు పదిహేడేళ్ళు. ఇప్పుడు సరిగ్గా అదే వయస్సు, మా అమ్మాయి అరుణకు. సునేత్ర ముప్పై ఎనిమిదేళ్ళదైనా, చక్కగా వుండేలా దుస్తులు ధరిస్తుంది. తన ప్రియునకు సమర్పించుకొనే ముందు ఆచరించే నిత్యకృత్యంగా దీనిని భావిస్తుంది.

శాంతిపురం నల్లంచు తెల్ల చీరలంటే సునేత్రకెంతో యిష్టం. ఖద్దరు ప్రచారకుల పరుష వాక్యాలను అడ్డుచెప్పకుండా భరించిందేకాని, ఆమె ఏనాడు ఖద్దరును మాత్రం ధరించలేదు. "గ్రామీణ నేతపనివాని మగ్గం, నైపుణ్యత గల అతని చేయి అంటే నాకెంతో యిష్టం. ఆ నిపుణుడు తన యిష్టమైన దారాన్ని ఎలా ఎన్నుకుంటాడో, అలానే పూర్తయిన బట్టను నేనెన్నుకొంటాను' అంటుందామె. తెల్లచీర వేర్వేరు సమయాలలో వేర్వేరు రంగులను సూచిస్తుందనే యదార్థం సునేత్రకు తెలుసు. ప్రత్యేక అలంకరణ లేకుండానే తనలో క్రొత్తదనాన్ని ఇతరులకు ఆమె గోచరింపజేస్తుంది. ఆమె అందమైన చీరలో కనబడితే నా మనస్సు అంతర్భాగం వెలుగొందుతుందని ఆమెకు తెలుసు. నాకెందుకో తెలియని ఆనందం కలిగేది.

మా యిరువురి జీవాలలో అనంత రహస్యాన్ని బయల్పరిచే బంగారు తాళపుచెవి ప్రేమ మాత్రమే; గర్వమనే చెల్లని నాణాన్ని తిరస్కరిస్తుందది. ఇరవై వొక్క సంవత్సరాలుగా సునేత్ర తన ఆత్మహృదయాలలో నింపిన మహోన్నతమైన ప్రేమను నాకు నివేదిస్తూనేవుంది. చక్కని నుదుటపై దిద్దిన కుంకుమతో, ప్రతిరోజు అంతులేని అద్భుత సందేశాన్ని ఆమె వ్రాస్తూనే వుంది. నేనే ఆమె ప్రపంచానికి కేంద్రాన్ని. అలా కావడానికి నేను చేయవలసిందల్లా ప్రపంచంలోవున్న ఏ యితర పురుషుని మాదిరిగా ప్రవర్తించడం మాత్రమే. ప్రేమ సామాన్యమైన దానిలోనే, అసామాన్యమైన దానిని కనుగొంటుంది. 'నిన్ను నీవు తెలుసుకో' అని వేదాలు చెపుతున్నాయి. ప్రేమ ద్వారా నా నిజమైన జీవిని మరొకరు తెలుసుకున్నట్లు, నా ఆనందంలో నన్ను నేను తెలుసుకున్నాను.

2

మా తండ్రిగారొక ప్రఖ్యాతి పొందిన బ్యాంకులో డైరెక్టరు. దాని యాజమాన్యంలో నేను చేరాను. సోమరి భాగస్వామిగా నేనుండేందుకు నాకవకాశమివ్వబడలేదు. నా ఆఫీసు పనిలో గట్టిగా తల మునకలయే విధంగా కష్టం వేయబడ్డాను. అయితే ఆ పని నాకు శారీరకంగాగాని, మానసికంగాగాని సరిపడలేదు. అడవుల శాఖలో ఇనస్పెక్టరు కావాలని నాకు కోరిక వుండేది. అలా అయితే తాజాగాలిలో బయట పరుగెత్తడం, వేటాడడమనే కోరికలను తీర్చుకోవచ్చనుకొన్నాను. ఉన్నత స్థితి, హోదాలను గురించే ఆలోచించేవారు మా తండ్రిగారు. సామాన్య బెంగాలీ యువకులకు అరుదుగా లభించే బ్యాంకు ఉద్యోగం నాకివ్వబడింది. అందువలన ఒప్పుకొనక తప్పలేదు. ఇంతేకాకుండా పురుషుని హోదా స్త్రీల దృష్టిలో ఒక విలువైన వస్తువు కూడా. సునేత్ర సోదరి భర్త ప్రభుత్వ సేవలో పనిచేసే ప్రొఫెసరు అయినందువలన, అతని స్త్రీ జనం హుందాగా తలెత్తుకు తిరుగుతున్నారు. అడవుల శాఖలో ఇనస్పెక్టరుగ "సోలా" టోపీతో తిరుగుతూ, నా గదులలో తివాసీలుగా పెద్దపులులు, ఎలుగు గొడ్ల చర్మాలు వేయించినట్లయితే, నాగుండె బరువు తగ్గినా, ఉన్నత స్థితిలోవున్న నా ఇరుగు పొరుగు వారిని చూసినపుడు, నా అంతస్తు తలవంచక తప్పదు. ఎవరికి తెలుసు, ఇది నాయింటి స్త్రీ జనం ఆత్మగౌరవాన్ని భంగపరిచేదేమో!

నిరంతరం డస్కును అంటిపెట్టుకొని చేసేపని ఒత్తిడి వలన నా యౌవనపుటంచు మొద్దుబారి పోసాగింది. పొట్ట పెరగడమనే మార్పును, మరెవరయినాసరే, అంతగా పట్టించుకొనరు. నేను మాత్రం దానిని తేలికగా భావించలేక పోయాను. నా సుగుణాల వలనేగాక, నా అందం వలనకూడ,

సునేత్ర నావైపాకర్షించబడింది. ఏ పెండ్లి దండతో ఆమెను మొదటాహ్వానించానో, సృష్టికర్తచే మలబడిన ఆ దండ నేటికీ అవసరమే. సునేత్ర నేటికీ ఆశ్చర్యపడేంత యౌవనంలో వుంటే, నా యౌవనం తిరోగమనం పడుతూ, పెరుగుతూవున్న బ్యాంకు నిల్వను మాత్రం చూపుతోంది.

ఈనాడు, నాకూతురు, ఆమె స్నేహితుడు శైలేంద్రను చూసినప్పుడు నేను సునేత్రను మొదట కలుసుకున్నప్పుడు, మేమెలావుండేవారమో స్పష్టంగా గుర్తించగలను. ఉదయ భానుని అరుణ కిరణాలను తలపించే యౌవన కాంతులు మా జీవితాల నానాడు తాకినట్లే, వారిద్దరిలోను అట్టి యౌవనకాంతులు గోచరిస్తున్నాయి. శైలేంద్రలో అణువణువునా నా యౌవన రూపురేఖలు, పొంగులు వారుతున్న ఉత్సాహం, శక్తులతోబాటు, అప్పుడప్పుడు ఏదైనా ఆశయ సాధనలో అంతరాయం కలిగితే నావలెనే ఆతుత్ర, అకస్మాత్తుగా నిరుత్సాహం, అతనిలో గోచరిస్తుండేవి. నేననుసరించిన మార్గమే యిప్పుడతని ముందుంది. నన్ను అంతగా గమనించక పోయినప్పటికి, సునేత్ర అభిమానాన్ని చూరగొనడానికి అతడు ప్రయత్నిస్తున్నాడు. మరోవైపు అరుణకు, తండ్రి తన బాధనర్థం చేసుకోగలడని తెలుసు గనుక కొన్ని సమయాలలో తండ్రి పాదాల దగ్గిరవున్న పేము కుర్చీలో, కన్నీరు నిగ్రహించుకుంటూ వచ్చి మౌనంగా కూర్చుండేది. తల్లి తన యెడల కటువుగా వుండినా, తండ్రి

అలావుండదని ఆమెకు తెలుసు.

అరుణ మనసును బాధిస్తున్న విషయమేదో ఆమె తల్లికి తెలియకకాదు. ఉదయమేఘ గర్జన రోజు గడుస్తున్న కొద్దీ తగ్గు ముఖం పడుతుందని ఆమె నమ్మకం. అక్కడే ఆమెతో నేను విభేదిస్తాను. తీవ్రంగావుండే కోరికను తీర్చడంమాని, దానిని అంతమొందించవచ్చు. కాని రెండవసారి దానికి సిద్ధమైనప్పుడు, గాయపడిన హృదయం యౌవన ప్రేమరుచి కోల్పోతుంది. ప్రభాత గీతిక మధ్యాహ్నానికి చెవికి కర్కశంగా వుంటుంది. 'విచక్షణా శక్తి పొందే వయస్సురానీ, తర్వాతే....' అని పెద్దవాళ్ళంటారు. విచక్షణా శక్తి పొందే వయస్సు ప్రేమించే వయస్సు కావలివైపు మాత్రమే వుంటుంది.

కొద్ది రోజుల క్రితమే ప్రారంభమయిన భాద్రపద మాసం భారీ వర్షాలను తీసుకొని వచ్చింది. కలకత్తాలోని యిటుకల యిళ్ళు, కర్రల యిళ్ళు, భారీ వర్షాల కారణంగా ప్రశాంతంగా కనబడుతున్నాయి. పట్టణ రణగొణ ధ్వనులు కూడ దుఃఖ పూరిత గొంతు ధ్వనులలా విన్పిస్తున్నాయి. పరీక్షలకు చదువుకుంటూ, అరుణ, నా గదిలోవుందని, ఆమె తల్లి అనుకుంది. కాని నేనొక పుస్తకానికెళ్ళే సరికి, మసక చీకటిగావున్న ఆ సాయం సమయంలో తెరిచివున్న కిటికీ ముందు అరుణ కూర్చొనివుంది. తలైనా దువ్వుకోలేదు. తూర్పు నుండి వచ్చే వర్షపు జల్లు, వాడిన ఆమె కురులపై పడుతోంది.

సునేత్రకేమీ చెప్పకుండ, మాతో 'టీ' త్రాగడానికి వెంటనే రావలసిందిగా ఆహ్వానిస్తూ శైలేంద్రకు ఉత్తరాన్ని నా కారుతోపాటు పంపించాను. అనుకోని అతని రాక సునేత్రను సంతోష పరచలేదని తెలుకోవడమేమీ కష్టంకాదు.

"గణితంలో నాకున్న స్వల్ప పరిజ్ఞానంతో నవీన భౌతికశాస్త్ర లోతును కనుగొనడం నాకు సాధ్యంకాదు గనుక నీకు కబురంపాను. నా కొద్దిపాటి పాత పరిజ్ఞానం "క్వాంటంథియరీ" అర్థం కావడానికి పనికిరాలేదు" అంటూ అతనిని పిలిపించిన కారణాన్ని (సాకుని) వివరించాను.

నవీన భౌతిక శాస్త్రంలో నా చదువు ఎంతోముందుకు సాగలేదని చెప్పకనే తెలుస్తుంది. నేనాడిన నాటకాన్ని అరుణ గుర్తించి, అంత ఆదర్శవాదియైన తండ్రి వున్నందుకు తనను అభినందించుకుని వుంటుందని నానమ్మకం. "క్వాంటంథియరీ" మేమింకా ప్రారంభించామో లేదో, టెలిఫోన్ మ్రోగింది. వెంటనే లేస్తూ అన్నాను. "నాకేదో అర్జంటుపని వున్నట్లుంది. నేనొచ్చే వరకు, మీ యిద్దరు టేబుల్ టెన్నిసు ఆడుతుండండి"

రిసీవరందుకుంటూ 'హలో' అన్నాను. అవతలిగొంతు 'ఇది 12వ నెంబరేనా ?"అని అడుగుతుంటే 'కాదు, ఇది 70వ నెంబరు....' అన్నాను.

రిసీవరు పెట్టివేసిన మరుక్షణమే క్రిందనున్న నా గదిలోకి వెళ్ళిపోయి పాత వార్తా పత్రిక నొకదానిని పట్టుకొని చదువ ప్రయత్నిస్తున్నాను. చీకటి పడిన తరువాత లైటు వేసుకున్నాను.

జేవురించిన ముఖంతో సునేత్ర నా గదిలో ప్రవేశించింది. 'వాతావరణ పరిశోధకుడెవరైనా నిన్నిపుడు చూసివుంటే తుఫాను సంకేతాన్నిచ్చేవాడు'అని చిరునవ్వుతో అన్నాను.

నా చలోక్తికి సమాధానమివ్వకుండా "ఎప్పటికప్పుడు శైలేంద్రకు మీరెందుకంత చనువిస్తున్నారు ?" అని అడిగింది.

"అతనంటే యిష్టపడే వ్యక్తి అతనిలో వున్నాడు"అని బదులు చెప్పాను.

"కొంతకాలం వాళ్ళను కలవకుండాచేస్తే, ఈ బాల్య చేష్టలు పోతాయి".

"వాళ్ళ బాల్య చేష్టలను కసాయి కత్తికి మనమెందుకు బలి చేయాలి ? రోజులు గడిచేకొద్దీ వాళ్ళు పెద్దవాళ్ళవుతారు. తిరిగి ఆ బాల్య చేష్టలను పొందనే లేరు".

2

"తారాబలం మీద మీకు నమ్మకం లేకపోయినా, నాకు వుంది. వారి తారలు ఒకరి కొకరివి, సరిపోవు".

"తారలు ఎప్పుడు ఎలా కలిసేదీ గమనించలేకపోయినా వాళ్ళ హృదయాలు కలిసాయని గమనించడం చాల తేలికే".

"మీరు నన్నెపుడూ అర్థం చేసుకోలేరు. మనం పుట్టినపుడే మన జీవిత భాగస్వాములు నిర్ణయించబడతారు. భ్రాంతికి లోనై, మరెవరినైనా అంగీకరిస్తే, మనకి తెలియకుండానే అవిశ్వాస నేరంచేసిన వారమవుతాం. దుఃఖాలు, ప్రమాదాలనే శిక్షలు మన ననుసరిస్తాయి".

"అయితే మన నిజమైన భాగస్వాములను కనుగొనడమెలా ?" అని అడిగాను.

"ఆ తారల చేత్రవాళ్ళతోకూడిన పరిచయ పత్రాలు వారి దగ్గరే వుంటాయి" అన్నదామె.

3

నిజం ఇక ఎంత మాత్రం దాచకూడదు. సంస్కృతంలో పాండిత్యం తరతరాలుగా వస్తున్న కుటుంబంలో మా మామగారైన అజిత్‌కుమార్ భట్టాచార్య జన్మించారు. గ్రామ వీధిబడి వాతావరణంలో అతని బాల్యం గడిచింది. తర్వాత కలకత్తాలో విశ్వవిద్యాలయ విద్యనభ్యసించి గణితశాస్త్రంలో యం.ఏ. పట్టా పుచ్చుకున్నారు. అతనికి జ్యోతిష్ శాస్త్రంలో చాల నమ్మకముండడమే గాక, దానిలో ప్రావీణ్యతకూడ వుండేది. 'న్యాయ' పాఠశాల తర్కవాదయిన అతని తండ్రి భగవంతుని వునికి నిరూపించటం సాధ్యంకాదని భావించేవారు. హిందూ దేవుళ్ళు, దేవతలంటే మా మామగారికి కూడ విశ్వాసం లేదు. చాల కాలంగా ఉపయోగించని, నమ్మకమిప్పుడు తారలపై కేంద్రీకరించబడి, సంకుచితంగా అభివృద్ధి చెందింది. ఈ వాతావరణంలోనే - నాలుగు వైపుల నిశ్చితమైన తారల కాపలా మధ్య సునేత్ర పెరిగింది.

నేను భట్టాచార్యగారి ప్రియ శిష్యుణ్ని. నాతోపాటు సునేత్రకు పాఠ్యాంశాలు బోధించేవారు. అందువలన మేము ఒకరినొకరు తెలుసుకొనే అవకాశం కలిగింది. నా అవకాశాలు వృధాకాలేదని, తీగలులేని టెలిగ్రాపు విధానమేదో నాకు తెలియజేస్తుండేది. మా అత్తగారైన విభావతి పాతకాలపు వాతావరణంలో పెరిగినా, భర్త సాహచర్యం వలన, అసూయ ద్వేషాలు లేని రీతిలో తన భావాలను వెల్లడించగల స్థితిని అభివృద్ధి చేసుకుంది. ఆమెకు తన కులదైవం మీద పూర్తి విశ్వాసమున్నప్పటికీ, తారలపై నమ్మకం విషయంలో భర్తతో విభేదించేది. దాని గూర్చి మందలింపు ధోరణిలో భర్త ఆమెనొక రోజు వేళాకోళమాడగా—"నేను రాజును తప్ప మరెవరినీ గౌరవించనుగాని మీరు పాదసేవకులను, కాపలా దారులను అతి వినయంగా నమస్కరిస్తారు"అని సమాధాన మిచ్చింది. "ఏదో ఒక రోజున దీనికి పశ్చాత్తాప పడతావు. ప్రియా! రాజు వుండనీ లేకపోనీ ఫరవాలేదు. పాదసేవకులు, కాపలా దారులు, వాళ్ళ కర్రలు, కొరడాలతో వుంటారు గనుక తగిన మూల్యం చెల్లించవలసి వుంటుందని తెలుసుకో" అన్నాడామె భర్త.

"అలా జరిగినా ఫరవాలేదు" సమాధాన మిచ్చిందామె. "కాని 'నగారా' ధరించిన నీచ ద్వార పాలకులకు నాతలెన్నడూ వంచను".

సునేత్ర తల్లికి నా యెడల చాలా అభిమానం వుండేది. నా మనసులో వున్న విషయమామెతో చెప్పగలిగాను. అవకాశం చూసుకొని ఒకరోజామెతో యిలా అన్నాను. అమ్మా, మీకు కొడుకుగాని, నాకు తల్లిగాని లేరు మీ కూతురును నా కిచ్చి నన్ను చట్టరీత్యా కొడుకు (అల్లుని)గా చేసుకోండి. మీ అంగీకారమైతే, ప్రొఫెసరుగారి పాదాల మీదపడి అతని అంగీకారం సంపాదిస్తాను".

"ప్రియమైన బాబా, ప్రొఫెసరుగారి అనుమతి సంగతి తరువాత మాట్లాడుకోవచ్చును. ముందు నీ జాతకం తీసుకొనిరా"- అందామె. నేను అట్లే చేసాను. "లేదు. ఇది జరిగేలా కనబడదు. ప్రొఫెసరు దీనికంగీకరించరు. అమ్మాయి యీ విషయంలో తండ్రిగారి విద్యార్థిని మాత్రమే" "అమ్మాయి తల్లిగారి విషయమేమిటి ?"అని సాహసించి అడిగాను.

"నాగూర్చి మాట్లాడకు నీ మనస్సు, నా కూతురు మనస్సు నాకుతెలుసు ఇంతా ఎక్కువ తెలుసుకోడానికి నక్షత్ర మండలానికి నేనే మీ ప్రయాణం చేయక్కరలేదు" బదులు పలికిందామె.

అసహజమైన ఆ అడ్డంకికి నా మనస్సు ఎదురు తిరిగింది. అసహజమైన దానితో పోట్లాడడమెలా ? నీవు కొట్టదలచిన దెబ్బలు గాలికే తగులుతాయిగదా !

ఈలోగా చాలాచోట్లనుండి సునేత్రకు పెండ్లి సంబంధాలు రాసాగాయి. అందులో కొన్ని తారలకు, గ్రహాలకు అనంగీకారం కానివికూడ ఉన్నాయి. ఆమెజ్ఞాన సముపార్జనకు తన జీవితాన్నంకితం చేస్తానని, పెండ్లి చేసుకోనని ప్రమాణంకూడ చేసింది. దీనిని తండ్రి అర్థంచేసుకోలేదు. అయితే సునేత్ర నిర్ణయమతనికి ప్రాచీన కాలంలో ప్రఖ్యాతుడైన భాస్కరాచార్యుని కుమార్తె లీలావతిని గుర్తుకు తెచ్చింది. చివరకు నాకొక కాగితాన్నిస్తూ "సునేత్ర జాతకమిది. దానికి సరిపోయే విధంగా నీ జాతకాన్ని వ్రాయించుకొనిరా. ఆమె విచారంగా వుండడం నేను చూసి సహించలేను' అందామె.

తర్వాత ఏమి జరిగిందో నేను చెప్పనవసరం లేదు. జాతకపు అంకెల చిక్కు త్రోవల నుండి సునేత్రను రక్షించాను. తన కన్నీటిని తుడుచుకుంటూ, "మంచిపని చేసావు, నాయనా" అందామె తల్లి. అది జరిగి ఇరవై ఒక్క సంవత్సరాలైంది.

4

ఎడతెరిపి లేకుండా వర్షం పడుతోంది. గాలికూడ తీవ్రమౌతోంది. "దీప కాంతి నా కళ్ళకు సూటిగా పడడం నాకిష్టం లేదు. దీపమార్పి వేస్తాను" అన్నాను. అలాగే చేసానుకూడా.

మినుకు మినుకు మంటున్న వీధి దీపపు కాంతి, వర్షంవల్ల అతి తక్కువగా గదిలో ప్రవేశిస్తోంది. "నన్ను, నీ నిజమైన జీవిత భాగస్వామిగా గుర్తిస్తున్నావా, సునీ ? అని అడిగాను.

"ఏమి ప్రశ్నిది ! దీనికి నేను సమాధానం చెప్పాలా" ?

"నీ తారలు, గ్రహాలు దానిని గుర్తించపోతే" ? అని అడ్డు ప్రశ్న వేసాను.

"అవి తప్పకుండా గుర్తిస్తాయి. నాకు తెలియదా ?"

"ఇంత కాలంగా మనం కలిసివుంటున్నాం. నీకెప్పుడైనా సందేహమేదీ రాలేదా ?"

"ఇలాంటి పనికిమాలిన ప్రశ్నలింకా వేస్తే నాకు కోపమొస్తుంది".

'ప్రియా, మనం చాలా దుఃఖాలనుభవించాం. మన మొదటి బిడ్డ, బాబు, ఎనిమిది నెలల వయసులోనే కన్ను మూసాడు. టైఫాయిడ్‌తో జీవచ్ఛవంలా నేను పడివున్నపుడు, మా తండ్రి మరణించాడు. నేనారోగ్యం తిరిగి కోలుకొన్నప్పటికి మా అన్నయ్య, తండ్రి వీలునామాకు బదులు, దొంగ వీలునామా సృష్టించి అతని ఆస్తినంతటిని కాజేసాడు. ఇప్పుడు పూర్తిగా ఉద్యోగమే నా జీవనాధారమైంది. నాకు ధ్రువనక్షత్రంగా మీ తల్లి ప్రేమ వుంటుండేది. దుర్గాపూజ శెలవులలో యింటికి వెళ్తుండగా ఆమె, మీ తండ్రి గారితో పాటు, ప్రమాదవశాత్తు, మేఘ్నా నదిలో మునిగిపోయింది. ప్రపంచ విషయాలు పట్టించుకోని ప్రొఫెసరు తన వెనుక చాలా అప్పును మిగిల్చి పోయినట్లు గమనించాను. దానిని చెల్లించడానికి పూనుకొన్నాను. నా దుష్ట నక్షత్రమే ఈ దురదృష్టాలన్నింటినీ తీసుకురాలేదని ఎలా తెలుసుకోను ? నీకు తెలుసుంటే, నన్నెప్పటికీ పెండ్లి చేసుకొనేదానివే కాదు".

సునేత్రి సమాధానం చెప్పలేదుకాని ఆమె చేతులు నన్ను పెనవేసు కున్నాయి.'

"దుఃఖం, దురదృష్టంకంటె ప్రేమ గొప్పదని మన జీవితాలు నిరూ పించలేదా ?" అన్నాను.

"అవునవును"!

"ఒకసారి ఆలోచించు, నీ ముందు నేను చనిపోవాలని తారల నిర్ణయ మైతే, జీవితంలో ఆ లోటును అప్పుడే భర్తీ చేసాననేది యదార్థం కాదా !

"ఆగండి, ఇంకా మరే మీ అనవద్దు".

సావిత్రి ఒకరోజు మాత్రమే సత్యవంతునితోవుంది. అయినా ఆమెకా కలయిక శాశ్వత వేర్పాటుకంటె కూడ నిజమైంది. మృత్యు నక్షత్రానికి కూడ ఆమె భయపడలేదు". సునేత్రి మౌనంగా వుండిపోయింది. శైలేంద్రను నీ అరుణ ప్రేమిస్తోంది. అదే మనకు తెలియవలసింది. మిగిలినదంతా తెలియనవసరం లేదు. దీనికి నీవేమంటావు, సునీ ?" ఆమె బదులు పలుకలేదు.

"నిన్ను ప్రేమించిన మొదట్లో, ఆటంకాలే నాకెదురైనాయి. ఏ తార వలనకూడ నేను పడిన క్రూరమైన ఆ బాధ వారి యౌవన జీవితాలలో మరల కలుగ బోవడం నేను చూచి భరించలేను. వారి జాతకాలను సరి పోల్చించి, మన మనస్సులలో సందేహమేదీ అడ్డు తగలనివ్వను".

మెట్లపై అడుగుల చప్పుడయింది. శైలేంద్ర వెళ్ళిపోతున్నాడు. సునేత్రి వెంటనే లేచి మెట్లకిందకు దిగి "శైలేంద్రా, ఇంత వేగంగా వెళ్ళి పోతున్నావేమి" ? అంది.

"అప్పుడే చాలా ఆలస్యం అయింది. నేను వాచీ పెట్టుకోలేదు....' అని గొణిగాడు, కొద్దిగా భయపడుతూ.

"లేదు, ఆలస్యమేమీ కాలేదు. ఈ రాత్రి మాతోపాటు భోజనం చేయా ల్సిందే" అన్నది సునేత్రి.

మంచిదే, అభిమానం చూపడమంటే అదేనేమో !

ఆ రాత్రి నా జాతకంలో చేసిన మార్పును గూర్చి సునేత్రితో చెప్పాను.

"మీరు నాతో యీ విషయం చెప్పివుండక పోవలసింది" అందామె.

"ఎందుచేత" ?

"కాలమంతా నేను భయంతో బ్రతుకవలసి వుంటుంది".

"దేనిని గూర్చి భయం ? వైధవ్యమా"?

చాలసేపటి వరకు ఆమె మౌనంగా వుండిపోయింది. తర్వాత ఆమె యిలా అంది. "లేదు. నాకెట్టి భయములును లేవు. మీముందే నేను చనిపోయి, మిమ్ములను విడువ వలసివస్తే, నాకది రెండు చావులతో సమానం. ☐

ఆప్తుడు

మహావృక్షాన్ని ఆశించి
మర్రి విత్తనం నాటే మహామనీషికంటే
నింగి నంటుతున్న ఆకలి కేకలకు చలించి
వంగి వరిమొక్కను నాటుతున్న
అన్నదాత రైతన్నే నాకు ఆప్తుడు!

వజ్ర వైఢూర్యాల్ని పొదిగి
కిరీటాలను చేస్తున్న కంసాలికంటే
కత్తీ కొడవలి పారా పలుగు
అందించే కమ్మరే నాకు ఆప్తుడు!

బంగారు కలశాలు వెండి కంచాలు
బహు నేర్పుగా చేసే మహాశిల్పికంటే
సారె తిప్పి చక్కని కుండల్ని
తయారుచేసే కుమ్మరే నాకు ఆప్తుడు!

రాకెట్టును తయారుచేసి
రాక్షసత్వాన్ని రగిలించే మేధావికంటే
చక్రాన్ని సాధించి జీవిత
చక్రాన్నే సాగించిన, సాగిస్తున్న
సామాన్య శాస్త్రజ్ఞుడే నాకు ఆప్తుడు!

సప్త సముద్రాల్ని సాధిస్తామని
ఉలికులికిపడే ఉద్దండులకంటే
అది ఎంత చిన్నకాలువైనా సరే
పంట పొలాల మీదికి
పరుగు లెత్తించినవాడే నాకు ఆప్తుడు!

బోడెద్దు బరువు సాహిత్యాన్ని
అచ్చుగుద్ది అందరికీ పంచిపెట్టే
సాహితీ ప్రబుద్ధులకంటే
ఒక్క మంచి మాట పలికి
ఆ మాటకు కట్టుబడినవాడే నాకు ఆప్తుడు!

శ్రీ పులికంటి కృష్ణారెడ్డి

డాక్టర్ సూర్యదేవర రవికుమార్

హయలక్షణ విలాసము

భారతదేశము సకలవిద్యలకు పుట్టినిల్లు. ఈ పుణ్యభూమిలో వికసించని విద్యలేదు. సత్యవ్రతులు, మేధాసిధులు, సంతత పరిశీలనా నిపుణులు అయిన ఋషిపుంగవులు సంస్కృతభాషలో ప్రవచించిన వాఙ్మయ మపారము, అతి విస్తృతము. వేద వేదాంగాలు, పురాణ ఇతిహాసాలు మాత్రమేకాక లౌకిక జీవనమున కత్యవసరమగు అనేక శాస్త్రగ్రంథములు అత్యంత ప్రతిభా సమన్విత ములుగా, సార్వకాలిక ప్రయోజనముతో సమగ్రముగా వెలయింపబడినవి. ఈ శాస్త్రములలో భారతీయ వైద్యశాస్త్రము ప్రపంచప్రఖ్యాతిగాంచినది. ఈనాడు ప్రపంచ వైద్యశాస్త్ర పరిశోధకులచే కొనియాడబడుచున్న ఆయుర్వేదమేకాక, ఈనాటి చైనీయ వైద్యవిధానముగా ప్రచారముపొందిన 'అక్యుపంక్చర్' వైద్య విధానానికి ఈనాడు గ్రామీణప్రాంతాలలో కొనఊపిరితో జీవిస్తున్న వాతల వైద్య విధానానికి కూడ భారతదేశమే పుట్టినిల్లు. మహాభారత యుద్ధములో భీష్ముని అంపశయ్యపై పరుండబెట్టటములో 'అక్యుపంక్చర్' వైద్యవిధానమున్నదని, ఆనాటినుంచికూడ ఈ దేశంలో ఆ వైద్యవిధానం ప్రసిద్ధిచెందినదని పరిశోధకుల అభిప్రాయపడుచున్నారు. హర్షచక్రవర్తి కాలంలో నలందా విశ్వవిద్యాలయములో ఈ అక్యుపంక్చర్ వైద్యమును బోధించేవారని క్రీ.శ. 637లో భారతదేశానికి వచ్చి ఆ విశ్వవిద్యాలయంలో కొన్నాళ్ళు అధ్యయనంచేసిన చైనాదేశపుసంస్కృత విద్వాంసులొకరు వివరించినారు అక్యుపంక్చర్‌తోపాటు ఆనాడు అక్కడ నాడీ జ్ఞానము, వాతల వైద్యముకూడ బోధించేవారు. అక్యుపంక్చర్‌ను ఈనాడు చైనీయుల వైద్యంగా మనం ప్రచారంచేస్తున్నాము. కాల్పుల వైద్యమును "మోటువైద్యం"గా అసహ్యించుకొంటున్నాము. చేతి మణికట్టుదగ్గర గుండ్రంగా కాల్చి పచ్చకామెర్ల వ్యాధిని తగ్గించే వైద్యవిధానాన్ని కొన్ని కుటుంబాలు ఈనాటికీ అనుసరిస్తూ ఎంతో ప్రశంసకు పాత్రమవుతున్నాయి ఇక పశువులలో ఏ రోగానికి, ఏ జాడ్యానికి ఏ భాగంలో ఎలా వాతపెడితే తగ్గుతుందో వివరించే తమిళ గ్రంథమొకటి మద్రాసు ప్రాచ్యలిఖిత పుస్తకభాండాగారంలో ఉన్నది. "కీలెరిగి వాతపెట్టటం" అనే నానుడి ఈ వైద్యవిధానానికి సంబంధించినదే. ఆయుర్వేదాన్ని కాక భారతదేశం ప్రపంచానికి ప్రసాదించిన వైద్యవిభాగాలివి.

ఇక ఆయుర్వేద వైద్యశాస్త్రగ్రంథాలలో పశువైద్యమునకు సంబంధించిన గ్రంథములనేకములు కలవు. (భారతి ఆగష్టు 1975) దురదృష్టవశమున అందు కొన్ని కాలగర్భమున కలిసిపోయినవి. మిగిలిన కొద్దిగ్రంథముల యెడ మనకుగల శ్రద్ధాసక్తులు అత్యల్పము. శాస్త్రవిషయ పరిశీలనావిధానములో క్రొత్త బాటలేర్పరచిన పాశ్చాత్యులు ప్రకటించినతరువాతగాని, మన శాస్త్రగ్రంథముల విలువలేమిటో మనకు తెలియుటలేదు. అవి విలువగల గ్రంథములని గ్రహించిన తరువాతకూడ ఆ గ్రంథస్థ విషయములను విశ్లేషించి ఆ విలువలను విశదీకరించు కృషిని మనము చేయుటలేదు. ఆ పనినికూడ పాశ్చాత్యులకే వదలివేయు చున్నాము. ఫ్రాంక్లిన్ ఎడ్జర్టన్ అను అమెరికాదేశీయుడు మన గజశాస్త్ర గ్రంథముల నుపయోగించుకొని "మాతంగలీల" అను గ్రంథమును ప్రకటించిన తరువాతగాని మనకు మన "అశ్వశాస్త్రము"ను ప్రకటించు బుద్ధిపుట్టలేదు. అనేక ప్రపంచ భాషలలోనికి కొన్ని వందల సంవత్సరములనాడే భాషాంతీకరించబడిన "శాలిహోత్రీయము"ను సమగ్రముగా మనమీనాటికీ సంపాదించుకొనలేదు.

మన శాస్త్రగ్రంథములయెడ మనకుగల ఈ పట్టిపట్టని భావము వాటి అస్తిత్వానికి ప్రమాదకరమగుచున్నది. సంస్కృత భాషలోగల వివిధ శాస్త్ర గ్రంథములు ఒకటొకటిగా కొన్నిఅయినను గత అయిదారు శతాబ్దములలో తెలుగులోనికి భాషాంతీకరించబడినవి. పావులూరి మల్లన గణితశాస్త్రము, దోనయామాత్యుని సస్యానందము (వ్యవసాయశాస్త్రము) నారనమంత్రి పశువైద్యశాస్త్రము మనుమంచిభట్టు మరికొందరు రచించిన అశ్వసంబంధ శాస్త్రములు, అప్పనమంత్రి వైద్యశాస్త్రము ఇంకా ఇతరశాస్త్రగ్రంథములు తెనిగింపబడినప్పటికి అవి యీనాటికీ తగిన ప్రచారములోనికి రాలేదు. నిజానికి ఇదివరలో వాటికి గల కొద్దిపాటి ప్రచారముకూడ ఇప్పుడడుగంటినది. కొన్ని గ్రంథములు ఇంతవరకు వెలుగును చూడలేదు. వెలుగుచూచిన గ్రంథములలో కొన్ని తప్పుల తడకలు, సుపరిష్కృతములు కావు. ఈ చివరికోవకుచెందినదే మనుమంచిభట్టు వ్రాసిన అశ్వశాస్త్రము.

మనుమంచిభట్టు క్రీ.శ. 15వ శతాబ్ది మధ్యకాలమునకు చెందినవాడని కీ.శే. కళాప్రపూర్ణ నిడుదవోలు వేంకటరావుగారు సప్రమాణముగా నిరూపించి యున్నారు. నాచనసోముని ఉత్తర హరివంశమునకువలెనే ఈ కవి రచించిన "హయలక్షణ విలాసమునకు" కూడ అవతారికాభాగము లభించుటలేదు. అందువలన కవినిగురించిన పూర్తి వివరములు. కృతి భర్తయగు సాళువ కంపరాయల గురించిన సమగ్ర విశేషములు తెలియుటలేదు.

హయలక్షణ విలాసము ఆశ్వాసాంతగద్య ఇట్లున్నది.

"ఇది సకలసుజనసంస్తూయమాన కవితా చాతుర్యధురీణ నిఖిలభాషా ప్రవీణ భైరవాచార్యపుత్ర పరమపవిత్ర మనుమంచిభట్టు ప్రణీతంబైన హయ లక్షణ విలాసంబను కృతియందు

కవినిగురించి ఇంతకన్న ఎక్కువగా తెలిసికొను అవకాశములేదు.

ఈ శాస్త్రగ్రంథము సంకితమందిన సాళువకంపరాయలు కర్నూలు మండల పాలకుడు. ఇతని తల్లి ఓబాయమ్మ, తండ్రి గౌబళరాజు. శాసనములలో ఇతడు మహామండలేశ్వరుడని మాత్రమే పేర్కొనబడినాడు. హయలక్షణ విలాసమున ఇతడు "రాయచౌహత్తమల్ల, మీసరగండ, రాయగండర, బర్బరబాహ, ధరణీవరాహ, కఠారిసాళువ, రాయవేశ్యాభుజంగ, ఐకరగండ, గండరగౌళి"వంటి బిరుదులతో పేర్కొనబడినాడు.

కంపరాయలు హయలక్షణవిలాసము వంటి శాస్త్రగ్రంథమును మనుమంచి భట్టుచే వ్రాయించుటకుగల హేతువు తెలియదు. శ్రీ ఆరుద్రగారూహించినట్లు ఆనాటి రాజకీయావసరముల కనుగుణముగా దిగుమతిచేసుకుంటున్న గుర్రముల మంచి చెడులను సులభముగా గ్రహించుటకు ఈ గ్రంథమును వ్రాయించి యుండవచ్చును.

హయలక్షణ విలాసము ఏ సంస్కృత గ్రంథమున కనువాదమో తెలియదు. సంస్కృతమున శాలిహోత్రుని అశ్వశాస్త్రము ప్రసిద్ధముకాని అది సంపూర్ణముగా లభించలేదు. మనుమంచిభట్టుకు ఇంచుమించు సమకాలికుడుగా భావింపబడుచున్న అభినవచంద్రుడు అను కన్నడకవి కన్నడమున తాన్వ్రాసిన అశ్వశాస్త్రమున "హయశాస్త్రాగమవననిధు"లగు సింహదత్త, రేవంతుల్వ్రాసిన కృతులు తన రచన కాధారమని చెప్పినాడు. అభినవచంద్రుని అశ్వశాస్త్రము మనుమంచిభట్టు కృతికన్న విషయవిస్తారముగల రచన. తంజావూరు సరస్వతీ మహలు వారు నకులుని కృతియని ఒక అశ్వశాస్త్రగ్రంథమును ప్రచురించినారు. అందలి అనేక శ్లోకములకు మనుమంచిభట్టు గ్రంథమున యథాతథ అనువాద

పద్యములుగలవు. కాని ఈ రెండు గ్రంథములందు చెప్పబడిన కొన్ని విషయములలో కొంత వ్యత్యాసముకూడ కన్నడుచున్నది.

పరిశీలించిచూడగా మనుమంచిభట్టు వివిధ అశ్వశాస్త్ర గ్రంథస్థ విషయములను అధ్యయనముచేసి ఒక రచనా ప్రణాళిక నేర్పరచుకొని "హయలక్షణ విలాసమును రచించినట్లు తెలియుచున్నది. చికిత్సావిభాగమున 'సాధ్యైకయోగ్య'మైన చికిత్సలనే వివరించుచున్నట్లు తెలుపుటవలన మనుమంచిభట్టు అశ్వశాస్త్ర గ్రంథములను కాచి వడబోసినవాడేకాక అనుభవజ్ఞుడైన ఉత్తమ పశువైద్యుడని కూడ గ్రహించవచ్చును. ఈ కృతి అవతారికా భాగము లభించిననాడు ఈతని గుణగణములు మరింత స్పష్టముగా తెలియగలవు.

మనుమంచిభట్టు తన గ్రంథ ప్రణాళిక నీవిధముగా చెప్పినాడు.

"నా చెప్పంబూనిన హయలక్షణ విలాసంబను కృతిప్రకారంబెట్టిదనిన నశ్వప్రశంసయు, నావర్తలక్షణంబును, దశక్షేత్రవిభాగంబును, ప్రదేశ ప్రమాణంబును, వయోజ్ఞానంబును, క్షేత్రప్రమాణ నిశ్చయంబును, వర్ణలక్షణంబును, స్వరలక్షణంబును, ఛాయాలక్షణంబును, గంధలక్షణంబును, గతిలక్షణంబును, పుండ్ర లక్షణంబును, సామాన్యదోష మహాదోషతమ ప్రకార లక్షణంబును, నుత్తమాశ్వలక్షణంబును, విహీనలక్షణంబును, చికిత్సయు, లవణవిధియును, నుదక విధియును, గ్రాసప్రకారంబును క్రమంబునం జెప్పెద"

తిరుపతిలోని శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్యలిఖిత పుస్తక భాండాగారమందలి హయలక్షణ విలాస వ్రాతప్రతులాధారముగా నేను సంపాదించిన గ్రంథమున చతుర్థాశ్వాసమున మహాదోషతమంబులు, ఉత్తమాశ్వలక్షణము, విహీనలక్షణములను వివరించు పద్యములు లభించలేదు. ముద్రితప్రతి ఈభాగముదరకే వచ్చి ఆగిపోయినది ఇక మిగిలిన విషయములన్నియు ఉపలబ్ధగ్రంథమున వివరించబడినవి.

అశ్వశాస్త్రమున ప్రధాన విభాగములు రెండు. మొదటిది శరీరలక్షణ శాస్త్రము. రెండవది రోగనిర్ణయము, చికిత్స. నారయమంత్రి తను వ్రాసిన శాలిహోత్రీయమున "శాలిహోత్రుడు హయంబులకున్ ముని జెప్పినట్టి యా యనుపమ లక్షణంబులు వయఃపరిమాణము రోమజంబులున్ దెనుగుననెల్ల వారలకు దేటపడన్ రచియింతు"నని చెప్పియుండుటచే ఆ శాస్త్రగ్రంథమున చికిత్సావిధానము వివరించబడలేదని భావించవచ్చును. ఉత్తమగండ భూవరునిపేర రచించబడిన అశ్వశాస్త్రమున వివిధలక్షణ వివరణలతోపాటు చికిత్సయు చెప్పబడినది. కాని అది హయలక్షణవిలాసమున చెప్పబడినంత విస్తృతమైనదిగా కన్పించుట లేదు. హయలక్షణశాస్త్రము, చికిత్స వివరముగా చెప్పబడుటచే మనుమంచిభట్టు కృతి విశిష్టమైనదిగా భావించవచ్చును.

ఉపలబ్ధమైన హయలక్షణవిలాసమున మొత్తము 877 గద్యపద్యములు గలవు. ఇది అయిదాశ్వాసముల గ్రంథము.

ప్రథమాశ్వాసమున అశ్వప్రశంస చెప్పబడినది.

అంబుధివేష్టితావనియు, నాజిజయంబు, మహాయశఃప్రతా-
పంబును, నిత్యలక్ష్మియు, నపారసుఖంబు, సమందదానధ
ర్మంబును, వైభవోదయసమగ్ర ముదంబును గల్గి యొప్పు వా
హంబులు చాలగల్గు వసుధాధిపుడెప్పుడు నింద్రతుల్యుడై!

ద్వితీయాశ్వాసమున సుడులనుగురించి చెప్పబడినది. భారతీయ అశ్వశాస్త్ర గ్రంథములలో సుడులనుగురించిన వివరణ విశేషముగా గలదు. ఆధునిక పశువిజ్ఞానశాస్త్రగ్రంథాలలో వీటిప్రసక్తి కన్పించదు. మానవుల శరీరంమీద, ముఖ్యంగా తలమీదగల వెంట్రుక సుడులను బట్టి ఆయా వ్యక్తుల గుణగణములను వివరించువారు కలరు. నిరంతర పరిశీలన, అనుభవాలను రంగరించి ప్రాచీనులీ శాస్త్రవిభాగాన్ని రచించియుందురు.

పశువుల కొనుగోళ్ళలో సుడులు ప్రధానపాత్ర వహించుచున్నవి. డెల్టా ప్రాంతములో ఈనాడు వీటినిగురించి పట్టింపుగలవారు చాల తక్కువ. కాని మెట్టప్రాంతములలో సుడులనుచూచి వాటి మంచి చెడులను చర్చించి కాని పశువులను ముఖ్యంగా గోజాతిని కొనుగోలుచేయరు. ఆధునిక నాగరికతానురక్తులు వీటిని మూఢనమ్మకముల క్రింద జమకట్టుచున్నారు. అయితే పల్లెటూళ్ళలో 'తప్పుడు' సుడిగల పశువులను కొని క్లేశముల ననుభవించినవారి చరిత్రలు ఎక్కువగానే వినబడుచున్నవి.

రూపభేదములనుబట్టి సుళ్ళు ఎనిమిదిరకాలుగా చెప్పబడినవి.

ప్రకటంబుగ నావర్తము
ముకుళం బవలీఢకము సమూహమునుం బా
దుక పాదుకార్ధమును శు
క్తిక శతపదియనగ సుళ్ళక్రియ యెనిమిదయ్యె

వీటిలో ఆవర్తములు, ముకుళములు, శుక్తులు అనునవి శుభప్రదములు. ఆవర్తములు ధ్రువములని, శుభములని, అశుభములని మూడువిధములు. వీటిలో ధ్రువములు శరీరముపై పదిస్థానములలో స్థిరముగా ఉండును.

ఉరమున శిరమున రంధ్రో
ప రంధ్రముల రెండు రెండు ప్రపదలలాటాం
తరమున నొకండొకండును
వరవాజులపై దశధ్రువంబులు నుండున్.

వీటికి అధిదేవతలుకూడ చెప్పబడి. ఈ పదిధ్రువములు స్థానము తప్పి ఉన్న లేక ఒకటి రెండు లోపించిన ఆ అశ్వములను కొనరాదని చెప్పబడినది.

ఇక మిగిలిన ఆవర్తములు 113. వీటిలో 37 శుభమును గలిగించునవి. 76 అశుభమును గలిగించునవి, ఈ 113 మేలు, కీడు సుడుల స్థానములు, ఫలితములు వివరముగా వివరించబడినవి,

మూడవ అశ్వాసమున అశ్వముల ఆయుఃప్రమాణము చెప్పబడినది.

"అశ్వమునకు పరమాయుఃప్రమాణంబు
వరలు ముప్పదిరెండు వత్సరములు"

ఆధునిక శాస్త్రవేత్తల అభిప్రాయము ప్రకారము గుఱ్ఱముల సగటు జీవిత కాలము 20 సంవత్సరములు

పై 32 సంవత్సరముల జీవితకాలమును పది భాగములుగా విభజించి, మూడు సంవత్సరముల 72 రోజులకు దశలని పేరుపెట్టినారు. అశ్వశరీరమును కూడ పది భాగములుగా విభజించి వాటికి క్షేత్రములని పేరుపెట్టినారు. అశ్వశరీరమున ఏ క్షేత్రభాగము దుర్లక్షణయుతమై క్షీణించియుండునో ఆ దశయందు ఆ అశ్వమునకు ఆయుఃక్షయమగునని చెప్పబడినది.

ఈ ఆశ్వాసముననే అశ్వశరీర భాగములు వివరించబడినవి. ఆధునిక పశువైద్యశాస్త్రమునకూడ పేర్కొనబడనిరీతిగా సుమారు 80 శరీరస్థానములు నిర్ణయించబడినవి. ఆయా స్థానముల ప్రమాణములు సూచించబడినవి. ఒక ఉదాహరణ.

కరమూల కకుదములకును
ఖుర కుష్ఠిక జానుదేశ కూర్పంబులకున్
పరిమిత మారంగుళములు
పరికింపగ గంపభూప బంధునిధానా.

ఈ అవయవ ప్రమాణ నిర్ణయములు కొన్ని నకులుని అశ్వశాస్త్ర వివరములతో విభేదించుచున్నవి.

పశువు వయసును నిర్ణయించుటకు ప్రధాన సాధనములు పండ్లు. ముని పళ్ళు, దంతాలలో ఎన్ని పాలపళ్ళుగలవో, ఎన్ని స్థిరదంతములుగలవో గమనించి పశువు వయసును నిర్ణయించవచ్చును. హయలక్షణ విలాసమున ఈ విషయమై విస్తారముగా చెప్పబడినది.

3

సంస్కృత గ్రంథములలో వివరముగా చెప్పబడిన వర్ణవిశేషములు హయలక్షణ విలాసమున చాల సంక్షిప్తపరచబడినవి. నకులుని గ్రంథమున ప్రధానవర్ణములు రెండని చెప్పబడగా హయలక్షణ విలాసమున పంచవర్ణములు చెప్పబడినవి.

హరికి వర్ణమనగ ననువర్ణమనగను
భేదమనగ మరియు జిత్రమనగ
సారమనగ మరియు సారూఢికెక్కిన
వర్ణముల తెరంగు వైభవేంద్ర!

హరిహరచతురంగమను మరియొక శాస్త్రగ్రంథమున ఈ వర్ణభేదములు మరికొంత విశదీకరింపబడినవి.

గుఱ్ఱములు శుద్ధ సత్వములు, రాజస సత్వములు, తామస సత్వములు అని మూడువిధములుగా వాటి శీలసంపదనుబట్టి విభజింపబడినవి. ఇందులో శుద్ధ సత్వములు ఆరు.

బ్రహ్మముని యక్షశమన ప్రైశ్రవణ శక్ర
సత్వములన శుద్ధ సత్వములగు
సప్తులకు బరికింపగా సౌఖ్యదములు

నకులుని అశ్వశాస్త్రమున శుద్ధసత్వములు ఏడని చెప్పబడినది. రాజస సత్వములు ఆరు.

అసుర పైశాచ పైత్ర్య రాక్షస భుజంగ
పక్షిసత్వము లనదగు భావములను
ప్రబలు సత్వంబులారును రాజసములు
మధ్యమంబులనంగ సమ్మదమొనర్పు.

ఇక మత్స్య వానర విరుద్ధసత్వములని తామస సత్వములు మూడు. వీటి లక్షణము లివి.

అలసట భీతి జాడ్యమును నాకటిపెల్లును మేనిలావునున్
వలపడుచున్న వాహములు వానరసత్వము లెల్లవేళలన్
జలములమీదవేడ్కగల సైంధవరత్నము మత్స్యసత్వమౌ
నలవడి నిద్రమానని హయంబులు సువ్వె విరుద్ధసత్వముల్.

తరువాత ఛాయాలక్షణ మీవిధముగా చెప్పబడినది.

ఆకసంబు నడుమ నంబుజ బాంధవు
గతిని మేఘరాజి గప్పినట్లు
సుప్తిమేననున్న సకల లక్షణములు
ఛాయ కప్పుననిరి సాళువాంక.

ఈ ఛాయలు 5 రకములు ఇందు మూడు మంచివి. రెండు చెడ్డవి ఉదయపుపూట, సాయంత్రపుపూట, గడ్డి మేసినపిమ్మట, నీరు త్రాగినతరువాత, శరీరాన్ని కడిగినప్పుడు ఈ ఛాయలను చూడవలెను.

తరువాత గతిలక్షణము, గంధలక్షణము, సకిలింత విధము వివరింపబడినవి. గుఱ్ఱముల శరీరముపైగల బొల్లుల శుభాశుభముల వివరణతో ఈ ఆశ్వాసము ముగియుచున్నది.

చతుర్థాశ్వాసమున దోషములు, మహాదోషతమములు చెప్పబడినవి. దోషములలో దంత, అండ, నేత్ర, పాద, చర్మదోషములు వివరించబడినవి. కవలై జన్మించిన గుఱ్ఱములు చెడ్డవని చెప్పబడినది. శృంగి, త్రికర్ణి, పంచశిఖి, అజినిస్తని, ద్విఖురలు, ద్విముఖులు అను ఈ ఆరును మహాదోషతమములుగా చెప్పబడినవి. ఇవన్నియు యజమానికి కీడును కలిగించును.

పంచమాశ్వాసమున చికిత్స చాల విపులముగా వివరింపబడినది.

తురగ చికిత్సావిధములు
పరికించి విశేషరీతి పరిపాటి మెయిన్
విరచింతు గొన్ని యోగము
లరుదుగ సాధ్యైకయోగ్యమైనవి వరుసన్.

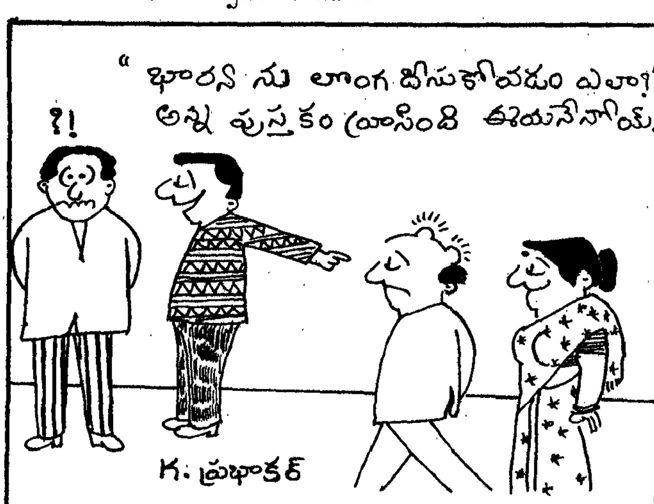
అని రచయిత తానెరిగిన చికిత్సావిశేషముల నన్నిటినికాక 'సాధ్యైక యోగ్య'మైన వాటినే వివరింపబూనుట వలన ఈ చికిత్సాయోగములు విశిష్టమైనవని, ఆ కాలములో ప్రచారములోనున్నవని, రచయిత అనుభవములోనివని భావించవచ్చును.

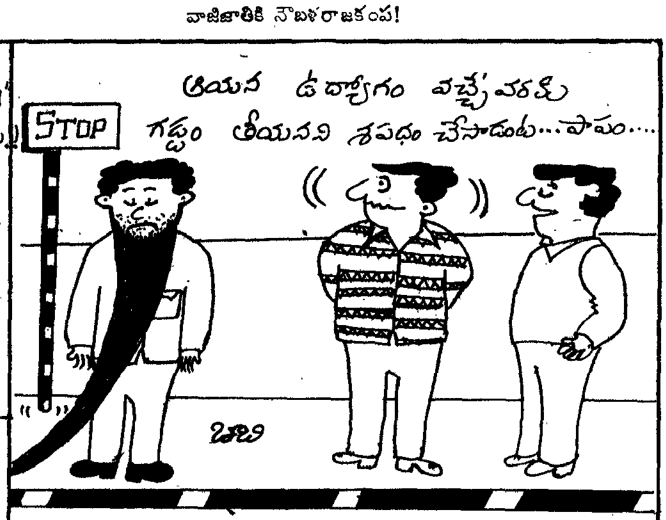
ఆయుర్వేదపద్ధతిలో రోగనిదానములగు త్రిదోషములగూర్చి ఇట్లు చెప్పబడినది.

వాతము వానలతటి సం
జాతంబగు, బైత్యము హిమ శరదృతువుల సం -
భూతంబగు, గఫదోషము
నాతతముగ జైత్రవేళ నగు హయములకున్.

వీటికి స్థూలముగా ఈ క్రింది చికిత్సలు చెప్పబడినవి.

నూనె పైబూయ వాతంబు మానిపోవు
జలకమార్చిన పైత్యంపుజాలిమాలు
దూరమరిగిన శ్లేష్మంబు తొలగిపోవు
వాజిజాతికి నౌబళరాజకంప!

సాగరోర్మికలు

ఉదయాదిత్యుని చిగురు వెలుగుల్లో
కిలకిలా
మాణిక్యవీణల్ని నిక్వణింప జేస్తుంటాయి;
మట్ట మధ్యాహ్న భానుని నిశిత కాంతుల్లో
ధణంధణా
రణ భేరుల్ని మోగింప జేస్తుంటాయి
అస్తమయార్కుని కుంకుమ రంగుల్లో
సన్న సన్నంగా
పిల్లన గ్రోవుల్ని పలికింప జేస్తుంటాయి
పాల వెన్నెల్లో
తీయ తీయగా
సన్నాయి రాగాల్ని రవళింప జేస్తుంటాయి
నిశీథి సమయాల్లో
కోలాహలంగా
వింత వింత శబ్దాల్ని విన్పింప జేస్తుంటాయి;
ఈ "సాగరోర్మికలు";
వర్ణనాతీతం
కర్ణామృతం
సకల వాద్య సనాథం
వాటి
"కలకల, గలగల,"
"జల జల, పెళ పెళల
సంగీతం"!

ఈ సమాజాకాశంలో...

కన్నె పిల్లలు — "ప్రభాకర బింబాలు";
యువకులు — "చంద్రబింబాలు";
ఈ "ప్రభాకర బింబా"లందించే
"కట్నాల తేజస్సులతోనే"

ఆ "చంద్రబింబాలు"
తళుక్కు మంటున్నాయి;
విలాసాల్ని చూపుతూ
అమందోన్నతిని
ప్రదర్శిస్తున్నాయి

శ్రీ కె. కిశోరుబాబు
శ్రీ కె. అశోకుబాబు

కరక పంచదారఁ గలియఁ గఫవ్యాధి
యుడుగు; నుప్పుతోడ నొద్దికైన
వాతరోగమణగు; వాజుల పైత్యంబు
జాలిమాలు నాజ్యసహితమైన.

ఆయుర్వేదవైద్యవిధానములో కరక్కాయకుగల స్థానము అద్వితీయమైనదిగదా!

ఏ ఋతువున ఏవి పథ్యములో, ఏవి హితమైనవో చెప్పినపిదప శూలకుట్టు వ్యాధికి 15 పద్యములలో వివిధ చికిత్సలు వివరింపబడినవి. కాని ఈవ్యాధి లక్షణముమాత్రము చెప్పలేదు. త్రిదోషముల తరువాత చెప్పబడిన వ్యాధులలో ఇదే మొదటిదగుటవలన "బాగైన యుత్తమాశ్వంబులకెల్లను శూలకుట్టినంగ సోకెనేని" అన్న అజ్ఞాత కవి వాక్యమువలన ఈవ్యాధి ఆనాటి ప్రధానరోగమని గ్రహించవచ్చును. దీని లక్షణములు మరేగ్రంథమందైన చెప్పబడినవేమో పరిశీలించవలసియున్నది.

తరువాత 7 పద్యములలో అతిసార రోగచికిత్స చెప్పబడినది. అతిసార రోగమనగా విరేచనములవ్యాధి. దీనిని ఈనాటి 'రిండర్‌పెస్ట్'గా గుర్తించవచ్చును. ఈ పేరున ఈనాడీ రోగము తెలుగునాట ఏ ప్రాంతమునందును పిలువబడుట లేదు.

శ్లేష్మ, పైత్య, వాతరోగ చికిత్సలు వివరింపబడిన తరువాత మూత్రరోగ చికిత్సలు చెప్పబడినవి. మూత్రము రక్తమిశ్రితమై వచ్చు రోగము 'రక్తపుగెత్త' మని చెప్పబడినది. ఇది ఈనాటి 'బెబీసియోసిస్' వ్యాధి కావచ్చును. మూత్ర నిరోధమునకు, మూత్రకృచ్ఛము (యూరినరి కాలిక్యులై) నకు చికిత్సలు చెప్పబడినవి.

తరువాత ఘ్రుణి అను రోగము చెప్పబడినది.

తురగంబు ముక్కుఁ గ్రోళ్ళుల
దిరముగ నుదయించియుండు తెవులుకు పేర
ట్లరుదుగ ఘ్రుణి యని చదివిరి
కరమొప్పగ నౌబళయ్య! కంపకుమారా!

ఇది "నేసల్ సిస్టోసోమియాసిస్" అని యీనాడు పిలువబడుచున్న రోగమనుటకు సందేహము లేదు. దీనికి చికిత్సలు నాలుగు పద్యములలో చెప్పబడినవి.

తరువాత చర్మ, నేత్ర రోగములకు చికిత్సలు, క్రిమి దోష నివారణోపాయములు సూచింపబడినవి. ఆకలికి, జ్వరము, కడుపు ఉబ్బు, ఇంక అనేక రోగములకు చికిత్సలు చెప్పబడినవి.

ఇన్ని విశేషములతో కూడిన హయలక్షణ విలాసము ఉత్తమ అశ్వశాస్త్ర గ్రంథమనుటకు సందేహము లేదు. ఈ గ్రంథ మింతవరకు సంపూర్ణముగ ముద్రింపబడలేదు. దీనిని సుపరిష్కృతమొనర్చి ప్రకటించవలసిన అవసరమెంతేని కలదు. □

సీరియల్

సృష్టి

ఇచ్ఛాపురపు రామచంద్రం

(గతసంచిక తరువాయి)

6

ఆలిస్ కళ్ళు మెరిశాయి. పద్మ హృదయస్పందన పెరిగింది. బ్లడ్ ప్రెషర్ పెరిగింది. టెంపరేచర్ కొంచెం (ఒక డిగ్రీ లోపే) ఎక్కువయింది. అంటే ఆమె అండాన్ని విడుదల చేస్తుందన్నమాటే. ఇంకా ఆమె స్త్రీగానే ఉంది. తన రక్తం పంచుకు పుట్టే బిడ్డని కనేందుకు ఆమెకింకా అవకాశం యిచ్చాడు ప్రభువు. పద్మ వక్షోజాలు కొంచెం దృఢత్వం చెందాయి. ముట్టుకుంటే-ఆమెలో చలనం కలిగింది.... సెన్సిటివ్‌గా ఉన్నట్లు. సందేహం లేదు. ఇరవైనాలుగు గంటల లోగా మిగిలిన తతంగం అంతా పూర్తయిపోవాలి. ఓవమ్...అంతకుమించి సజీవంగా ఉండజాలదు.

ఆలిస్‌కి ఆనందంగా వుంది.

ఆత్రంగానూ వుంది.

సుషమని పిలిచి...."ఓవం తయారౌతున్నట్లే." అనేవరకూ ఆమెకి తోచ లేదు. అలాగ చెప్పడంలో ఆమెకు మరొక ఉద్దేశం కూడా ఉంది. సుషమ— ఆపరేషన్ థియేటర్‌ని సిద్ధం చేయాలని. సుషమ అంగీకారంగా తలఊపి థియేటర్‌వేపు వెళ్ళిపోయింది.

ఆలిస్ ఆ గదిలోకి వొచ్చేసరికి-

జయదేవ్ దీర్ఘంగా ఆలోచిస్తున్నట్లు కిటికీలోంచి బయటకు చూస్తూ కూర్చు న్నాడు. ఆలిస్‌ని చూసేసరికతనికి ప్రాణం లేచివొచ్చినట్లయింది. ఔను. ఆమె ముఖం ఆనందంతో కలకల లాడుతోంది. అంటే-ఏదో ఆశ ఉందన్నమాటే.

ఎవరో ఒకామె - కాలూ చెయ్యీ వొంకరపోయిన పాతికేళ్ళ స్త్రీని తీసుకు వొచ్చింది, ఆమె—జయదేవ్‌ని చూసినట్లు లేదు.

"చూడండి డాక్టరమ్మా! దీనికేమో పిల్లలు కావాలిట! చిన్నప్పుడు పోలియోనో అదేటో అంటారే...ఆ జబ్బొచ్చి కాళ్ళు పడిపోయాయి. మొగాడు ముఖమే చూడడు. పెళ్ళికాని దీనికి కడుపెలా వొస్తుంది?" జయదేవ్ అటు చూశాడు...ఆలిస్‌తోపాటు.

ఆ పేషంట్ ఏడుస్తోంది.

"కాళ్ళు వొంకరే. కాని నా మనసు వొంకర పోలేదు. నేనాడదాన్ని కానా! ఆడపుట్టుక పుట్టలేదా? నలుగురిలా నాకూ బిడ్డని కనాలని ఉండదా? నేనేమీ మొగాడికోసం ఏడవడం లేదు. బిడ్డకోసం బాధ పడుతున్నాను. ఆడపుట్టుక పుట్టి ఓ బిడ్డేనా లేకపోతే ఏం చూసుకు బతికేది? మీరే చెప్పండమ్మా."

"మరి నీ తిండి నువ్వు సంపాదించుకుంటున్నావా?" అడిగింది ఆలిస్.

"కాళ్ళూ చేతులూ సరిగా లేనిదాన్ని....నేనేం పని చేయగలనమ్మా? నన్ను యిదుగో ...నా అక్కే పోషిస్తూంది."

"నిన్ను నువ్వు పోషించుకోలేవు. అక్కమీద ఆధారపడాలి. రేపు నీకు బిడ్డ పుట్టినా—ఎలా పోషించగలవు? పెంచి పెద్ద చెయ్యగలవు?"

"అదేమిటమ్మా....నారు పోసినవాడు నీరు పొయ్యడా? కొడుకు పుట్టాలే కాని - నాలుగు వీధులూ ముష్టెత్తుకొచ్చేనా వాడిని రాజాలా పెంచనూ? అలాటి అనుమానాలు పెట్టుకోకండి. నాకు బిడ్డనివ్వండి చాలు. ఎలా పోషించుకుంటానో మీరే చూద్దురుగాని." ఎంత విశ్వాసం ఆమెలో!

స్త్రీ అంటే ఏమిటో అర్థమైపోయినట్లనిపించింది జయదేవ్‌కి. పోలియోవల్ల కాళ్లూ చేతులూ ఎదగక...వికృతంగా...రాక్షసి పిల్లలా వున్న యీ స్త్రీ కూడా పిల్లలని కనాలని తహ తహలాడిపోతుంది! తను ఇంకొకరిమీద ఆధారపడి-దయా ధర్మపు బ్రతుకు బతుకుతున్నా యింకో జీవిని సృష్టించాలని ఆరాటపడుతోంది. ఆమెకు మగాడక్కరలేదట. బిడ్డే కావాలిట. నిజంగా—స్త్రీ యింతేనా? ఆమెకు ప్రేమంతా సృష్టి మీదే తప్ప—మగవాడి మీద కాదా? ఆమె ధ్యేయసాధనకు మగవాడు వొక మార్గం మాత్రమేనా? అతనిమీద ఆమె ప్రేమ నటనేనా? పద్మ కూడా యింతేనేమో. ఔను. ఆమె స్పష్టంగా చెప్పనే చెప్పింది, తనకీ జీవితం చాలదని. స్త్రీ జీవితంలో ప్రేమనేది ఒక మార్గమూ, మజిలీ మాత్రమే కావాలి!

మనిషీ-మెదడూ కూడా బిజీగా వున్న ఆలిస్—"అలాగే. చూద్దాం, ఏమయినా అవకాశం ఉందేమో. తరవాత కనిపించు....ఓ వారం పదిరోజులు పోయాక." అంది.

ఆమె నమస్కరించి—"మరచిపోకండమ్మా." అని వెళ్ళిపోయింది.

"ఆమెకి పిల్లలు పుట్టే అవకాశం ఉందా డాక్టర్ నిజంగా?"

"సహజ మార్గంలో-లేదనుకుంటాను."

"మరి?"

"అసహజంగా...ఆమె కూడా తల్లి కాగలదు."

"ఎలా? ఆమె స్త్రీలాగానే కనిపించదు."

"అయినా ఆమె స్త్రీయే. ఆమెలో స్త్రీత్వం ఉంది. పోతే....జెనెటిక్ ఇంజనీరింగ్ చాలా అభివృద్ధి చెందింది. కల్చర్‌వల్ల స్త్రీ పురుషుడి అవసరం లేకుండానే పిల్లలను కనవొచ్చునని నిరూపించారు సైంటిస్టులు.

"ఆలిస్!" అద్భుతం వింటున్నట్లు చూశాడు జయదేవ్. మగవాడి సంపర్కమే లేకుండా స్త్రీ-పిల్లలని కనడమా! ఐతే అప్పుడు-ఆడా మగా జాతులుగా వున్న యీ సృష్టి కర్థమూ ప్రయోజనమూ ఏముంటాయ్?

"మగవాళ్ళ పూర్తిగా అనవసరమైపోయే రోజు త్వరలోనే రావొచ్చు. సృష్టికి మగవాడి ప్రమేయమే అవసరముండదు. ఆ మధ్య—ఏదో లక్ష్మివారం నాడు లండన్‌లో విడుదలయిన పుస్తకంలో సైంటిస్టులనేదేమిటంటే-టెస్ట్‌ట్యూబ్ బేబీ మీద చేసిన పరిశోధనలలో మరొక చిత్రమయిన విషయం బయటపడింది. ఫెర్టిలైజేషన్ (ఫలదీకరణము) కి మగవాడి స్పెర్మ్‌తో ఎంతమాత్రమూ పని లేదు. సృష్టికి మగవాడి అవసరం కొంచెమయినా లేదు. అందుచేత — కన్యాగర్భాలు సాధ్యమే. ఇప్పటికే ఎందరో కన్యలు బిడ్డలకు జన్మ యిచ్చారేమో. టెస్ట్‌ట్యూబ్ ఫెర్టిలైజేషన్ మీద పరిశోధించిన డాక్టర్లు ఆశ్చర్యకరంగా కనుగొన్నదేమిటంటే మానవ అండానికి సెమెన్ అవసరం లేకుండా తనకి తానే విభజించుకోగలదని. అందుచేత త్వరలోనే స్త్రీ తనకి తానే సృష్టించగలరోజు రాగలదనడానికి ఎక్కువ ఊహ అక్కరలేదు. ఎలా జరుగుతుందో సైంటిస్టులకి ప్రస్తుతం తెలియక పోయినా - వెన్నెముక లేని ప్రాణులు కొన్ని మొక్కలు పార్థనోజెనెసిస్ అనే ప్రక్రియ ద్వారా ఫెర్టిలైజేషన్ లేకుండానే జన్మనివ్వ గలిగినట్లు - మనుషులు.... స్త్రీలు కూడా తమంతతామే సృష్టించగలరని. శాస్త్రజ్ఞులు తీవ్రంగానూ దీక్షగానూ శోధించాలే కాని స్త్రీ పిల్లలకోసం మగవాడిని దేవురించవలసిన రోజులు వెళ్ళిపోవడానికి ఎక్కువకాలం పట్టకపోవచ్చు. పేపర్లో చదవలేదూ మీరు?"

"లేదు" అన్నాడు ఆశ్చర్యంనుంచి తేరుకొని అతను. అతని కెందుకో అయోమయంగానూ, భయంగానూ కూడా వుంది—విపరీతమయిన విషయం వినేసరికి.

"దీన్నిబట్టి చూస్తే-మేరీ కన్యామాత కావడం నిజమే అయి ఉంటుంది" కన్య-మాత ఎలా కాగలిగిందన్న విమర్శ-తాపట్టిన కుందేలుకి మూడే కాళ్ళన్నట్లు మూర్ఖత్వమూ, అజ్ఞానమూ....అంతే ఏమో."

ఆమె తన మతాన్ని....తన దేవుడినీ...దేవతనీ సమర్థించుకుంటూందని జయదేవ్ గ్రహించకపోలేదు. తమ మతం యింకా అధిగమించిందనీ....కర్ణుడు.... (చెవిలో జన్మించినవాడు) ద్రోణుడు (కుండలో పుట్టినవాడు) వంటివారు మరీ విచిత్రంగా జన్మించారనీ చెప్పగలిగినా అతను మౌనంగా ఉండిపోయాడు. మరు క్షణం అతనికి బాధ్యతను నిర్వర్తించనట్లు బాధ కలిగింది కూడా. ఎందుకంటే... అతను స్థానిక విశ్వ హిందూపరిషత్‌కి ప్రెసిడెంటు. ఒకనాడు నలుగురైదుగురు పెద్ద మనుషులు అతనివద్దకు వచ్చారు. వారిలో వ్యాపారస్తులూ ...ఉద్యోగులూ కూడా వున్నారు...."మీరు విశ్వ హిందూపరిషత్‌కి అధ్యక్షులుగా ఉండాలి. మా ప్రార్థన కాదనకండి." అన్నారు వాళ్ళు వస్తూనే.

"మతం గురించి ఏమీ తెలియని నేను విశ్వ హిందూ పరిషత్ ప్రెసిడెంటుగా ఉండడమేమిటి? చందా యిస్తాను. విరాళం యిస్తాను."

"అవి ఎలాగూ యిద్దురుకాని. మీరు హిందువులు. యువకులు....వ్యాపారస్తులు. గొప్పవారు. మీకంటె ఎవరికుందా పదవికి అర్హత?"

ప్రతి హిందువూ - ఒక బంధువులాటి గోడ వ్రాతలతను చూడకపోలేదు. ఏకాత్మతా యజ్ఞం గురించి చదవకపోలేదు.

"మీకు మన మతంలో నమ్మకముంది కదా?

ఉందనమన్నట్లు లీడ్ యిస్తూ అన్నాడాయన. మతమంటేనే తెలియక పోయాక నమ్మకమేమిటి, అపనమ్మకమేమిటి? మతమంటే ఒక జాతి జీవనవిధాన మని కాబోలు తను చదివాడు. అర్థం కాకపోయినా వాక్యం బాగుండి జ్ఞాపకం వుందా మాత్రం. కాని....అంత పెద్దవాడు అలా అడిగేసరికి నమ్మకం లేదన డానికి మొహమాటం వేసి "ఉంది." అన్నాడు. తన ఉద్దేశమయితే-మానవత్వమే మతమనీ....మనిషినీ మనిషినీ విడదీసే ఏ అడ్డుగోడలయినా హేయమనే.

"చూడండి ..ఇది మత సంస్థే. మన మతసంస్థే. కాదనం. మతాన్ని వృద్ధి చేసుకోడం మహాపాపమో నేరమో కాదు. ప్రస్తుత పరిస్థితుల్లో హిందూ మత రక్షణ అత్యావశ్యకం. ఆత్మరక్షణే ఒక విధంగా."

"నాకర్థం కావటం లేదు...."

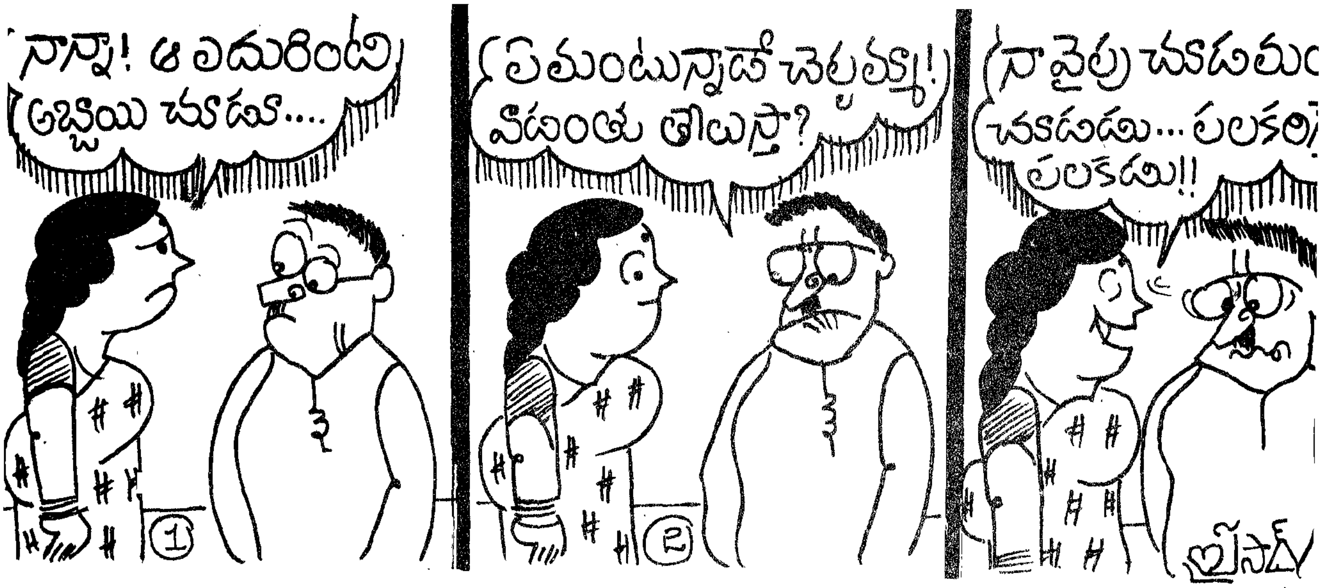
"మైనారిటీ పేరిట మిగిలిన మతాలకు ప్రత్యేకతా పెద్ద పీట వేస్తూంది సెక్యులర్ అని చెప్పుకునే మన ప్రభుత్వమే. క్రిస్టియానిటీ వ్యాప్తికి విదేశాల నుంచి నిధులు వొస్తున్నాయి. కాన్వెంటులు....హాస్పిటల్సు....చర్చిలు నిర్మిస్తూ.... సభలు జరుపుతూ...ఉద్యోగాలూ ధనమూ ఎరచూపుతూ హిందువులని తమ మతంలోకి లాక్కుంటున్నారు. అలాగ-క్రిష్టియన్ల సంఖ్య పెంచుకుంటున్నారు- వాళ్ళు విస్తృత ప్రచారంతో. వాళ్ళ గమ్యం మతం కాదు. రాజకీయం. వాళ్ళధిక సంఖ్యాకులై మనని పాలించాలని. హిందూ దేశాన్ని తమ చేతచిక్కించుకోవాలని. నిజంగా మన హిందువులం మైనారిటీ అయితే మనం వాళ్ళని నెత్తికెక్కించుకుంటున్నట్లు. మనని వాళ్ళు నెత్తికెక్కించుకోరు సరికదా నెత్తిమీద తంతారు.

ఇక ముస్లిమ్‌లు....కాళ్ళు నేలమీదా, కళ్ళు నింగిమీదా. వాళ్ళు యీ దేశంలో బతుకుతూ...యిక్కడి గాలి పీలుస్తూ ...నీరు తాగుతూ....అన్నం తింటూ అభిమానించడం మాత్రం పాకిస్తాన్ నభిమానిస్తారు-తిన్న యింటి వాసాలు లెక్కపెడుతూ. తాము కుటుంబ నియంత్రణ పాటించకుండా మతాన్ని మైనారిటీని అడ్డు వేసుకుంటున్నారు. హిందువులే దేశభక్తితో కుటుంబాన్ని పరిమితం చేసుకుంటున్నారు. ఇలాగ కొనసాగితే ఏమౌతుంది? మన హిందువుల సంఖ్య తగ్గి వాళ్ళధికమై..."

జయదేవ్ మౌనంగా ఉండిపోయాడతని మాటలకి. మొత్తానికి వాళ్ళతన్ని మెడలు వొంచి అధ్యక్షున్ని చేసేశారు. పెద్ద మొత్తంలో విరాళమూ వసూలు చేశారు. అంతేకాదు....అప్పుడప్పుడు సభలకి తీసుకెళ్ళి అధ్యక్షస్థానంలో కూర్చో బెట్టారు. ఆ ఉపన్యాసాలు వింటూంటే అతనికి నిజంగానే భయం వేసింది—హిందువులకి ముప్పు ముంచుకొస్తుందని. వారు చెప్పేవన్నీ నిజమే అనిపించాయి. ఇక అతను ఆ పరిషత్‌కి లొంగిపోయాడు, మానసికంగా. హిందువులలో కులాల లాగే క్రిస్టియన్లలోనూ....కాథలిక్స్, ప్రొటెస్టంట్స్...యిలాగ చాలా విభజనలే వున్నాయి. అమెరికన్ చర్చ్‌లు తమ అనుయాయుల సంఖ్యని పెంచుకుందుకవ లంబిస్తున్న మార్గాలు ఏమీ ఘనమయినవి కావు. రాజకీయ పార్టీలకంటే నీచంగా అవి ఒకదాని మీదొకటి బురద చల్లుకుంటూ—సంఖ్యకోసం పాకులాడుతున్నాయి. చర్చ్-మతంకంటె రాజకీయానికి ప్రాముఖ్యత యిస్తోంది.

విశ్వ హిందూ పరిషత్ అధ్యక్షుడిగా - క్రిష్టియన్ అయిన ఆలిస్ తన మతాన్ని పైకెత్తేస్తుంటే చేదుగా అనిపించింది. కాని...హిందూమతం గురించి ఏమీ తెలియకుండా...ఆమె పేషంటు ఫస్ట్‌గా తను ఆలిస్‌తో వాదించడం సమంజసం అనిపించలేదతనికి. అయితే మౌనంగా ఊరుకోడం - విధి సరిగా నిర్వర్తించలేదేమో అనిపించింది.

ఆతనేదో అనబోయేంతలో-

సుషమ వొచ్చిందక్కడికి. "రడీ నాన్టర్." అంటూ ఆలిస్‌వేపు చూసింది.

"అన్నీ సరిగా ఉన్నాయా?"

"ఎవ్విరిథింగ్ ఓకే అండ్ రెడీ."

ఆలిస్ సుషమతో వెళ్ళిపోయింది.

* * *

ఆలిస్ తిరిగి ఆ గదిలోకి వొచ్చేసరికి చాలాసేపే పట్టింది. ఆమె కొంచెం అలసిపోయినట్లు కూడా కనిపిస్తూంది. అయితే – ఏదో ఘనకార్యం చేసినట్లు ఆమె ముఖంలో తృప్తి కూడా గోచరిస్తూంది.

ఆమె ఐదు నిముషాలు విశ్రాంతిగా.... మౌనంగా వుండి.... లేచింది. "జయదేవ్! రండి."

అత నెందుకో ఎక్కడికో తెలియకపోయినా ఆమె ననుసరించాడు.

"ఇది ఎయిర్ కండిషన్డ్ చేయబడిన లాబొరేటరీలోని అపార్ట్‌మెంట్. దానిలోకి వెళ్ళి మీ వీర్యం కలక్ట్ చెయ్యండి. గదిలో షెల్ఫ్‌లో చైనా డిష్ ఉంది. దానిలోకి సంగ్రహించి అక్కడే ఉంచండి."

అతనికి కొంచెం సిగ్గూ...ఎక్కువ ఆశ్చర్యమూ కలిగాయి. "లోగడ- నా వీర్యంలో లోపం లేదని తేల్చారుగా?"

"అందుకే. వీర్యాన్నెలా కలక్ట్ చేయాలో వివరించ నక్కరలేదుగా? అంతా అప్పటిలాగే. జాగ్రత్త."

అతనికి తెలుసు వీర్యాన్నెలా కలక్ట్ చేయాలో. ఆ మాటకొస్తే ప్రతి మగవాడికీ తెలుస్తుంది. హస్త ప్రయోగాన్ని భయంకరంగా, అసహజంగా, నేరంగా, నీచంగా, పాపంగా, అనారోగ్యకరంగా చిత్రించి అమాయకుల దగ్గర నకిలీ డాక్టర్లు సొమ్ము చేసుకుంటారు కానీ అది చాలా సహజమయినది.... అవసరమయినది.... ఆరోగ్యకరమైనది. నూటికి తొంభైతొమ్మిదిమంది మగవాళ్ళు జీవితంలో కొన్ని సార్లయినా హస్తప్రయోగం చేసుకోకుండా వుండరు. మిగిలిన వొక్కడూ చేతులు లేనివాడో అబద్ధ మాడేవాడో అయి వుంటాడు. వివాహితులు, అవివాహితులు, ఆరోగ్యవంతులు-రోగులు...యువకులు, వృద్ధులు... అందరు మగవాళ్ళూ జీవితంలో కొన్నిసార్లయినా.... అలవాటుగా కాకపోయినా అప్పుడప్పుడయినా.... దీని నాశ్రయించక మానరు. చిన్నపిల్లలలో కూడా యీ అలవాటుంటుందంటాడు ఫ్రాయిడ్. ఇంత ప్రకృతి సిద్ధమయినదాన్ని–ఏమీలేని దాన్ని – కొండంత చేసి సెక్సు రచయితలూ క్వాక్ (నకిలీ డాక్టర్లు)లూ సొమ్ము చేసుకుంటున్నారీ దేశంలో.

తనపరకూ పడిపోనవయేట మొదలు పెట్టాడు.

ఎ.సి. అపార్టుమెంట్‌లోకి ప్రవేశించి తలుపు మూసుకున్నాడు. ఆతని కెందుకో ఒక బాల్య స్నేహితుడు జ్ఞాపకం వచ్చాడు. వాడూ తనలాగే హస్త ప్రయోగం చేసుకునేవాడు. అమాయకుడూ, ఛాదస్తుడూ అయిన వాడిదగ్గర ఒక సారి నిరోధ్ చూసి ఆశ్చర్యంగా అడిగాడు. "వేశ్యల దగ్గరకి వెళ్తున్నావా?"

"ఊహుఁ."

"మరి–యిదెందుకూ?"

"హస్తప్రయోగం వల్ల సుఖవ్యాధులు రాకుండా...."

నవ్వాలో ఏడవాలో తెలియలేదు వాడి అజ్ఞానానికి. చదువుకునేవాళ్ళలో కూడా ఎంత అజ్ఞానముంటుందనీ!

అతను-ఐస్‌లో పెట్టబడిన చైనా డిష్‌లోకి – వీర్యం కలక్ట్ చేశాడు. ఒక్కసారా డిష్‌లోకి చూశాడు-సిగ్గుతోనూ, కుతూహలంతోనూ ఏమిటోలా అనిపించింది.

గబగబ యివతలకి వచ్చేసి తలుపు మూశాడు.

ఆలిస్ దగ్గరకి వెళ్ళడానికి సిగ్గువేసింది. ఏభై ఏళ్ళ వయసులో బెల్లం జీడి కొనుక్కు తింటున్నట్టు చిన్నతనంగా అనిపించింది.

ఆమె గదిలోకి వెళ్ళకుండా కారిడార్‌లో నిలబడిపోయాడు – ఏదో ఆలోచనలో మునిగినట్టు.

ఆలిస్ యిప్పుడిలాగ తన వీర్యాన్నెందుకు కలక్టు చేయమంది? దీనితో ఆమె ఏం చేయబోతూంది?

అటునుంచి ఆత్రంగా వొచ్చింది ఆలిస్.

"అయిందా?"

"ఊఁ." అన్నాడతనామె ముఖంలోకి చూడకుండా-తప్పు చేసినట్టు.

"థాంక్యూ."

ఆమె అలా కృతజ్ఞతలు చెప్పడం ఆతనికి మరీ విచిత్రంగానూ, ఆశ్చర్యంగానూ అనిపించింది.

"ఒక్క నిముషం. యిక్కడే ఉండండి." అని ఆమె థియేటర్‌వేపు వెళ్ళిపోయింది.

(ఇంకా ఉంది)

శ్రీ రంధి సోమరాజు

యుగకవి!

మహానుభావులు ఎప్పుడూ కొందరే వుంటారు. ఆ కొందర్ని కూడ మనం తెలుసుకోలేని స్థితిలో ఉండకూడదు కదా.... ఔను గురజాడ, రాయప్రోలు, విశ్వనాథ, శ్రీ శ్రీ, కాళోజీ కవితల్ని చదువు వారి ఆత్మలో ప్రవేశించు నిష్ణాతృత్వాన్ని సాధించు వినూత్నమైన శక్తి నిపుంజుకొని ఆత్మగా మరొక ఆత్మగా రూపొందు.

ఒకరు అభ్యుదయ ప్రపంచానికి తమ రెక్కలమీద తీసుకొని పోయారు. ఒకరు ఆర్ష ధర్మాభిరుచులు పెంచుతూ మానసిక సౌందర్యాన్ని పెంచారు. ఒకరు పాతను త్రోసివేసి కొత్తకు గూడుకట్టి అందులో గువ్వలవలె నివసించేందుకు ప్రాతిపదిక వేశారు. ఒకరు రాజకీయ సంక్షోభాన్ని దర్శింపజేస్తూ సాంఘిక చైతన్యాన్ని ప్రదర్శించారు.

అలాంటి వారిలో ఉద్దండులైనవారు శ్రీ తుమ్మల సీతారామమూర్తిగారు ఒకరు. వారి వలెనే అంతకన్న ఒకపాలు ఎక్కువే ఉత్తేజాన్ని బలాన్ని స్ఫూర్తిని వారు ప్రసాదించారు. వారి ఆవేశం, పట్టుదల, ఆదర్శం, అద్భుత శక్తి. ధర్మానురక్తి విశుద్ధ వర్తనం, చైతన్యం చదివి చూడవలసినదే. మరి మరి ఆ రుచుల జవ సత్వాలను అనుభవించ వలసినదే........ఒకొక్క మాట ఒకొక్క బాకు! ఒకొక్క మాటా ఒకొక్క కన్నీటి కెరటం. వారు యౌవనంలోనూ, వృద్ధాప్యంలోనూ, ఒకేఒక వ్యక్తి అయిన నవయువ్వనుడు. వారి కలానికి ఈ నాటికి ఆనకట్టలేదు. వారు కన్న కలలు వారి కళ్ళముందే ఫలించాయి. ఆదీ ఆంధ్రరాష్ట్రావతరణ! అయినా వారు రాయడం మానుకోలేదు. ఇది వారి సామర్థ్యం. ఇకచాలు అనుకోని చైతన్యం అవిశ్రాంత ప్రశాంత మహర్షి. మహాతేజస్వి. అచ్చపు తెలుగు నుడికారం. అన్యాయమన్న ఇసుమంతా సహించలేని లక్షణం.

ఆంధ్రావని, శృంఖలాలను త్రెంచుకొనే రోజుకోసం ఆయన విరచించిన రాష్ట్రగానం ఆంధ్రులలో ఆబాలగోపాలాన్నీ ముందడుగు వేయించింది. వారు మీసము లేని మూతిని తెగనాడితే ఆనాడు వినని యువత ఈనాడు ఆ మీసాల కోసం వెర్రెత్తి పోతోంది. అది మహర్షి వాక్కు। అది వారి మాట చలవ! సత్పురుషుల మాట కెప్పుడూ ఆ విలువ ఉంటుంది.

> ' ఆంధ్రుడవై జన్మించితి
> వాంధ్రుడవై యనుభవింపుమా యుర్వీభవం
> బాంధ్రుడవై మరణింపుమి
> ఆంధ్రత్వము లేని బ్రతుకు నాసింపకుమీ. "

అన్నారంటే.......ఆ గుండెలోని తీయని ఆకాంక్ష, సత్యమైన ఆరాటం, ఉద్వేగం, మనల్ని ఉత్తేజితుల్ని చేస్తుంది.

ఒకటికాదు రెండు కాదు వారి రచనలలోని ప్రతి పద్యమూ ఒకకావ్యం!

' వాక్యం రసాత్మకం కావ్యం " అది వీరి కావ్యంలో నిజమయింది. నిండుతనాన్ని పుంజుకుంది. అజేయమైన సామర్థ్యంతో మనముందు నిలుస్తోంది. ఎంతగానో ఉవ్విళ్ళూరిస్తోంది.

చిన్నవాళ్ళను పొగడవచ్చు. కాని ఈ వయోవృద్ధుణ్ణి పొగడడం ఏమిటి? నిజాని కది వారికి పొగడ్త కాదు. నీరాజనం। వారు పొగడ్తకు ఉప్పొంగిపోరు. విమర్శకు కృంగిపోరు. ఋషిత్వాన్ని పెంపొందించుకున్న వారి శక్తి సామర్థ్యాలకు ఈ పొగడ్తలు భక్తి ప్రమత్తులతో వారి పాదాల మీద రాలిపడే పూలు! వేలు వేలు పోసి సంచులకొద్దీ పూలదండలను మన రాజకీయ నాయకుల గుండెలమీద పరుస్తూన్న మనకు ఒక సత్కవిని ప్రశంసించడం వారి ఉదాత్తభావ సరళిని, నైపుణ్యాన్ని ఆపోశనం పట్టండీ అనడమే!

> ' ఆ కటికి క్రుగ్గి చలిదెబ్బ కలమటించి
> మొండి రోగాల కపమానములకు లోగి
> నాగరక లోకమున కొక్కనవ్వు విసరి
> పిలుచుచున్నాడు యము నహో! పేదవాడు,'

ఈ ఆర్తనాదం, గుండెకోతల కంఠంవిని కదలిపోయిన కరుణామయుడు ఈ ప్రజాకవి!

> ' ఎవని యెముక లీ మేడల కిటుకలయ్యె
> నెవని రక్తంబుచే గోడలిట్లు బిగిసె
> నతనికా యిట్టి పరమ హేయంపు బ్రదుకు
> వానికా యిట్టి దుర్మరణానుభూతి! '

నిజాని కీయనుభూతి వారి రక్తంలోని సంస్పందన! గుండెలోని గుండె ఈ జాలిగుండె ఈ స్పందన ఏ యువకున కుందీనాడు? ఇలా అన్నప్పుడు యువకులకు కోపం కాదు రావలసింది కన్నీరయ్యా కన్నీరు. మన మెందుకు చుట్టూ చూడలేని అశక్తులుగా మిగిలిఉన్నామో అన్నలో జూపు ఆత్మ విమర్శ. ఈ నాడు కావాలి.

> ' యుగ యుగాలనుండి యును ధనవంతులు
> నీతిలేక పావ భీతి లేక
> పీల్చుచున్న వారు పేదల రక్తంబు
> తీయ తీయ కొండతేనెవోలె '

ఈ సత్య దర్శనం అయిన మీదట, ఈ క్రూరాత్ము లెవ్వరో అవగాహనలోనికి వచ్చిన వెంటనే ఆ దయామయుడు

> ' నెలలు నిండి రొప్పు నెల తను వరికోత
> కంపు రాజ్య మెట్లు పెంపునదయు.......

అన్నారు. అశ్రువులు నిండిన కన్నులతో గుండెలుడికి పోతున్నాయి. బాధాగ్ని కణం చిచ్చరపిడుగై మూడవ కన్నుగా రెప్ప విప్పింది.

> ' అంతు పొంతులేని యాస్తుల నార్జింప
> గడగు వారి పప్పులుడక వికను
> జడత వీడినారు కడగొట్టు తమ్ములు
> కదలినారు నొసటి కన్నువిప్పి '

అన్న ఈ వృద్ధ కవి సింహాన్ని ఎవరయ్యా పరికించారు? సమాజం గుండెలోనికి ఎక్స్‌రే కిరణంలా చొచ్చుకొని పోయిన ఈ మహోన్నత కిరణం గుండె గుండెనూ స్పందించే పరీవృత కిరణ పుంజాల తోరణం. చుట్టూచూడగలిగిన ఈ చూపు దయతో తొణికిసలాడే కన్నీటి బొట్టు.

పద్యాలంటే ఇసుమంతకూడ ప్రేమలేని వ్యక్తులు. ' అప్పుడు ' తుమ్మలవారిని చదువలేదు. వృద్ధుడని 'ఇప్పుడు' చదవడం లేదు. ఓ అర్థ

చీకటి!

శ్రీ పి. వి. బి. శ్రీరామమూర్తి

చీకటి!
ప్రపంచం నిండా ఆవరించి వున్న
భయంకరమైన చీకటి!
విజ్ఞాన వీధులనుండి మానవుణ్ణి
అజ్ఞానపుటాకాశం లోనికి నెట్టి కారికేస్తోన్న
కేన్సరు లాటి చీకటి!
పంజాబ్‌లో బుసలు కొడుతోన్న
సిక్కు తీవ్రవాదపు 'మూర్ఖత్వం' లాటి చీకటి!
మనిషి ప్రక్కన మనిషిని నిలబడనివ్వని
శ్రీలంక మనుష్యుల్లోని 'ఇరుకు' లాటి చీకటి!
మానవ శవాల గుట్టల్ని ప్రోగు చేసుకొని
'అయిదు సంవత్సరాల సమరోత్సవాన్ని'
సంబరంగా జరుపుకొన్న ఇరాన్ మత
నాయకుడు ఖొమైనీ 'మనసు' లాటి చీకటి!
శత్రు దేశాన్ని భస్మీపటలం చేసేదాకా
నిద్రపోనంటున్న ఇరాక్ నాయకుని

'క్రౌర్యం' లాటి చీకటి!
పాకిస్తాన్, బంగ్లా నియంతల బూట్ల క్రింద
కర్కశంగా నలిగి
'చనిపోయిన ప్రజాస్వామ్యం' లాటి చీకటి!
అణ్వస్త్రాల అక్షతలతో మిత్రదేశాలను

ఆశీర్వదిస్తోన్న
సామ్రాజ్యాధినేతల ఉక్కుపిడికిళ్ళ 'ధనం మదం' లాటి చీకటి!
ఎక్కడ పడితే అక్కడ
ఎటు చూస్తే అటు వైపు అల్లుకుపోతూ

''మానవతా చంద్రుణ్ణి' మింగేసే
రాహువు లాటి దారుణమైన చీకటి!
చుట్టూ ముసురుకుంటున్న దట్టమైన
ఈ చీకట్లను పటాపంచలు చేసే
'సూర్యోదయం' జరిగేదెప్పుడో?
'సమతా మమతల వెలుగుపూలు' పరిమళించేదెన్నడో?

రహిత యువ కిశోర సినీ చక్రవర్తులూ.... మీమీ సినీడ్యాన్సులపిచ్చి పాటల కుంటినడకల వదలండి. రండి ముందుముందుకు చదవండి. పరిపూర్ణంగా

ఆకళింపు చేసుకోనండి. వీరి కవితలో ఎంతటి బాధ కరుణ, ఆప్యాయత వెల్లి విరిసాయో మనసుపెట్టి చూడండి.

" గజ గజతో నెత చిక్కని
గజబిజితో బ్రాపులేసి కాపురములతో
గిజగిజ లాడిన ప్రజలే
నిజమైన జగచ్చరిత్ర నిర్మింతురయా। "

రమ్యాలోచన అంటే ఇదీ.... ఇదీ ఆశాకిరణం. కష్టాల కడలిలో గిజగిజ లాడిన ప్రజలే జగచ్చరిత్ర నిర్మిస్తారట। ఓహో సీతారామమూర్తి గారూ.... మీరండి కవులు। మీరు అతి నవ్యులు! ఈ అనాగరిక సమాజాన్ని చూసి చూసి గుండె పట్టలేని ఆవేదనతో కుమిలి కుమిలి ఆర్తితో విరచించిన ఈ మీ " యుగకవిత " కావ్యం చదివి మీకు పాదక్రాంత మౌతూందండీ ఈనాటి యువత!

విమర్శిస్తున్నా ననుకోక పోతే చిన్నమాట. మా ఈ 'వాడుక భాషను' ఈసడించకండీ... మీరే అన్నారుకదా.... " అది మనుష్య నాటి కాలం. " ఇది ఈనాటి మన కాలం అని అలాగే ఈ మార్పూను. మమ్మల్ని ప్రేమించండి. ప్రేమేకదా....అందరినీ ఏకం చేసేది.

ఇది పద్యం ఇది నవీన గీతం అనికాదు. ఇది ఛందోబద్ధమైన కవిత ఇది ఉత్త వచన కవిత—అని కాదు సారం ఎక్కడున్నా అది పోషణాహారమే। ఆ బలం లేనిది ఏదీ ఫలించదు.

నిండైన ఈ కవి మరాళం పాలను నీటిని విడమర్చి చూడగలశక్తి గలది వారి చూపు విశిష్టమైనది.

" పదుగురిలో నార్వురికున్
ముదమిడు రాజ్యమ్ము కాదు మొత్తము ప్రజ కిం
పొదవించు ప్రభుత కావలె
నిదె సర్వోదయ విధానమిదె కామ్యమగున్.

ఈ సర్వోదయ రామణీయకత జనతలో ప్రగాఢమైనప్పుడు ఇహ జగతి! సిద్ధింపని సౌభాగ్యమేముంది ?

యుగకవీ నీవు యుగపురుషుడవు. మహోన్నతుడవు. వేయి నెలల కాదు వేయి వేల నెలలు జీవించు తండ్రీ...........

సాంప్రదాయాలు

బలివాడ కాంతారావు

క్రితం దీపావళికి యీ దీపావళికి యెంతభేదం? దీపాల వెలుగు, బాణ సంచాల ఆర్భాటం, హృదయ బంధాల కాంతి క్రితం దీపావళిని వుత్సాహపు వెన్నెలగా మార్చింది. ఆ దీపావళి నాడు వచ్చిన పెద్దలు యీ దీపావళికే మయ్యారు? ఆనాటి ఆహ్లాదపరచే పొగడ్తలకీవేళ కరువొచ్చిందేమి? వద్దన్నా యింట్లో గుప్పించే మిఠాయి పొట్లాల్లో కనీసం ఒక్కటైనా యీ దీపావళి నాడు యింట్లో లేదేం?

ఎవరో వస్తారనీ, కనీసం ఒక్కడైనా వచ్చి ఒక మంచిమాట చెవిలో వేస్తాడని జగన్నాథం చీకటి పడ్డవరకూ యెదురు చూసాడు. నిరుడు ఒక్క టపాకాయ కొనలేదు. వద్దన్నా బలవంతంగా యింట్లో వదలినవి. మనుమడు మనుమరాలు కాల్చగా యిరుగుపొరుగు పిల్లలకు పంచేసారు, అలాంటిది యీ దీపావళికి పాతిక రూపాయలిచ్చి టపాకాయలు కొనవలసి వచ్చింది. ఇంట్లో బొబ్బట్లు చేసుకున్నారు. ఊర్లో యింకా దీపావళి సందడి వుండగానే జగన్నాథం యింట్లో అంతా చప్పబడి పోయింది. నిరుడున్న వుత్సాహం సరదా, ముఖాల్లో వెలుగు భార్య, ప్రతి దీపావళికి వస్తున్న కూతుళ్ళు, అల్లుళ్ళు, వాళ్ల బిడ్డలూ యెవరిలోనూ లేదు.

అధికారంతో వెలిగిన తను యిప్పుడే రిటైరైపోయి కృంగి పోయిన సూర్యుడై పోయానని అనుకున్నాడు. అర్ధరాత్రయినా జగన్నాథంకు నిద్దర పట్టలేదు. వీధిలో పేలుతున్న బాంబులు తన గుండెలో పేలుతున్నట్లు త్రుళ్లి పడుతున్నాడు. ఈ చేతులలో యెందరెందరు హాయిగా తినడానికి రుచిగా వండిపెట్టినట్లు యెన్నెన్ని ప్రజాహిత కార్యాలు చేశాడు. రాత్రనక పగలనక నిదానంతో ఒకరు వేలెత్తి చూపించకుండా, శీలాన్నే కిరీటం చేసుకుని ముప్పయ్యేడేళ్ల గవర్నమెంటు నౌఖరీ వెలిగించినవాడు - పించనుదారైన తొలి యేడాదిలోనే నామరూపాలు లేకుండా పోయినట్లనిపించింది. టపాకాయలు పేల్చడంలో అజాగ్రత్తతో చేతులు కాల్చుకున్నట్లు - కళ్లు పోగొట్టుకున్నట్లు యిలా వూహించుకున్న బాధతో గిజగిజ గింజుకుంటున్న తనకు ఆ రాత్రి జాగారమై పోయింది.

ఉదయం మామూలుగా లేచి పోయాడు. రిటైరయ్యాక అలవాటైన నాలుగు కిలోమీటర్ల నడకనించి వచ్చేసరికి కూతుళ్లు అల్లుళ్లు పిల్లలతో సహా తిరుగ ప్రయాణానికి సిద్ధంగా వున్నారు. పోనీ పైవాళ్లు అలా చేసారంటే యింటివాళ్లకూడా యిలా తనను అవమాన పరచడం సహించలేక పోయాడు. ఈ కోపం అణగదొక్కుకొని మౌనంతో వాళ్ళను సాగనంపాడు. అల్లుళ్ళు పరాయివాళ్ళు. కూతుళ్ళకు కనీసం అభిమానం వుండొద్దూ? వాళ్ళకు తెలియక పోయినా కనీసం వీళ్ళయినా యింకా మా నాన్నకు పెన్షను రాలేదని సర్దుకు పోవాలికదా! ఇంట్లో పెళ్ళాం ఎన్నాళ్లనించో అణచి పెట్టిన అక్కసు రిటైరయిన క్షణం నించి కక్కేస్తోంది. 'ఫలానావాడు మీ కన్నా జూనియర్ మీ కింద ఒకప్పుడు పనిచేశాడు. మిమ్మల్ని దాటేసాడు. ఎలాగ వాటగలిగాడంటారు? అని ఒకసారి యింకోసారి 'రిటైరయ్యేటప్పటికి ఒక యిల్లు ముక్క సంపాదించ లేకపోయారు. మీ కన్నా పదేళ్ళ వెనుక సర్వీసులోచేరి మూడంతస్థుల మేడ మీ యెదురుగా కట్టించాడు. రంగనాథం మడి కట్టుకుని మీరు దేవుణ్ని కొలిచినా బాగున్ను. నాచేత పూజలూ పునస్కారాలు మానిపించారు.' ఇంకోసారి 'ఎందుకీ గొప్పలు? ఎవరు మీ నిజాయితీని పల్లకీ యెక్కించి వూరేగించారని? ఎప్పుడితగాడు గద్దె దిగుతాడు యెప్పుడు శని విరగడౌతుందని చూసారు. మీరు దిగాకే పనులు చురుగ్గా సాగుతున్నాయట! ఈ రంత్రి పొడుపులు సహించరానివై పోగానే సాగవా? సాగుతాయి. తినడం మరిగిన వాళ్లని ఆపేనుకదా! నేను లేక పోవటం చూసి తెగమేసేస్తున్నారు. ఎంతకని మేస్తారు? ఏనాడో అజీర్ణంతో ఆపరేషను టేబిలు యెక్కుతారులే!"

'మీరు తినలేదు. వాళ్లను తిననియ్యలేదని యేం చేసారు? మీ పెన్షను కాగితాలు యెక్కడికక్కడ తొక్కేలేదా?'

ఈ సూటి ప్రశ్నలో నిజం వుందని పూరుకున్నాడు. ఎలాంటి తప్పు చేస్తే కాగితాలు తిరిగివస్తాయో అలాంటి తప్పులే తన పెన్షను కాగితాల్లో యిరికించారు. తిరిగి ఆ కాగితాలు పంపడానికి తన కిందపని చేసిన బంట్రోతే చెయ్యి తడపందే కదులుతాదా అన్నాడు. అలాంటప్పుడు యెంత కోపమైనా వచ్చింది. తన నిజాయితీతో తను బుస్సంటే యేం లాభం? రిటైరయిన రోజునే కోరలు తీసారు కదా!

మనసు మండిపోతోంది. పాత రోజుల్లో యే ఒక్క సంఘటనైనా గుర్తుకు తెచ్చుకుంటే మనసు కాస్త కుదుట పడుతుందేమో? ఏ ఒక్కరి అభిమానాలనైనా తలుచుకుంటే కాస్త మనసు చంచలత్వాన్ని అదుపులో పెట్టుందేమో? తలుచుకుంటుంటే తలదన్నే వూహలే గానీ దారి చూపించే వూహలేం రాలేదు. తలకాయ లోపలకు దూర్చిన తాబేలులా తలెత్తి నిదానంగా నడిచినవాడి తలనే యెవరో కాస్త కోసేస్తున్నట్లనిపించింది. తన చుట్టూ వున్నవాళ్ళంతా త్రాచుపాములై పోతున్నారు. తల పట్టుకున్నా తల నొప్పి తగ్గుతుందా? రత్నాల్లా మెరిసే ఆలోచనలిచ్చేయీ మెదడు యిప్పుడు రాళ్ల పోగులతో నిండిపోయిందేమి? ఉద్యోగ భారంతో వున్నరోజుల్లో మల్లి యలా వెలుగుతుంటే మనసు యిప్పుడు యేభారం లేకుండా సర్రుగా వెర్రిగా పరుగు లిడుతుందేమి? ఏదో యింపుగా నున్నది చూసినా మనసు మారుతుందేమోనని ఫొటో ఆల్బమ్ తీసాడు. చిన్ననాటినుంచీ పెరుగుతూ, తన జీవితం నిదానంగా నిజాయితీల దారంతో గుచ్చిన పూసలపేరులా వుంది. గర్వపడ వలసింది తనెందుకేడుస్తున్నాడు?

నెత్తిన నోరుపెట్టుకొని అంతా పెత్తనం తన మీద సాగిస్తున్నారన్న బాధేమో? లేక జీవితంలో తారసపడ్డ యింతమంది తనకెందుకు వ్యతిరేకులై పోయారన్న అక్కసా? తన క్రింద పనిచేసిన బంట్రోతునించి తను రాశ

కట్టిన భార్య వరకూ యిన్నాళ్లూ తన అధికారాన్ని ఆరాధించారు. కాని తన వ్యక్తిత్వాన్ని కాదని తట్టగానే శరీరం కంపించింది. కంపించిన శరీరంపై యింటి కప్పునించి యేదో నెత్తిమీద పడింది. రాలిన సున్నం ముక్క తలమీద చెయ్యిపెట్టి ఆ ముక్క తీసి చేతిలో పట్టుకునే సరికి తలలో ఒక్క మెరుపు మెరిసింది.

ఆ సున్నం ముక్కనుచూస్తుంటే కన్నీటి బొట్టే పైనుంచి రాలినట్లనిపించింది. తన తండ్రే పైనించి కన్నీటిబొట్లు రాల్చాడా? వద్దన్నా తలపులు వెనుక రోజులకు పోయాయి. జగన్నాధంకు యూనివర్సిటీలో దొరికిన విద్య. వ్యక్తుల సాంగత్యంతో ఒక తీవ్రవాది - రాడికల్ అయి కూర్చున్నాడు. వడుగప్పుడు వేసిన జంధ్యం పూడబీకేస్తే తండ్రి కొక్క కొడుకువి. ముందుకు నివ్వు యింతనీరు పోస్తే నాకందుతుంది 'జంధ్యం వేసుకో నాయనా' అని బతిమాలాడు. ఆ రోజునుంచి తండ్రి శత్రువయ్యాడు. తండ్రి తన మీద అరవ లేదుగానీ తండ్రిమీద తను అరిచాడు. అలా అరచినా నీకూ నాకూ సంబంధం తెగిపోయిందని తండ్రి అనలేదు. తన గతించిన భార్యతో ఆగిపోయిన పూజలు - పునస్కారాలు కోడలు వచ్చింది కదా కొన సాగుతుందంటే యింట్లో ఇంకో పోట్లాట. ఈ నమ్మకాలు నాకు లేవు. ఇదంతా బూటకం. లేని దేముడికి లంచం యిస్తున్నారు. ఇంతకన్నా దండగ యింకొకటి లేదు అన్నాడు జగన్నాధం. ఎవరి నమ్మకం వాళ్లది. నివ్వు నమ్మవద్దు. కోడలు నమ్ముతున్నది. కోడలు కమ్మని గొంతుతో సంకీర్తనలు పాడుతుంది. పాడనీ అని బ్రతిమాలాడు. కనబడ్డదే నిజం. కనపడనిది అబద్ధం. అన్న తత్వంలో జగన్నాదం, తండ్రి యీ కోర్కెకూ ఒప్పుకోలేదు. ఐనా తండ్రి వస్తూ పోతుండే వాడు. మనుమరాళ్ళతో ఆడుకునేవాడు. వాళ్ళకు చేతిలో, చెవిలో మెడలో యేమీ లేదని యేదో చిన్న వస్తువులే చేయించి తెచ్చి వేస్తే మరుచటి రోజే తియ్యించేసేవాడు.

'ఒరే! నా కష్టార్జితంరా.......ఆడపిల్లలురా! అలా చేయ్యడం మంచిపని కాదు నాయనా.'

'ఆ పాకలో బతికేవాళ్లు బంగారు గాజులు ధరించినప్పుడు మీ మనుమరాళ్లు ధరిస్తారు లెండి: "

తండ్రినో ఛాందసునిగానే జగన్నాధం అతను బతికున్నంత కాలం చూసాడు. అతని చావురోజు ఇప్పుడు జ్ఞప్తికి వచ్చింది. దీపావళికని ఆ వయసులో రైలు మీద వచ్చాడు తను విజయవాడలో వుండే పిల్లలకు టపాకాయలు, బట్టలు, మిఠాయిలు, పళ్లు యేవేవో తీసుకువచ్చాడు. వాళ్లతో పాటు సరదాగా మతాబాలు కాల్చాడు. విష్ణు చక్రాలు తిప్పాడు. పిల్లల్లో పిల్లడయ్యాడు. సరిగ్గా దీపావళి దాటిన మూడోరోజు ఉదయమే తలతిరుగుతోందిఅన్నాడు. మంచంమీద మళ్ళీ చారబడుతూ దగ్గరేవున్న కొడుకుతో ఫరవాలేదు బాగుంది, అంటూ 'నాయనా' అని పిల్చాడు. కొడుకుతో సాంప్రదాయం అన్నది తరతరాల అనుభవ సారంరా. ఇంగ్లీషు వాళ్లకీ - నీకు రాడికల్ వూహలిచ్చిన జాతికీ వాళ్ల వాళ్ల సాంప్రదాయాలు వాళ్ళ కున్నాయి. అలాంటి సాంప్రదాయాల నించే కొత్తదనం పుట్టుంది. కొత్తనిచూసి పాతని మరచి పోలేం. "

అంతే మరేం చెప్పలేదుగానీ మరోగంట తరువాత 'నాకు శలవైంది, నాకు సంక్రమించిన సాంప్రదాయాన్ని నీ పరం చేస్తున్నా నన్నాడు. కొడుకు యేమంటాడోనని కళ్లు అప్పచెప్పి చూస్తున్న తండ్రికి తృప్తి నివ్వాలని కామోసు జగన్నాధం అలాగే అన్నట్లు తలవూపాడు. తండ్రి చిరునగవుతో తనువు చాలించాడు.

ఆ నవ్వును ఆ రోజే మరచి పోయాడు. ఆ నవ్వు అతనితోనే చచ్చిపోయిందని అనుకుంటే మళ్ళీ యీరోజు ఆ నవ్వు చావలేదు. బ్రతికుందని స్ఫురించింది. ఆ నవ్వు యీక్షణంలో నవ్వినట్లే వుంది. ఆ రోజు అర్ధం కానినవ్వు ఇన్నియేళ్ళ తర్వాత యీవేళ ఆనవ్వుయొక్క అర్ధం తెలుసుకున్నట్లు అనిపించింది. ఆ నవ్వులో విజ్ఞానం వుంది. సాంప్రదాయపు తళుకు మెరుపే ఆ నవ్వు అతని ఆఖరి దీపావళీనాడు మనుమరాళ్లకు దీపావళి యెందుకు చేస్తారో చెప్తూ " ఒకడి గొప్పను గుర్తుంచుకోడానికే ఎవరా ఒకడు? దుష్ట శక్తిని హతమార్చి లోక కళ్యాణం సాధించినవాడు మన సాంప్రదాయాన్ని సంరక్షించిన వ్యక్తి.

ఆ మాటలు యిన్నాళ్ళయినా తనకెలా జ్ఞప్తికి వున్నాయి. తన తండ్రి యిన్నేళ్ళయి గతించినా యింకా ఇంట్లో వుండి ఈ మాటలంటూ ఆ నగవు నొలకబోస్తూ వున్నట్లే వుంది. అతను బ్రతికుండగా పలికిన గొంతుకను అప్పుడే పిసికి వేసాననుకున్నాడు. అందుకే అతని మాటల్లో దాగిన కోరికల నొక్క దానికీ తల ఒగ్గలేదు. ఇప్పటికీ తనకు జంధ్యం లేదు. ఈ నాటికీ గతించిన తండ్రికి తద్దినం పెట్టలేదు.

ఈ నాటికి ఆ గొంతుక తరతరాలకు నిలిచే గొంతకనిపించింది. ఈ వేళనే తనకెందుకలా అనిపించింది? కొడుకు నిరాదరణకు లెఖ్ఖచేయకండా రక్త సంబంధంతో వుప్పొంగిన అభిమానం అతనిది. ఆ అభిమానంతో కట్టిన యీ యిల్లే అతను వదలకపోతే తను యీ సరికి వీధిలో వుండే వాడు. తన నీతి నిజాయితీలు తన రాడికల్ దృక్పధం యివేవీ తనకో యింటి కప్పును ప్రసాదించేవి కావు. అలాంటి అభిమానాన్ని యిన్నాళ్లు తలుచుకోకుండా యెలా వుండగలిగాడు? కనీసం యేడాదికి ఒక్కసారి అతన్ని తలచుకొని అతని గొప్పను గుర్తించుకోలేదు. అతని పుట్టిన రోజునో వర్ధంతి రోజునో....ఒక్కసారి తలుచుకుంటే....తను యిది చెయ్యకపోతే తన బిడ్డలు తను గతించిన మరుచటి రోజే మరచిపోరా? తన తండ్రి చెప్పిన సాంప్రదాయం విలువ అర్ధమైనట్లనిపించింది.

దానితో మనసు శాంతించింది. లేచి పురోహితుని దగ్గరకు వెళ్ళాడు. పదిహేనేళ్లనాడు గతించిన తండ్రి తద్దినం మరుచటి రోజు చెయ్యడానికి యేమేమి కావాలో తెలుసు కున్నాడు. దీపావళి వెళ్ళిన మూడోరోజు తండ్రికి తద్దినం పెట్టాడు. అతని అభిమానాన్ని తలచుకోడానికి తద్వారా తన వంశంలో ఒక గొలుసులో లింకుగా వుండి పోడానికి.... సాంప్రదాయాన్ని మన్నించాడు.

శ్రీ పి. ఎ. పరబ్రహ్మశాస్త్రి

రాజరాజే భారతాంధ్రీకరణము ప్రోత్సహించెను- శ్రీకూర్మశాసనము

శ్రీ ఏరూరు సీతారామశర్మ యం.ఏ., బి.ఇడి. గారు (రాఘవేంద్రస్వామి మఠం. బర్కత్‌పురా, హైదరాబాదు-27) రూ. 20ల వెలగల ఒక గ్రంథమును రచించిరి. ఈ వ్యాసము దానినిగూర్చిన సంగ్రహ సమీక్ష. గ్రంథముపేరు 'నన్నయ భారతరచన-రాజరాజు ప్రోత్సాహము.'

నన్నయ భారతాన్నిగూర్చి శ్రీ శర్మగారు ఆ గ్రంథమున రెండు ప్రధానాంశములను చర్చించిరి. మొదటిది భారతరచనలో నన్నయను రాజరాజు ప్రోత్సహించలేదు; అట్లు ప్రోత్సాహమిచ్చినవారు పశ్చిమ చాళుక్య (కళ్యాణి) చక్రవర్తియైన మొదటి సోమేశ్వరుడును, అతనికి సామంతుడుగ వేంగిరాజ్యమునేలుచున్న రాజరాజు సోదరుడైన విజయాదిత్యుడును దీనినిగూర్చిన చర్చ 140 పుటలున్న గ్రంథభాగము.

రెండవ అంశము నన్నయ నారాయణభట్టుకు సహాధ్యాయుడగనుక నారాయణభట్టువలె కర్ణాటకుడు అయియుండును. లేదా మహారాష్ట్రుడు కాదగును. ఇది 118 పుటలున్న గ్రంథ ద్వితీయభాగము. తుదిలో కొన్ని శాసనములు అనుబంధించబడెను శర్మగారి గ్రంథమునంతను సంగ్రహముగానైన చర్చించుటకు ఇచ్చట తావు చాలదు. తెలుగు వాఙ్మయచరిత్రలో ముఖ్యమైన విషయముగనుక దీనినొక వ్యాసరూపమున వ్రాయుచుంటిని శ్రీ శర్మగారి గ్రంథములోని కొన్ని అంశములను శ్రీ పాటిబండ మాధవశర్మగారు, శ్రీ దేవరపల్లి వెంకటకృష్ణారెడ్డిగారు మరికొందరు లోగడ చర్చించి తమ అసమ్మతిని తెలిపినట్లు గ్రంథములో చెప్పబడెను. శ్రీ శర్మగారికి గురువులైన శ్రీ పుట్టపర్తి నారాయణాచార్యులుగారు దీనినిగూర్చి సమీక్ష వ్రాసిరి. అదికూడ గ్రంథాదిలో యథాతథముగా చేర్చబడెను. సమీక్షకు తుదిలో పుట్టపర్తివారు తమ వ్రాతకు సారాంశముగా ఇట్లు వ్రాసిరి.

"శర్మ, రాజరాజనరేంద్రుడు భారతానికి ప్రోత్సాహకుడు కాడని నిరూపించిన కారణాలు ఎక్కువ బలవత్తరములుకావు. కేవల సారహీనములుకూడ కావు. చాలా సంవత్సరాలు పట్టుదలతో విషయం సేకరించినాడు. ఆయనపైన నాకు సానుభూతి యెందుకుండదు? కానీ యిదేసిద్ధాంతమని సమ్మతించే ధైర్యం నాకులేదు. ఏదో ఒక బాంబు విసరినాడు. దీనిపైన భావిపరిశోధనలు జరుపవలసిన అవసరం వుంది."

మఱియొకచోట శ్రీ నారాయణాచార్యులుగారే యిట్లు వ్రాసిరి.

"మరికొన్ని చిత్రమైన వాదాలు శర్మవి వున్నవి. నన్నయ మహారాష్ట్రి బ్రాహ్మణుడని వొకవాదం. అది యింకా చిత్రంగావుంది. ఎందుకంటే "భట్టు" శబ్దాన్ని వాడుకొన్నాడట. నాదృష్టికిది నవ్వులపాలుగా వుంది" శ్రీ నారాయణాచార్యులుగారి సమీక్షతో చాలామంది యేకీభవించుదురనుకొనవచ్చును. ప్రస్తుత గ్రంథము రెండుభాగములుగానున్నదంటిమి. మొదటిభాగములో భారత రచనకు ప్రోత్సాహమిచ్చినవాడు రాజరాజనరేంద్రుడు కాదు; పశ్చిమ చాళుక్యచక్రవర్తియైన త్రైలోక్యమల్ల బిరుదువహించిన మొదటి సోమేశ్వరుడు. అతనిక్రింద సామంతుడుగ వేంగిరాజ్యమేలిన సప్తమవిజయాదిత్యుడు, దీనికి ఉపపత్తిగా గ్రంథకర్త యీ దిగువ పద్యాన్ని భారతంనుండి చూపిస్తున్నారు.

వీరావతార సుకవిస్తుత నిత్యధర్మ
ప్రారంభ శిష్టపరిపాలాసక్త రాజా
నారాయణాఖ్య కరుణా రసపూర్ణ వీర
శ్రీరమ్య రాజకులశేఖర విష్ణుమూర్తి

గ్రంథకర్తయైన శర్మగారు ప్రయోగించిన గొప్ప బ్రహ్మాస్త్రం ఇది. అంటూ నారాయణాచార్యులుగారు చక్కగా సమాధానం వ్రాశారు. ఈ వసంతతిలక వృత్తంలో రెండవపాదం తుదిలో గురువే వుండవలెనని శర్మగారు సాగదీసినారట. పద్యంలో అట్లాగే ఉన్నదికదా. అందువల్ల 'రాజనారాయణాఖ్య' అని రాజరాజనరేంద్రునకు వర్తింపజేయునట్టి బిరుదు కాదుగనుక 'రాజా' అని ఒక సంబోధన, 'నారాయణాఖ్య' అని మరియొక సంబోధన అయితీరునని గ్రంథకర్త వాదము. దీనితో వారికి ఒకానొకరాజును, ఒకానొక నారాయణుడను పేరుగల వ్యక్తిని చొప్పించి అన్వయం కుదర్చటానికి అవకాశం దొరికింది దాని మీద శ్రీ నారాయణాచార్యులుగారు పాదాంతములోనుండు లఘువుకూడ ఒక్కొక్కసారి గురువే అవుతుంది కనుక అక్కడ 'రాజా' అని దీర్ఘాంతంగానే వుండవలసిన అవసరం లేదన్నారు. అంటే దాన్ని 'రాజనారాయణాఖ్య' అని చదివినప్పటికి వచ్చే ఛందోభంగదోషం ఉండదన్నారు ఇంక 'నారాయణాఖ్య' అనేది బిరుదు కాజాలదు. వ్యక్తిగతనామధేయగును అనే శర్మగారి వాదాన్నికూడ సోదాహరణముగా నారాయణాచార్యులుగారు త్రోసిపుచ్చిరి. కనుక 'రాజనారాయణాఖ్య' అనేది రాజరాజనరేంద్రునికి బిరుదుగా చెప్పకొనుటలో ఆక్షేపణలేదని సిద్ధాంతీకరించిరి.

ఈ సందర్భమున గ్రంథకర్త చాళుక్యుల చరిత్ర, రాజరాజనరేంద్రుని అసమర్థత ఆతడు పశ్చిమ చాళుక్యచక్రవర్తియయిన మొదటి సోమేశ్వరునికి సామంతుడగుట ఇత్యాది విశేషములనేకము వివరించిరి. ఆ వివరణమంతయు ఆనుషంగికము గనుక దానిని అంగీకరించుటగాని ఖండించుటకాని యిచట అంత అవసరమని తోచదు. కాగా శ్రీ శర్మగారు ఇంత చరిత్ర తిరుగవేసినవారు ఒక్క శాసనమును చూచినట్లు తోచదు. అది శ్రీకాకుళం మండలములోనున్న శ్రీ కూర్మనాథుని ఆలయములోగలదు. ఆ శాసనము సౌత్ఇండియన్ ఇన్‌స్క్రిప్షన్సు 5వ సంపుటములో 1234వ సంఖ్యగాను, ఎపిగ్రాఫియా ఇండికా 5 సంపుటం 4వ సంఖ్య (31వ పుట)గాను ప్రచురింపబడినది. దాని తేది శకవర్షము 1195కు సరియగు 1273 క్రీస్తుశకాబ్దము. అందు చాళుక్యవంశమువాడైన విజయాదిత్యుడనువాడు శ్రీ కూర్మనాథునికి దీపమునొరకై 20 ఆవులను దానమొసగినట్లు చెప్పబడెను. అందు ఆ విజయాదిత్యుడు తన వంశమును, తన పూర్వులను కొంత ప్రశంసించుకొనును. ఆ శాసనములమునందు ప్రస్తుత మవసరమైన భాగము చూపబడుచున్నది.

1. స్వస్తి । శ్రీమాన భూత్పరా కశ్చి త్సోమవంశే మహాయశాః చాళు
2. క్యవిమలాదిత్య చక్రవర్తీ స్వపాగ్రణీః ॥(1*) వీరవర నభోదేశే
3. యథాచంద్ర(శ్) శ్రియాయుతః సమయశ్చాత్ర పద్మాని
4. తథా సక్షితి మండలే॥ (2*) తస్మా దభూత్ క్షితిపతి ప్రణతాం

5. ల్మి పద్మః శ్రీరాజరాజనృపతిః ప్రవిశాలకీర్తిః యస్సూరి
6. భిః సహాఖిల స్మృతిజాల సారమాంధ్రీ చకార విర భా
7. రత వంశ వృత్తం ॥(3*) సేవాగత నృపాక్షోణ్యాం రాజమహేం
8. ద్ర పట్టనే స్థితోపి తేజసాక్రాంత్తే ధరాజ వసుధా
9. తళే ॥ (4*)

....

....

13. తద్వంశే విజయాదిత్య
14. ఇతి ఖ్యాతో నృపోభవత్ । మానవస్య సుగోత్రీయో
15. విజయశ్రీనికేతనః । (6*) తస్మాజ్జా తశ్చరాజేన్ద్రా రాజరాజ
16. ఇతి స్మృతః । మంత్రీ వీరనృసింహస్య వాచస్పతి మ
17. హామతిః ॥ (7*) తస్యసూను స్సురాధీశ తుళితోద్దామ విక్రమః ॥
18. జా నాతి విదుషాం యో ర్థం గుణై రత్నాకరోపమః (8*)
19. స్వస్తిశ్రీ శాకవర్షే శరనిధి శశి భూసమ్మితే క్కార్తులాఖ్యే రుద్రా
20. హే సౌమ్యవారే సితయుజిమహతః కూర్మనాథస్య నిత్యం । ప్రా
21. దాద్దీపాయ పంచోత్తర దశయుగగాః వా ఇప్సితార్థస్య సిద్ధ్యైసో
22. యం చాళుక్యవంశాంబుధిశశివిజయాదిత్య చక్రవర్తీ(సచ్చక్రవర్తీ)(9*)

....

....

ఈ శాసనాన్ని శ్రీ సీతారామశర్మగారు చూచినట్లులేదు. వారి గ్రంథములో అనవసరమైన కొన్ని శాసన భాగము లీయబడియున్నవి కాని అవసరమైన యీ శాసనభాగము ఈయబడలేదు. కనుక వారు దీనిని చూడలేదని తలంచి యీ ముఖ్యశాసనాన్ని పరిశోధకుల దృష్టికి తీసుకొనివచ్చుచుంటిని.

ఈ శాసనాన్ని రెండుభాగాలుగా విభజించవచ్చు. 9వ పంక్తివరకు ఒకటి. దానిలో సోమవంశములో పూర్వము మహాయశశ్శాలియగు చాళుక్యవిమలాదిత్య చక్రవర్తియుండెను. అతడు శత్రుసంఘమును పరిహార్చుచు ఆకాశమున చంద్రుడువలె రాజిల్లుచుండెను. అతని యనంతరము శ్రీ రాజరాజ నృపతి యుండెను. ఎవడు సమస్త స్మృతులకు సారభూతమైన భారతవంశ వృత్తమును విద్వాంసులతోగూడి ఆంధ్రీకరించెనో అట్టి మహా కీర్తిమంతుడతడు. సామంత రాజులచేత సేవించబడుతూ రాజమహేంద్ర పట్టనమందు అతడు తేజస్సుతో వ్యాప్తమై భూమండలమున శోభిల్లెను. ఇత్యాదివర్ణన.

రెండవభాగము :

ఈ భాగములో దాతయొక్క పితృపితామహులు కీర్తింపబడి అతని దానము చెప్పబడెను మొదటిభాగములో చెప్పబడిన రాజరాజు ఏ వంశములో కీర్తిమంతుడై విరాజిల్లెనో ఆ వంశములో మానవ్యస గోత్రీయుడు విజయాదిత్యుడను రాజు ఖ్యాతిగాంచెను. అతడికి రాజరాజు అను కొడుకు గలడు. అతడు బుద్ధియందు వాచస్పతిసముడై వీరనృసింహ రాజునకు మంత్రిగానుండెను. ఆ రాజరాజు కొడుకు మరల విజయాదిత్యుడను రాజు శకాబ్దము 1195 తులమాసములో శుక్లపక్షమున ఏకాదశి బుధవారమునాడు శ్రీ కూర్మనాథునికి దీపము వెలిగించుటకుగాను 25 గోవులను దానమొసగెను. ఈ యంశము శాసనము రెండవభాగములో చెప్పబడెను, (ఇందు పేర్కొనబడిన యిద్దరు విజయాదిత్యులలో ఒక్కరినిగూడ గ్రంథకర్తయైన సీతారామశర్మగారు కథానాయకుడుగా' మలిచిన సప్తమవిజయాదిత్యుడుగా గ్రహించరాదు. కాలభేదము, దేశభేదము అడ్డువచ్చును. శర్మగారి సప్తమ విజయాదిత్యుడు క్రీ.శ. 1020-1070 ప్రాంతమున రాజమహేంద్రవరములో నున్నవాడు. ఈ శాసనములోని విజయాదిత్యులు క్రీ.శ. 1200-1275 ప్రాంతమున కళింగములో నున్నవారు.)

శాసనముయొక్క మొదటిభాగములో పేర్కొనబడినవారు.

1. విమలాదిత్యుడు, అతని కొడుకు రాజరాజు క్రీ.శ. 1012-1061 వరకు వేంగి సింహాసనమధిష్ఠించినవారిలో నిరాజులు. ఈ రాజరాజే రాజమహేంద్ర పట్టనమున విద్వాంసులతోగూడి సమస్త స్మృతిసారభూతమైన భారతవంశ వృత్తమును ఆంధ్రీకరించెను. ఇచట 'ఆంధ్రీచకార' అని యున్న క్రియాపదమునకు విద్వాంసులచేత ఆంధ్రీకరింపజేసెను. అని అర్థముచెప్పదగును. కానియిచట 'సూరిభిస్సహ' అని విద్వాంసులతో గూడిన తనకే ఆంధ్రీకరణ కర్తృత్వము చెప్పబడెను. దీనిని మరియొక సమస్యగా తీసికొనక ప్రస్తుతానికి విద్వాంసుల సహాయమున ఆంధ్రీకరణ మనెడి ప్రణాళికను నిర్వహించుట యందే రాజరాజు యొక్క కర్తృత్వము చెప్పుకొనుట యుక్తము. అట్టి నిర్వహణాధిపతిమాత్రము గానే యుండుటనుబట్టి రాజరాజు గ్రంథమునకు తన కర్తృత్వమును గాని, కృతిపతిత్వమును గాని కోరియుండలేదు. ఒకవేళ ప్రభువుగాబట్టి ఆ నన్నయాది విద్వాంసులు కృతిపతిత్వమును స్వీకరించమని అభ్యర్థించినను రాజరాజు ఏమాత్రము అంగీకరించియుండలేదని చెప్పుకోవలెను. అయినప్పటికి అశ్వాసాద్యంతములలో ఆ రాజును కీర్తించుచు నన్నయ తృప్తినొందెను. అదియే అంకితమిచ్చినంతటి ప్రయోజనకారియయ్యెను విమర్శనల యందు ఆరితేరిన పరిశోధకులను విడిస్తే సామాన్యపాఠకుల హృదయాల్లో రాజరాజు ఆంధ్రమహాభారతములోని నన్నయభాగానికి కృతిభర్తగానే గోచరిస్తూఉంటాడు. రాజరాజుకు గాని నన్నయకుగాని కావలసింది అదియేకదా. ఇంక విమర్శకు లంటారు వారి వారి ప్రజ్ఞావిశేషాన్ని ప్రదర్శిస్తూ రకరకాలుగా అనేకవాదాలు చేసుకొంటారు. ఆ గ్రంథమును జదివి భారతకథ తెలుసుకొనే సామాన్యుడు దానిలో షష్ఠ్యంతాదికములైన లాంఛనాలతో కృతి సమర్పణ సక్రమంగా జరిగిందా లేదా అనే చర్చలోకి పోడు. అశ్వాసాదిలోను, అశ్వాసాంతంలోను రాజరాజు కీర్తింపబడటం మాత్రం గ్రహించును. రాజరాజు ప్రోత్సహించెను; ఒకరో, ఇద్దరో మరియేకొందరో తోడ్పడగా నన్నయ దాన్ని రచించెను అని విశ్వసించును. ఇక్కడ చూపించిన శాసనంలో విమలాదిత్య తనూజుడైన రాజరాజునకు భారతాంధ్రీకరణములో అట్టి నిర్వహణాధిపత్యమును తెలుపుచూ 'ఆంధ్రీచకార' అను క్రియ వాడబడింది. రచించినవారు 'సూరిభిః' అను బహువచనాంత పదమునుబట్టి యిద్దరో, యింకా యెక్కువమందో తెలియదు. నన్నయ, నారాయణభట్టు అనే యిద్దరున్నట్లు అందరికీ తెలిసినవిషయమే. ఆ యిద్దరికే పూజార్థమున బహువచన ప్రయోగముచేయబడెనా లేక యింకా యెక్కువ మంది విద్వాంసులుకూడ ఈ బృహత్కార్యమున తోడ్పడిరా అను సంశయము కలుగుచున్నది. ఇటీవల సూర్యరాయాంధ్ర నిఘంటు నిర్మాణములో అనేక విద్వాంసులు పనిచేసినట్లుగా ఆనాడు తెలుగులో గొప్ప గ్రంథరచన జరుపుటకు రాజరాజు మరికొందరు విద్వాంసుల తోడ్పాటునుగూడ సమీకరించెనేమో. ఈచర్చనటుంచి కూర్మనాథస్వామి గుడిలోనున్న యీ శాసనాన్నిబట్టి చాళుక్య విమలాదిత్య తనూజుడైన రాజరాజే నన్నయ భారతమునకు ప్రోత్సాహకుడని నిస్సంశయముగ అర్థమగుచున్నది.

సీతారామశర్మగారుకూడ 'రాజరాజనృప, విమలాదిత్యాగ్రతనూజ '(భారఆది. వ. 279) అనే సంబోధనను వివరిస్తూ 'ధనంజయుని ప్రవరకరము' అనే సమాసంలో, రాళ్ళపల్లివారు 'శ్రేష్ఠమైన ధనంజయుని కరము (చేయి)' అని చెప్పినట్లే శ్రేష్ఠుడైన విమలాదిత్యతనూజుడని అర్థముచెప్పి, ఆ శ్రేష్ఠుడైనవాడు విమలాదిత్యుని రెండవకొడుకగు సప్తమవిజయాదిత్యుడు అని సరిపెట్టిరి. దాన్నిబట్టి వారు విమలాదిత్యుని యిద్దరు కొడుకులలో ఒకరు భారత రచనకు ప్రోత్సహించినట్లు అంశాన్ని అంగీకరించింది. ఆ యిద్దరు రాజరాజు, సప్తమ విజయాదిత్యుడు రాజరాజు చేతకానివాడైన కారణమున భారతాంధ్రీకరణము వంటి బృహత్కార్య నిర్వహణము చేసియుండడు అని సిద్ధాంతీకరించుటకై శర్మగారు 140 పుటల గ్రంథభాగము రచించి సప్తమ విజయాదిత్యుడే శ్రేష్ఠుడై, తానాశ్రయించిన పశ్చిమ చాళుక్యచక్రవర్తి మొదటి సోమేశ్వరుడి సిఫార్సుమీద నన్నయ, నారాయణభట్టులను రావించి భారతాంధ్రీకరణ కార్యక్రమమును ప్రోత్సహించెను అని నిశ్చితార్థమును ప్రకటించుటకై బహువిధముల పాటుబడిరి. శర్మగారి తలంపులో

కర్ణాటచక్రవర్తి సోమేశ్వరుడే ప్రధాన ప్రోత్సాహకుడు. దానికై 'రాజానారాయణాఖ్య' అనే సంబోధనను పుట్టపర్తివారు చెప్పినట్లు సాగదీశారు. ఇక్కడ ఆ వాదమంతా చర్చించదలచలేదు. అంతకంటే ముఖ్యమైన శ్రీ కూర్మనాథాలయం లోని శాసనం విమలాదిత్య తనూజుడైన రాజరాజు భారతాంధ్రీకరణముచేసెనని స్పష్టంగా రాజరాజునే ప్రోత్సాహకుడుగా చెపుతుంటే యితరవిషయాల్తో ఈ సమీక్షను పొడిగించటం అనవసరము. శర్మగారి 140 పుటల మొదటిభాగము ఈ శాసన ప్రమాణంతో పరాస్తమగుచున్నది.

శర్మగారు ఇంకోవాదం లేవదీయవచ్చును. ఈ శాసనకాలం శకాబ్దము 1195 కదా. అనగా క్రీ.శ. 1273 అగును. అప్పటికి నన్నయ భారతము రచించుట సుమారు రెండువందలేండ్లకు పూర్వము జరిగెను. ఈ వ్యవధిలోనే సప్తమ విజయాదిత్యుడికి చెందవలసిన ఘనత రాజరాజుకు అంటగట్టటం అనే ఘోరమైన అన్యాయం జరిగియుండకూడదా? మన విమర్శ ఆ అన్యాయాన్ని బయటపెట్టకూడదా? ఈ ప్రశ్నలకు సమాధానం. శ్రీకూర్మశాసనం వేయించిన వాడు చాళుక్యవంశానికి చెందిన యెలమంచిలి, లేక కూర్మచాళుక్యులనబడే శాఖకు చెందిన ఒకానొక విజయాదిత్యుడనే సామంతరాజు. ఈ చాళుక్యులు వేంగిలో సింహాసనమధిష్ఠించిన వారిలోనే కొంతకాలమునకు వంశములో ఉత్పన్నమైన అంతఃకలహములు కారణముగా వేంగినివిడిని ఎలమంచిలి నగరముగాచేసుకొని అచట సామంతరాజ్యము నేర్పరచుకొనిరి. కొంతకాలమునకు వారు తమప్రక్కనున్న తూర్పుగాంగరాజుల కళింగరాజ్యములో వారిక్రింద సామంతులయి వారితో బాంధవ్యములుకూడ కలుపుకొనిరి. ఇదేశాసనములో మొదటి విజయాదిత్యుడి కొడుకు రాజరాజు గాంగరాజగు నరసింహదేవునికి మంత్రిగానున్నట్లు చెప్పబడెను. అట్లే యీశాఖకుచెందిన చాళుక్యులు అనేకవిధములుగా గాంగరాజులతో సన్నిహిత సంబంధములేర్పరచుకొనిరి. ప్రస్తుతము పరిశీలించుచున్న శ్రీకూర్మశాసనము లోని దాత రెండవ విజయాదిత్యుడుగాని వాని తండ్రి తాతలుగాని విమలాదిత్యుడి కొడుకులైన రాజరాజనరేంద్రునితోను, సప్తమ విజయాదిత్యునితోను చెం[illegible] దగిన దాయాదసన్నిహితులుకారు. విమలాదిత్యుడికి పూర్వపు పురుషాంతరముల లోనే కళింగచాళుక్య శాఖవారు విడిపోయిరి. విమలాదిత్యుడికిగాని రాజరాజ నరేంద్రుడిగ్గాని గల సంతానమెవ్వరో, వారెట్లుండిరో మనకు బాగా తెలిసిన విషయమే. వీరితరములో వెళ్ళినవారు కారు కళింగశాఖవారు. మరి భారతాంధ్రీకరణ ప్రసక్తి వారికేలవచ్చెను? తమ చాళుక్యవంశములో అట్టి గొప్పవాడొకడున్నట్లు ప్రశంసించుకొనుటయే ముఖ్యోద్దేశము. అట్టిప్రశస్తి రాజరాజనరేంద్రుని గూర్చి చెప్పుకొన్నా అతని సవతిసోదరుడైన సప్తమ విజయాదిత్యుని గూర్చి పొగడుకొన్నా వారికి భేదమేమియులేదు. ఇద్దరు వారికి సమానమైన వంశబాంధవ్యము గలవారే. కనుక రాజరాజనరేంద్రుని మాత్రమే ప్రశంసించుకొనవని లేదు. అతడు నిజానికి రాజకీయముగ కొన్ని ఇక్కట్లు అనుభవించినవాడు. ఒక విధంగాచూస్తే సప్తమ విజయాదిత్యుడే రాజరాజనరేంద్రుని పట్టాభిషేకం మొదలు తరచుగా కళింగరాజుల సహాయముతో అతనిని అధికారమునుండి తొలగించుటకై యత్నించువాడు. విజయాదిత్యుడికి కళింగములో తగినంత పలుకుబడి గలదు. అట్టిపరిస్థితిలో భారతాంధ్రీకరణములో విజయాదిత్యుడే నిజముగా ప్రోత్సాహకుడై యున్నచో కళింగ చాళుక్యులు అతనిని పొగడడం మాని కళింగులతో కొంత యైన వ్యతిరేక రాజకీయసంబంధమున్న రాజరాజనరేంద్రుని ప్రశంసించుటకు పూనుకొనరుకదా. అట్టి పొగడ్తకూడ లేని ఘనతను అంటగట్టుచు చెప్పుట జరుగునా? తమ వంశమువాడైన రాజరాజనరేంద్రుడే నిజముగా ఆ ఘనకార్యం చేయించెనుగనుక నిజమును కప్పిపుచ్చకుండ రెండువందలేండ్లు గడచినా ప్రశంసించుకొన్నారు. ఇదే నిజము. అప్పటికే విజయాదిత్యుడికి చెందకుండ ఆ ఘనతను అన్యాయంగా రాజరాజనరేంద్రుడికి అంటగట్టియుందురను అపవాదును శ్రీ శర్మగారు లేవనెత్తకుందురని విశ్వసించెద.

రాజరాజే భారతాంధ్రీకరణము ప్రోత్సహించెను. శ్రీ శర్మగారు ఈ సత్యమును శ్రీకూర్మశాసనమునుండి యైన గ్రహించి పేలవమైన తమ యితర వాదములను సహృదయులుగా ఉపసంహరించుకొందురని ఆశించెదను. 'రా[illegible]

భారతి
కథలు రాసేవారికి మనవి.....

భారతిలో ప్రచురణకి పరిశీలనార్థం చిన్న కథలు పంపవలసిందిగా రచయిత(త్రు) లకి మనవి చేస్తున్నాము.

రచనలు కాగితానికి ఒకవైపే సిరాతో లేదా బాల్‌పెన్‌తో రాయాలి.

కథలు 12 అరఠావు కాగితాలకి మించకుండా ఉండ మంచిది.

అనువాదాలు, అనుసరణలు పంపరాదు.

ప్రచురణకి స్వీకరించని రచనలని త్రిప్పి పంపడానికి తగినన్ని తపాలా బిళ్లలు అతికించిన స్వంత చిరునామా గల కవరు జతపరచి పంపాలి.

రచనలని సంపాదకుడు, భారతి, సాహిత్య మాసపత్రిక, ఆంధ్రపత్రిక కార్యాలయం, గాంధీనగరం, విజయవాడ – 520003. అన్న చిరునామాకి పంపాలి.

నారాయణాఖ్య' ఇత్యాది ప్రతిబంధకములు బలవత్తరమైనవి కాజాలవని విద్వాంసులు పుట్టపర్తి నారాయణాచార్యులవంటివారు ముందే చెప్పియున్నారు అంతేగాక శ్రీ శర్మగారు చుట్టు ప్రాణాయామంచేస్తూ వాడుకలోలేనట్టి బిరుదును ఒకరాజుకు ఒక నారాయణుడనే వ్యక్తికి సమన్వయంచేస్తూ వ్యాఖ్యానించటం అంగీకార యోగ్యంగాలేదు. వారి సమన్వయం కేవలం ఏదోఒక అభిమానాన్ని పురస్కరించుకొని చేసిన ప్రయత్నంగా కనుపిస్తుంది. ఉదాహరణకు 'నాగాయిఘటికయే ఆనాడు అందరికి విద్యాస్థానం కావచ్చు', 'భట్టుశబ్దం మహారాష్ట్రులలోను, కర్ణాటకులలోనే వాడుకలోనుండెను'. ఇత్యాది ఊహలు సిద్ధాంతాలు కాజాలవు. అప్పుడు కుమారిలభట్టు, భట్టోజీదీక్షితులు, నాగేశభట్టు, కాశీభట్టు మున్నగు ప్రముఖ విద్వాంసుల గతియేమిటి?

నన్నయభట్టు కర్ణాటకుడు లేక మహారాష్ట్రుడు అనే వాదం కేవలం ఊహామాత్రమేనని శ్రీ శర్మగారే తమ గ్రంథాంతమున ముగింపు అనే శీర్షికక్రింద వ్రాసిన ముగింపు వాక్యాలిట్లున్నవి.

"ఒక్కమాట. నారాయణభట్టు, నన్నయగారలు నాగాయిఘటికలో సహాధ్యాయులని చెప్పియున్నాను. కాని సోపపత్తికముగా స్థిరీకరింపలేకయున్నాను. ఏలనన తగుమైన బలవత్తరాధారములు లేకయున్నవి మొదటి సోమేశ్వరుని శాసనములందు గలవు. అది పశ్చిమ చాళుక్యులు నిర్మించిన ఘటిక. నన్నయ, యచ్చట విద్యాభ్యాసము చేసియుండునని యూహించినాను"

ఈ యూహతోనే గ్రంథమును 141వ పుటనుండి 258వ పుటలో ముగింపు అగువరకు సుమారు 118 పుటలున్న రెండవభాగ గ్రంథము రచించి నన్నయ కర్ణాటకుడయియుంటాడని నిరూపించుటకు యత్నించింది. నన్నయ కర్ణాటకుడైయుంటాడను విషయం మరికొందరు పరిశోధకులుగూడ వెలిబుచ్చిరి. కాని యీ యూహను ధ్రువపరచగల ఆధారములు గనుపించుటలేదు. కనుపించినపుడు అంగీకరించుటలోగల వ్యతిరేకతగాని అసంభావ్యతగాని ఉండదు. ఇంతకు ఆకాలములో ఇప్పటి తెలుగు-కన్నడ భాషాప్రయుక్తమైన అభిమానము ప్రజలలోగాని విద్వాంసులలోగాని లేదనియే చెప్పవలెను. వివాహాది బాంధవ్యములుగలిగి ప్రజలుకూడ అతి సన్నిహితులుగా ఉండువారు. చరిత్రలో క్రీ.పూ. అశోకుని కాలంలో అంధకులనువారు తన రాజ్యాంతర్గతులై యున్నట్లు చెప్పబడెను. ఆ రాజుయొక్క శాసనాలు బళ్ళారి-కర్నూలు మండలములలోను అమరావతిలోను గనుపించుచున్నవి. గుత్తికి తగ్గరలోనున్న ఎఱ్ఱగుడి శాసనాలున్న తావున జొన్నగిరి యను గ్రామముకలదు. అదియే అశోకుని సామ్రాజ్యములో దక్షిణప్రాంతపు రాజధానిగ చెప్పబడిన సువర్ణగిరి కాదగునని పలువురు పరిశోధకులు తలంచుచున్నారు. ఆ కాలములో అంధకులుగా పేర్కొనబడిన జాతివారు ఇప్పటి కర్నాటకములోగూడ నుండెడువారు. కర్నాటకులను ప్రత్యేకించి చెప్పలేదు. కనుక అప్పుడు ఉభయదేశములు పృథక్కరించబడిలేవు. అంధకరట్టమని ఒకటిగానేయుండెనని చెప్పవలెను. ఆ తరువాత చరిత్రలో కుంతలరాష్ట్రము విడిగా పేర్కొనబడుచున్నను, కర్నూలు-బళ్ళారి మండలములు విశేషించి కర్ణాటమని పేర్కొనబడెడివి. 'కర్ణి' పదాంతనామములు గల శాతకర్ణి రాజులపాలనలో జేరియుండుటనుబట్టి తొలిరోజులలో ఆ మండలమున కాపేరు వచ్చియుండునని నేలటూరి వెంకటరమణయ్యగారు వ్రాసిరి. కర్నూలుజిల్లాలోని నందికొట్కూరు, నంద్యాల, ఆత్మకూరు తాలూకాలు ఇంచుమించు శ్రీశైలమువరకు గల ప్రాంతము 15వ శతాబ్దమువరకు కర్నాడు, కర్ణాటకము అని శాసనములందు పేర్కొనబడుచున్నది. ఈ ప్రాంతములో సాతానికోట లేక సాతవాహనకోట యను ప్రాచీన సాతవాహనులనాటి ఒకదుర్గమున్నట్లు గుర్తించబడెను; కర్నూలునగరముగుండా ప్రవహించు హంద్రి నది 'ఆంధ్ర' పదముతో పేర్కొనబడెనని కూడ నేలటూరివారు చెప్పియున్నారు. ఆదోని లేక ఆదవాని అనునగర నామము 'ఆంధ్ర' పదజన్యమై యుండుననికూడ కొందరు తలంచెదరు. ఇట్టిస్థితిలో ఆంధ్ర- కర్నాటకములమధ్య ప్రాంతములయొక్కగాని ప్రజలయొక్క గాని భేదము చిరకాలములేకుండెనని స్పష్టముగ తెలియుచున్నది. ఉభయప్రాంతములవారు ఒకేవిధమగు అక్షరములు, ఒకేవిధముగా చాంద్రమానము వాడుట మనకు తెలిసినవిషయమే.

రాష్ట్రకూటుల పాలనలో 8-10 శతాబ్దులలో వారి జైన మతాదరణము వలన అనేక జైన విద్వాంసులు వారి రాజ్యమందంతట స్థిరవాసము లేర్పరచుకొనిరి. అట్టివారిలో ఉత్తరదేశమునుండి వచ్చినవారనేకులు గలరు. వారి సహవాసమున పలువురు ఆంధ్ర-కర్నాట విద్వాంసులు మున్ను సంస్కృతపదముల ననేకము తద్భవ, తత్సమ రూపములలో మార్చుకొను విధానమును వ్యాకరణ బద్ధముగావించుకొనిరి. వాటితో దేశి-మార్గ వృత్తములలో పద్యరచన చేయనుత్సాహపడువారు. పంప, పొన్న మొదలగువారు ముందు కన్నడములో ఆ రచనలుసాగించిరి. వారినిచూచి మల్లియరేచనవంటి జైనకవులు తెలుగులోకూడ లక్షణగ్రంథములు రచించియుందురు. విద్వాంసులెప్పుడూ తమ మాతృభూమిని భాషను అంటిపెట్టుకొని యుండరను విషయము సర్వవిదితము. వారి విద్వత్తుకు ఆదరమెక్కడ లభించునో అక్కడికిపోవుదురు. అక్కడే వారి విద్వత్ప్రకర్షను ప్రదర్శించుదురు. నేను కర్నాటకమువాడను, నేను తెలుగువాడను, నేనుకాశ్మీరము వాడిని అని అనుకోడు. శంకరాచార్యుడు తను కేరళవాడిననే అభిమానాన్ని ప్రదర్శించెనా! వారికి అట్టి అవధులను కల్పించి మనమిప్పుడు పరిశోధనలు సాగించాము. నన్నయ కర్ణాటకుడనని అనుకోలేదు. పంపమహాకవి తెలుగువాడినని అనుకోలేదు. ఆ భావాలతో వారు గ్రంథాలు రచించలేదు. తమ వైదుష్యమును ప్రదర్శించుటకై ఏ భాష అనువుగాతోస్తే దాంట్లో వ్రాసేవారు. పంపని సోదరుడైన జినవల్లభుడు వ్రాయించిన కుర్క్యాల శిలాశాసనము సంస్కృత, కన్నడ, తెలుగుభాషలలోగలదు. ఆ భాషల అభివృద్ధినుద్దేశించి ఆ విద్వాంసులు పాటుబడి తరువాతవారికి మార్గదర్శకులైనారు. ఆనాటి రోజులుకూడ రాజకీయముగా తమ రాజ్యవిస్తీర్ణ విషయంలోనే ప్రాంతీయాభిమానాన్ని చూపేవారు. విద్వాంసులను ఆదరించేవిషయంలో వారి విద్వత్తుమాత్రమే ముఖ్యమైన అర్హతగావుండేది. దేశదేశాలనుండి విద్వాంసులు వివిధ ప్రాంతాలలో రాజాశ్రయము పొందలేదా. పరిశోధనలో కుతూహలంకొద్దీ అట్టి ప్రాంతీయ సూచనలు చేసినప్పటికి విద్వాంసులైన పరిశోధకులు ఆవిషయాలనంతగా చర్చించనవసరములేదు. అందే 'రాజానారాయణాఖ్య' అనే ప్రయోగాన్ని గాని, భట్టుపదాన్నిగాని సాగదీసి నాగాయిఘటికలో ముడిపెట్టి యిట్లాంటి గ్రంథాలు అల్లటం మన సంకుచితభావాన్ని వ్యక్తంచేయునుగాని 'వసుధైవ కుటుంబకం' అను సూక్తికి ఆదర్శపురుషులనదగిన ఆ మహానుభావుల విశాల దృక్పథాన్ని ప్రాంతీయావధులతో సంకుచితపరచలేవు.

నన్నయవంటి విద్వాంసునకు అసమర్థుడు, చేతకానివాడైన రాజరాజనరేంద్రుని ఆశ్రయించుట గొడ్డుటావునకు పాలకొరకై బంధమువేయుటవంటిదేనని అట్టి నిష్ప్రయోజనకరమైన పనిని చేయునట్టి తెలివిమాలినవాడు కాదు నన్నయ అనికూడ ఒకచోట శర్మగారు రాజరాజునుగూర్చిన తమ యేవగింపును వెళ్ళకక్కుకొనిరి. దీనినిబట్టి చాళుక్యసోమేశ్వర చక్రవర్తిపైన తమకెంతటి అభిమానమో స్పష్టమగుచున్నది. అతనికి భారతాంధ్రీకరణ ప్రోత్సాహరూపమైన కీర్తిని, తద్వారా ఆంధ్ర వాఙ్మయమున కతడొనర్చిన మహాసేవను వెలువరించవలెనని వారి గ్రంథరచనలో ముఖ్యోద్దేశమని తోచుచున్నది. అందుకై డొంకతిరుగుడు త్రోవలు తొక్కిరి. ఒక్కొక్కసందర్భములో అట్టి విమర్శలకు సమాధానములు వెతుకుట కూడ కష్టమగును. అంతమాత్రాన వారి వాదాలే సిద్ధాంతాలని భావించరాదు. రామాయణాది ఆర్షగ్రంథాల్లో యెన్ని అపాణినీయప్రయోగాలు మనం చూచుటలేదు. ఆ తావులలో భావరమ్యత, పదరమ్యత యిత్యాది గుణములనే గ్రహించవలెకాని అట్టి ప్రయోగాలకు విపరీతార్థములుచెప్పి, 'వినాయకం ప్రకుర్వాణో రచయామాస వానరం' అనేసామెతకు విమర్శకులు లక్ష్యం కాకూడదని మనవిచేయుచుంటిని.

అశ్రుసేచన

శ్రీ కాసల నాగభూషణం.

నీవు లేవు.
కాని
నీ జ్ఞాపకం ఉంది.
నీవు రావు.
అయినా
ఎప్పటికయినా
తప్పక నువ్వొస్తావనే
ఒక వెర్రి నమ్మకముంది.

ఏ క్షణాన వచ్చావో,
ఏ దిశనుంచో
ఉదయకాలం వెలుగులా,
కదంబంపూల పరిమళంలా
అన్నివేపుల నుంచి
ఆవరిచుకున్నావు నన్ను
నీ అందంతో
ఉప్పెనలా
నన్ను నిలువునా ముంచెత్తి
నేనెవరో నాకు గుర్తుచేసి
నా అస్తిత్వానికి అర్థంఏమిటో వెలికితీసి
నా సౌందర్య చక్షువులు విప్పి
నేను మళ్లీ నీ కోసం వెదికేలోపున
పారిపోయావు చిలకలా
నా గుండె గూటిలోంచి
ఎక్కడికో !
నా ఆలోచనకయినా అందని
ఏ ఆవలి తీరానికో !

నేను
అర్థరాత్రి నిద్రమేల్కొని
నీకోసం పలవిస్తూ
నువ్వేమయ్యా వెక్కడికెళ్లావని
దిగులు కళ్లతో ప్రశ్నిస్తాను దిక్కుల్ని,
అయినా ఏం చెప్పగలవు సమాధానం — అవి మాత్రం ?
బిక్కమొహం వెయ్యడం తప్ప,
ఈ నీ పారిపోవడం
తిరిగిరాని గతంలోకి జారిపోవడం అని
అంత కఠోరంగా చెప్పగలిగిన
స్థైర్యమే తమకుంటే
ఇలా ఎందుకేడుస్తాయి దిక్కులన్నీ మంచు కన్నీళ్లతో
మౌనంగా — నాలాగా !
మొదటగా
నిన్ను నేను గుర్తించినప్పుడు

నాలో
అనాదిసృష్టి లీలానుభూతుల దివ్యశిధిలాలు కదిలి
నా చుట్టూ
కప్పుకున్న ప్రాపంచిక భ్రమానియమ సమ్మోహాలు వదలి
నీవే నేనని పించిన
ఆ ఐక్యభావ సందర్శనలో
రసానంద శిఖరాగ్రాలను
సశరీరంగా అందుకున్నాను
యుగాల నా అన్వేషణకి
ముగింపు లభించిందనుకున్నాను.
అంతేగాని ఇంతలో నువ్విలా
కాలానికి సన్నాదిలి
నీ దారిన చల్లగా
వెళ్లిపోతావనుకోలేదు.
వెళ్లిపోయి

నా గుండెగూటిని
చీకటి విడిదిలా చేసిపోతా వనుకోలేదు.
అయినా
నా నుంచి వెళ్లిపోవడం
నీకు తప్పనిసరి అనిపించినప్పుడు
నువ్వసలు నన్ను చేరకుండడం మంచిది.
పోనీ చేరినా
ఎన్నటికీ అందుకోలేని తేజశ్శకలాన్ని
ఈనాడే అందుకున్నా నన్న భ్రమని నాలో రగిల్చి,
నాలో నేనే అంతమయ్యే
అనంతమైన ఈ ఆర్తిలో
నన్ను మిగల్చక పోవడం మంచిది.
ఇప్పుడు తల్చుకున్నా ....
నీ సాన్నిధ్యం
నన్నెంత వివశుణ్ని చేసింది !
ఏ అనుపమాన సౌందర్య సామ్రాజ్యానికి
నన్నొకణ్నే చక్రవర్తిని చేసింది !

రాత్రికీ, ఉదయానికీ
దిగంతాలకీ, దృక్కేంద్రానికి
అందమైన బంధాన్ని
ఎంత వింతగా వేసిపోయింది!
ఆ తొలికలయికలో
మన వెన్నెల శరీరాలకి

నీ సిగలో పూచిన
పూల పరిమళం ఊపిరి.
నా నుంచి నేను వేరుపడి
నిన్ను పొందిన అనుభూతి.
ఆ సంతోషపు వెల్లువలో
నన్ను నేను మరిచిపోయిన
నిన్ను గురించిన పలవరింత.

మరి అంతలోనే మెలకువ — వేకువ కాకముందే!
అప్పుడిక వెదికితే నీకోసం
ఏదీ నువ్వు?
నీవే నా సర్వస్వంగా
ఇంతగా నిన్నారాధించినందుకు
నాకు కళ్లున్నందుకు

చివరకు నీవు బహూకరించినవి
ఈ కన్నీళ్లు!
దీనికి ప్రతిగా
నేనూ
నీ అందంతో వెలిగే
ప్రకృతిలోని ప్రతి అణువు నీ
చినుకొక్క కన్నీటి బొట్టుగా
నా కన్నీళ్లతోనే అభిషేకిస్తాను!
నేలమీద నేను చల్లుతున్న
నా కన్నీళ్ల అక్షరాలని —
చేస్తున్న చెరిగిపోని ఈ కన్నీటి సంతకాన్ని —
నీ లోకంలోంచి
చల్లగాలిపై అలా ఊరేగుతూ వచ్చి
ఏ మలిజాములోనయినా

నీ జాలి గుండెతో తిలకించు!
కన్నీట తడిసిన మన్నువాసన
నిన్నే దివ్యలోకాలకేసి తీసికెళుతుందో — ఆఘ్రాణించు!
అర్థం కాని
హద్దులు లేని వేదనలోనే
ఎంత జీవన మాధుర్యం ఉందో — స్వయంగా ఆస్వాదించు!

ఉషస్సూక్తం

శ్రీ రాణి శివశంకరశర్మ

నిరాకార ప్రశాంత సాగర తరంగాంలో
దేహం కాగితం పడవలా తేలిపోతోంది తేలికగా.
నది ప్రవహిస్తూనే నిశ్చలంగా వుంది.
అంతరంగం ఆకాశ నీలిమలో దూకి ఐక్యమైంది.
నేను నడుస్తున్న ఊరిచివరి బాట ఏ అడుగుజాడల్ని మిగల్చకుండా
అప్పుడే అలికి ముగ్గుల్ని పెట్టిన వాకిలిలా, ప్రతిక్షణనవ్యంగా,
వివిధ పక్షుల విలక్షణ కలరవాల రుచుల్ని
మరగి మనసు మైమరచింది.
చల్లనిగాలి తల్లిలా తన వేళ్ళని
కేశాలలోకి పోనిచ్చి మృదువుగా తల నిమురుతోంది.
రోడ్డువార కుక్క నిశ్చలంగా, నిశ్చింతగా,
నిమీలిత నేత్రాలతో నిద్రపోతోంది.
ఈ ఉషస్సు హృదయం మీద
చల్లని నీడల్ని పరచింది.

(అంకితం — మహేష్‌కి)

అభయ హస్తం

శ్రీ కాణిపాకం లింగన్న

కొండమీది రాతిని
ఎవరో నెట్టేశారు.
పాతాళదిశగా పడిపోతున్నదాన్ని
ఆపి, రాతిని రత్నంగా మార్చి
పైకి, ఉద్ధరించింది ఒక
అభయ హస్తం.
శరణన్న విభీషణునిపై
కరుణ జూపిన రాము సౌహార్ద్రమెట్టిది?
దెబ్బ తిన్న హంసికి
చేయూతనిచ్చిన బుద్ధుని చెయిదమెట్టిది?
ఇక జీవితం లేదనుకున్నా
నిరాశా జీవినై - పతనమై
నిట్టూరుస్తూ - విధి వంచనతో
దిగజారి పోతున్న వేళ,
చేయూతనిచ్చి చేరదీసి
జీవం పోసిన అభయ హస్తమా!
దివ్యశక్తి స్వరూపమా!
ఈ ఋణం ఎలా తీర్చుకోగలను!!!
ప్రభూ! ఈ సాన్నిహిత్యాన్ని సఫలీకృతం చేయవా?

శ్రీ యం. రమేష్ రెడ్డి - శ్రీ యం. ఉపేందర్ రెడ్డి

ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో ఆహారధాన్యాల ఉత్పత్తి

ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో ముఖ్యమైన తృణధాన్యం వరి తరువాత జొన్న మొక్క-జొన్నలు పేర్కొనతగిన ఆహారపంటలు. ప్రతి వ్యవసాయ సంవత్సరములో ఆహారధాన్యాల క్రింద ఉన్న వివిధ పంటల విస్తీర్ణములోని మార్పులకు ఉత్పత్తి ఏవిధముగా స్పందించుచున్నది అనే విషయాన్ని పరిశీలించుటకుగాను ప్రస్తుత వ్యాసములో ప్రయత్నించటం జరిగినది. అందుకుగాను 1970-71 నుండి 1981-82 వరకు పంటల విస్తీర్ణము ఉత్పత్తికి సంబంధించిన కాలశ్రేణి దత్తంశమును పరిగణలోనికి తీసుకొనటం జరిగినది. ఈ క్రింది పట్టిక ముఖ్యమైన ఆహారపంటల క్రింద విస్తీర్ణమును తెలియజేయును.

పట్టిక - 1

1970-71, 1981-82 మధ్య ప్రధాన ఆహారపంటల విస్తీర్ణములోని మార్పులు (లక్షల హెక్టారులలో)

వ్యవసాయ సంవత్సరములు	వరిపంట విస్తీర్ణం	జొన్నపంట విస్తీర్ణం	మొక్కజొన్న పంట విస్తీర్ణము
1970-71	35.21	25.67	2.67
1971-72	30.41	25.32	2.81
1972-73	28.28	28.48	2.88
1973-74	32.15	27.74	2.78
1974-75	35.53	25.38	2.97
1975-76	38.95	26.95	3.04
1976-77	36.65	20.42	2.95
1977-78	36.62	23.09	3.05
1978-79	39.79	23.45	3.18
1979-80	34.69	24.00	2.90
1980-81	36.10	20.54	3.21
1981-82	38.24	22.14	3.32

పై పట్టికను పరిశీలించినట్లు అయితే ఆహారధాన్యాలలో వరి, జొన్న, మొక్కజొన్నపంటల క్రింద సేద్యం చేయబడుతున్న భూమి విస్తీర్ణము పెరుగుదల క్రమపద్ధతిలో లేదు. ఒక సంవత్సరములో సేద్యముచేయబడుతున్న భూమి విస్తీర్ణము మరసటి సంవత్సరము పోటికి పెరకగపోగా తగ్గుతున్నట్లు పై పట్టిక తెలియజేయచున్నది. అయినప్పటికి విక్రయంకాగల మిగులుకు అవకాశమువున్న ఆహారపంటల ఉత్పత్తిని అధికంచేసేందుకు భూమి విస్తీర్ణములో మార్పు ఉన్నప్పటికి సాంద్ర వ్యవసాయ పద్ధతులను అవలంబించుటయే అంతిమ మార్గముగా వ్యవసాయదారులందరు గ్రహించవలసివుంటుంది.

ఈ క్రింది పట్టికలో వరి జొన్న మొక్కజొన్నల ఉత్పత్తికి సంబంధించిన వివరాలను తెలియచేయును.

పట్టిక - 2

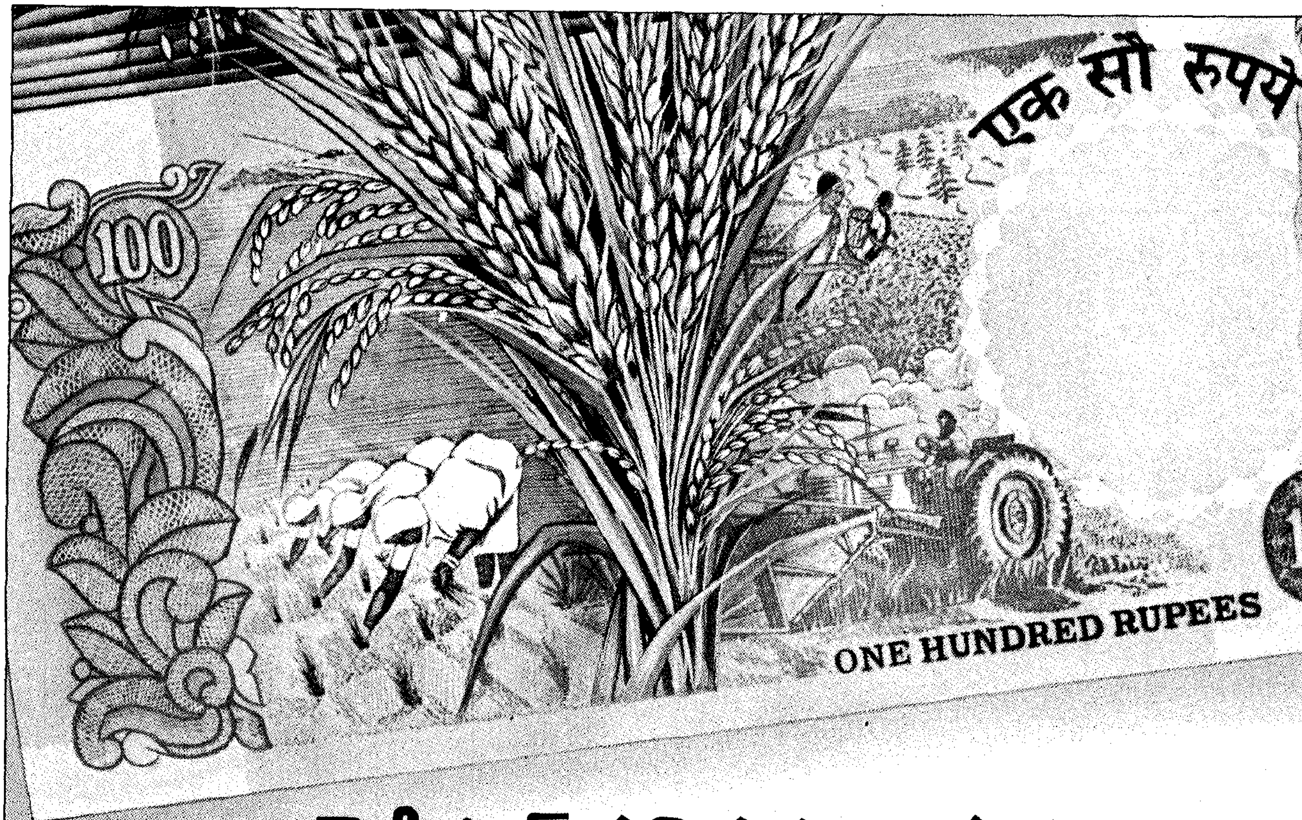
ఆహారధాన్యాల ఉత్పత్తి (లక్షల టన్నులలో)

వ్యవసాయ సంవత్సరము	వరి ధాన్యం ఉత్పత్తి	జొన్నపంట ఉత్పత్తి	మొక్కజొన్న పంట ఉత్పత్తి
1970-71	47.86	9.67	3.44
1971-72	47.17	11.40	2.94
1972-73	42.56	12.30	2.92
1973-74	47.51	13.12	2.98
1974-75	57.01	15.70	4.84
1975-76	64.57	10.20	4.96
1976-77	49.31	10.84	3.01
1977-78	56.05	14.33	4.74
1978-79	74.32	14.18	3.60
1979-80	63.07	16.56	3.95
1980-81	70.11	10.82	7.25
1981-82	78.68	13,34	8.32

పై పట్టికను పరిశీలించినచో వరిపంటకు సంబంధించినంతవరకు 1970-71 నుండి 1981-82 వరకు మధ్యలో గణనీయమైన పెరుగుదలను తెలియచేస్తుంది. వరిపంట క్రింద సేద్యంచేయబడుతున్న భూమి విస్తీర్ణంలో పెరుగుదల లేకపోయినప్పటికి సాంద్ర వ్యవసాయపద్ధతులను అవలంబించుటవలన ఉత్పాదక రేటు పెరిగి అధికోత్పత్తిని తెలియచేస్తుంది. జొన్న మొక్కజొన్నకి సంబంధించినంతవరకు ఉత్పత్తి పెరుగుదల గణనీయంగా లేదు. ఇది వరిపంటకు గల ప్రాముఖ్యతను తెలియచేయుచున్నది. అయినప్పటికి ఈ మూడుపంటల ఉత్పత్తిని తులనాత్మకముగా పరిశీలించినట్లయితే వరి ముఖ్యమైన పంటగా అన్ని జిల్లాలలో పండించటం వలన మొత్తం ఉత్పత్తిరేటుకూడ అధికంగా వున్నది. అయితే జొన్నపంటను ముఖ్యంగా ప్రకాశం, కర్నూలు, అనంతపురం, కడప మరియు నిజామాబాద్, హైదరాబాద్ కరీంనగర్ జిల్లాలో తప్ప మిగిత తెలంగాణ అన్నిజిల్లాల్లో సేద్యం చేయబడుటవలన ఈ ప్రాంతాలు ఎక్కువగా ఋతుపవనాలపైననే ఆధారపడుటవలన జొన్నలో తీవ్రమైన ఎగుడు దిగుళ్ళు కనిపిస్తున్నట్లు తెలియుచున్నది. మొక్కజొన్న పంటను కేవలం నిజామాబాద్, మెదక్, వరంగల్ కరీంనగర్ జిల్లాలో పండించటంవలన ఈ పంటల మొత్తం ఉత్పత్తి తక్కువగా వున్నది. పంట విస్తీర్ణములోని మార్పులకు ముఖ్యకారణములు అధిక ఆదాయములను తెచ్చిపెట్టి పంటలను పండించుటయేకాకుండా దుర్భిక్ష పరిస్థితులు నెలకొనుడుట కూడ పేర్కొనవచ్చును.

పంటల విస్తీర్ణములో మార్పు వున్నప్పటికి ఉత్పాదకరేటును పెంచేందుకు వ్యవసాయదారులకు కావలసిన ఉత్పత్తికారకాల పంపిణీ సకాలంలో జరగడమేకాకుండా చౌకధరలకు అవి లభ్యమయ్యే చర్యలు తీసుకొని, మానవాళికి అనివార్యమైన ఆహారపంటల ఉత్పత్తిని అధికముచేసేందుకుగాను రైతులకు ప్రోత్సాహకాలను ఇవ్వడమేకాకుండా యాదృచ్ఛిక కారణాలవలన ఆహారధాన్యాలకు నష్టము వాటిల్లితే ఆ నష్టాన్ని పూరించుటకు పంటలభీమాను అన్ని ప్రాంతాలకు విస్తరింపచేయడము తక్షణచర్యగా భావించినప్పుడే ఆహారధాన్యాల ఉత్పత్తి గణనీయముగా పెంగగలదని ఆశిద్దాం. [రచయితలు కాకతీయ విశ్వవిద్యాలయం యొక్క ఆర్థిక శాఖలో పరిశోధక విద్యార్థులు]

*

జై కిసాన్ పనితనం అద్భుతం పొలంలో పండింది బంగారం

కారణం ఏమిటంటే, ఉత్తమ శాస్త్రీయ పద్ధతిలో తయారైన జైకిసాన్ ఎరువులు నీటిలో ఇట్టే కరుగుతాయి, మొక్కలకు వెంటనే అందుతాయి. అంచేత కాస్తంత ఎరువు కూడా వృధాగా పోదు, పూర్తిగా మొక్కలకు అందుతుంది. మరి, మీరు కూడా జైకిసాన్ ఎరువులు తెచ్చుకోండి, పొలంలో బంగారం పండించండి!

జైకిసాన్ యూరియా 46.4% నత్రజని

స్వచ్ఛమైన తెల్లని గుళికల రూపంలో వుండే జైకిసాన్ యూరియా 46.4% నత్రజనితో సమృద్ధమైనది. ప్రతి నేలకూ, ప్రతి పంటకూ ఉత్తమమైనది.

జైకిసాన్ సంపూర్ణ 19:19:19

ముఖ్యంగా ప్రత్తి, వరి, గోధుమ, చెరకు మొదలైన పంటలకూ, పొటాష్ లోపం గల నేలలకూ ఉత్తమమైనది.

జైకిసాన్ సామ్రాట్ 18:46:0

వర్షాధార పంటలకు ఇది అతి ఉత్తమమైన ఎరువు. ప్రతి నేలకూ. ప్రతి పంటకూ అనువైనది.

సరైన సంతులిత ఎరువులు వాడితే అత్యధిక లాభాలు చేకూరుతాయి. జువారి వారి ఉచిత భూసార పరీక్ష సేవను వినియోగించుకొని ప్రయోజనం పొందండి.

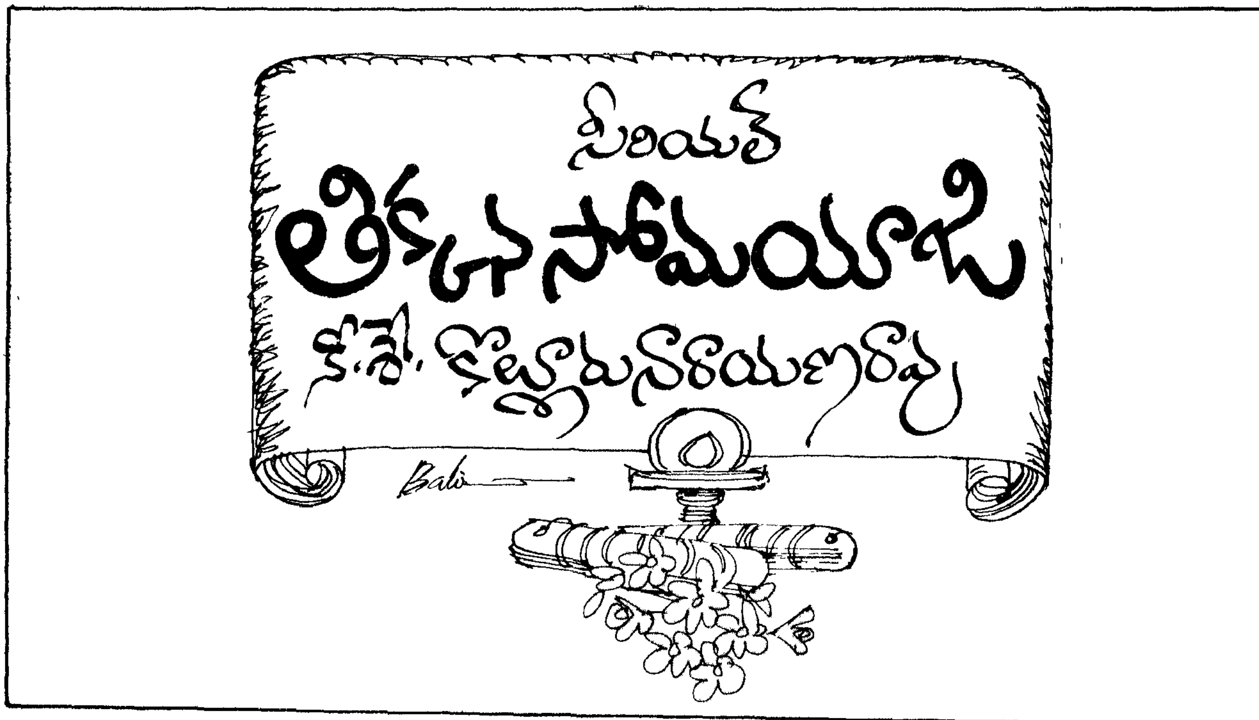
జై కిసాన్ రాజ్యం-ధాన్యలక్ష్మి సామ్రాజ్యం

JAI KISAAN

జువారి అగ్రో కెమికల్స్ లిమిటెడ్, గోవా

ప్రాంతీయ విక్రయ కార్యాలయాలు : సికింద్రాబాద్, విజయవాడ, బెంగుళూరు, హుబ్లి, నాగ్‌పూర్, పుణె, ఇండోర్, ఆగ్రా, జువారి నగర్.

LINTAS ZUA 133 2317 TL

I. శారద రాత్రి

అది శరత్కాలము. విజయదశమికిఁ బోలినాఁటి సాయం సమయము. నెల్లూరు పురబాహ్యోద్యానమున నొక రమ్యప్రదేశమున నిరువురు పురుషులేవియో ప్రసంగించు కొనుచుండిరి.

వారిలో నొకఁడాజానుబాహుఁడు, విశాలవక్షుఁడు, శరీర మించుక స్థూలముగను బొదవుగను నుండును. పచ్చని నిమ్మపండువంటి నిగనిగలాడు మేనికాంతి గలవాఁడు.

రెండవవాడు సుదీర్ఘకాయుఁడు. దృఢశరీరుఁడు. పండు తమల పాకువంటి పచ్చని శరీర కాంతిగలవాఁడు. చెవులకు మకర కుండలములు, చేతులకుఁ బసిఁడి కంకణములు, కాళ్ళకు గండపెండేరములు గలవు.

వారి కనతి దూరములో నొకబాలకుఁడు నన్నయ కృత భారతారణ్య పర్వమునందలి పద్యములను జదువుకొనుచుండెను. ఆ యిరువురు పురుషులును రాజకీయ ప్రసంగములో మునిఁగియుండిరి.

సూర్యాస్తమయమై నాలుగైదు ఘడియలై నది. సుధాంశుఁడు నభో మధ్యముననుండి, కర్పూర పరాగమువంటి తన పాండురుచుల నంబరమును నింపుచుండెను. ఆ వెన్నెలలోఁ గొన్ని నక్షత్రములు మాటుపడి యున్నను మిక్కిలి కాంతిగల తారకలు హారపంక్తులవలెనభోలక్ష్మికి శోభనిచ్చుచుండెను. చెంతనున్న సరోవరమునందలి నవకైరవములు సంపూర్ణముగ వికసించినవి. వాని యందలి సుగంధమును వహించి మందసమీరణుఁడు తత్సౌరభమును దిక్కుల నింపుచుండెను. ఆ మందవాతపోతమాలోచనా నిమగ్నులైన యా పురుషుల దృష్టినొక్కసారి బాహ్య ప్రకృతివంకకుఁ ద్రిప్పెను. ఇంతలో నాబాలకుండు.

> "శారద రాత్రులుజ్జ్వలల సత్తరతారకహార పంక్తులన్
> జారుతరంబులయ్యెవికస న్నవకైరవగంధబంధురో
> దా రసమీరసౌరభముదాల్చి, సుధాంశువికీర్యమాణ క
> ర్పూర పరాగపాండురుచి పూరములంబర పూరితమ్ములై"॥

అను పద్యమును జదివెను. అప్పటి ప్రకృతి శోభయెల్ల నాపద్యమున వర్ణితమైయుండుటని వారు కుతూహలముతో దానిని వినుచుండిరి.

వారిలో నొకఁడు "ఏదీ! మఱొక్కసారి స్పష్టముగఁ జదువుము" అని పల్కెను. ఆ బాలుఁడు వారి దగ్గరకు వచ్చి చేతులను గట్టుకొని వారికెదురుగ నించుక ప్రక్కకొదిగి నిలిచి గొంతెత్తి యా పద్యమును స్పష్టముగఁ జదివెను. అంతనాతఁడు మిక్కిలి సంతోషించి నవ్వుచు "ఈ పద్యమెందలిది?" అని ప్రశ్నించెను. ఆ బాలుఁడు "మహారాజేంద్రా! ఇది మహాభారతమునందలి యారణ్యపర్వ చతుర్థాశ్వాసములోనిది" అని పల్కెను. అంత రెండవ వ్యక్తి "ఆర్యా! చూచితిరా! నన్నయ భట్టారకుఁడు శారద రాత్రులనెంత స్వభావ సిద్ధముగ వర్ణించెనో!

మొదటివాడు :- ఔను! ప్రకృతి వర్ణనమన నట్లు కన్నులకుఁ గట్టినట్లు చిత్తరువు గీసిపెట్టినట్లుండవలయును. బాలకా! యీపద్యము యొక్క భావము నీకుఁ దెలియునా? అర్థము లేని చదువు వ్యర్థము సుమీ!

బాలుడు :- చిత్తము! కొంతవరకుఁ జెప్పఁగలను. "శారద రాత్రులు, వికసించిన క్రొత్త కలువపూవుల తావితో నిండిన సమీరము యొక్క పరిమళము ధరించి చంద్రునిచేఁ జల్లఁబడిన కర్పూర రజమువంటి తెల్లని కాంతితో నాకసము నిండ మిక్కిలి ప్రకాశించుచున్న తారకహార పంక్తులచేఁ జాల

నొప్పియుండెనని దీని భావము.

మొదటివాడు :- ఏదీ ! తరువాతి పద్యమును జదువుము ఎంత మనోహరమైన వర్ణనయో యిది !

బాలుడు :- దీని తరువాతిపద్య మీ పుస్తకమునలేదు.

మొదటివాడు :- (మందహాసముతో) హూహూ ! మీరు చదువుఁడు.

రెండవవాడు :- రాజపుంగవా ! దాని తరువాతి పద్యము వినుట కాంధ్రావని యింతవఱకును నోచుకొనలేదు.

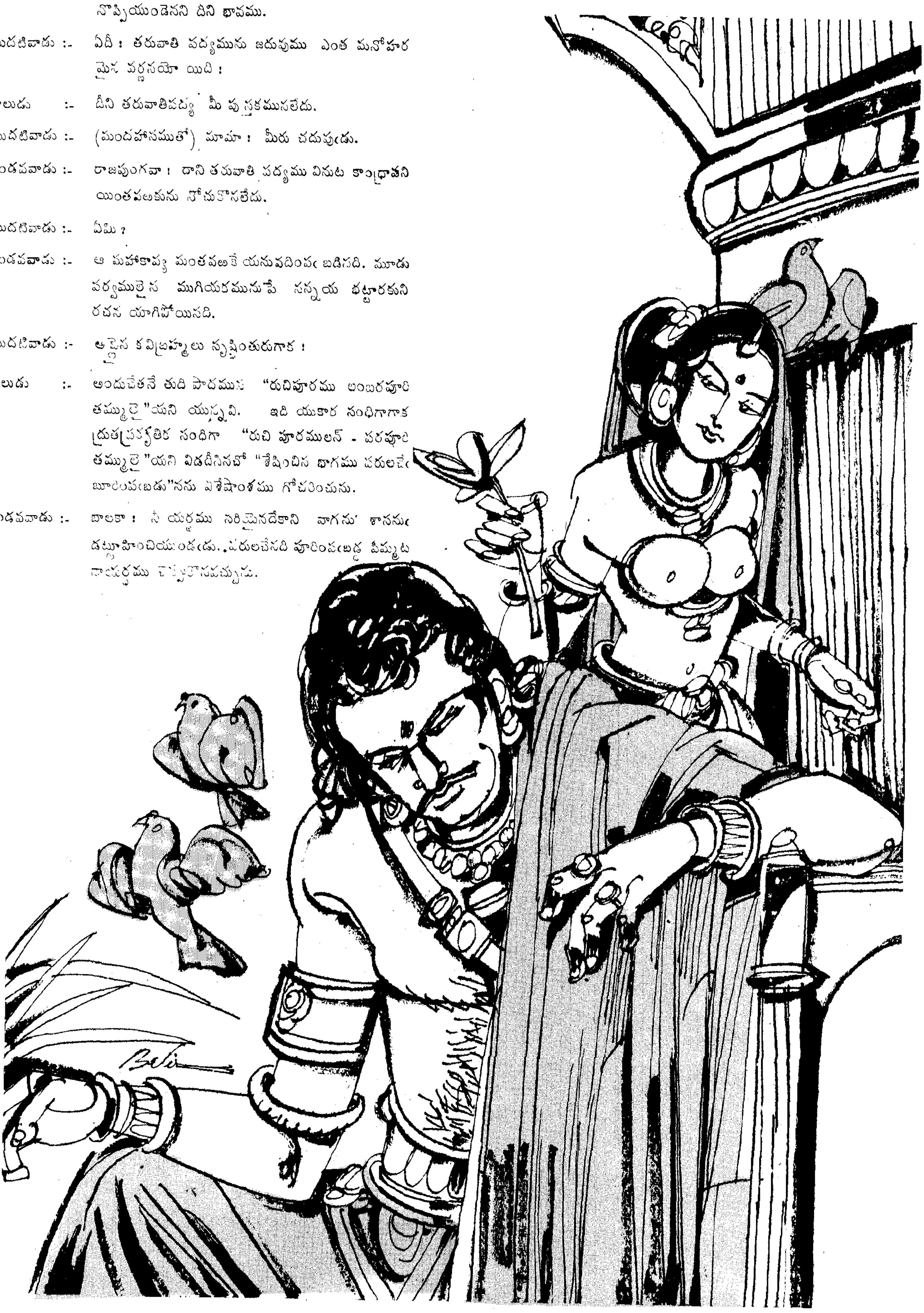
మొదటివాడు :- ఏమి ?

రెండవవాడు :- ఆ మహాకావ్య మంతవఱకే యనువదింపఁబడినది. మూడు పద్యములైన ముగియకమునుపే నన్నయ భట్టారకుని రచన యాగిపోయినది.

మొదటివాడు :- అట్లైన కవిబ్రహ్మలు సృష్టింతురుగాక !

బాలుడు :- అందుచేతనే తుది పాదమున "రుచిపూరము లంబరపూరితమ్ములై"యని యున్నవి. ఇది యకార సంధిగాగాక ద్రుతప్రకృతిక సంధిగా "రుచి పూరములన్ - పరపూరితమ్ములై"యని విడదీసినచో "శేషించిన భాగము పరులచేఁ బూరింపఁబడు"నను విశేషాంశము గోచరించును.

రెండవవాడు :- బాలకా ! నీ యర్థము సరియైనదేకాని వాగనుశాసనుఁ డట్లూహించియుండఁడు. పరులచేనది పూరింపఁబడ్డ పిమ్మట నాయర్థము చెప్పుకొనవచ్చును.

మొదటివాడు :- కవీంద్రా! దీని యంతరార్థ మెంతయు శ్రీ యుక్తముగ నున్నది. అట్టి మహాకావ్యము లేని కొఱఁత యాంధ్రావని కెన్నటికిఁ దీరునోగదా - మామా! ఆ లోపమును దప్పక తీర్పవలెను.

వారు ముప్పురు నీ విధముగ భారత ప్రశస్తిని గూర్చి కొంత తడవు ముచ్చటించుకొనిరి. ఆ మొదటి వ్యక్తి తిక్కభూపాలుని ప్రియకుమారుఁడును, నెల్లూరు పురాధీశ్వరుఁడును, నగు మనుమసిద్ధి రాజేంద్రుఁడు. మూఁడు సంవత్సరముల క్రిందటనే తండ్రి గతించి యుండుటచే, నీతడు రాజ్య భారము వహించెను.

ఆ రెండవ వ్యక్తి కొట్టరువు కొమ్మనామాత్యుని ప్రియకుమారుఁడగు తిక్కనామాత్యుఁడు. కొట్టరువువారు రెండుమూడు తరముల నుండియు నెల్లూరు ప్రభువుల నాశ్రయించుకొని, మంత్రిదండనాయకాది ముఖ్య పదవులను సమర్థతతో నిర్వహించు చుండిరి. ఈ తిక్కనామాత్యుఁడు గూడ, తాత తండ్రుల కన్న నత్యధిక ప్రభుభక్తి విశ్వాసములు కలిగి, మనుమసిద్ధి రాజునకుఁ దండ్రి నాఁటి నుండియు మంత్రియై యాతని నెప్పుడును గంటికి ఱెప్పవలెఁగాచు చుండెను. ఈతనికి రాజకీయ విజ్ఞానముతోఁబాటు, సంస్కృతాంధ్రములందు నల్పకవిత్వ పటుత్వ మహత్వముగూడఁ గలదు. ఇతఁడు "నిర్వచనోత్తర రామాయణము"అనునొక మహా కావ్యమును రచించి తన యేలిక కర్పించెను. రాజున కీతనికడ మొదటి నుండియు నున్న చనువునుబట్టి "మామా"యనియే పిలుచుచుండును. ఈ కృతి సమర్పణమువలన నాపిలుపు సార్థకము చేసెనాడికవీంద్రుఁడు.

ఆ బాలకుఁడు మారనయను విద్యార్థి. పూర్వోత్తర మీమాంసలను, సంస్కృతాంధ్ర కావ్యములను, నేర్చుకొనుటకీయుభయకవి మిత్రునాశ్రయించెను. ఈ తిక్కన కవీంద్రునాశ్రయించి యెందఱెందఱో రాజకుమారులస్త్ర శాస్త్రములను, రాజనీతియు, నేర్చుకొనుచుండ మారనవంటి విద్యార్థులెందఱో కావ్యశాస్త్రములభ్యసించు చుండిరి.

తన విజ్ఞానమును విద్యార్థులకును, దనబుద్ధి భుజబలములు ప్రభు కార్యములకును, ధనమర్థి జనులకును, వినియోగించుచు నిరాడంబర జీవితమును గడుపుచున్నాఁడా త్యాగమూర్తి తిక్కనామాత్యుఁడు. అతడన్న రాజున కేంతయో ప్రీతి.

2. శారద

మనుమసిద్ధి భూపాలుఁడు తిక్కన, మారనలకు సెలవిచ్చి తన గృహమునకేఁగెను. కాని యాతని హృదయము బాహ్య ప్రపంచమున లేదు. కావ్య వీధులలో విహరించుచుండెను. "ఉజ్జ్వలలసత్తర తారకహార పంక్తుల"లోఁ దాండవించుచుండెను. "వికసన్నవ కైరవగంధబంధురోదార సమీరసౌరభము" నాఘ్రాణించుచుండెను. "సుధాంసువికీర్యమాణ కర్పూర పరాగ పాండురుచి పూరముల"నోల లాడుచుండెను. మహానందామృత రసమును బానముచేయు చుండెను.

కావ్యమధువట్టిది. అది గ్రోలినవారి కొక్కొక్కప్పుడు లౌకిక కృత్యములందవధానము తగ్గును. వారి హృదయ మానంద డోలికలలో నూగుచు, మైమరచి యుండును. మనుమసిద్ధి రాజేంద్రుని పరిస్థితి యిప్పు డట్లున్నది. పరిచారికలొసఁగు సపర్యలను స్వీకరించుటయు, భోజనము చేయుటయు, పీడెముగొనుటయు యాంత్రికముగ జరిగినవేగాని యిచ్ఛికముగ నాతఁడేమియు నెఱుఁగఁడు. పిమ్మట నాతఁడు తొల్లిఁటియట వాడున వేశ్యా గృహాభిముఖుఁడయ్యెను.

అతని వేశ్యలలో "శారద" రూపమందే కాదు, విద్యయందును శారదయే. ఆమె వీణను జేఁబూని, మధురముగ "గీత గోవిందము"నందలి యష్టపదులాలపించుచుండెను. ఆ గానమాధుర్యమునకుఁ బరవశురాలై వణి రాజాడుచు విప్పిన పడగయోయను నట్లాకించుక జారుచున్నయామె వేణిమీఁది తెల్లకలువ పూవు మిక్కిలి మనోజ్ఞముగ గాలికించుక చలించుచుండెను. ఆమె యున్నత వక్షోజములపై సన్నయుజ్జ్వల తారకహార పంక్తుల కాంతులు తెలిచెలిపంపుఁబయ్యదలో నుండి తొంగిచూచుచుండెను. ఆ జవ్వనిరూప సంపదకుఁబరవశుఁడగుటచేతనో, తద్గాన మాధుర్యమునకుఁ జొక్కుటచేతనో, మఱే కారణము చేతనోగాని యా రాజేంద్రుడు నిశ్చేష్టితుండై, చెక్కిన పుత్తడి బొమ్మవలెఁ గదలక యుండెను.

కొంతతడవైన పిమ్మట నామెపాటను జాలించి, యాతనికడకు వచ్చి, నమస్కరించి, కర్పూరంపుఁ దమ్మలమునందింపఁబోయెను. కాని యాతని దృష్టి యీ ప్రపంచమున నుండినఁగదా యదిస్వీకరించుట! ఆమె యించుక పన్నీటినిఁ జిలికెను; అతఁడు కదలనైన లేదు. అంతనాలీలావతి విలాసముగ నాకలువ పూవు నాతనిపై వైచెను; అదిగూడ నాతని దృక్పథమును బాహ్య ప్రపంచమునకుఁ ద్రిప్పలేదు. తుదకా పల్లవ పాణిమృదుహస్తమున నాతని భుజమును దట్టును. "ప్రభువుల చిత్తము వేఱొక మత్తకాశినిపై హత్తినట్లున్నది"అని పలికెను. లోడనే యులికిపడి యాతఁడామెవైపు చూచి "అట్లెన్నటికిని భావింపరాదు. ఆ పద్యమున నొక్కయక్షరమును మార్చినచోఁ గేవలమునివర్ణనయేగదా! యని యాలోచించుచున్నాను"అని పలికెను.

శారద :- ఏ పద్యమది ?

మనుమసిద్ధి :- అక్షరమును మార్చి చదివెదను. వినుము.

ఉ॥ "శారద, రాత్రులు జ్వలలసత్తర తారకహార పంక్తులన్
జారుతరంబు"న"య్యె, వికసన్నవకైరవ గంధబంధురో
దారసమీర సౌరభముదాల్చి, సుధాంశువికీర్యమాణ క
ర్పూర పరాగపాండురుచి పూరములంబర పూరితంబులై;

శారదా! చూచితివా! ఇందలి రెండవ పాదమునందలి యాఱవ యక్షరమగు "ల" కారమునకు బదులు "న" కారము వ్రాసినచో నంతయునివర్ణనయే.

శారద :- ఏలినవారెట్లు సమర్థింతురో చూతును ఏదీ! దీని యర్థమును జెప్పుడు.

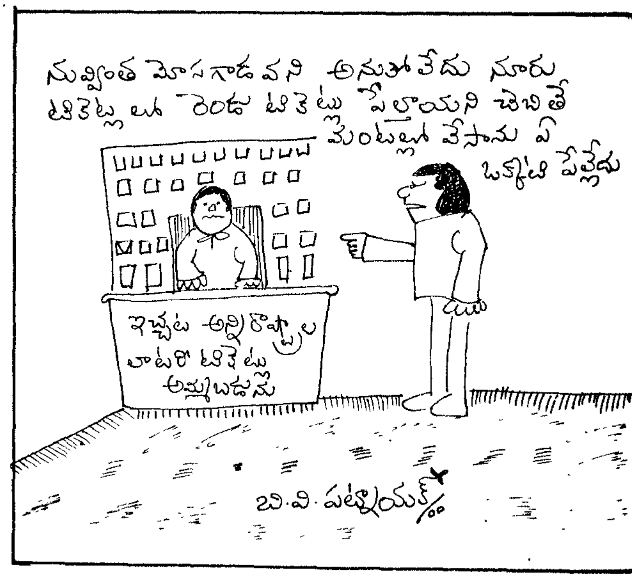
మనుమసిద్ధి :- ఓహో! స్తుతియన్న నెట్టివారికైననుత్సాహమేగదా! దాని యర్థమును జెప్పిన తరువాత నేమి పారితోషికమిచ్చెదవో! చెప్పెదను. వినుము.

"రాత్రులందు శారదయనుజవ్వని బాగుగఁబ్రకాసించు మౌక్తిక హారములతో మిక్కిలి మనోజ్ఞముగ నున్న"దని భావము.

శారద :- బాగున్నది. "వికసన్నవకైరవ గంధబంధురోదారసమీర సౌరభముదాల్చి"అను దాని భావమేది ?

మనుమసిద్ధి :- నీవు సహజముగఁ గైరవగంధివి. దానికిఁదోడు నీ తలలోని వికసన్నవకైరవము యొక్క గంధమును సమీరము వహించుచుఁ దద్వాసనలను వెదఁజల్లుచున్నది గదా!

శారద :- (మందహాసముతో) "ప్రభువులు చక్కగ సమర్థించిరి. ఏదీ చివరి సమాసమునెట్లు సమర్థింతురు ?" దాని కర్థము చెప్పుట కానరేంద్రునకేమియుఁ గొంత తడవుతోఁచలేదు. తుదకేదియో

యాలోచన తట్టినది. వెంటనే లేచి యామెపైఁగొంత కర్పూర రజముఁ జల్లెను.

శారద :- ఇది యేమి ?

మనుమసిద్ధి:- అంబరమనఁగా వస్త్రమను కర్థమున్నది గదా ! ఇప్పుడు కర్పూర పరాగము యొక్క పాండురుచి పూరములంబర పూరితములే గదా !

శారద :- ఓహోహో ! ఎంత చక్కగ సెలవిచ్చితిరి ! "సుధాంశువికీర్య మాణ"అని యున్నదిగదా ! తమరే నాయాసుధాంశు మూర్తులు ?

మనుమసిద్ధి:- దీని కర్థముఁ జెప్పుటకు మాకేమియు నాలోచన పోలేదు. సరే! మారన చెప్పియే యున్నాఁడు గదా !

శారద :- ఏమని ?

మను :- ఆ పద్యమునందలి "పాండురుచిపూరములంబరపూరితమ్ములై" యను పదమును సరళాదేశసంధిగ "రుచిపూరములన్, పర పూరితమ్ములై" అని విడఁదీసినచో నమ్ముల చేఁబూరితములు కావలెనను నర్థమందు గోచరించునుగదా ! ఈ పద్యపుభావ మును నేను కొంతవఱకుఁ బూరించితిని శేషభావమును నీవు చెప్పవలెను.

శారద :- చెప్పిననేమి బహుమాన మిచ్చెదరు ?

మను :- (తన వ్రేలియుంగరముఁ జూపి) ఈ వజ్రపుటుంగరము.

శారద :- ఇదియేనా ?

మను :- వెఱ్ఱిదానా! ఇది యేమని భావించుచున్నావు. ఇదియొక ముద్రిక ఏ శాసనముపైనైనను దీనితో ముద్రవేసినచోఁ జెల్లుఁ బడియగును.

శారద :- సరే ! మనవి చేసికొనుచున్నాను వినుఁడు.
సుధాంశు వంశీయులైన తమరే సుధాంశులు. తమచేత నీ కర్పూరము వికీర్యమాణమైనది గదా !

మను :- మేము సూర్య వంశీయులము. చంద్రవంశీయులము గాము.

శారద :- సూర్య వంశీయుఁడైన చాళుక్యరాజు, రాజరాజ నరేంద్రుఁడు, భారతమును గృతిపొందు నరికిఁ జంద్రవంశీయుఁడు కాలేదా ? ఆ చాళుక్యులకు దగ్గరవారే యీ చోళులు.

మను :- ఈ యుక్తికి మే మంగీకరింపము.

శారద :- పోనిండు. చంద్రునకుఁ బర్యాయపదము రాజు గదా! తమరే రాజేంద్రులు. కావున సుధాంశు శబ్దమునకర్హులు.

మను :- ఇది కొంతవఱకు సమంజసముగ నున్నది. ఇదిగో నీ యర్థ చాతుర్యమునకుఁ బారితోషికము.

అని నిజనామాంకితమగు నా యంగుళీయకమును దానే స్వయముగ నామె వ్రేలికిఁ దొడిఁగెను. వారు కావ్యప్రశంస తోడను, సరససల్లాపముల తోడను, మైమరచియుండఁగ, నర్ధరాత్రి గడచినది. పిమ్మట వారు పాన్పునుజేరి శేష రాత్రిఁ బుచ్చిరి.

3. జాతర

నాఁడు విజయదశమి. నెల్లూరుపురము మహావైభవముతో నోలలాడు చుండెను. వీరపురుషులు రక్తాంబరములను ధరించి రక్తచందనమును మేనస లంది రక్తమాల్యాలంకృత వక్షులై వీరగీతములను బాడుచు, వీథులలో విహరించుచుండిరి. విద్యార్థులు వెదురు గిలకలనుజేఁబూని, దసరా పద్యములను బాడుకొనుచు, నింటింటికిఁబోయి, పప్పుబెల్లములను దండుకొనుచుండిరి. వంది మాగధులు స్తోత్రపాఠములతోఁ బౌరులను మెప్పించుచుఁ, బారితోషికములను బొందుచుండిరి. గంగెద్దు దాసులు, సాతాని జియ్యరులు, జంగములు, బౌద్ధ జైన భిక్షువులు, భిక్షాటనమునకై తిరుగుచుండిరి. వారి నాదరించుటలో నిమగ్నులయి గృహస్థులుండిరి.

బాలురు పూజార్థము పత్రపుష్పాదులను సంగ్రహించుట కత్యుత్సాహ మునఁదిరుఁగుచుండిరి. వైదికులు పూజలను చేయించుటలో విరామములేక యుండిరి. యోధులు తమతమ యాయుధముల నొకచోసలంకరించి, పూజించు చుండిరి. శైవాలయములందలి ఘంటికారావములు మాటిమాటికిని వినవచ్చు చున్నవి. వైష్ణవాలయములోని ద్రవిడవేద నినాదములు మిన్నుముట్టుచున్నవి. ఏ యాలయమునఁ జూచినను దండోపతండములుగ దైవదర్శనార్థము వచ్చిన భక్తజనుల ప్రార్థనారవములే! అర్చకుల మంత్రధ్వానములే ! నాట్యమొనరించు చున్న దేవదాసీజనముల నూపురక్రేంకారములే ! పర్వదినమందలి పారావార ఘోషవలె నెల్లూరు పురమునందలి సందడి మిన్నుముట్టుచుండెను.

ఆ పురము వెలుపల నతి దూరమున నొక దుర్గాలయము గలదు. ప్రతి సంవత్సరమును విజయదశమినాఁడాదేవికి నుత్సవము జరిపించు చుందురు. ఆనాఁడు దుర్గోత్సవము మహావైభవముతోఁ జరుగుచుండెను. దూర దేశములనుండి గూడఁబ్రజలు దేవిని సందర్శించి, తమ మ్రొక్కుబడులను జెల్లించు కొనుటకు వచ్చుచుండిరి. ఇసుకవేసిన రాలని తీర్థపుఁబ్రజ. ఆ తీర్థ మున వివిధ ప్రాంతములనుండి వింతవింత దుకాణములు - రంకులరాట్నములు సజీవ నిర్జీవ ద్యూతములు - అహితుండికుల యాటలు - ఐంద్రజాలికుల యింద్ర జాలములు ప్రేక్షకుల మైమరపించి సజీవములైన ప్రతిమలవలెఁ జేయు చుండెను.

గర్భాలయము భక్తజనశ్రేణితోఁగిటకిటలాడుచుండెను. వారర్పించు కానుకల నందుకొనుటలోఁ బూజారులు నిమగ్నులైయుండిరి. మేళతాళములతోఁ గొందఱు గాయకులు దుర్గాస్తవములనుగానముచేయుచుండిరి. దేవదాసీజనులు నాట్యమొనరించుచుండిరి. వారినాయకురాలైన శారద తననాట్యనైపుణ్యముచేఁ బ్రజలను ముగ్ధులఁ జేయుచుండెను. ముద్దులమూట గట్టుచున్నయామె మోముపై ముంగురులొకించుక చలింప, స్వేదాంకురములువికసితాబ్జముపైనున్న హిమకణములవలెమోమునకువింతచెలువ మొసఁగతేఁ గొనసియాడ, కాటంక యుగ్మరత్నకాంతి ప్రతిబింబిత గండ భాగముద్దీపింపఁ, జూడవేడుకగ నాట్య

మాడుచున్న యామె యొయ్యారము దేవిని దర్శింపవచ్చిన భక్తుల దృష్టిని దనవైపునకుఁ ద్రిప్పుకొనుచు, వారిని నిశ్చేష్టితుల నొనరించుచుండెను.

సాయంసమయమైనది. సూర్యుఁడు చరమగిరి మాటున కొఱఁగెను. సంధ్యాసమయమునఁగాళికి గొఱ్ఱెపోతును బలియిచ్చువఱకు నా తీర్థమునకు వచ్చిన వారెవ్వరును గృహాభిముఖులుగాక యుండుట యాచారము. పోతును బలియిచ్చిన పిమ్మట నెవ్వరి దారిని వారు పోదురు. పోతునకు మోమునఁ బసుపుఁబూచిరి. కాశ్మీరంపు బొట్టువెట్టిరి. మెడలో వేపమండలను గట్టిరి. సాంబ్రాణి గుగ్గిలము మొదలగు ధూపములను వేసిరి. వివిధ పుష్పాదుల తోడను సంగరాగాదుల తోడను నలంకరించిరి. పాపము! బాహ్యాలంకరణము లెన్నియున్ననేమి? దాని యంతరంగమును దైన్యమే యాక్రమించినది. దాని కన్నులు బాష్పపూరితములైనట్లుండి, బెదురుచూపులతోఁ జూపరుల హృదయమును గఱగించుచుండెను. మేను వడవడ వడఁకుచుండెను. అతుగులతుగులుగ కంఠధ్వని కంపించుచుండెను. అది మూర్తీభవించిన యార్తి దేవతయో, యనునట్లుండెను. ఆ పోతు ఆలయ పురోభాగమునఁగట్టబడి యున్నది. సంధ్యాసమయమైన వెంటనే గొందఱు ముష్కరులు ముందునకు వచ్చి, తమ కరవాలమ్ములఁ బట్టుకొని వ్రేటునకు శిరముపడునట్లు దానిని గొట్టుటకు నిలచిరి. ఆ దృఢకాయములు - ఆ కోరమీసములు - భయంకరముల నా ముఖములు మద్యపాన మత్తతచే నెఱ్ఱవడిన యా కన్నులు - చూచు వారికి భీతిగొలుపుచుండెను.

వారట్లు పోతును వ్రేటువేయుటకు సిద్ధముగనున్న సమయములో జన సమూహమునుండి "అయ్యో! జీవహింస! జీవహింస! జంతుబలి!" అను కేకలు వినవైనవి. ఇంతలో మరికొందఱు దగ్గరనున్న బౌద్ధవిహారముల నుండి పరుగెత్తుకొనివచ్చి "ఓరి! దుర్మార్గులారా! అమ్మవారి పేరుతో నాఱాతి బొమ్మకుఁ బూజసేయుటయే గాక, యీ నోరుమాలిన జంతువులను జంపెదరేల? మీ దేవి పచ్చిమాంసము తిను రాక్షసియా? ఈ జీవిని మాత్రము భగవంతుఁడు మిమ్ము సృజించినట్లు సృజింపలేదా? దీనిని నిష్కారణముగ నఱకెదరా? అట్లు నఱకుటచేఁ బుణ్యమువచ్చునా? హింసమానుఁడు" అనుచు గేకలుపెట్టిరి. ఇంతలో నా సమీపముననున్న మరికొందఱు "ఓరీ! మీ యహింసా సిద్ధాంతములను గట్టిపెట్టుఁడు మీ నీతులు మాకు గ్రొత్తలుకావు. మీరు మాత్రము హింసాదూరులా యేమి? మీరు మాత్రము మాంసము దినరా? మీ యంతట మీరు జంతువులను జంపిననేమి? చంపకున్ననేమి? ఒకరు చంపి తెచ్చియిచ్చిన మాంసమును దినుటకేమియు నభ్యంతరపెట్టరు గదా! అది హింసను బ్రోత్సహించుట కాదా! జిహ్వాచాపల్య విషయమునఁ బిక్కెపాడు పొట్ట నింపుకొనుటకై మాంసమును వినియోగించుట హింసకాదు కాని తల్లి దర్శించుటకై భక్తితోఁ బోతును వ్రేయుట హింసయైనదా! ఇఁకనైనను నోరు మూయుఁడు లేదందురా, ఈ జంతువు తలతోఁబాటు మీ తలలుగూడ నమ్మవారి పాదముల కొఱగవలసియుండును." అని గంభీర భీషణముగఁ బల్కిరి. 'అంత తలలే పోవునప్పుడు చూచుచూరకుండు వారెవ్వరు? అట్లూరకుండుటకు మేము నోరుమాలిన పశువులముగాము. ఇదిగో మా పట్టుదల చూడుఁడు మాతల లొట్టియా! మీ తల లెగురఁగొట్టియా! మేము దీనిని రక్షింపక మానము" అని యొకించుక ముందునకు సాగిరి.

ఇంతలో నర్చకులు "నాస్తికులైన వీరితోమనకు వాదప్రతివాదములెందుకు కాలాతిక్రమణముగా కుండబలియిండు. ఎవరడ్డువచ్చిన వారి తలలను దాటి కాయలవలె నెగురఁగొట్టుఁడు" అని యఱచిరి. ఈ విధముగ వాగ్వాదములతో మొదలు పెట్టఁబడిన యీ కలహము క్రమక్రమముగఁ బెరిఁగిపెద్దదయి ముష్టియుద్ధములతోడను, బెనఁగులాటలతోడను నిండియుండెను.

ఆ కలహములో జోక్యము లేనివారికి నైతము త్రోపులాటలో నలిఁగి పోవుట తప్పినదికాదు. వర్తకులు కాలితాపులను నోర్చుకొనుచు, నుభయపక్షములవారిని దిట్టికొనుచు, వారివారి పోట్లాటకుఁదమ దుకాణపుఁ బందిరి కఱ్ఱలు లాగివేయుటవలన వచ్చిన నష్టమునకు వగచుచు మిక్కిలి విశ్రమతోఁ దమతమ వస్తువులను మూటఁగట్టుకొనుచుండిరి. రంకులరాట్నములందలి వాహనములన్నియు నాత్మైర్థికుల మత కలహములో నాయుధములైనవి. తదాఘాతములు దుర్బలులైన బాలురకును, స్త్రీలకును, గూడ బ్రాప్తించినవి. వారిలోఁ గొందఱి కన్నులు పోయినవి; కొందఱి కాళ్లు విరిగినవి; కొందఱి చెక్కలు ముక్కలైనవి; కొందఱి కీళ్లు సంధిబంధములు సడలినవి.

ఆ మహాసంగ్రామ ప్రభావమునఁ దైర్థికులెల్లరును క్షత గాత్రులును, రుధిరపూరితాంగులును. ధూళి దూసరిత శరీరులునునైరి. వారి యంబరములు జీర్ణములును, రక్తసిక్తములును నయ్యెను. ఆ యొత్తిడి, స్త్రీలకు మఱియు దుర్భరమైనది. శారద మేజువాణిలోని వారందఱును విడిపోయి తమతమ మద్దెలలు, తాళములు, మువ్వలు, మొదలగు పరికరములను లెక్కచేయక విడిచిపెట్టి, కాళ్ళకు బుద్ధిచెప్పి, యెవరికివారు గృహోన్ముఖులై, పరుగెత్తుకొని పోయిరి. పాపము శారద వారి త్రోపులాటలో నలిఁగి, యెట్లో తప్పించుకొని యా గుంపునుండి వెల్వడి, యీవలకు వచ్చునరికిఁ దనవారెవ్వరును గానరాలేదు. ఇంకను సమ్మర్దములో నున్నారేమో యని మఱికొంత తడవాఁగెను. ఎంతసేపున్నను నెవ్వరును రాలేదు. కోమల హృదయయగు నా యబలకు భీతి మఱింత హెచ్చినది. కరచరణాఘాతధ్వనులు, ముష్కరుల సింహనాదములు, వికలాంగుల రోదనములు. నలుఁగుడు పడినవారి మూల్గుల యొత్తిడులు, నామె హృదయమును గలవరపెట్టసాగెను. ఆమె నిస్సహాయయై గృహాభిముఖియయ్యెను.

ఆ కలకలమునకు బెదురుట చేతనో శారద యవస్థనుజూడజాలక పోవుటచేతనోగాని శశాంకుఁడు శారద నీరదముల మాటునఁబయనించు చుండెను. శారదపోవుచున్న దారి ప్రక్కనున్న తరులతాగుల్మములా మసక వెలుగును మఱింత యడ్డుచుండెను. శారద విస్ఫురితలోచనయై, దారిని నిదానించుచుఁ బిడికిటఁ బ్రాణములను బెట్టుకొని, ఒంటరిఁగబోవుచుండెను. తన కనతి దూరములో నేదియో యొక పెద్ద డొంక కదలుచున్నట్లుండెను క్రమక్రమముగనది నడచుచుఁ దనవంకకే వచ్చుచున్నట్లున్నది. ఆమె యూపరక పరిశీలించి చూచెను అది డొంక కాదు. ఏనుగు. మనుమ సిద్ధి రాజేంద్రుని యూధమునఁగొత్తగాఁ జేర్పఁబడిన వనగజ మొకటి మెట్లో విడివడి, మదమెక్కి, యీవైపునకే పరుగెత్తుకొని, వచ్చుచుండెను. దానిని జూచునరికి ఆమె ప్రాణములు నిలువున నెగిరిపోయెను. కొంతసేపు వఱకు నామెకచ్చటినుండి పోవుటకుఁగాళ్లు రాలేదు. సర్వాంగమును గంపించి పోయినది అంతనామె కలవరపాటుతోఁగెవ్వున నొక పెద్దకేక పెట్టి యంతనున్న యొక చార్వాకాశ్రమ ప్రాంతమున స్పృహ తప్పి పడియుండెను. ఆయాశ్రమమునందలి చార్వాకుఁడట గుర్తించి యామెను లోనికిఁగొంపోయి శైత్యోపచారముల నొనరించి దెప్పఱిల్లఁజేసెను.

కొంత తడవునకామెకుఁదెలివి వచ్చినది. తానున్న స్థలమును, తన కడనున్న వ్యక్తినిఁదేఱి చూచినది. ఐహికానందయే పరమావధిగాఁగల యీ చార్వాకులు బహు కౄరులు, మద్యపానము. పరస్త్రీ గమనము, మొదలగు దౌర్జన్యములందువారికిఁ బాప భీతియుండదు. ఈ విషయములు శారద యెఱింగియు వేఱొక దారిలేక యామార్గమున రావలసి వచ్చెను. అందుచేతనే యీమె పిడికిటఁబ్రాణము పెట్టుకొని వచ్చుచుండెను. ఘట్టకుటీకా ప్రభాత న్యాయమున నాచార్వాకునిచేతనే చిక్కినది.

"ప్రాణదాన మొనరించిన కృపానిధులకు బ్రత్యుపకారమేమి చేయఁగలను? ఇదే నమస్కారములర్పించుచున్న "నని యా కోమలి తన కోమల కరములను జోడించినది. "మనోహరాంగీ! ఆదరపూరితమగు నీయపాంగ దృష్టిని ప్రసాదించుటయే మేము మాయుపకారమునకుఁబ్రత్యుపకృతిగా భావించెదము". అని యాతఁడు వికటాట్టహాస మొనరించుచు నామెవంకఁగోర చూపులు నిగిడ్చెను

ఆ చూపులు విషదిగ్ధములగు కలికి తూపులవలె నామె హృదయమును భేదించినవి. ఆమె భయటనుండి తప్పించుకొనిపోఁజూచెను. కాని యాతఁడామెను విడిచి పెట్టుటలేదు. ఆమె యాతని నెన్నోవిధముల బ్రతిమాలుకొనెను. తప్పించుకొనిపోవుట కెన్నో ప్రయత్నముల నొనరించెను. వాఁడు బలిమియై యామెపైని బడెను. బావురుపిల్లి పాలఁబడిన చిలుకవలె నామె కొంత తడ వాతనితోఁ బెనగులాడి యెట్లోపట్టుఁదప్పించుకొని బైటికిఁబరుగులిడినది.

కాని వాఁడామె పిఱుఁదనే చనుదెంచి, మరల నామెను బట్టుకొనెను. చాల తడవు వారిరువురకును బెనఁగులాట జరిగెను. అంతలో దూరమునుండి యెవరో వచ్చుచున్నట్లు సడియైనది. అదిచూచి చార్వాకుఁడామెను విడచి పరుగెత్తుకొని యెటో పోయెను. శారద యెట్లింటికి వచ్చినదో, ఎట్లు పాన్పుపై వాలినదో యామెకే తెలియదు. ఆ రేయి నామె యొడలెఱుంగక పడియుండెను.

ఆనాటి రాత్రి నాటకములు, భాగవతములు, పురాణములు మొదలగు నుత్సవములతో నాపురము కలకల లాడుచున్నను శారదకేమియుఁదెలియలేదు. ఆమె పూర్తిగా స్పృహతప్పి పడియుండెను. రాజు వచ్చిచూచెను. వైద్యులు తగిన చికిత్స నొనరించిరి. దాదులు జాగరూకతతో సపర్యలొనరించుచుండిరి. కాని యామెకారేయి తెలివిలేదు.

4. రాజసభ

ఆనాఁడు మనుమసిద్ధి రాజేంద్రుని సభా భవనము జనసమూహముతోఁ గిట కిట లాడుచుండెను. వీరాగ్రగణ్యులందఱు నొకవంకనుచితాసనాసీనులై యుండిరి. వారి యగ్రభాగమున నొక యోధవరుఁడు బంగరు టొరతోఁదళతళ మెరయుచున్న రత్నాల పిడిగల కత్తి కటి సీమనలరార కాలికి గండపెండేర మొప్పార, భీకరాకారుఁడై యుండెను. ఆ మెలికలు తిరిగిన కోరమీసములు రాజలక్షణములు సూచించుచున్నను, ముఖమున బ్రహ్మవర్చస్సు తొణికిసలాడుచుండ, నపర పరశురామునివలె నుండెను. అతఁడే ఖడ్గతిక్కన. మఱియొక వంకఁగవివరులందఱుసర్హాసనములనలంకరించి యుండిరి. వారి యగ్రభాగముననున్న ప్రసన్న గంభీరమూర్తియే కవితిక్కన్న. వేశ్యాంగనలు సభాసదులు నడుమనిలుచుండి, వింజామరములను జేఁబూని, విలాసముగి విసరుచుండిరి. మఱికొందఱు చందన గంధములు చందన మాల్య తాంబూలాదులతో నందలి కవులను, వీరులను, సత్కరించుచుండిరి. రాజు రత్న సింహాసన మలంకరించెను. వందిమాగధులు కైవారములొనరించిరి

పిమ్మట నొక భట్టు లేచి, గొంతెత్తి, నిర్వచనోత్తర రామాయణమునందలి యీ పద్యములను జదివెను.

సీ॥ కొండలునఱకునా ఖండలుకైవడి
 యెనయు నేనుంగులఁదునుమునపుడు
బెబ్బులివడి వేళ్ళపిండు హత్తిన యొప్పుఁ
 గలుగురా హుతులకుఁగడఁగునప్పు
డడవులఁగార్చిచ్చులడరు చందముగాన
 నగుఁగాలు బలమున కలుగునపుడు
బలుగాలి మొగుళులపై వీచు క్రియదోఁచుఁ
 దఱచైన గొడుగులు నఱకునపుడు

తే॥ కనిమ నంగి నమ్మృత్యువు కరణియంత
కాలరుద్రునికై వడి కాలదండ
ధరుని బలువిడియల వడుదురములోన,
ననమశౌర్యుఁడు మనుమధరాధిపునకు.

సీ॥ అనుపమ బహురత్నహయ వారణములవి
 ద్విషులు గప్పములు పుత్తెంచుచోట
నెల్లికయ్యంబని యెద్దియేనియు నొక్క
 కెలన క్షాత్రవ దూత పలుకుచోటఁ
దలతలమని రెండు దడములవారేటు
 సకమానముగఁజేర నడచుచోటఁ
బరసేనసచ్చియుం బాఱియు బయలైన
 యనిలోన విజయముసే కొనెడుచోట

ఆ॥ నొక్క రూపకాని యెక్కుడిగ్గున
గానరాదు ముఖ వికాసమునకు
నన్యరాజులీడెయరి రాయవేశ్యాభు
జంగుఁడైనమనుమ జనవిభునకు.

ఆ పద్యములు విన్నపిమ్మట నా భూభర్తయు, సభాసదులు, దిక్కన మంత్రి వంక నొకసారి చూచిరి. ఆతని నిర్వచనోత్తర రామాయణ ప్రశంస, సభాసదులలోఁజెఱ రేగినది. వారెల్లరు నాతని కవిత్వమును శ్లాఘించుచుఁ, దమలోఁదాము ముచ్చటించుకొనుచుండిరి. కాని యొక యిరువురు రాజకుమారులకు మాత్రమా పద్యములు రుచించుటలేదు. వారు మొగము జిట్లించుకొనుచు, నొండొరులతో నేవియో గుసగుసలాడు కొనుచుండిరి.

ఆ రాజకుమారులిరువురును నక్కన బయ్యనలు వీరు మనుమసిద్ధికి జ్ఞాతులు. తాత తండ్రుల నుండియు నెల్లూరి యాస్థానముననే కనిపెట్టుకొని రాజపోషణముననే యుండిరి. వీరిరువురును మాయావులని రాజునకను మానము. అందుచే వీరికేదియునుద్యోగ మిచ్చుటగాని, రాజకీయపు వ్యవహారములను జెప్పుటగాని, చేయలేదు. బంధు మర్యాదకు మాత్రమేమియు

లోపము రాసియున, గ్రాసవాసాదులకు లోటురాని చందమునఁ, దగిన సమ పాయములు జరుగునట్లు చూచుచుండెను. వీరికి రాజుపై సనూయ గలదు. కాని చేయునదేమియులేక, బోనునఁబెట్టిన బెబ్బులులవలె, మంత్రబద్ధములగు మహానాగములవలెఁ, బడియుండిరి. ఇప్పటి పద్యములు వారికి మిక్కిలి సంకటమును గలిగించెను. అందును " అన్యరాజులీఁడెయరిరాయ వేశ్యా భుజంగుఁడైన మనుమ జనవిభునకు" అను పలుకులు ములుకులవలె హృదయమున గుచ్చుకొనెను." ఛీ! కవుల కతిశయోక్తులు తప్ప మఱివేరలంకారములు గానరావు. ఎవరు పది నిష్కములు పాఱ వేయుదురో వారిని కొండంతగాఁబొగడుట కవులకు నైజము." అనుకొని యొకమారు నిట్టూర్పు నిగిడ్చిరి. కాని యదెవ్వరును గుర్తింపలేదు.

పిమ్మట నాభూకాంతుఁడొక తాళపత్రమునుదీసి "మహాకవులారా! యీ కమ్మ యందలి పద్యమునకు వన్నెఁగూర్చు కమ్మని పద్యమును వ్రాయఁగల నేర్పరులు మీ యందెవ్వరున్నారో తెలిసి కొనఁగోరుచున్నాను" అని పలికెను. ఆకమ్మ యొకరి చేతినుండి మఱియొకరి చేతికిఁబయనించుచు, నెంద ఱిందఱు కవీంద్రులనో దర్శించు చుండెను. పెదవులు విఱుచువారును, మింటికి దృక్కులు నిగుడ్చువారును, దలలూచువారును, నిట్టూర్పుఁబుచ్చువారును, ప్రక్కవాని మోముఁజూచు వారును, నయి యందఱు మిన్నకుండిరి. కాని " నేను దీనికిఁదుల్యమగు పద్యముఁజెప్పెద " నఁజాలుదిట్టఁలేదు. తుదికా కమ్మకుఁదిక్కన కవీంద్రుని చేతియందు విశ్రాంతి చేకూరినది. అతఁడందలి పద్యము నొకసారిచూచెను. అది మనకుఁబూర్వ పరిచితమగు "శారదరాత్రులు" అను పద్యమే.

ఆ కవి పుంగవుఁడాకమ్మ వెనుక ప్రక్కతిరిగి యాపద్యమునే వ్రాసి రాజు దగ్గఱ నునిచెను. రాజా పద్యమును జూచెను. అందు " శారద రాత్రులు " అను పద్యమే తిరిగి వ్రాయఁబడియుండెను. అది చూచి రాజు విస్మయముఁజెంది "మామా! ఇదియేమి! వ్రాసిన పద్యమునే తిరిగి వ్రాసితిరే! అట్లు వ్రాయుటలో మీ యభిప్రాయము?" అని ప్రశ్నార్థకముగఁజూపుల సతని పైఁబఱపెను. అందుల కమాత్యుఁడు "అది ప్రభువులే గ్రహించుకొనవలె నని పలికెను. " కవి హృదయము కవికే దెలియవలెను. అదియే యెట్లు తెలిసికొనఁగలము?" అని మరల నారాజు పలుకఁదిక్కనార్యుని దండనున్న మూలఘటిక కేతనయను నతఁడు లేచి " ప్రభూ! మా గురువుగారి యభిప్రాయమ్మును నేను జెప్పెదను వినుఁడు. భట్టారకుడు రచించిన పద్యమున కిదియేసాటి. మఱియునట్టి కవితఁజెప్పఁజాలుదిట్ట యీతడేయని నాయభిప్రాయము. ఈ తిక్కనార్యుఁడా పద్యమునకు రక్తిగూర్చి వన్నె దెచ్చిన వాఁడు" అని వచించి తన యాసనమునఁ గూర్చుండెను.

పిమ్మట నాధరాకాంతుఁడు "మామా! మహాకవీంద్రా! అట్లయిన భారత రచనకుఁబూనుకొనుడని పలికెను. అంతఁదిక్కనామాత్యుడు " మహారాజా! మహాభారతమునుఁదుదముట్టఁవ్రాయుట మాటలతోఁబని కాదు. " భారత భారతీ సముద్రముదరియంగ నీఁదను విధాతృనకైనను నేరఁబోలునే. " యని వాగను శాసనులే మొదటఁజంకిరి. నాబోటి వానికది సాధ్యమగునా! " యని నుడువ నా రాజవరుఁడు "మీకది సాధ్యమగునో కాదో మీ నిర్వచనోత్తర రామాయణ దివ్యభావ పాండిత్యము వలననే తెలియుచున్నది. " శూరుల కివ్వధమింపుఁజెంపదే" యని సవాలుచేసిన శిల్ప సామర్థ్యమేమయినది. కవి బ్రహ్మగారూ! తద్రచన మీరే పూరింపఁగలరను నమ్మకము నాకున్నది. దానిని రచింపుఁడు ఆకృతి కన్య గూడ నన్నే వరించునని యాశించుచున్నాను" అని పలికెను.

అంతలో సభనుండి " ఏమగఁడును లేకున్నసప్పమగఁడేగతి " యను పలుకులు వినచ్చినవి. బహుశ! చామర గ్రాహిణియగునే వేశ్యయో యా పలుకులును బలికి యుండును. అంతలో మారనలేచి " ఏమేమి? ఏమగఁడు లేకున్న అనుటకు మా గురువుగారి కవిత్వమంతదిక్కుమాలినదా"! అని కోపోద్రేకమున నింకను నేమేమియో పలుకఁబోయెను. కాని ఖడ్గతిక్కన కనుసన్నలతో మందలింపఁగా నాతఁడూరకుండెను.

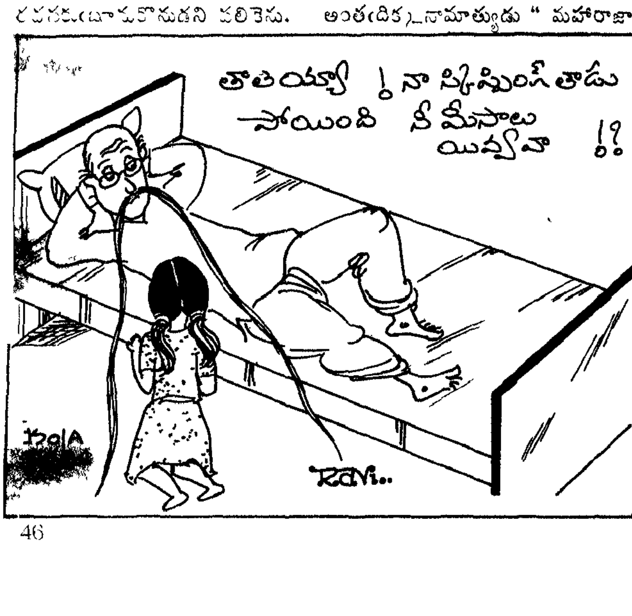
రాజపుంగవుని పలుకులకుఁదిక్కనార్యుఁడు" ఆర్యా! పుత్రిక జన్మించిన పిమ్మటఁ గదా తగిన వరునరయుట. రచన పూర్తియైన పిమ్మటఁకృతి భర్తను నిర్ణయించుకొనవచ్చును. " అని వచింప నాజనవరుఁడు " ఓహో! మామగారేమియో క్రొత్త యెత్తులెత్తుచున్నట్లున్నారు? ఒక కృతి మాకిచ్చుటచే దీని నింకొకరికీయ వలయుననియా? వారు నా కన్న హెచ్చు సన్మానము చేయుదురనియా మీయాశ? " అన నాకవి రాజా! సన్మానము నాశించు వారెవ్వరు? విశ్వశ్రేయమే కావ్య రచనకు ముఖ్యాశయము. యశస్సమార్జనము ద్వితీయము. ధనాశతో రచన సాగించుట ప్రధానము కాదు. కేవలము రాజ సన్మానమునకే రచన సాగింతురనుకొనుట పొరపాటు. " అనెను. అంతట మనుమ సిద్ధియించుక విసుగుతో " ఔనౌను ! తప్పించుకొనుటకెన్ని సాకులనైనను జెప్పవచ్చు. మీరు భారతమును గృతినీయనిచో మీశిరము ముండనము చేయించి, మీ చేత మద్యమాంసములను గుడిపించెదన"ని గంభీరముగఁ బలికెను.

ఆ పలుకులకుఁదిక్కనామాత్యుఁడు తలవంచుకొని, మిన్నకుండెను. ఆతని గంభీర హృదయమా రాజేంద్రుని పలుకులకుఁగలఁగెనో, లేదో, యెవరు నిర్ణయింపఁగలరు? తిక్కన కవిలోకము మాత్రము తద్వచనముల కెక్కుడుగా నొచ్చుకొనెను. మారన గురుదేవుని వంక నొకసారి చూచెను. అతఁడేమాత్రము కను సన్న చేసినను, రాజపుంగవుని సభా మధ్యమునఁదూలనాడువాఁడా బాలకుఁడు. అతనికి గురుభక్తి కన్న రాజభక్తి యధికముకాదు కాని తన యుద్రేకమునకు దోహదమిచ్చునట్టియే చిహ్నమును గురువర్యుని ప్రసన్న ముఖము నుండి రాకపోవుటచే నది చల్లారినది. " ప్రభువులు తొందరతోఁబొరపాటు మాట నెలవిచ్చుచున్నారు." అనికేతన మెల్లగాఁబలికెను. కాని యామాటలు రాజు చెవిని బడలేదు.

సభయెల్లఁగొంతతడవు నిశ్శబ్దముగ నున్నది. ఆ పలుకులు తన నోటి నుండి పొరపాటున వచ్చినవేగాని" ఎందు కట్లంటిని?" అని యా భూపాలుఁడు గూడఁగొంత వఱకు నొచ్చుకొనెను. ఆ కవీంద్రుని హృదయమా కఠినోక్తులన కెంత కలఁతఁజెంది యుండునోయని విచారించెను. వెంటనే తన పశ్చాత్తాపమును వెల్లడి చేసిన బాగుండునని గూడ నాతఁడు భావించెను.

ఇంతలో ఫణిహారి యొకఁడువచ్చి, వైష్ణవార్చకులకును శైవార్చకులకును సూరేగింపు సందర్భములోఁగలహము వచ్చెననియు, నదిరగుల్కొని హెచ్చయిదుచ కొకరి నొకరు పొడుచు కొనుచున్నారనియు, గలహము విషమస్థితిలో నున్నదనియును బలికెను. రాజుఖడ్గ తిక్కనను గొందఱు రాజపురుషులతో నంపి నాఁటికి సభచాలించెను. తిక్కన కేతనాదులు గూడ నివలకువచ్చిరి.

(ఇంకావుంది)

నేను - నా పాట

శ్రీ ధూర్జటి వేంకట బాలాజీ

అర్ధరాత్రి-
ఆరుబయట-
ఏకాంతముగా-
ఆకాశంలో చంద్రుణ్ణి చూస్తున్నప్పుడు-
తారలకేసి నావీక్షణాలను ప్రసరిస్తున్నప్పుడు-
ఎక్కడో-
మనోవల్మీకంలో నుండి దూసుకొచ్చే భావాలను-
మహీపంకంలో నుంచి జాలువారుస్తూ-
ఇక్కడ-
ఈ విశాల ధవళ పత్రం మీద-
చిత్రీకరిస్తున్నాను నా పాటను-
ఏవేవో-
మూగవలపు సవ్వడులు నాలో-
అనంత చైతన్యంలోకి-
ఎక్కడో విహంగాల్లా ఎగిరే ప్రేమ గీతాలకు-
ఒక్కడనే-

ఈ ధవళ పత్రం మీద-
తుది రూపాన్ని ఇస్తున్నాను.
అక్షరాలను-
కవిత్వపు విలువలతో నేస్తం కలుపుతున్నాను.
ఏ నోట నా పాటవిన్నా-'
నా పాట ఏ నోట పలికినా-
.ఒక తృప్తి-

ఒక ఆనందానుభూతి-
విశ్వ మందిరపు ద్వారాన్నే-
ఒక్కసారిగా ప్రవేశించిన మానసికానందం
ఒక్క మాటలో చెప్పాలంటే-

అది అనుభవైక వేద్యం-
ఆత్మసాక్షాత్కారానికి తొలి విజయం-
కానీ-
వెన్నెల వెచ్చదనం-
ప్రియాగాఢ పరిష్వంగం-
మల్లెల ఘుమఘుమలు-
అనుభూతుల పరిమళాలు-
మాత్రమే-
నా పాటకు వస్తువులు కావు.
జీవితపు స్వర్గ ద్వారాలను-
తొలి సంధ్య ఉషః కిరణాలను-
మలి సంధ్య రోచిష్షులను-
నడకలోని ఎత్తు పల్లాలను-
నున్నింపు మూగ బాధల తొలి జీరకాంతులను-
నా పాటకు-
ఉద్దీపన విభావాలు కావాలి-
శరత్కాలపు పూర్ణిమేకాదు-
అమావాస్యపు నాటి అర్ధరాత్రిని-
ఆర్తనాదాల కౌగిలింతలను-
అమానుష కృత్యాల ఫలితాలను-
నా పాట ప్రవచించినపుడు మాత్రమే-
నేను-
కవిని-
నలుగురిలో ఏ కాంతగా తిరిగే మనిషిని-
రమణీయార్థాన్నే కాదు-
ఆనందపుటంచులను-
అనుభవాల లోతులను-
ఆత్మాను సంధాయకంగా-
నా పాటలో రంగరించి-
శ్రుతి కలిపి వీణను మీటినపుడు-
నా పాట-
వెన్నెలలను కురిపిస్తుంది-
వేదనలను మరపిస్తుంది.
జీవితపు స్వర్గ ద్వారాలకు ప్రవేశం కల్పిస్తుంది-
అందులకే-
నా పాట-
నలుగురి నోట పాడబడిన రోజు-
అది-
బ్రతుకు బాటగా నిలుస్తుంది-
పరిపూర్ణపు జీవితానికి భాష్యం చెపుతుంది.
ఈ చరాచర జగత్తుకు సంకేతమౌతుంది.
విశ్వ సృష్టికి కారణభూతమౌతుంది.

త్రి

మాలపల్లి (రెండవ భాగం) పై ఈస్టలిన్ ప్రభావం కలదా ?

"తెలుగు సాహిత్యముపై ఇంగ్లీషు ప్రభావము' అనే డాక్టరేటు సిద్ధాంత గ్రంథంలో శ్రీ కొత్తపల్లి వీరభద్రరావు (కొ. వీ. రా) గారు ఇంగ్లీషు నవల "ఈస్టలిన్' ప్రభావం 'మాలపల్లి' నవలలోని రెండవ భాగంపై పడిందని అభిప్రాయం వెలిబుచ్చిరి. కొన్ని సన్నివేశాల, సంఘటనల, పైపైని సామాన్య సామ్యాల పేర్కొని, ఈ కథలను రెండింటిని పరిశీలించిన సహృదయులకు (పాఠకులకంటే సరిపోదా? త్రి.) తెలుగు నవలలోని కథపై ఆంగ్లనవల ఎట్లు ప్రభావమును చూపెనో స్పష్టమగును అనిరి. తమ సిద్ధాంతానికి అనుకూలంగా ఉండేటట్లు రెండు కథలనూ చెప్పినారు.— తమ కేసు కనుకూలంగా సాక్ష్యాలను కోర్టులలో వకీళ్లు చెప్పించినట్లు వారి కథనంవింటే వారి వాదమే బాగుంది అనిపించవచ్చు. నాణానికి రెండు ప్రక్కలుంటాయి.

1. ఈస్టలిన్‌కూ మాలపల్లికీ సామ్యాలకంటే వైషమ్యాలే ఎక్కువనీ,

2 ఈస్టలిన్‌కు ఏవి (ప్రిగ్రూప ఇతి వృత్తాలులేదా "ఆర్కిటైపులు" మరియు లోకవృత్తం) మూలమో అవే మాలపల్లికీ మూలమని చూపించుటకే ఈ వ్యాసం సహృదయుల (నేను సహృదయుల నుటలో ఔచిత్యం ఉంది. ఎందుకంటే నేను ఒక మహారచనను సమర్థించే వాడను) సమక్షాన వుంచుతున్నాను.

ఈస్టలిన్‌కు మాలపల్లికి సామ్యం వున్నట్లు చెప్పబడే కథాంశాలివి :

1. అనుకూలుడూ మంచివాడైన భర్త, సంపన్నత, సంతానం వంటి అన్ని హంగులూ వుండే ఒక గృహిణి (ఈస్టలిన్‌లో ఇసబెల్, మాలపల్లిలో కమలమ్మ) పరిచితుడై, అతిథిగా కొన్నాళ్ళు ఇంట దిగిన పూలరంగని (ఈస్టలిన్‌లో డాండి గా పిల్వబడిన లెవిసన్ మాలపల్లిలో షోకు పురుషుడు మోహనరావు)తో లేచిపోవుట.
2. నిషిద్ధకాముక జీవితం కొన్నాళ్ళు గడిపిన తర్వాత ప్రియుడు ప్రియురాలిని వదలివేసి పోవుట.
3. ఆ గృహిణి ఒకానొక దుర్ఘటన (ఈస్టలిన్‌లో రైలు ప్రమాదము, మాలపల్లిలో మశూచి) కు గురై, ఆనవాలు పట్టరానంత విరూపత సంతరించుకొనుట.
4. ఆ విరూపతతో, భర్త యింటికేవచ్చి, ఇంటి పిల్లలకు (తన సంతానమే) దాదిగా కుదురు కొనుట-తీవ్రంగా జబ్బుపడిన కొడుకుకు శుశ్రూషచేసినా వాడు చనిపోవుట
5. ఆమెకూడా రోగగ్రస్తయై తుది గడియలలో భర్తకు తానెవరో చెప్పి క్షమించమని వేడికొని అతని సమక్షాన్నే మరణించుట ఈ పోలికలు కొ. వీ. రా. గారు చెప్పినట్టివి, నేనింకొక పోలిక కూడా చెబుతాను.

చనిపోయే బాలుడు తన వయసుకు మిరే మార్మిక భాషలో మాట్లాడుట_ ఈస్టలిన్‌లో విలియంఅనే బాలుడు మాలపల్లిలో సాహు కృష్ణుడు ఈ విధంగా మాట్లాడతారు.

పోలికలను మాత్రమే ఉటంకించి తమ సిద్ధాంత వ్యాసాన్ని గట్టి చేసుకొన్నారు. కొ. వీ. రా. గారు పోలికలుగా కనిపించే అంశాలు పూర్వాపరాలు వారికి కాబట్టదు. ఇప్పుడు ఈస్టలిన్‌కూ మాలపల్లికిగల భేదాలను ఎవరిస్తాను.

❋ 1. ఈస్టలిన్ నవల అంతా (500 పుటలు) ఇదే ప్రధాన కథ. ఈ కథ మాలపల్లిలో నాల్గింట ఒక భాగంలో సగం మాత్రమే. ఈ కథా కేంద్రముచుట్టూ మిగిలిన కథనంతటిని అల్లి లక్ష్మీనారాయణగారు ఒక ఉత్తమ నవల తెలుగులో రచించిరి (పు 501) అని కొ. వీ. రా. గారుముగించిరి. దవడలో నాలుక మెచ్చికోలు కేమిగాని కమలమ్మ కథ మాలపల్లికి కేంద్రమా? ఈ లేని కేంద్రం చుట్టూ మిగిలిన కథ అంతటినీ అల్లినాడా లక్ష్మీనారాయణ? ఇట్లు అల్లిన మూలాన మాలపల్లి ఉత్తమ నవల అయిందా? మాలపల్లిలో కమలమ్మ కథ ఒక అతుకుల బొంతగా కుట్టబడింది. రామాయణంలో పిడుకలవేట వంటిది. ఈ భాగం ఉన్నవ ఎందుకు వ్రాసెనబ్బా అనిపిస్తుంది. ఇద తా స్థూల దృష్టిలో ఈ కథాంతర్యాన్ని తర్వాత వివరిస్తాను.

❋ 2 ఈస్టలిన్‌లో ఇసబెల్‌కు మారు ప్రియుడు లెవిసన్‌కు కలిగిన పరిచయం గురించి కొ. వీ. రా. గారు ఇట్లు వ్రాసినారు.

"కొంతకాలం వీరు (ఇసబెల్, ఆమె భర్త) సుఖముగా ఉన్న తర్వాత ఇసబెల్ జీవితంలోకి లెవిసన్ వచ్చును." కొ. వీ. రా. గారి సిద్ధాంత వ్యాస గ్రంథం పు 500),

ఇది సరికాదు. ఇసబెల్‌కు పెళ్ళికాక పూర్వంనుంచీ ఆమె చచ్చేదాక ఈ ధగాడా (లెవిసన్) ఆమెను పట్టి వుంటాడు. ఇసబెల్‌కు పెళ్ళికాక ముందు, ఆమె 18వ ఏటనే ఆమెకూ భావి భర్త కార్లయిలుకూ, తర్వాత ఆమె లేచిపోయే లెవిసన్‌కూ, కథా ప్రారంభంలోనే ఆంగ్లేయ సంప్రదాయానుసారంగా పరిచయం కుదురుతుంది. అప్పుడు ఈస్టలిన్ రచయిత్రి తానుగా ఇట్లు వ్రాసింది.

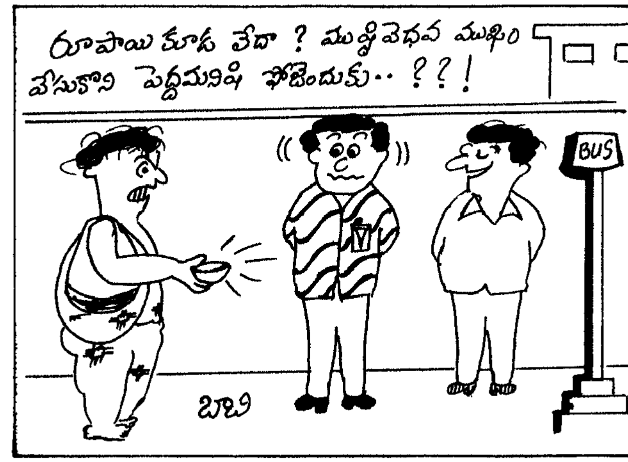
'ఆశ్చర్యం : ప్రపంచంలో ఇంతమందీ ఉండంగ ఆమె (ఇసబెల్) భావి జీవితంపై అధిక ప్రభావం చూపించే ఇద్దరితో ఒకే దినం, ఒకే గంటలో ఇసబెల్‌కు పరిచయం అగుట ఆశ్చర్యం (ఈస్టలిన్ పుట 9)

❋ఈస్టలిన్ నవల పుట సంఖ్య థామస్ నెల్సన్ అండు సన్సు లిమిటెడ్ వారి ప్రచురణ ననుసరించి ఇచ్చింది. కోఇన్సువారి 1964 ఎడిషన్‌వేరేవుంది.

ఈ వాక్యంతోనే రాగల కథ అంతా తెలిసిపోతుంది పరిశీలకుడైన పాఠకునికి. అదొక టెక్నిక్ అనుకోవచ్చులెండి. మాలపల్లిలో కమలా మోహనారావులకు పరిచయం లేచి పోవడానికి ఒకటిన్నర దినం క్రితం మాత్రమే అవుతుంది. ఆకాశం నుండి వూడిపడ్డట్టు మోహనరావు కమలమ్మ ఇంటికి రావడం వచ్చినకొద్ది సేపట్లోనే కమలమ్మ ఓరగంటి చూపులు, టిఫిన్ ఇవ్వడం, తలకు నూనె రాయడమూ, వీణవాయించడమూ, మాట్లాడుకోవడమూ. లేచిపోవడానికి వ్యూహమూ, అన్నీ చకచకానడిచిపోతాయి. ఇసబెల్‌కూ లెవిసన్‌కూ పరిచయ మయినప్పటినుండి లేచిపోయేదాకా కొన్ని సంవత్సరాల అంతరంవుంది. వీరి పరస్పర సంబంధం ఆద్యంతం క్లిష్టంగా అంతర్ వైరుధ్యాలతోకూడి ఉంటుంది. ఇసబెల్‌కు పెళ్ళికాకమునుపే, పరిచయమైన వెంటనే తనపైలాపచ్చీసుతనంతో ఆమెను ఆకర్షిస్తాడు. ఆమెలో ప్రేమభావాలు రేకెత్తిస్తాడు. కాని పెళ్ళి చేసికుంటానని పెద్ద మనిషితరహాగా ప్రతిపాదించడు. నేను

సీతాకోకచిలుక మాదిరే ఒతుకు తాను అని తప్పించుకొంటాడు. యువతీమ ఇసబెల్? జాగ్రత్త, జాగ్రత్త, వాడు అబద్ధాలకోరు, రాస్కెల్ అని రచయిత్రి అటు ఇసబెల్‌నూ, ఇటు పాఠకులనూ హెచ్చరిస్తుంది ఇసబెల్‌ను, కార్లయిలుకూ పెళ్ళగుట లెవిసన్‌కు ఇష్టంలేదు వాల పెళ్ళి వార్త విని ఏమంత తొందరరంట?" అని ఈసడించు కొంటాడు. కార్లయిలుతో ఇసబెల్‌కు పెళ్ళయి ముగ్గురు సంతానం కల్గిన తర్వాత (అనగా కొన్ని ఏండ్ల తర్వాత)ఇసబెల్ ఆరోగ్యం చెడిపోతుంది. వాతవరణ మార్పిడికై భర్త ఆమెను ఫ్రాన్సులో వదలి వస్తాడు. ఇంగ్లండులో బాకీదార్లనుండి తప్పించుకొనుటకు ఫ్రాన్సుకు పరారయిన మన లెవిసన్‌కూడా ఇసబెల్ వున్న ప్రదేశానికివస్తాడు. చిక్కెరా పిట్ట అనుకొంటాడు. ఆమెను పరామర్శిస్తాడు. ఉపచారాలు చేసే వానివలె నటిస్తాడు. వాహ్యాళికి చేయిపట్టుకొని నడిపించుక పోతాడు. వీని చేష్టలు, ఇల్లాలు పిల్లల తల్లి అయిన ఇసబెల్‌కు నచ్చవు. మనస్సులో ఏదో ఆరాటం మొదలుపెడుతుంది. వీని పీడ విరగడైతే కాని శాంతి లేదనుకొని తనను ఇంగ్లాడుకు వెంటనే పిల్చుకొనిపొమ్మని భర్తకు రాస్తుంది. భర్త పిల్చుకొని పోవడానికివస్తాడు. ఇసబెల్ ఇక లెవిసన్ బాధ తప్పతుంది అనుకొంటుంది. అయినా తప్పిందా: లేదు. కార్లయిల్ బోళామనిషి. తాను లేనప్పడు రోగిష్టియైన భార్యకు సహాయంచేసినాడని లెవిసన్‌కు తానేమైనా ప్రతిసహాయం చేయవలెనని కార్లయిలు తహ తహ. లెవిసన్ పినతాత ఒకలార్డు. ఆయనకు వారసుడు లెవిసన్. వీడయోగ్యుడనీ, వీనికి వారసత్వం పోకుండా ఆమునలివాడు పడుచు భార్యను చేసుకొంటాడు. లెవిసన్ ఆర్థిక ఇబ్బంది లేమన్నా వుంటే తీర్చు కొనేందుకు భర్తతో చర్చలు సాగించుకోడానికి ఈమె అనుమతి ఇస్తుంది. ఆలార్డు నివాసం కూడా కార్లయిలు నివాసం (ఈస్టలిన్) దగ్గరే. లెవిసన్ ఇంగ్లండుకు పోతే బాకీదారులు పీక పట్టుకుంటారు. వారికంట బడకుండా పినతాతతో మంతనాలు సాగించవలెను. ఈ సౌకర్యం కార్లయిలు కల్గిస్తాడు. తన నివాసంలో రహస్యంగా ఉండి తాతతో మాట్లాడుకొమ్మంటాడు. ఇదే చాలు నని లెవిసన్ పెట్టెతో కార్లైలు ఇంట్లో బిచాణా వేస్తాడు. లెవిసన్ కార్లయిలు ఇంట వుండుటకింత నేపథ్యం ఉంది. ఇసబెల్‌ను లేవనెత్తుకుని పోయి, భ్రష్ట పరచి, విడనాడి ఇంకొకతెను పెళ్ళాడి, ఇసబెల్ భర్త కార్లయిలును పీడించ మొదలు పెడతాడు. వెస్టలిన్ నియోజక వర్గం పార్లమెంటు స్థానానికి కార్లయిలు నిలబడితే, అతనికి పోటీగా లెవిసన్ నిలబడతాడు. చిత్తుగా ఓడి పోవడం వేరేకత. లెవిసన్ హాలీజాన్ అనే ఆయన కుమార్తెను ప్రేమించే వానివలె వేరివేషాలు వేస్తుంటే, ఆ ముసలి ఆయన మందలిస్తే ఆయనను తుపాకితో కాల్చి చంపి వుంటాడు. ఈస్టలిన్ నవలలో హంతకుడెవరు అనే డిటెక్టివ్ పద్ధతి కథ సమాంతరంగా నడుస్తుంది. దానికి విలను లెవిసనే. వీడు దుర్మార్గుడు దుర్మార్గుడు అని నవలా రచయిత్రి పనిగట్టుకొని మనకు చెప్పతూనే వుంటుంది. వీనికి గుర్రపు పందాలు, జూదం, కోళ్ళపందెం ఇష్టమట. ఇదీ నిలువెల్లా విషముండే ఖలుడు లెవిసన్ పాత్రచిత్రణ.

మోహనరావు చీకటి గుయ్యారంలో పడినా అదొక్కటేవాని అవగుణంగా కనిపిస్తుంది. తాను చేసిన ద్రోహానికి పశ్చాత్తాత పడతాడు. రామానాయని క్షమించుమని అడుగుదామనుకొని ఒక వేళకు ఆ ఉదారుడు క్షమించినా, అడగడం పెద్దకోరికే అని జంకుతాడు. సబర్మతీ ఆశ్రమానికి పోతాడు. మహాత్ముని సేవిస్తాడు. క్షయవచ్చి చావు దగ్గరపడ వస్తుంది. తన ఆస్తినంతా రామానాయుడు కట్టించిన కార్మిక కళాశాలకు ధర్మంగా ఇచ్చివేస్తూ దానికి రామానాయనే ధర్మకర్తగా నియమిస్తూ వీలునామా వ్రాసి రామానాయనికే పంపిస్తాడు. ఇందు పాపం—ప్రాయశ్చిత్తం-నిష్కృతి వున్నవి. లెవిసన్ విషయంలో నేరం - ఇంకానేరం - శిక్ష వున్నవి. దీనినే ప్రాచీన గ్రీకులు 'నెమిసిస్' అనిరి. రెండు ఉదంతాలు, భారతీయ, ఐరోపీయ జీవిత తత్వాలను తేటతెల్లం చేస్తున్నాయి.

● 3 ఈస్టలిన్‌లో ఇసబెల్, మాలపల్లిలో కమలమ్మ లేచిపోయిరి. ఒకే రకమయిన యీ సంఘటనకొకే కారణముందా? ఒక్కొక్క దానికి ఒక్కొక్క కారణముందా? ఒక పండు చెట్టుకు వ్రేలాడు తున్నది. ఇంకొక చెట్టుకు ఇంకొక పండు వ్రేలాడుతున్నది. మొదటి పండు 'టప్పు' మని క్రిందపడింది. రెండవ పండూ 'టప్పు' మని క్రింద పడింది. పడినంత వరకూ పోలికవుంది. మొదటిపండు బరువై క్రిందపడి యుండ వచ్చును. రెండవ పండు పిల్లవాడు రాయి విసరినందున తెగి క్రిందపడి వుండవచ్చు. ఒకే సంఘటనకు దేశకాల పాత్రలబట్టి భిన్న కారణాలుండవచ్చును.

ఇసబెల్, కమలమ్మల లేచిపోవడాలలో గల వ్యత్యాసాలను పరిశీలిస్తాము-

కమలమ్మ లేచిపోవుటకు కారణంగా కొ. వీ. రా. గారు ఈలాగు చెప్పిరి.

'రామానాయని భార్య కమలకు లౌకికములైన సమస్త భోగములందును మక్కువ ఎక్కువ.. ... .రామానాయని జీవితము సంఘసేవ కంకితమగుటచే అతడు ఇంటివద్ద ఎక్కుకాలము భార్యా పుత్రులతో గడపలేదు.. ఈ సందర్భమున రామానాయని బంధువును, అందగాడునుఅగు మోహనరావుతో కమలకు పరిచయమగును. అతని యవ్వనము, అందము భోగలాలసత కమలకు నచ్చి కుమారుని, భర్తను విడచి అతనితో లేచిపోవును.'

ఇది తప్పటభిప్రాయం.

ఇసెబెల్ లేచిపోవుటకు కారణమేమో కొ. వీ. రా. గారిట్లు చెప్పిరి.

'తన గార్హస్థ్య జీవితముతో కొంత విసిగియున్న ఇసబెల్‌కు లెవిసన్ యొక్క ఉత్సాహ పూరితమైన జీవితము ఆకర్షముగనుండి తన సంతానమును భర్తను విడచి లెవిసన్‌తో లేచిపోవును.'

ఇదీ తప్పటభిప్రాయమే.

గార్హస్థ్య జీవితంతో విసిగినవారు సన్యసిస్తారు కానీ మారు మగనితో లేచి పోతారాండీ?

ఇప్పుడు విషయ విశ్లేషణ.

రామానాయుడు మోతుబరి భూస్వామి కుమారుడు. విద్యావంతుడు అందగాడు - మంచివాడు. ఆయనింటిలో సమస్త భోగాలూ వున్నాయి. అతడు నౌకరీ చేయడు. ఎప్పుడూ ఇంటిపట్లనే వుంటాడు. సంగదాసు నేస్తంవల్ల అప్పుడప్పుడు సాంఘిక సేవకై చుట్టుపట్ల తిరుగుతుంటాడు. రామానాయడింటి వద్ద లేనందువల్ల కాముకత తృప్తి చెందక పోవుట అనేదే లేదు. రామానాయనికీ, భార్య కమలమ్మకు ఎంతఒద్దిక అంటే భార్య పుట్టినింటినుండి పిల్చుకరావడానికి తానే పోతాడు. కమలమ్మకూడా భర్త అభిరుచులు, ఆశయాలు కలదే. ఒక ఉదాహరణ సంగదాసు బలవన్మరణం వార్తవిని కమలమ్మ అయ్యో అయ్యో ఎంతపని జరిగింది. అని వాపోతుంటే. కమలమ్మ తల్లి "సంగదాసెవరే" అని అడిగితే కమలమ్మ మా జీతగాడమ్మా, వాడు జీత

గాడటే ఋషివాడు!... ఏమి తెలిపే, మెల్లెవలె ఆ చూపులువాడు!... కంఠల్లో మొదలుతున్నాదమ్మా అని అంటుంది. రామానాయడు ఆనవలసిన "ఋషివాడు" అనే సత్యం కమలమ్మ పలుకుతుంది. కమలమ్మ రామానాయల అనుకూల దాంపత్యానికిది చాలు. రామానాయడు ఇంటిపట్ల వుండకపోవడం చేత కమలమ్మ లేచిపోయింది అనడం సరికాదు, ఆ మాటకు వస్తే ఇంటి వద్దనే తన పారపతిక కామకలాపాలు సాగించేందుకు స్త్రీకి భర్త తరచు ఇంటి వద్ద లేకుండడం ఎంతో అనుకూలం, మన "హంసవంశతి" "శుకసప్తతి" కథలలో స్త్రీలిట్లే చేస్తుంటారు. ఈస్టలిన్‌లో భర్త పక్కగదిలో ఉన్నప్పుడే ఇసబెల్ ఉడాయిస్తుందే! కమలమ్మ పుట్టినింటివారు చాలా మర్యాదస్తులు! కమలమ్మ అత్త అంటుంది. 'మా వియ్యంకుడుగారు కూడా మూడేడు తరాల మచ్చలేనివాండ్లు. అన్ని నాణాలు విచారించే చేసుకొన్నాం. నేటికి మా వంగసాలకు మైల వచ్చింది.' ఇసబెల్ తల్లిగూడ ఇసబెల్ తండ్రితో లేచివచ్చి పెళ్లాడి నట్టిదే. కమలమ్మా ఇసబెల్‌లు ఇద్దరూ లేచిపోయిరి. స్త్రీల మనస్తత్వం ఏమిటి? ఈ ఇద్దరి కౌటుంబిక చరిత్ర వేరుగ కన్పిస్తుంది. స్త్రీలు ఎల్లప్పుడూ పరపురుష సంగమాభిలాషలు అనే నిశ్చయం ప్రాచీనులకుండేది. భీష్ముడు ధర్మరాజుకు చేసిన బోధలలో

> కుడుచుట కట్టుట పూయుట
> తొడగుటయును వివిధ ధనతతులు గూడుటయె
> క్కుడు వేడ్క సేయ జాలవు
> పడతికి, బరపురుష గవయ బాయుటవోలెన్
>
> (అనుశాసనిక పర్వం ఆశ్వా 2, 177)

అనేది ఒక్కటి. వహవ్వా? ఇదన్నమాట కారణం? చెప్పేవాడు, వినేవాడూ ఇద్దరూ స్త్రీ ద్వేషులే, 'ఏమెన్‌లిబ్" పరిభాషలో ఇట్టివారిని 'పురుషాహంకార సూరులు" అంటారు. లైంగిక స్వేచ్ఛ ననుసరించే స్త్రీలను నీటుగా నాల్గు రకాలుగా విభజించిరి. గణిక, వేశ్య. అసతి. కులట. ఆకటి కొరకు దేహాన్ని అర్పించే అంగనల సంగతి అటుంచుదాము. కమలమ్మ కేమి తక్కువ? ఆమె ఒప్పుకోకపోతే బచ్చాగాడు మోహనరావు ఏమిచేయగలడు? వాడే కనుక "నఖరాలు' చేస్తే, వానిని గానగాండ్లచే తన్నిస్తేపోలా? అట్లు కాక ఊరకున్న వానిని ఓరగంట చూడడం, వాడు వినేటట్లు వీణ వాయించడం, జావళి పాడడం, వాడు తలకు నూనె అడిగితే, నీచేతికి చమురవుతుందని తానే వాని తలకు రాయడంవంటి సిగ్గుమాలిన పనులు కమలమ్మ చేస్తే మగరాయుడు వాడింకేమి చేయగలడు? మోహనరావు చాలా మథన పడతాడు. వాని పతనాత్పూర్వం రచయిత వాని మీద గొప్ప తత్వార్థం వ్రాసినాడు. పాపమీ తరుణ కాలంలో మోహనరావుపై చెడుగాలి సోకింది .... పాపం నీవేమి చేయగలవు? నీ శక్తికి మించింది. ....నీ మోహన విగ్రహమే నీకు శత్రువైంది.. ....అయ్యో! పాపం! ఏమీ తెలియని నవయౌవనుని కెంత శిక్ష? నిన్ను చూస్తే జాలి వేస్తుంది.

ఇదీ మాలపల్లి రచయిత నవలాపాత్ర మీది తీర్పు. ఈస్టలిన్‌లో రచయిత్రి లెవిసన్‌కు శాపనార్థాలు పెడుతూనే వుంటుంది. వీని ఆగడం ఇక్కడి కాగిందా? మున్ముందు వీడెన్ని దురాగతాలు చేస్తాడో మీరే చూద్దురుగాని' అని పాఠకులను హెచ్చరిస్తూ వుంటుంది. మోహనరావు మనస్సు ఆలోచనోన్ముఖం అవుతుంది. ఏమిది చిత్రం! ఇట్లా జరుగుతుందని కలలో కూడా అనుకోలేము........ఆమెకు నా మీద అత్యంతమైన ప్రేమ ఉన్నట్లు కనబడుతుంది. తారాశశాంకంలోని కథ కల్పనైనా విషయం తప్పకుండా సత్యమే తారాచంద్రులనే వ్యక్తులులేకపోయినా తత్సదృశులు అనేకులుండటం నిశ్చయం అని మనస్సులో తర్చాదుతూ, తుదకు గిరీశం ఫక్కీలో " సగం సగం వ్యవహారాలు నాకు పనికిరావు అని నిశ్చయించుకొంటాడు, మోహనరావు దురుద్దేశంతో రాలేదనీ కమలమ్మే వాని నాకర్షించి, కవ్వించి ఇద్దరికీ అథోగతి కల్గించిందనీ స్పష్టం. మోహనరావుది అస్తిత్వతా అడక తెరలోని పరిస్థితి.

ఎరోస్ అనే కామదేవత అనుగ్రహం వలన మనిషి మానవదేహ సౌందర్యాన్ని ప్రేమిస్తాడనీ అదే లైంగిక ప్రేమ అనీ, ఇదిమళ్ళా ఉదాత్తీకరింపబడి (సబ్లిమేషన్) ఆదర్శ సౌందర్యారాధన (దీనినే 'ప్లేటోనిక్ లవ్" అంటారు, తి) గా మారు తుందంటారు. సోక్రటీసు 'సింపోసియం " అనే ప్లెటో ' సంవాదము'లో ఈ విషయాన్ని ఫ్రాయిడ్ తన మిత్రుడు బిన్‌స్వాంగర్‌కు వ్రాస్తూ (ఉత్తరంలో) తానంతటి ఉన్నత సౌధంలో ఉండజాలననీ, అడుగుననే పడి వుంటాననీ, తన పేద నివాసం (అంటే ఫ్రాయిడ్ లైంగిక మానసిక శాస్త్రం) నుండీ స్త్రీ తప్పించు కొనుచున్నదనీ అన్నాడు. దీని ఆంతర్యమేమి? స్త్రీల ప్రేమ తత్వాన్ని పసిగట్టుటకు లైంగిక మానసిక శాస్త్ర సృష్ట ఫ్రాయిడ్‌కూ చేతకాలేదు అని! కమలమ్మ లేచి పోవడాన్ని ఈ దృష్టితో చూడవలె. ఇసబెల్ లేచి పోవడానికి తోడ్పడ్డ పరిస్థితులను చూతాము. కొంత పునరుక్తి ఉన్నా చెబుతాను.

● 2 లో చెప్పిందిట వర్తిస్తుంది. లెవిసన్ ఇసబెల్‌కు ఆమెకు పెళ్ళికాక పూర్వమే సుపరిచితుడు. కొన్ని సంవత్సరాల తర్వాత ఫ్రాన్సు లో ఆమెతో పునః పరిచయం. ఇసబెల్ భర్త దయాదాక్షిణ్యాల మూలకంగా ఇసబెల్ భవంతిలో తిష్టవేస్తాడు. లెవిసన్ పినతాతగారి పడుచు పెళ్లాం కార్లయిలును హెచ్చరిస్తుంది. వాడు ఆతతాయి. ఏదో అఘాయిత్యం చేస్తాడుసుమీ. వాడినెందుకు మీ ఇంట వుండ నిస్తావంటుంది. అమాయకుడైన కార్లయిలు ఏమీ ఎత్తుకపోడు లెండి అని నవ్వివేస్తాడు. నా ఆసాములను నిరోధిస్తాడా, నాపిల్లలని కొట్టుతాడా నా పర్సు భద్రపరచుకొంటాను, కొన్నాళ్ళే కదా అంటాడు. భార్యను ఎత్తుకు పోతాడా అని కార్లయిలుచే రచయిత్రి అనిపించలేదు. పాఠకులకు తోచింపజేసింది. ఎంత కుట్ర! భర్త లెవిసన్‌కు ఆశ్రయ మిచ్చినాడని తెలిసికొని ఇసబెల్ రెచ్చిపోతుంది. అప్పటి వారి సంభాషణ వినండి,

ఇసబెల్ : ఆర్చిబాల్డ్ (కార్లయిలు పేరు) లెవిసన్ ఈస్టలిన్‌లో బసచేయ కూడదని నాకోరిక.

కార్లయిలు : కొన్నాళ్లే కద, తాతగారితో వ్యవహారం ముగించుకొని పోతాడు.

ఇసబెల్ : కావచ్చు. కానీ మన ఇంటో ఎందుకుండవలె నంటా.

కార్లయిలు : నేనే వుండుమన్నాను, ఆతనుండేది నీకింత అయిష్టమని నాకు తెలియదే

ఇసబెల్ : లెవిసన్ అంటే నాకు సరిపడదు. ఆయనిక్కడ వుండడం నాకిష్టం లేదు.

కార్లయిలు : ఇప్పుడేం చేసేది. రేపు రానే వస్తాడు వచ్చిన వానిని వెళ్ళిపొమ్మని ఎట్లా అనేది, నీ కిష్టం లేదని తెలిసుంటే రమ్మనే వాడినేకాను.

దీనిని బట్టి లెవిసన్ తమ ఇంట్లో వుండటం ఇసబెల్‌కు సుతరాం ఇష్టం లేదని తేలింది.

మోహనరావంటే, రామానాయని ఇంటిల్లిపాదీ అందరికీ ఎంతో ఆప్యాయం. చౌదరయ్య లాంటివాడు మోహనరావును మెచ్చుకుంటాడు "నీవైనా మనవాండ్లలోకి కాస్త ముందుకురా"అని బోధిస్తాడు. "నిన్ను చూస్తే నాకు ముచ్చట వేస్తున్నది " అని మోహనరావును బుజ్జగిస్తాడు. ఆ ముచ్చట పర్యవసానం చౌదరయ్య అనుభవించడం-ఆక్కర వేరు.

లెవిసన్ వస్తూనే వానికి కార్లయిలు స్వాగతం పలుకుతాడు. ఇసబెల్ ఆచటికి రానుకూడా రాదు. లెవిసన్‌కు వానితాత మొండి చెయ్యి చూపుతాడు నీకేమీ ఇవ్వనుపో అంటాడు. ఇట్లా వ్యవహారం తేలిపోయినా, అది ఇంకా పైసల్ కానట్లు అబద్ధాలు చెబుతూ, కార్లయిలు ఇంట్లోనే తిష్టవేసి వుంటాడు. వాని ప్లాను ఇసబెల్‌ను ఎలాగైనా బుట్టలో వేసుకోవలెననే, దీనికి కొన్ని పరిస్థితులనుకూలించినాయి.

ఈస్టలిన్ నవలలో రెండు కథలు సమాంతరంగా నడుస్తాయి. ఒకటి ఈస్టలిన్ అనే ఇంటిలో జరిగే కథ (ఇసబెల్ వృత్తాంతం). రెండు వెస్ట్‌లిన్ అనే పొరుగు ప్రాంతంలో జరిగే కథ. ఈ కథకు "హంతకుడెవరు" అనే పేరు పెట్టవచ్చు. ఈ హంతకుడూ, ఇసబెల్ కథకు విలనూ ఒక్కడే, లెవిసన్. వెస్ట్‌లిన్‌లో రిచర్డుహేరు (సీనియరు) అనే ఒక న్యాయాధిపతి వుంటాడు. ఆయన కూతురు బార్బారా, కార్లయిలును అతనికి పెళ్ళికాక పూర్వమే గాఢంగా ప్రేమించి వుంటుంది. కార్లయిలు ఇసబెలును పెళ్లాడిన తర్వాత బార్బారా మనస్సమాధాన పరచుకొని వూరుకుంటుంది. రిచర్డుహేరు ఇంటిలో ఒక గొప్ప విపత్తుంది. రిచర్డుహేరు కొడుకు ఒక ఖూనీ కేసులో ఇరుక్కొని పరారిలో వుంటాడు. వాడు దొరికితే వాని నురితీయిస్తానని తండ్రి అని వుంటాడు. కావున కొడుకు ఏణ్ణర్దానికొకమారు రాత్రిళ్ళు వచ్చి తల్లినీ చెల్లెలు బార్బారానూ చూచిపోతుంటాడు. అన్న నిర్దోషి అని బార్బారాకు గట్టినమ్మిక, కానీ రుజువు చేసేదెలా? దీనికై పూర్వ ప్రేమికుడూ, పేరు మోసిన న్యాయవాదీ అయిన కార్లయిలు సాయంకోరుతుంది. అతడు సహాయం చేస్తానంటాడు. ఏమైనా అనుకూల సాక్ష్యాలు దొరికితే కార్లయిలుకు చేరవేస్తూవుంటుంది. ఇదంతా తండ్రికి తెలియకుండా చేయవలె. రాత్రిళ్ళు రావడం కార్లయిలుతో ఏకాంతంగా, ఆయనతోటలో మాట్లాడడం. వీరిట్లు కలవడాన్ని, మంతనాలాడడాన్నీ లెవిసన్ రహస్యంగా ఇసబెల్ దృష్టికి తెస్తూ "నీ భర్త నిన్ను మోసం చేస్తున్నాడు. ద్రోహంచేస్తున్నాడు. అయ్యో! ఇప్పుడైనా సుఖజీవనాన్ని ఎన్నుకో" అని చెవిలో వూదుతుంటాడు. అయాగో డెస్డిమోనాపై అనుమానం. ఈర్ష్య రగుల్కొల్పినట్లు లెవిసన్ కార్లయిలుపై ఇసబెల్‌కు అనుమానం ఈర్ష్య రేకొల్పుతాడు. అయాగోది నిరుద్దేశ ద్వేషమంటారు. అది స్వార్థ దూరం. లెవిసన్‌ది దురుద్దేశ ద్వేషమంటాను నేను. ఇందు స్వార్థం కలదు. దినాలు గడిచినట్లు ఇసబెల్‌లో భర్త మీద ఈర్ష్యా ద్వేషాలు పేరుకొని పోతుంటాయి. ఇక వెస్ట్‌లిన్‌కు పోదాము. పరారిలో వుండే బార్బారా అన్న ఒకనాటి సాయంకాలం వస్తాడు. సాయంకాలం సందు గొందులలో తిరుగుతూ వుంటాడు. హఠాత్తుగా హంతకుడు కనబడతాడు. ఆ హంతకుడు లెవిసనే, ఆ రాత్రికి ఇసబెల్‌ను లేవదీసుక పోవడానికి బగ్గీ ఏర్పాటు చేసికొనేందుకు తిరుగుతూ వుంటాడు. నిజమైన హంతకుని చూస్తినని చెల్లెలికి చెబుతాడు. చెల్లెలు బార్బారా వెన్నెల రాత్రి పరుగెత్తుకొని ఈస్టలిన్‌కు వచ్చి కార్లయిలును రమ్మని అంటుంది. అతడు ఆమె తోటలోనికి పోతారు. గుసగుసలాడినట్లు చూపరులకు కన్పిస్తారు. ఈ దృశ్యాన్ని లెవిసన్ ఇసబెల్‌కు చూపిస్తాడు, ఇసబెల్‌కు ఇది ఒంటె వీపు విగిల్చిన తుది గడ్డి పోచ అయింది. ఈర్ష్యా ద్వేషం కలదై భర్తకు ప్రతీకారచర్యగా లెవిసన్‌తో లేచిపోవుటకు నిశ్చయించుకొంటుంది. భర్త తిరిగి ఇంట్లోకి వస్తాడు భోం చేస్తారు. ఎవరి గదిలోకి వారు వెళ్ళిపోతారు. జోయిస్ అనే పనికత్తెను పిల్చి "ఒకవేళ నాకేమైనా అయితే నీవు మాత్రం నా పిల్లలను కనిపెట్టుకొని ఇచ్చటనే ఉండుము" అని ప్రాధేయ పడుతుంది ఇసబెల్. దాని అంతర్యమేమో జోయిసుకు అప్పుడర్థంకాదు. తర్వాత రాత్రి చూస్తే ఇసబెల్ కనపడదు. లెవిసనూ ఉండడు. రాత్రి గుర్రపు బండీలో వారిద్దరూ ఉడాయించి వుంటారు.

కమలమ్మ పోయినరోజు రామానాయ దూరలేదు, ఇసబెల్ పోయినప్పుడు కార్లయిలు ఇంట్లోనే ఉంటాడు. కమలమ్మ ఎచటికి పోయిందో. ఎవరితో పోయిందో ఇంట్లోవారి కంతుపట్టదు. వారు చేసినవన్నీ వూహాగానాలే. ఇసబెల్ లెవిసన్‌తో పోయిందని అందరికీ వెంటనే స్పష్టం అవుతుంది. ఎందుకు పోయిందో కూడా తెలిసేటట్లు ఇసబెల్ భర్తకు చీటి ఒకటి వ్రాసి పెట్టి పోతుంది. ఆచీటీలో ఇట్లుంటుంది.

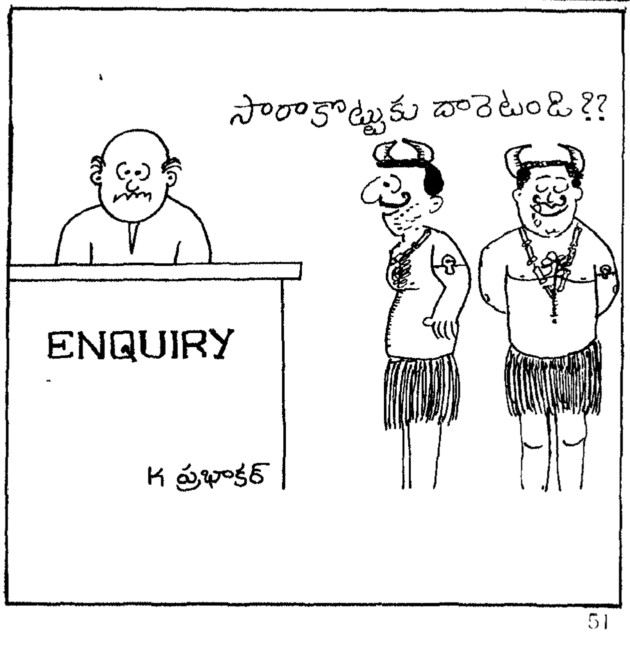
"ఏండ్లు గడిచినప్లైల, నా పిల్లలు అమ్మ ఎక్కడుంది ఎందుకు పోయింది అని అడిగితే, తండ్రి అయిన మీరే దానికి కారకులని చెప్పండి. ఆమె ఎటు వంటిది అని అడిగితే అదీ చెప్పండి (నీతి లేనిది అని చెప్పండి అని ధ్వని. తి.) కానీ అదే సమయంలో ఇదీ చెప్పండి, ఆమెకు మీరే ద్రోహం చేసి, ఆమెను విడనాడినారని, నిస్పృహతో ఆమె వెళ్ళిపోయిందనీ చెప్పండి."

చీటీ కార్లయిలు కర్థంకాలేదు. తానుచేసిన ద్రోహమేమో అతనికి తెలియలేదు. అతనిమీద ఇసబెల్‌కు ఈర్ష్యా, తన్మూలాన ద్వేషం, నిస్పృహ పుట్టినాయని పారకులకు తెలియ జేయడానికి వాంగ్మూలంతప్ప, చీటి పాత్రవేరే లేదు. ఇసబెల్ అంత అయోమయంగా వ్రాయడం మూలకారణం [illegible] కార్లయిలు ఆలోచించక పోవడం రచయిత్రి రచనా శిల్పలోపమనే చెప్పవలె. కమలమ్మ తత్కాల జనిత మోహపంవశాన లేచిపోగా, ఇసబెల్ భర్త తనకు ద్రోహం చేశాడని భ్రమించి దానికి ప్రతీకార చర్యగా లేచిపోతుంది, కమలమ్మ లేచిపోవడానికి కమలమ్మే కారణం. మోహనరావు కేవలం బలిపశువు వంటివాడు. ఇసబెల్ లేచిపోవడానికి కార్లయిలు నకారాత్మకనంగా- లెవిసన్ నకారాత్మకంగా కారకులు. ఇసబెల్ కేవలం బలిపశువు వంటిది. అచట మోహనరావు, ఇచట ఇసబెల్ దయనీయులు. భర్త తనకు ద్రోహం చెస్తున్నాడని నిర్ణయానికి వచ్చిన భార్యయొక్క ఈర్ష్య ఆమెతో ఏమైనా చేయిస్తుంది. ఈ యీసు ఎట్టిది?

సత్యభామ వంటిది, "ఈసున బుట్టి డెందమున హెచ్చిన శోక దవానలంబుచే, గాసిలియేడ్చె"అచట జరిగినది మోదాంత విష్ణుమాయా విలాసం కనుక సరిపోయింది. అదే యదార్ధ జీవితంలో అయితే, విషాదాంత సంఘటనకు దారితీస్తుంది. భర్త అనురాగాన్ని కోల్పోయిన స్త్రీలు కొందరు ఆత్మహత్య చేసుకొంటారు. ఇటువంటి సంఘటనలు యధార్ధ ప్రపంచంలో కొల్లలుగా చూస్తుంటాము. విశ్వాస ఘాతుకుడైన భర్తకు శాస్తి వేసేందుకు మీడియా (గ్రీకు త్రాసదంలోని నాయిక) వలె సంతానాన్ని చంపుతారు, ఇసబెల్ వంటివారు ఏ చవటతోనైనా సరే లేచిపోతారు. భర్త ఎంత మంచి వాడైనా, సంపన్నుడైనా, అనుకూలుడైనా. మారు మగని మరగిన స్త్రీల ప్రవర్తనలువేరు విధంగా వుంటాయి. శశాంకునితో లేచిపోవడానికి నిర్ణయించుకున్న తార యిట్లంటుంది.

"ఒల్లను శీలమా మగని నొల్లని కాపురమెల్ల మానమే
నొల్లను చుట్ట పక్కముల నొల్ల(గులంబును
నొల్ల నామనోవల్లభ!"

అని "లిబరేటెడ్ వుమన్" అవుతుంది తార. కమలమ్మ ధోరణి ఇట్టిదిగా కనబడుతుంది. మారు మగనితో కులుకుతా వుందామని భర్తను చంపించిన

"పతివ్రత"లూ వున్నారు. లోకంలోనూ, సాహిత్యంలో తార్కాణాలు కన్పిస్తాయి. క్లైటెమ్నెస్టా) (గ్రీకు త్రాసదం "ఆగమెమ్నెన్" లోని ఖల నాయిక) గెర్‌ట్రూడ్ (షేక్స్పియరు నాటకం "హామ్లెట్"లోని హామ్లెట్ తల్లి) వంటివారు నిదర్శనాలు తమ కులటా జీవితాన్ని రోసి ఆత్మహత్య చేసికొంటారు మాడం బోవరీ, అన్నాకరెనినావంటి స్త్రీలు. మాడం బోవరీ, విషం పుచ్చుకొంటుంది. అన్నాకరెనినా రైలుక్రింద పడుతుంది. తత్కాలీనా (1860లు) రష్యన్ సామాజిక పరిస్థితులకు రైలును ప్రతీకగా ఉపయోగిస్తాడు టాల్‌స్టాయి. ఇటువంటి లలనామణులకు మూలస్త్రీ క్లియోపాట్రా ఎదకు చిన్న విషసర్పాన్ని కరపించుకొని మరణిస్తుంది.

● 4 ఈస్టలిన్‌లో లేచిపోయిన ఇసబెల్‌కు కార్లయిలు విడాకులిస్తాడు. లెవిసన్‌పై నష్టదావా వేస్తాడు, కోర్టు వారు ఇచ్చిన నష్టపరిహారాన్ని దానధర్మాల క్రింద ఇచ్చివేస్తాడు. ఇసబెల్ రైలు దుర్ఘటనలో చనిపోయిన విషయం వార్తా పత్రికలో చదివి కార్లయిలు, తన పూర్వ ప్రేమికురాలు బార్బారానే పెళ్ళిచేసుకుంటాడు. ఈమెకు మనసిచ్చినాడనే కదా ఇసబెల్ అంతటి అఘాయిత్యానికి పాల్పడింది!

ఇచట రామానాయని ప్రవర్తన ఎట్లుండెనో చూతాం.

"కమలమ్మ లేచిపోయిన తర్వాత రామానాయడు మేడమీదికిపోయి పరిశీలించి చూచాడు. విశేషమేమీ కన్పదలేదు. పట్టెమంచం దగ్గరకు పోయి మొగం చిట్లించి దుప్పటీ, పరుపూతీసి వేయించాడు, "

"కమలమ్మా! సాహూకు ఆజన్మాంతమూ అపకీర్తి వస్తుందనయినా యోచించావు కాదు కదా!" అని మాత్రమన్నాడు. ఇంతలో వెంకటయ్య పైకి వచ్చాడు.

వెం : రాముడూ! యేమాలోచన చేశావు?

రా : ఇక చేయవలసిన ఆలోచనలేదు.

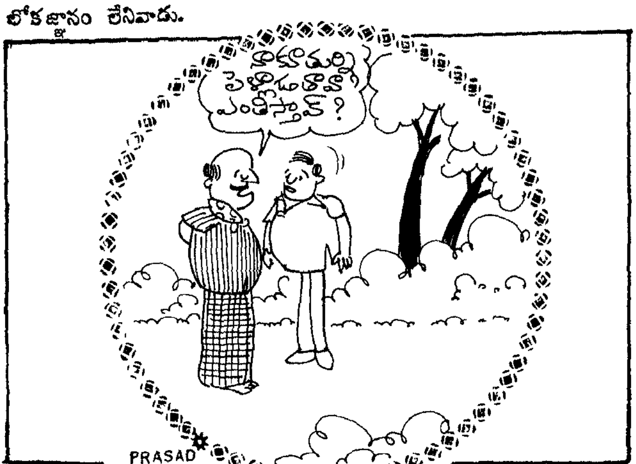
వెం : తొందర పడవద్దు.

రా : ఇక తరచవద్దు.

కార్లయిలు రామానాయల ప్రవర్తనలో పాశ్చాత్య ప్రాచ్య జీవిత దృక్పథాలలోని అంతరం స్పష్టమవుతుంది.

● 5 ఈస్టలిన్‌లో ఖర్చులన్నీ లెవిసన్ భరిస్తాడు. మాలపల్లిలో కమలమ్మ సొమ్ములే వారి పట్నం జీవితానికి గతి.

● 6 లెవిసన్‌కూ ఇసబెల్‌కూ పెళ్ళిడు సరిపోతుంది. లెవిసన్ సైన్యంలో వుండినట్టి కాప్టెను. స్వతంత్రుడు వ్యవహారజ్ఞుడు, మోహనరావు కమలమ్మకంటే చిన్నవాడు, విద్యార్థి దశలో వున్నవాడు అస్వతంత్రుడు లోకజ్ఞానం లేనివాడు.

● 7 ఈస్టలిన్ రైలు దుర్ఘటనలో ఇసబెల్‌కు విరూపతా, ఆమె అక్రమ సంతాన పాపకు చావుకల్గుతాయి. పంతొమ్మిదవ శతాబ్దంలో యూరపులో కొత్తగా వచ్చిన రైలు ఒక చిత్రం. దానిని రచయితలన్ని విషయాలలో రచనలలో వాడుకొన్నారు. "అన్నాకరెనినా" నవలలో రైలును సాంఘిక వ్యవస్థాగతికి ప్రతీకగా టాల్‌స్టాయి ప్రయోగించినాడని ఇదివరకే చెప్పినాను. ఈస్టలిన్ రచయిత్రి రైలును దుర్ఘటనకు ఉపయోగించుకొన్నది. పంతొమ్మిదవ శతాబ్దంలో సమయానికి పనికి వచ్చే విపత్తు—ఇయ దీని సంగతి తర్వాత చెబుతాను.

మాలపల్లిలో కమలమ్మకు విరూపతా, ఆమె అక్రమ సంతాన పాప చావు మశూచివల్ల కల్గుతాయి. మాలపల్లి రచనా కాలంలో - ఆ మాటకు వస్తే ఈ వ్యాసరచనకు దశాబ్దం పూర్వం వరకు - మశూచే మన అభిమాన విపత్తు.

రైలు దుర్ఘటన ఇసబెల్‌కు విరూపత కల్గిస్తుంది. ఇసబెల్ కుంటుతుంది. వంగి నడుస్తుంది. చిబుకము నుండి నోటి పై భాగం వరకు గాయపు మచ్చ. ముందరి పళ్ళుపోయినందువల్ల తొస్సి పలుకుతుంది, తల కొంత నెరసింది. వెంట్రుకలు కనబడకుండ తలమీద పెద్దటోపి ధరిస్తుంది నొసటికి బూడిదరంగు పట్టి కట్టుతుంది. గడ్డమూ, గొంతు కన్పడకుండా వస్త్రం కప్పుకొని వుంటుంది.

ఇవి విరూపత కనబడకుండ చేసుకొనే మేకప్పు. కన్నులలో వెనుకటి కళాకాంతులు పోలేదు. వాటివల్ల ఆనవాలు పట్టకుండా వెడల్పాటి ఆకుపచ్చని రంగు సులోచనాలు పెట్టుకొంటుంది. కమలమ్మ విరూపం చూద్దాం. శాంతమ్మ అనే మారుపేరుతో రామానాయని యింటికి పని మనిషిగా వచ్చిన కమలమ్మను ఎగాదిగా చూచి చౌదరయ్య "యెడమ కంట్లో కాయ, కుడి కంట్లో పువ్వు. మోచేతికి మోదు, మీగాలు సొట్ట ఎక్కడ దొరుకుతారు నీ కిటువంటి వాళ్ళంతా" అని భార్యతో అంటాడు. ఇసబెల్ తన ఆనవాలును కప్పిపుచ్చు కొనేందుకు చాలా ప్రయత్నించ వలసివచ్చింది.ఎప్పుడు తెలిసిపోతుందో అనే దినగండంగా ఉంటుందామెకు. కార్లయిలు ఇంట్లో ఒకనాటి రాత్రి అగ్నిప్రమాద భయం వ్యాపిస్తుంది. ఆ హడావుడిలో మేకప్‌లేని ఇసబెల్‌ను ఆ ఇంట్లోని ఇంకొక పనికత్తె జోయిస్ (ఈమెక్రింద సంరక్షణానికే ఇసబెల్ తన సంతానాన్ని అప్పగించి యుండింది.) గుర్తుపట్టివేసి ఇసబెల్ భూతం కన్పడిందని జడుసుకొంటుంది. కానీ ఎవరికీ చెప్పదు, కార్లయిలుకొక ముసలి అక్క ఉండేది. చాలా అసాధ్యురాలు ఇసబెల్ మాడంవైన్ అనేపేరుతో ఈస్టలిన్‌లో దాదిగా చేరినప్పటినుండీ. ఆమె వాలకం చూచి ఇసబెల్ పోలికలున్నట్లు అనుమానిస్తూనే వుంటుంది. ఇసబెల్ చనిపోయిన తర్వాత కార్లయిలు అంటాడు "మాడం వైనుకు, నామొదటి భార్య ఇసబెల్‌కు గల పోలిక నాకే ఆశ్చర్యం కలుగజేసేది, కానీ నా కనుమానం కలుగలేదు. అది పోలిక, పోలిక కాదు. దేహంలో అన్ని భాగాలూ మారినాయి కళ్లు తప్ప. రంగుటద్దాల మూలంగా ఆమె కళ్ళను చూడలేక పోతిని."

మాలపల్లిలో శాంతమ్మను ఎవరూ గుర్తుపట్టలేదు. ఆమె రామానాయని ఇంట నిరాఘాటంగా వుంటుంది. చనిపోయే ముందు ఏకాంతంగా తాను కమలమ్మ అని రామానాయనికి చెప్పుతుంది. "నా కమలవా" అని అతడాశ్చర్యపడతాడు, తనకాళ్ళమీద మోకరిల్లి చనిపోయిన ఆమె వీపుమీద చెడకుండు ఎర్రని మచ్చ ద్వారా కమలమ్మే అని నిర్ధారించుకొంటాడు. శాంతమ్మ కమలమ్మే అనే విషయం రామానాయనికి తప్ప మరెవ్వరికీ తెలియదు. మాడంవైను ఇసబెల్ అని అందరికీ తెలిసి పోతుంది.

ఇసబెల్ అవసానదశ వర్ణన పద్ధతిలోనూ, కమలమ్మ అవసానదశ వర్ణన పద్ధతిలోనూ పడమటకూ తూర్పుకూ ఎంత ఎడమున్నదో అంత భేదముంది. మరణశయ్య మీద ఉండే ఇసబెల్‌కు "మాజీభర్త" (ఈ మాట ఇసబెల్ వాడినదే) కార్లయిలుకూ నాల్గుపుటల సుదీర్ఘ సంభాషణ వుంది. అది కోర్టులో హియరింగువలె, పంచాయితీవలె సాగుతుంది. అందులో విషయ వివరణ

వుండేకాని, ఆత్మ నివేదనలేదు. జబ్బుపడిన శాంతమ్మ (కమలమ్మ) రామానాయని రమ్మని కోరుతుంది. ఆయన ఆమె గదిలోకి వస్తాడు. మీ పాదాలు ముక్కాలి పీటపై వుంచండి అంటుంది. నేను పాపాత్మురాలిని మీ పాదాలను తాకనివ్వండి అని ప్రార్థిస్తుంది. ఆయన పాదాలమీద తల ఆన్చి, కన్నులతో తాకి కృష్ణుని ధ్యానిస్తూ, పాదాల మీద చేతులుంచి, తలయెత్తి, మొగం వంక చూచి, పెద్దపెట్టున ఏడ్చి "నేను కమలమ్మ" అని రామానాయని కాళ్ళ మీద నేలమోటించి శాశ్వతంగా పడిపోతుంది. రామానాయడు "అయ్యో నా కమలవా" అంటాడు ఇచట "నా" గమనించండి. ఈ "నా" లో రామానాయడు ఇంకనూ భర్తే. "అద్వైతం సుఖదుఃఖయోః" ఈ దృశ్యపరంపర సత్యజిత్‌రాయ్ కెమెరాకే అందేది' "ఈస్టలిన్ "లో ఇంక కొన్ని క్షణాలలో చనిపోయే ఇసబెల్ ను వదలి కార్లయిలు "అనంతకాలం దాకా వీడ్కోలు" అంటూ గదినుండి వెళ్ళిపోతాడు. అందుకే తూర్పు పడమరల సామ్యం తెచ్చినాను. ఇట్టి సాహిత్య రసాయనాన్ని సృష్టించిన ఉన్నవ రచనని అనుకరణ అనవలెనో లేదో నాకు తెలియదు.

● 8 చనిపోతున్న కొడుకుకు తాను అమ్మ అని ఇసబెల్ చెప్పదు. చనిపోతున్న కొడుకు సాహుకు "మీ అమ్మను నేనే" అని కమలమ్మ చెప్పుతుంది చనిపోయే పిల్లవానికి అమ్మ ఎవరైనదీ తెలిస్తే ఏమి, తెలియకుంటే యేమి? ఇసబెల్ చెప్పక పోవడానికి, కమలమ్మ చెప్పడానికీ సరైనకారణం కనబడదు.

● 9 ఇసబెల్ దాదిగ స్వంత యింటికి వచ్చినప్పుడూ కమలమ్మ పనికత్తెగ స్వంత యింటికి వచ్చినప్పుడూ వారివారి ఇండ్లలోని పరిస్థితులలో చాలా భేదం ఉండడం గమనించ తగ్గది.

కార్లయిలు తన పూర్వ ప్రేమికురాలైన బార్బారానే పెళ్ళి చేసికొని వుంటాడు. బార్బారాను తన ప్రతిద్వంద్వినిగా భావించేది ఇసబెల్, తన భర్తకూ, బార్బారాకు రహస్య సంబంధం వుందని ఆమెకు అనుమానం అనే విషయాన్ని ఇంతకు ముందే తెలుసుకొన్నాము. ఇసబెల్‌కు ఏమన్నా అయి ఆమె పోతే కార్లయిలు బార్బారాను పెళ్లాడుతాడని, ఇసబెల్ యజమానురాలుగా వున్నప్పుడు పనికత్తెల ఉబుసుపోక సద్దులువిని, ఆవేశంవచ్చి, తాను చచ్చిపోతె బార్బారాను పెళ్ళాడవద్దని వేడుకొని వుంటుంది. ఈమె అమాయకత్వానికి కార్లయిలు నవ్వుకొని అట్లే లెమ్మని వుంటాడు. అయినా బార్బారా కార్లయిలుల మంతనాలు (ఖూనీకేసు విషయంలో) ప్రేమకలాపాలని భ్రమించి ఇసబెల్, లెవిసన్‌తో లేచిపోవడం ఈస్టలిన్ నవలలోని పతాక సన్నివేశం తన పతనానికి ఎవరు కారకురాలో ఆ బార్బారాయే తన భర్తను చేసుకొని తన ఇంటిలోనే యజమానురాలుగా అధికారం చెలాయిస్తూవుంటే ఆమె క్రింద తాను తన బిడ్డలకే దాదిగా వుండే హీన దశ ఇసబెల్ నుదహించి వేస్తుంది. ఇసబెల్ ప్రభు కుటుంబానికి చెందింది. బార్బారా మధ్య తరగతికి చెందిందనే విషయమూ ఈ దుస్సహ దశకు వేడిమి కూరుస్తుంది. ఇటువంటి పరిస్థితిలో ఇసబెల్ ఆటనుండి మరలా వెళ్ళి పోవలెను. అది సాధ్యంకాదు. ఏలంటే ఆమె తన పిల్లలను విడచి వుండలేదు. చచ్చయినా పోవలెను. అందుకే రచయిత్రి ఆమెను చంపింది.

కమలమ్మ పరిస్థితివేరు. తనయిల్లు, తాను లేచిపోయినప్పుడెట్లుండెనో, ఇప్పుడూ అట్లేవుంది. భర్త వివాహం చేసికోలేదు, ఇప్పుడాతడు ఇంకా ఎక్కువ ఔదార్యాది గుణాలు కల్గిన మహానుభావుడుగ ఉన్మీలనం పొంది నాడు.

ఇంతకుముందు చండశాసనుడైన మామ చౌదరయ్యపని అయిపోయింది. అత్త ఎప్పుడూ పూర్వకాలం మనిషే, ఏతావతా కొడుకు సాహు కృష్ణుడు తల్లి యొక్క ఆలనాపాలనా లేక కొంత బాధ పడుతున్నాడు, అంతే శాంతమ్మగా కమలమ్మ వానిని పోషించకోవచ్చు. ఇప్పుడాయింట శాంతమ్మ ఎట్లు చెప్పితే అట్లు. భర్తకు ద్రోహం చేస్తి నే అనే పశ్చాత్తాపం తప్ప కమలమ్మకు వేరే చింతలేదు. కొడుకు చచ్చిపోగా, ఈమె చచ్చిపోతుంది, చనిపోయి వుండకపోతే కమలమ్మ శేషజీవితం చక్కగానే గడచిపోయేదే. ఎట్లంటారా? భర్తకు వున్న సంగతి చెప్పివేస్తే, ఆయన ఇద్దరు దోషులనూ (కమలా మోహనులు) క్షమించేవాడు. మోహనరావు ఆదే అనుకొంటాడు, రామానాయని క్షమాపణ వేడుదామా అని. ఆయన ఔదార్యంకొద్దీ క్షమించినా అంత పెద్దకోరిక కోరడం తనకు భావ్యంగాదనుకొంటాడు. సంగతి క్రమంగా తానే తెలిసికొని రామానాయడు ఇద్దరికీ ఒక శిక్ష విధించి వదలి పెట్టేవాడు. గురుకులంలో నూలువడుకుతూ ఉండండని, ఇట్లుచేయించి కథను మంగళాంతానిగా ఎందుకు చేయలేదు ఉన్నవ? ఈ వివాదాస్పద గాథను ఎందుకు పెట్టి నాడు? అనే విషయం ఇప్పుడు చెప్పుతాను.

ఈ ఇతివృత్తం ఈస్టలిన్ నవలలో "విక్టోరియ గ్లోరీ"ని ప్రతిబింబించగా, మాలపల్లిలో వలసరాజ్య దష్పరిణామాంధకారాన్ని పూస్తుంది.

మాలపల్లి నవల సమసమాజస్థాపనకై. పంచమ కార్మిక వర్గాల అభ్యున్నతికై ఉద్దిష్టమైంది. ధనస్వామ్య, భూస్వామ్య సంఘాన్ని ఇదిదొల్లు, క్రుళ్ళు, సుల్ల, ఉత్త అని నిరూపించడానికి "కమలమ్మ - మోహనరావుల" కథ వ్రాసినాడు. భూస్వామ్య సంఘ సభ్యులుపైకి ఎంత నిగనిగలాడినా, వారి అంతర్నైతికత శూన్యం అనీ, వారెంత సంగీతం నేర్చినా, జావళీలు పాడినా (కమలమ్మ పాడినట్లు) వారిది భోగకళే కాని, ఆత్మవికాసకళ కాదని వారి విద్య శిశ్నపరాయణత్వాను నేర్పేదే అనీ (మోహనరావు వాని ఫ్రెండు వెంకటరావుల నర్మభాషణ చదవండి) నిరూపించడానికే, ఉన్నవ "గ్రొటెస్క్" అయిన రెండవభాగం (కమలా - మోహనుల కథ) నట్లా వ్రాసినాడు. ఇటువటి కసుమాళపు గుంపులో రామానాయని వంటివారు ఒక్కరేమి చేయగలరు? తామూ ఆహుతియై పోవడం తప్ప? అట్లని రామానాయడు ఆహుతి అయిపోయినాడా? తన కుటుంబంలోని వారంతా నాశమైపోతే కూడా, హార్బరులోని లైటుహౌసువలె వెలుగుతూ చెక్కుచెదరక నిలచినాడా రామానాయుడు అచట ఈస్టలిన్‌లో కార్లయిలు మొదటి భార్య చేసిన దురాగతంవల్ల అందరి సానుభూతి స్వీకరిస్తూ, రెండవ పెళ్ళాంతో హాయిగా ఉన్నాడు "ఎవరాఫ్టర్." కొ. వీ. రా గారు ఈ భేదం గమనించినారా? బ్రిటిషు వలస రాజ్యాకిరాతకీచకత్వానికి, కుటుంబం అంతా బలియై పోగా, రామ మందిరంలోని గరుడస్తంభంపై దీపంవలె వెలుగుతూ చెక్కుచెదరక నిలచినాడు రామదాసు. ఈ తులనాత్మకతకోసం "మాలపల్లి" రెండవ భాగం వ్రాయబడినది.

● కమలా మోహనుల కథ కింకొక ప్రయోజనం కలదు. మాలపల్లిలో ఆరు విధాలయిన స్త్రీ పురుష జంటలు కనబడతాయి. అవి:

చౌదరయ్య — లక్ష్మమ్మ
రామదాసు — మాలక్ష్మి
అప్పాదాసు — జోతి
రామానాయడు — కమలమ్మ
మోహనరావు — కమల
పౌలు — జోతి

ఒక్కొక్క దానికి ఒక్కొక్క ప్రయోజనం వుంది. వాటి వివరణ మరొక వ్యాసంలో వివరిస్తాను.

మాలపల్లి రెండవ భాగం చిట్టచివర, రామానాయని పాదములు పెట్టిన ముక్కాలిపీటపై కమలమ్మ మోకరిల్లిన దృశ్యం రామాయణంలో రాముని పాదముల చెంత చేతనా చేతన స్థితిలో పడివున్న అహల్యను స్ఫురింప చేస్తుంది. ఉన్నవకు పురాణ ప్రతీకలంటే ఇష్టం. తారాశశాంకంగా ప్రారంభించిన కమలా మోహనుల కథ, అహల్యా' గౌతముల ప్రాగ్రూపం దాల్చింది.

మాలపల్లి రెండవభాగంపైని హెన్రీ ఉడ్ (రచయిత్రి) నవల 'ఈస్టలిన్' నవల ప్రభావముందన్నారు కొ. పీ. రా. ప్రభావ మన్ననేమి ? రెండింటిలో పోలిక లుండడమే ప్రభావమని ఒక విధంగా నిర్వచనం చెప్పుకోవచ్చును. వాదవును అన్నదానికి పీడు అవును అనడమూ ప్రభావమే. కాదూ అనడమూ ప్రభావం క్రిందనే జమకట్ట వచ్చును. ఉన్నవ "ఈస్టలిన్" చేతనే ఏందుకు ప్రభావితుడైనాడని అనుకోవలె? ఇట్లెందుకు అడుగవలసి వచ్చిందంటే, "ఈస్టలిన్"లో నుండి అనుకరించినవని ఆరోపితమైన సంఘటనలు, సన్ని వేశాలూ పూర్తిగా ఆ నవలా రచయిత్రి వేనా, లేక వాటిని పోలేవి, ఆ నవలకు పూర్వం వచ్చిన సాహిత్యంలోనో, సమకాలిక నవలలోనో, చరిత్రలోనో. యదార్థ జీవితంలోనో లేవా ?

ఇప్పుడు రెండు నవలలకు సమానమని భావించబడే సన్నివేశాలను పరిశీలిస్తాము.

1. ఇంటికి వచ్చిన ఆగంతుని (అతిథి) తో ఇల్లాలు లేచిపోవుట.

ఇది చాలా ప్రాత పద్ధతే.

స్పార్టా దేశపు రాజైన మెనెలాస్ ఇంటికి ట్రాయి దేశపు రాజకుమారుడు పారిస్ అతిథిగా వుంటాడు. మెనెలాస్ వూరిలో లేనిది చూచుకొని అతని భార్య హెలెన్‌ను పారిస్ లేవదీసుకొని పోతాడు. హోమరు కృత ప్రాచీన గ్రీకు ఇతిహాసం "ఇలియడ్" కథ ఇది. ప్రాచీన కాలాల్లో ఎత్తుకోపోబడిన భార్యలను. దెబ్బలాడి మరాలా వెనుకకు తెచ్చుకోనే వారు (రామాయణం ఉదాహరణ.) ఈ కాలంలో ఆ రివాజు లేదు. ఇంట ఒక గృహస్థుకు — ఇల్లాలు — అతిథి — గృహస్థు ఇంట లేకుండుట — ఇల్లాలు అతిథి లేచిపోవుట అనే ప్రాగ్రూపం ("ఆర్కిటైపు") ప్రత్యక్షమవుతుంది. నిగమ శర్మోపాఖ్యానంలో, తనను చావునుండి రక్షించి ఇంటికి తీసికొని పోయిన, కాపువానికి ద్రోహంచేసి వాని పడుచు భార్యను ఎత్తుకపోతాడు నిగమశర్మ. ఒక మర్యాదా గృహస్థుని ఇంటికి పోయి వాని ఇంటిలోని కన్యను ఒకడు ఎత్తుకపోయిన ఇతి వృత్తాలు డికెన్సు నవలలు "పిక్విక్ పేపర్సు" (1837), "డేవిడ్ కాపర్ ఫీల్డు" (1849 - 50), టాల్స్టాయి నవల "వార్ అండ్ పీస్" (1665) లో ఉన్నాయి. నేను ఈస్టలిన్ నవలకు సమకాల రచనల నుండే ఉదాహరణాలిచ్చినాను. అనుకూలుడైనట్టి. మంచివాడైనట్టి భర్త వుండగా, సంపన్నగృహం, సంతానం వుండగా, మోహావేశలై. భర్తకూ, ఇంటికీ, సంతానానికి, ద్రోహం చేసి, ఎవడో "డాషింగ్ ఫెలో"తో లేచి పోతారు. మాడం బోవరీ, అన్నా కరెనినాలు ఈ రెండవ యామె మరీ విడ్డూరం. ఈస్టలిన్‌లో ఇసబెల్, లెవిసన్ అనే కాప్టెన్‌తో లేచిపోతుంది. అన్నాకరెనినా విరోన్స్కి అనే మిలిటరీ ఆఫీసరుతో లేచిపోతుంది. ఈస్టలిన్ రచయిత్రి టాల్స్టాయిని కాపీ కొట్టిందా? టాల్స్టాయే ఈస్టలిన్‌ను కాపీ కొట్టినాడా? కొ. పీ. రా. గారు చెప్పవలసివుంది. "ప్రిగ్గు" లకూ "ప్రూడు"లకూ ప్రసిద్ధి పొందిన విక్టోరియన్ యుగంలో, అట్లాంటిక్ మహాసముద్రం ఇరువైపులా పాశ్చాత్య నవలా సాహిత్యంలో సాంప్రదాయక లైంగిక నీతిని పాత్రలు పరిత్యజించినట్లు వర్ణించడం విరివిగా కన్పడుతుంది. పూర్వులు ఎక్కువ నీతి మంతులని అర్థంకాదు. లోపలవున్న క్రుళ్ళును బహిర్గత పరచేడమే 10 వ శతాబ్దపు నవలా రచయితలు చేసినపని. "స్కార్లెట్ లెటర్" (1850), "రిసరక్షన్" (1899), "యూనీవీ" (1883) వంటి సుప్రసిద్ధ నవలలిందుకు నిదర్శనాలు. "మోల్ ఫ్లాండర్సు" (1722) లైంగిక విశృంఖలతవైయక్తికం కాగా, మన నాయికలది సాంఘిక వాతావరణ ప్రభావ ఫలితము. "విమెన్ లిబ్బరులు", "సఫ్రజెట్టు" ల హోరు వుండనే వుంది.

ప్రియుడు ద్రోహం చేస్తే, వాని బీజమైన తన నిసుగులనే చంపు కొంటుంది ప్రాచీన గ్రీకు త్రాసదనాయిక మీడియా. ఆ ప్రియునే హతమార్చుతుంది, ఆధునిక నవలా నాయిక టెన్సు, ఈమెను "పవిత్ర స్త్రీ" అన్నాడు నవలా కర్త హార్డీ— తారను మనవారు పంచ మహాపతివ్రతలలో చేర్చినట్లు.

"నోరా తనభర్త మొహం మీద తలుపు దభీమని వేస్తే, ఆ చప్పుడు యూరపు అంతా ప్రతిధ్వనించిందట! (ఇబ్సెన్ నాటకం "బొమ్మరిల్లు' 1979)

ఇదంతా 19 వ శాతాబ్దంలో యూరపు వాసుల "ఈతోస్". ఈస్టలిన్" నవలలోని కొన్ని అంశాలు ఈ "యీతోస్" భాగాలే. వలస రాజ్యాలకూ ఈ ధోరణి ప్రాకింది. "ఈస్టలిన్" కు ఏవి ప్రేరేపకాలో "మాలపల్లి"కి అవే ప్రేరేపకాలు. పంతొమ్మిదవ శతాబ్దం నాటి నవలలలో నాయిక క్షయవలన మరణిస్తుంది. కొడుకు చనిపోయే వరకూ ఈమెను క్షయ అంతగా బాధించదు. కొడుకు పోవగానే క్షయ ఈమెను చంపుతుంది. కమలమ్మ హఠాత్తుగా మరణిస్తుంది. ఈమెకు గుండె హఠాత్తుగా ఆగిపోయింది. ఈలక్షణం ఇరవైయవ శాతాబ్దం రెండవ ప్రపంచయుద్ధానంతరం విరివిగా కన్పడుతుంది యూరపులో 18 — 19 శతాబ్దంలో గొప్ప మేధావులు చాలామంది క్షయ పీడితులు, పగనిని (ఇటలీదేశపు సంగీతజ్ఞుడు) చాపిన్ (పోలెండు సంగీత స్రష్ట], గేటే, షిల్లరు, కీట్సు [వీరు మహాకవులు] అట్టివారు, క్షయరోగాన్ని శాస్త్రజ్ఞులు పారద్రోలిరి. మన దేశంలో మశూచి అటువంటిది. కమలమ్మకు అనుకూలంగా విరూపత తెచ్చిపెట్టడానికి మశూచి తోడ్పడింది. మశూచిని మన దేశం నుంచి దాదాపు పారద్రోలిరి శాస్త్రజ్ఞులు. క్షయను మాత్రం మనశాస్త్రజ్ఞులు పారద్రోలలేదు. మోహనరావు క్షయతోనే మరణిస్తాడు.

ఇసబెల్ తిరిగి భర్త ఇంటికి వస్తుంది. కమలమ్మా వస్తుంది. వీరెందుకట్లు చేసినట్లు? ఇద్దరూ భర్త మీది మమకారం. కన్న సంతానం మీది వాత్సల్యం మేరకు విరహతప్తులయ్యే వచ్చిరి, "ఈస్టలిన్" రచయిత్రి వ్రాస్తుంది. ఆమె రాకుండ ఉండవలసింది అంటారు నీతి శాస్త్రజ్ఞులు. అదిసరే కావచ్చు, నేనూ ఒప్పుకొంటాను. కానీ ఆ పరిస్థితులలో, ఆ ఆకర్షణలలో నీవూ (నీతి శాస్త్రజ్ఞుని ఉద్దేశించి) అటులనేచేసి యుండ 'వని గట్టిగా చెప్పగలవా?" ఈస్టలిన్ నవల (పుట 470). కావున ఇసబెల్, కమలల పునరాగమనం ప్రాగ్రూప సంఘటనే కాని ఉన్నవ "ఈస్టలిన్"ను అనుకరించడం కాదు. "ఈస్టలిన్", "మాలపల్లి" ప్రత్యే కతలను ఇందు మూలంగా అర్థం చేసుకోవలె.

ఎవరూ గుర్తుపట్టకుండ తన యింటిలోనేవుండే పోలికనే తీసుకొందాము. ఇది రచనాపరమైన మెళకువ ("ట్రిక్కు") తప్ప వేరే కాదు.

తమ సంతానం, యజమానుల సంతానంగా, ఒక సంపన్న గృహంలో పెరుగుతుండగా, అదే ఇంట్లో దాసిగానో, సేవకునిగానో ఉన్నట్లు తెలుగు, హిందీ సినిమా లెన్నయినా వచ్చినాయి. ఒక్కొక్క సారి ఆ ఇల్లు, ఈ దాసిదే, సేవకునిదే అయికూడా ఉంటుంది.

తన కొడుకును, యజమాని కొడుకుగాచేసి తాను సెవకునిగా వుండిన ఒకని కథ టాగూరు వ్రాసినాడు. ఈ ప్రాగ్రూప వృత్తంలో చిన్నచిన్న భేదాలు ఉంటాయి. కర్కోటకుని కాటువల్ల నల్లగై కురూపుడయి పోతాడు నలుడు. పాముకాటు, మశూచి, రైలు దుర్ఘటనలు ఒకే ఫలితం (గుర్తు పట్టరానంత విరూపత) ఇచ్చే సాంకేతిక సాధనాలు. తన భార్య రెండో పెళ్ళికి సన్నాహాలు చేస్తూ ఆమె ఇంట్లోనే వుంటాడు. వీడి (బాహుకుని రూపంలోవుండే నలుడు) వాలకంచూచి, దమయంతి గుర్తుపట్టి వేయడమన్నది వేరేమాట. గుర్తుపట్టరాని విరూపతతో స్వంత ఇంట్లోనే దాస్యంచేసే సన్నివేశమూ ప్రాగ్రూపమే. కాని

"ఈస్టలిన్" నవలయొక్క గానీ, "మాలపల్లి" నవలయొక్క గానీ స్వంత సృష్టిగాదు.

3. పతిత అయినతర్వాత భర్తను క్షమించుమని కాళ్ళపైబడుట ప్రాగ్రూపేతి వృత్తమే. గౌతమ-అహల్యల కథ తీసుకోండి. అదీకాక అట్టి సంఘటన "కామన్‌సెన్సు" కూడ. ఇసబెల్ కమలమ్మలు తమతమ భర్తల క్షమాపణ అడుగుట ఈ దృష్టితో చూడవలె.

4. మరణం దగ్గరగా వస్తున్నట్లెల్లా ఒక పసి బాలుడు చిత్రంగా వేదాంత ప్రతి ధ్వనులువచ్చే మాటలాడడం తీసికుందాం. "ఈస్టలిన్" లో విలియం, "మాలపల్లి" లో సాహుకృష్ణుడు ఈ విధంగా మాట్లాడతారు.

ఈస్టలిన్‌లో చనిపోతున్న విలియం అనే బాలుడు అక్క (పిల్ల). తమ్ముడు (ఉయ్యాలలో పరుండే పసి బాలుడు) తో ఇట్లా అంటాడు.

"నేను స్వర్గానికి పోతున్నానర్రా. గుడ్‌బై. అచట నీలాకాశం వుంటుంది. అమ్మ వుంటుంది. మీరూ త్వరలో వస్తారని చెబుతాను."

ఏడుస్తున్న తండ్రితో ఇట్లు చెప్పతాడు.

"ఏడ్వ వద్దప్పా. ఏసు నా కోసం వస్తున్నాడు. నీవూ త్వరగా అక్కడకిరా. అక్కడ అమ్మ నదిగట్టున కాచుకొని వుంటుంది."

ఇప్పుడు విలియంకూ మేడమ్ వైను అను పేరితో దాదిగా ఉండే తల్లి (ఈమె తన తల్లి అనే విషయం ఆ బాలునికి తెలియదు. కావున తన తల్లి చచ్చిపోయిందన్న భావం కలవాడు)

ఇసబెల్‌కు సాగిన సంభాషణ వినండి.

విలి : చాలా కాలం పట్టదు కదూ, మేడం వైనూ?

వైను: దేనికి నాయనా?

విలి : అప్పా, అమ్మా, లూసీ వాళ్ళంతా రావడానికి
(ఇచ్చట విలియం తాను పోబోయే స్వర్గంను వూహిస్తున్నాడు)

వైను: నేను రావచ్చా విలియం?

విలి : నీవూ రా, స్వర్గానికి అంతా వస్తారా? లేక మనవాళ్ళు మాత్రమేనా?

వైను: పిచ్చినాయనా, స్వర్గంలో బాంధవ్యమనేదే వుండదు.

విలి : అచట (స్వర్గంలో) ఎట్లుంటుందో? సుందరనగరం, ముత్యాల వాకిళ్ళు, బంగారు బాటలు, తేట నదులు. చెట్లు, ఆకులు, పువ్వులు, పండ్లు వుంటాయి. పాటలు, సంగీతం ఉంటాయి. మరేముంటుందో.

వైను: చక్కనిదంతా అక్కడే, విలియం.

విలి : మేడం వైనూ, ఏసు నా కోసం తానే వస్తాడా, ఎవరినైనా దేవ దూతని పంపిస్తాడా? ఔనౌను, నేనింకమీద హాయిగావుంటాను. అచట ఎప్పుడూ హాయే. అలసట, జబ్బు, నొప్పి, ఏడ్పూ వుండవ్. చావే వుండదు. అన్నట్లు మేడం వైనూ, అచ్చట మా అమ్మ వుంటుందా?

వైను: అవును. ఇంతలో వస్తుందిలే.

విలి : ఆమె అక్కడ వుండదు. ఆమె మంచిదికాదు. నాయనకూ, మాకూ మంచిదికాదు. క్షమించమని ఆమె దేవుణ్ణి ప్రార్థించకపోతే ఎలాగు?

వైను: (ఏడుస్తూ), ఓ విలియం? ఇక్కడినుంచి పోయినప్పటి నుండీ. మీ అమ్మ ఎంతో పశ్చాత్తాప పడింది. క్షమించమని దేవుని వేడుకొంటూ వుండేది.

విలి : "నీకెట్లా తెలుసు?"

నాటకం పెరిగింది. ఈ విధంగా సాగుతుంది వారి సంభాషణ.

"ఈస్టలిన్" నవలకంటె ముందుగా వ్రాయబడిన డికెన్సు ప్రసిద్ధ నవలలో నుంచి రెండుదాహరణాలు, "డాంబే అండ్ సన్" అనే నవల (1847-48) నుండి ఒక ఘట్టం:

చనిపోతూన్న చిన్న డాంబే అనే పిల్లవాడు ఫ్లొరెన్సు అనే తన అక్క (పిల్ల) తో ఇట్లంటాడు:

"పచ్చని గట్లమధ్య నది ఎంత వడివడిగా పారుతోంది ఫ్లాయ్. సముద్రం దగ్గిరలోనేవుంది. అలలు నా కలాగే చెప్పినాయి. బళ్ళో మెట్లమీది బొమ్మ అంత దివ్యంగా లేదని చెప్పూ! వెళ్ళిపోతున్న నాపై నేదో వెలుగు పడుతూన్నది."

"ఓల్డుక్యూరియాసిటి షాప్" (1841) లో చిన్ని నెల్ (ప్రపంచ సాహిత్య పాత్రలలో పేరు గాంచినది) చనిపోయేముందు ఈలాగు చెబుతుంది:

"నేను చచ్చిపోయినాక, వెలుతురును ప్రేమించే వస్తువును నావద్ద పెట్టండి. దానిపై ఆకాశమే వుండాలి."

(విలియముతో కూడా ఇట్లే మాట్లాడించిన "ఈస్టలిన్" నవలా రచయిత్రి) డికెన్సును కాపీ కొట్టిందా?

టాగూరు "డాక్‌ఘర్" నాటకమంతా మరణశయ్యమీద వుండే బాలుడు అమల్ మార్మిక వేదాంత ప్రతిధ్వనిత భాషణమే కదా!

సాహుకృష్ణుడు చనిపోయేముందు శాంతమ్మతో మాట్లాడిన రీతి వినండి:

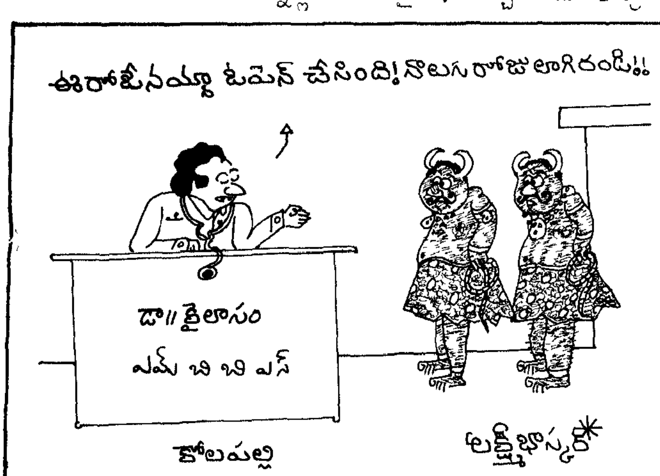
సాహు: నేను కొన్ని సంగతులు అడుగుతా చెబుతారా?

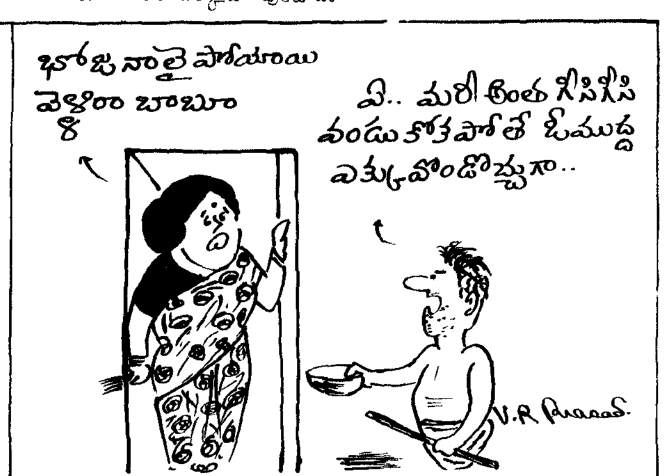
శాం: నాన్నా అడుగు.

సాహు: ప్రహ్లాదుడు చాలా మంచివాడు కదూ?

శాం అవును.

సాహు: ఆయన ఎక్కడ వుంటాడు.

శాం : స్వర్గంలో వుంటాడు.

సాహు: నే నెక్కడికి వెళ్ళుతాను.

శాం : నీవు స్వర్గానికి వెళ్ళుతావు.

సాహు: అక్కడ మా అమ్మ వుంటుంది.

శాం : మీ అమ్మ పాపాత్ముురాలు. అక్కడ వుండదు.

సాహు : మా అమ్మ పాపాత్ముురాలు కాదండీ ఆమె ఎక్కడ వుంటుంది?

శాం : ఆమె నరకంలోనే వుంటుంది.

సాహు : అయితే నేనూ నరకానికే పోతాను. అమ్మను చూడవచ్చు.

ఈస్టలిన్‌లో ఇసబెల్ విలియం అమ్మ [అంటేతానే] చచ్చి స్వర్గాన వున్నట్లు చెప్పుతుంది. మాలపల్లిలో కమలమ్మ సాహూ అమ్మ [అంటేతానే] నరకంలో వుంటుందని చెప్పుతుంది. ఇది పాశ్చాత్య,ప్రాచ్య దృక్పథాలలోని ప్రాతిపదిక భేదం సూచిస్తుంది. కళ అంతా అనుకరణే, ప్లేటో ప్రకారం ఆదర్శమైన మూల నమూనాకు అనేక మెట్ల క్రింద చేయబడిన అనుకరణే మౌలికత :

"తన కంటే పూర్వముండిన పక్షిగొంతులో లేని స్వరం ఏ తర్వాతి పక్షి పలుకలేదు.

ఈడెన్ వనంలోని నవ్యత నుండీ

ఆదిమానవుని పతనానంతరం

ఏ గులాబీలోనూ మౌలికత లేదు" (ఆల్‌డ్రిక్)

మాలపల్లి (2వ. భాగం), ఈస్టలిన్‌లను టెయిన్ చెప్పిన రేస్ [జాతి], మొమెంట్ [కాలం], మీల్యూ [సాంఘిక పరిస్థితి]ల దృష్టితో చూడవలె.

ఈస్టలిన్‌కూ మాలపల్లికి ఇతర భేదాలూ వున్నాయి. ఈస్టలిన్ 'సెంటిమెంటల్" మాలపల్లి సోషలిస్టు రియలిజం," ఈస్టలిన్ "మెలోడ్రామా", మాలపల్లి గ్రీకు త్రాసదతుల్యం. ఈస్టలిన్ పరిమిత కుటుంబకథ, మాలపల్లి విశాల ఇతిహాస పరిమాణం కల్గి టాల్స్టాయి "సమరం—శాంతి"ని బోలు నవల. టాల్స్టాయి నవల కొంత చదివిన తర్వాత, మహత్తర తంత్రులు ధ్వనించు నట్లనిపిస్తుందంటాడు ఫార్‌స్టరు. అట్టి అనుభవమే మాలపల్లిని చదివితే కలుగుతుంది. ఆ తంత్రు లెక్కడివో వేరే సందర్భాన విన్నవించు కొంటాను. "ఈస్టలిన్" రవి అస్తమించని బ్రిటిషు సామ్రాజ్య వ్యావస్థా శాశ్వతత్వ దర్పణ ప్రాయ నవల మాలపల్లి, ఆ వ్యవస్థా శాశ్వతత్వ దర్పణ భేదక నవల అది అదే. ఇది ఇదే. అంతేకాని ఈస్టలిన్‌నూ, మాలిపల్లినీ పోలుస్తూ అచట లేచిపోవడముంది, ఇచటా లేచిపోవడముంది. అచట తిరిగి రావడముంది. ఇచటా తిరిగి రావడముంది. అచట చావుంది ఇచటా చావుంది. అంటూ టేబ్యులర్ కాలం వేస్తే, ఆ పోలికల సంబంధాన్ని ఏమని పిలువవలె? బాదరాయణ సంబంధం అని పిలువవలె.

❊ అస్మాకం బదరీ చక్రం
యుష్మాకం బదరీ తరుః।
బాదరాయణ సంబంధం
యూయం యూయం వయం వయం॥

— ఒక చాటువు.

కవి కామన

తిక్కన

వారకాంతా పరిష్వంగ వర్తనముల
మైలబడినది దేహంబు మనసు కూడ,
యజ్ఞమును జేసి పరిశుద్ధ యశముతోడ
భారతము వ్రాయబూనెద భక్తి వెలయ.

శ్రీనాథుడు

భీమపర వేశ్య వక్షోజ సీమలందు
పులిమి మూర్కొన కాంక్షింతు భూవరేణ్య!
కాన దయతోడ గస్తూరి దానమిచ్చి
చేయ వేడెద నీ యశశ్శ్రీ వెలుంగ.

పెద్దన

పసిడి గంటము పట్టి ప్రబంధమొకటి
వ్రాయవలెనన్న నాకు కావలయు వినుడు-
శాంత నిశ్శబ్ద ఏకాంత స్థలము - మఱియు
పచ్చకప్పుర తాంబూల మిచ్చు రమణి

ఒక అభ్యుదయ కవి

అల్లంతో పెసరట్టూ
హస్తంలో సిగరెట్టూ
అగ్గిపుల్లా
ఆడపిల్లా
చెరువు గట్టూ
మందుకొట్టూ-
ఉంటే ప్రతిదానిమీద
ఊదేస్తా గేయాలను.

ఒక సినీకవి

ఏ.సి. రూమూ
ఫారిన్ లిక్కర్
త్రీ కాసిల్సూ
నాట్యం చేసే
నగ్న సుందరీ
ఎక్సెటరా...రా...
అటు పిమ్మటనే
మాటలు, పాటలు

పూభా

సీరియల్

మహారాజశేఖర చరిత్ర

బలివాడ కాంతారావు

(గతసంచిక తరువాయి)

4

ఏడుగుతున్న రాజు సత్యం చావుతో క్రుంగిపోయాడు. చదువుమీద శ్రద్ధ పోయింది. తిండి సరిగ్గా తినకపోవడంతో పాలిపోయినట్లు కనిపిస్తున్నాడు. మంచంమీదవుంటే తల్లి కొడుకును చేరదీసి చిలకకు చెప్పినట్లు

"తల్లిదండ్రులు పుట్టిస్తారుగానీ అదృష్టం యివ్వలేరురా! ఆయుస్సు అంత కన్న యివ్వలేరు. క్రితంజన్మలో చేసిన పాపానికి ఫలితం యీ జన్మలోవున్న ఒకే సంతానం దక్కిందికాదు. నువ్వూ సత్యంకన్నా పీలగా వున్నా ఆ విషజ్వరం నిన్నెందుకు అంటలేదు? నీవు అదృష్టవంతుడివి కాబట్టి"

మాటలు మనసులోనికి పోతున్నాయిగానీ ఆ మనస్సుకు హత్తుకోలేదు. తీరని యీ వెల్తిని మాటలు పూడ్చలేవు. ఏదో మాడ్చవచ్చుగానీ మనసు మార్చుకోవడం అంత సులువుకాదని తెలుసుకోలేని తల్లి ..

"చూడునాయనా! మీ ముత్తాత తల్లికి ఒక్కడేబిడ్డ. మీ తాత ఒక్కరే. మీ నాన్న పంటరివారు. నీవెంట ముగ్గురున్నారు. ఏపూటకు లేక గంజి తాగినా ముగ్గురూ ఆరోగ్యంగా వుంటున్నారు. అది నీ పిపు చలువ. ఇంత చల్లని బాబును వదిలేస్తామా మీ నాన్న తల తాకట్టుపెట్టించైనా నీకు పెద్ద చదువు చెప్పిస్తాం."

కాలం కదలుతున్నట్లు అనిపించని రాజు యింకా సత్యంతో తిరుగుతున్నట్లే భావిస్తున్నాడు. ఇక తండ్రికి తీరికేలేదు. ఊర్లో రంగం వుత్తరంనించి రాతకోతలవరకూ తనపనే! దండించడు. కానీ దండుకోవడం మానడు. దండుకుంటేగానీ యింట్లో జరగదు. నోటిమంచితో వూరుమంచిచేసుకున్నాడు. ఇతనికి శతకాలపిచ్చి వున్నట్లుంది కృష్ణశతకం నించి దాశరథీ కరుణాపయోనిధీ వరకు పిల్లలు కంఠస్థంచేసి వప్పజెప్పితేగానీ వదలడు అవసరమైతే కొట్టాడు అంతకూ లొంగకపోతే కోదండం యెక్కిస్తాడు. ఆతనికి అన్నిశతకాలు వచ్చును. భర్తృహరిని కంఠస్థంచేసిపారేసినవాడు. అంచేత అతను మాటాడుతుంటే అటు శృంగార శతకం నించి యిటు వైరాగ్యశతకం వరకూ యేదో ఒకనీతి దొర్లుతుంటుంది.

చీకటిపడేక యీవూరును యేలుతున్న నలుగురి పెద్దలయింట్లో పిల్లలకు ప్రయివేట్లుచెప్తుంటాడు ఈ నలుగురు పెద్దలు పెత్తనం చెలాయిస్తున్నారు. ఒకోసారి కలసి చెలాయిస్తారు ఇంకోసారి విడిపోయి చెలాయిస్తారు.

ఒకరిమీద యింకొకరికి వున్న అనురాగాలు కనిపిస్తాయి. ఆ అనురాగాల వెనుకనున్న అసూయలు తెలుసుకున్నది కన్నబాబు ఒక్కడే. కన్నబాబుకి తెలిసినా యిటుది అటు అటుది యిటు చెయ్యడని వాళ్ళకి తెలుసు. చిత్తం గోవిందునిపరం చెయ్యగలడు. చిత్తం తనకింత బ్రతకడానికి ఆధరువుచూపించిన వాళ్ళపరం చెయ్యగలడు. ఎలాగు తను నెగ్గుకొస్తున్నాడని ప్రశ్నిస్తే

"ఎవరు తీసుకున్న గోతిలో వాళ్ళేపడ్తారు. ఇది లోకధర్మం. అలాంటప్పుడు నేను ఒకరిని తోసే ఆపాపం యెందుకు కట్టుకోవాలని" అంటాడు. అచ్చంగా యిలాగే తన శిష్యులు తన స్వంతబిడ్డలూ వుండాలని తన అభిలాష.

రాజు ఒక సారి యీ నాలుగిళ్ళల్లో ఒక యింటికి వెళ్ళాడు. వాళ్ళు బెల్లంతో చేసిన కొబ్బరవుండలు యిచ్చారు. వుండలు తియ్యగా వున్నాయిగానీ ఆ మనుషులు తీయగా లేరు. ఆ వూర్లో దుష్టచతుష్టయంలో ఒకడైన ఆదినారాయణకు యిద్దరు భార్యలు. ఆ భార్యలిద్దరికీ పిల్లలు. మగపిల్లలకు ధర్మశాస్త్రాల్లో దిట్టలనుచేసేమని ధర్మశాస్త్రాలు అనుసరించని ఆదినారాయణ పట్టుదల. భారత భాగవత రామాయణగాథలు, పురాణాలు రోజూ చెప్పి ఆ కుంతలను విద్యావంతులనుచేస్తే యేడాదికి కన్నబాబుకు పంద్రెండుపుట్ల ధాన్యం వస్తుంది. అది తక్కువకాదు. నాలుగునెలల గ్రాసం తనకు. విద్యాదానం చేస్తూ భుక్తికోసం దానం అందుకోవటం ధర్మశాస్త్రాలు సూచించాయని కన్నబాబు చెప్పుకుంటాడు.

ఇలా నాలుగుచోట్లకు తిరిగినా సత్యంతోకలసి చెట్టెక్కినట్టులేదు. పిట్టల కూతలు విన్నట్టులేదు. పొలాలకు వెళ్ళి ధాన్యం కొలకులను యేరుకొని యింట్లో వేసినట్టులేదు. పక్షుల అరుపులకు దీటుగా జవాబిచ్చే గొంతుక కోసివేసినట్టుంది. ఈ మూగబోయిన మనుమడ్ని చివరకు తాత చేరదీసుకున్నాడు.

గోపాలం భూమి, మనుషులు, వాళ్ళ రాగద్వేషాలతో సంబంధంతెంచుకున్నాడు. అతని మనసు ఆకాశంపై లగ్నమైయుంది. పాలవెల్లిలో వెలిగే నక్షత్ర సముదాయాలవేపు చూడటం అలవాటైపోయింది. అటువేపు చూస్తుంటే ఆ విశాలమైన జలధిలో కలసిపోయిన జలబిందువులా తన వునికిని మరచిపోతున్నాడు. తన మనుమడి మౌనవేదనను అర్థం చేసుకున్నట్లు రాత్రి భోజనం కాగానే రెండు లోగిళ్ళకు మధ్యనున్న వాకిట మంచంవేసి రాజును తనదగ్గర కూర్చోబెట్టుకునేవాడు.

వృషనక్షత్రంతో మొదలిడిన ఆతని సంభాషణ రానురాను సప్తమహాఋషులు, నక్షత్ర సముదాయాలు, సౌరకుటుంబం, రాహుకేతువులు- వీటన్నిటితో సంబంధంగల పురాణగాథలు చెప్తుంటే యిప్పుడు కాశీపతి చెప్పిన కథలు విన్నట్టులేదు. వింటూ ఆలోచింపచేసే వయసు వస్తున్నట్టుంది వినటం ఒకవంతైతే ఆలోచించడం రెండువంతులౌతోంది.

"ప్రతిమనిషికి నూరేళ్ళ ఆయుర్దాయం వుంటుంది. ఈ ఏడాది అనేది ఒక్కొక్కరికి ఒక్కొక్క కాలమానం" అంటే రాజుకు సరిగ్గా అర్థంకాలేదు. అది తెలుసుకుని గోపాలం అన్నాడు.

"సత్యం నూరేళ్ళు బ్రతికాడు. వాడి యేడాది మూడువందల అరవైయైదు రోజులు కావు. చాలా తక్కువ"

"అదెలా?" అన్నట్టు రాజు చూసాడు.

"ఇలా మనుమడు పుట్టాడని బయటకువెళ్తున్నప్పుడు బ్రహ్మదేవుడు విన్నాడు. కొంతసేపట్లో తిరిగివస్తుంటే ఆ మనుమడు రావణబ్రహ్మ చచ్చిపోయాడని విని ఆల్పాయుష్కుడన్నాడు. మరి రావణబ్రహ్మ కొన్ని వేల సంవత్సరాలు బ్రతికాడంటారు. ఒకరి కొన్నివేల సంవత్సరాలు యింకొకరి కొన్ని గంటలైనా కావు- అలాంటప్పుడు సత్యం చచ్చిపోతే నువ్విలా డీలా అయిపోవటం యేంబాగుంది?"

అంత చక్కనియిల్లాలు జీవితంలో అంత వేగంగా గతిస్తే యిలా అనుకునే తట్టుకున్నాడేమో గోపాలం! ఆ భావనతో తెమ్పుకున్న మనోనిబ్బరాన్ని మనుమడి పరం కొంతచెయ్యాలని చెప్పేడుకాబోలు. అంతలో వూరుకోడు ఈఉదయమే తనలోపాటు మనుమడ్ని యేటిలో మునిగించి

"ఇంక ఈ శతకాలు చాలు. ఆపు. రా నాతో" అన్నాడు. తిన్నగా తనతో గ్రామ పౌరోహితుని దగ్గరకు తీసుకవెళ్ళాడు పౌరోహితుడు అంత్రం అమరంతో చదువుకున్నవాడు శ్లోకాన్ని పద్యాన్ని పదాలు నమిలేకండా వినసొంపుగా పల్లించగలడు

"మా మనుమడిని రోజూ పంపుతాను. ఆంధ్రం, అమరం యీనోట తిరిగితే నాకితెలుసుమాట, తెలుసరాత సొంపు పెంపుగ దూరమైపోతాడు"

"అలాగే గోపాలం" అన్నాడు పంతులు

తొలుత కుస్తీపట్టినా రాసురాను నాలిక స్పష్టంగా తిరుగుతోంది. ఇదొక క్రొత్త పరిశ్రమ కాగానే ఒళ్ళు అలసినట్లు మెదడూ అలుస్తోంది. ఆ అలసట వచ్చాక హాయిగా నిద్దరపట్టినట్లు ఆ శ్లోకాల్లో పద్యాల్లో రుచులతో కొంత సత్యంతో తిరుగులు గురించి మరచిపోగలిగాడు.

ఇలావుండగా ఆదినారాయణ కొడుక్కి పెళ్ళి. వాడు పెద్దకొడుకేగానీ మీసాలైనా సరిగ్గా మొలవలేదు. కన్నబాబు యీ చిట్టిబాబు తనమీద బాదకండా తన తలకొట్టుకుని చెప్పినా ఆ మొద్దబ్బాయి మూగబోయిన మద్దుకోయిలై యింట్లో వెలిగిస్తున్నాడు. పెళ్ళాం బంగారుబొమ్మ రుద్రభూమిలోవున్నదాని విలువ యెటుపోతుంది. యాతనపడేవాళ్ళు గడించగా యాచనచేసేవాళ్ళుండగా యిటొకకాలు అటొకకాలూవేసి సవారీచేస్తున్నాడు. ఇలాంటి అలాంటి పెళ్ళికాదు. ఆ వూర్లో అంత గొప్ప పెళ్ళి యిదివరకెప్పుడూ జరగలేదట. పట్నంనించి గేస్ లైట్లు వచ్చాయి. పెళ్ళిలో బ్రాహ్మణసంతర్పణ. సెనగపప్పు, బూర్లు, చద్ది, సేమియాపాయసం, నెయ్యి, తేనె ప్రవహించింది. పంచదార అరిసెలు, లడ్డూలు తినిపించారు. కులాలవారీగా పంక్తులు. అయితే యీ బ్రాహ్మణ సంతర్పణ అగ్రకులాలవారికే. మిగతావాళ్ళకు గూనపులుసు, అన్నం, పెసరపప్పు బూర్లు, గుమ్మడికాయకూర. అదే కొందరికి ఆఖరికి దొరకలేదు.

పెళ్ళి, బాణాసంచా వూరేగింపులు అదో హడావుడైతే అసలైన హడావుడి రాత్రి భోజనాలయ్యాకే మొదలైంది. అవి కళావర్ రింగుదాన్సు ఊర్లో కళ్ళాల దగ్గర వేలాదిప్రజ పొరుగూర్లనుంచి మరీవచ్చి చూసారు. రాజు తండ్రితోపాటు ముందు కూర్చొని అదో గొప్పగా చూసాడు. ఇదివరకు బుడబుడక్కల పద్మనాభుడ్ని ఆడవేషంతోనే చూసాడు. వెంకాదరామయ్య భామగా భామాకలాపంలో వెయ్యగా చూసాడు. వాళ్ళంతా ఆడవాళ్ళగా నటించే మగవాళ్ళు. వాళ్ళమాటలో నడకలో, పాటలో యేదో కృత్రిమం కనిపిస్తుండేది అదికాకండా యీ ఆడవాళ్ళు ఆడవాళ్ళుకారు. మగవాళ్ళేనని మొదటినించి తెలిసిపోతుంటంవల్ల యేంమజా అన్పించేదికాదు. ఈ కలావర్ రింగు కలావర్ రింగే ఆ చూపు, ఆ గొంతుక, ఆ ఆట- అంతా ఆడవాళ్ళసొత్తు. ఎంతో సహజంగావుంది- ఇదివరకు స్కూళ్ళ యిన్స్పెక్టరు చెప్పినదానిలో యేదో కొత్తదనం వున్నదనిపిస్తోంది. ఈడాన్సులోనూ కొత్తదనం కనిపించింది. కొత్తదనం వుంటేగానీ పాతది మరచిపోలేం అనిపించింది. పాతది విసుగెత్తిస్తుంది. కొన్నాళ్ళకు నీతికథకాల్లానే రోతపుట్టిస్తాయి. ఇంకేదైనా కొత్తది తెలుసుకుంటే బాగున్నట్లు రాజు మనసు వువ్విళ్ళూరింది.

అలాంటప్పుడు ఒక మంచివార్త విన్నాడు. పొరుగు కరణంగారబ్బాయి వచ్చేస్తున్నాడు. తనకంటే చాలా పెద్దవాడు. పట్నంలో చదువుసరి. ఉద్యోగం చెయ్యొచ్చు. కానీ తండ్రికి యిష్టంలేదు తల్లి అసలే కొడుక్కి వదిలి వుండలే

నంటుంది. వంశపారంపర్యం హక్కుగల యీ కరిణీకం కొడుకునకు అప్ప చెప్పి తను వున్న పదెకరాల పొలం స్వంత సేద్యంచేసుకుందామని నిర్ణయించు కున్నాడు, వాళ్ళకు బంగారంవుంది. కట్టకాసులపేరు కరణం భార్య తరుచు వేసుకుంటుంది. పెద్ద బెల్టులావున్న బంగారు వడ్డాణం యేవో కథాకార్యాలకుగానీ తియ్యదు. ఇంతవున్నా మొంగిలిచేత్తో కాకినైనా కొట్టరని పేరుపడ్డారు. ఈవచ్చిన కొడుకు శాంతమ్మ బతిమాలితే కాదనలేకపోయాడు

"ఎ, బి, సి, డీ, యీ, యెఫ్, జీ, హెచ్... అని పలికించిన తొలిరోజు యెంతవుత్సాహం. ఏదో ఒక కొత్తవిషయం గొప్పవిషయం - సర్వరోగనివారిణి లాంటి మందుయేదో కనుక్కోబోతున్నానన్న భావం రాజులో కలిగింది. గాదె నారాయుడు నాన్నకే నేర్చుకోమన్నాడు. అందులో యెంత గొప్ప లేకపోతే అలాగ చెప్పాడు.

కరణంకొడుకు కుమారస్వామి రాత్రుల్లే చదువుచెప్పడానికి ఒప్పుకున్నాడు. వాడికి పికార్లుచెయ్యడం సరదా! ఈ షికారు వూర్లోనేకాదు యెప్పుడు బుద్ధిపుడితే అప్పుడే పదిమైళ్ళలోవున్న పట్నానికికూడా షికార్లాడు. సినిమా చూసుకొని మరుచటిరోజుకు ఓగబట్టాడు. దీపందగ్గర కూర్చొని చాలాసార్లు కునుకుపాట్లు పడటం రాజుకు అలవాటైపోయింది. చెప్పిందేదో సులువుగా నోట్లోకదులుతోంది. మనసులో నాటుతోంది. ఆంధ్రం, అమరం, మనశతకాలకంటే యీ యింగ్లీషు ముక్కలు యింకా జీర్ణమౌతున్నాయ్. వంటపడ్తున్నాయ్‌కూడా. తెలుగులో ఒక సమాసం రెండుసంధులూ లేకండా వాక్యం, చెప్పదలచుకున్న భావంచెప్పడు. ఇందులో ప్రతి అక్షరంకి అర్థం వుంది. ఒక పదంతో భావాన్ని నడిపించవచ్చు. ఒక వాక్యంతో భావాన్ని పరుగెత్తించవచ్చు. అందుకే యీ యింగ్లీషుగురించి వేగంగా తెలుసుకోవాలన్న వుబలాట హెచ్చవుతున్నకొద్దీ కుమారస్వామి గైరు హాజరవుతున్నాడు. ఈ గైరుహాజరుకు కారణం గుసగుసలుగానేవుంది. ఎప్పుడు బైటకుపొక్కుతుందో తెలీదు.

ఉదయం సాతానివాడు "కస్తూరిరంగ రంగా మాయన్న కావేటి రంగ రంగా..." నించి రాత్రి నిద్దరపోయేటప్పటికి "అమ్మా! మాధవకబళం తల్లీ" అని వచ్చేవాళ్ళవరకు శాంతమ్మ యింతో అంతో చేతులుదులుపుతోంది. వీధిచివర శాంతమ్మ తల్లి సుందరమ్మ అడుక్కున్నవాడికి యేదో అకోపాకో బిచ్చమో, గంజో, మెతుకో, చిరిగిన బట్టో యేదోఒకటి యిచ్చి మరీ పంపుతోంది. అడుక్కున్న వాళ్ళు అడుక్కోవటం పాపంఅని అనుకోవటంలేదు. గట్టిగా, సర్దాగా, కులాసాగా, నిర్మొహమాటంగా అడుక్కుంటున్నారు. ఏదో పని చేతనైనట్లు అడుక్కుం టున్నారు. అడుక్కున్నవాడికి యింత గంజీ అన్నం పోసి సుందరమ్మ అంది "చచ్చినప్పుడు స్వర్గానికి తీసుకపోయేది యీపుణ్యమే" శాంతమ్మ అడుక్కున్న వాడికి పిడికెడు బియ్యంవేసి "ఇదే మిగులు" అంది.

ఇటు తల్లి అటు తల్లి తల్లిమాటలు విన్నాక "అడుక్కున్నవాళ్ళు ఆకలితో నున్నారని కనికరించి బిచ్చంవెయ్యలేదు. పుణ్యంగడించుకోడానికి వేస్తున్నారా అని రాజుకుతట్టి యిదివరకు తండ్రి చెప్పినది ఒకసారి నెమరువేసుకున్నాడు.

"తన శాంతమె తనకు రక్ష
తన సంతోషం తన స్వర్గం
తన దానం తన పుణ్యం
తన పుణ్యమే తనస్వర్గ" అనుకుని అన్నిమాటలు తను తనపద్యంలో చేర్చుకున్నాడు. దానంచేస్తే పుణ్యంవస్తుందన్న వరవడి పెద్దలు పెట్టకపోతే యెవరూ దానంచేసేవారుకారేమో?

అడుక్కున్నవాళ్ళతో యిలా సంచరిస్తుండే సరసములతో యెలా సంచ[illegible] అదీ రాజు చవిచూసాడు. ఒకరోజు తిండిదగ్గర తండ్రి ఛర్రున [illegible]. పంక్తిలో రాజు కూడా వున్నాడు, అమ్మ నోరుమూసుకుని కిక్కురుమనకండావున్నా నాన్న కోపం ఆగలేదు. కళ్ళెర్రజేసి ఆదేపనిగా అమ్మకు కోంపడుతున్నాడు. ఉదయంచేసిన పూజచాలక సాయంత్రం దీపారాధన చేసి మరీ మొక్కుతున్న తల్లిదగ్గరవున్న రాజు తల్లిచెప్పితే మొక్కాడుగానీ మనసు అదుపులోలేదు.

"ఏంనాయనా! అలావున్నావ్? ఆకలేస్తోందా?"

"నాన్న కోంపడ్డారు?"

"ఎప్పుడు?"

"నాకుకాదు. నీకు తిండిదగ్గిర కోంపడ్డారుకదూ?"

శాంతమ్మ నవ్వి

"అందుకా? ఈ కుటుంబభారం తక్కువా? ఇంత భారం ఒంటరిగా మోస్తున్నారుకదా- కోపంరాదా? అతని కోపం భరించాలిగానీ యెదురుచెప్ప కూడదు తప్పు"

ఈ సర్దుబాటు రాజుకు నచ్చనట్లుంది. ఎంచేతంటే యీ అమ్మమీద కోప్పడుతున్న తండ్రే "నొప్పింపక నొవ్వక తప్పించుక తిరుగువాడు ధన్యుడని" చెప్పాడు. అలాంటి అమ్మనే యెందుకు కోప్పడి నొప్పించాలి? వీధిలో తలవంచి చిత్తం అని యింట్లో కళ్ళెర్రజెయ్యొచ్చని యేశతకంలో రాసివుందని యెంత నెమరువేసుకున్నా యేదీ తట్టలేదుకదా-

"తనకోపమె తన శత్రువు
తన శాంతమె తనకు రక్ష" అనే గుర్తుకొస్తుంది. "మీనాన్న కోపం నీవు గడించగానే తగ్గిపోతుందిలే - దీపాలు ముట్టించారుకదా - పోయి ఆ యింగిలీషు పాఠం చదువుకో"

హరికేన్ లైటుముందర కూర్చున్నా యింకా నాన్నకోపమే తన తలలో తిరుగుతోంది. నాన్నకేకాదు కోపం. తల్లి తండ్రి అదెన్న తాతయ్యకూ యెంత కోపమో? కోంపడినా అమ్మమ్మ కిక్కురుమనకండా వూరుకుంటుంది. అమ్మమ్మే అమ్మకు యిలా వుండాలని నేర్పిందేమో? ఏ శతకంలో యిలావుందని తరచి ఆలోచిస్తే "ధరను పతిలేనిగృహము - నరయంగా రుద్రభూమి యనదగు" భర్త యేమైపోతాడోనన్న భయంతో అమ్మ, అమ్మమ్మ వూరుకుంటున్నారేమో? ఇలా హెచ్చరించే శతకాలు యింగ్లీషులోనూ వున్నాయా? ఎంత వేగంగా తెలుసుకుందా మంటే చెప్పేవాడు దూరమైపోతున్నాడు.

ఆ వారంరోజుల్లో గుసగుసలుగా అనుకున్నది బయటకు పొక్కిపోయింది. కుమారస్వామి పెళ్ళి పట్నంలో జరుగుతోంది. పట్నంపిల్లను తనే యెంచుకొని ఆ పిల్లతో పెళ్ళి చేస్తారా లేదా అని కూర్చున్నాడు. నయం. జాతిపిల్లనే యెంచు కున్నాడు కాబట్టి సరిపోయింది. ఇంగిలీషు నేర్చుకున్నాడుకదా యే కిరస్తానీ పిల్లతో లేచిపోలేదనుకున్నారు.

పెళ్ళయ్యాక పెళ్ళికూతురు యీ పల్లెలో పాదంమోపింది. పెళ్ళికూతురు చర్మ్ మోహనరంగలో పుష్పవల్లిలావుంది. మోహినీభస్మాసురలో మోహినీలా మనోహరంగావుంది. అంత చలాకీగానుడుంది. ఊరంతా వచ్చి చూసారు. రాజూ అంత వింతగా ఆమెవేపు చూసాడు. పెళ్ళికూతురు పెద్ద సిగ్గుపడలేదు. ఎవరేం అడిగినా జవాబుచెప్తోంది. ఇంత నీటుగా దీటుగా ముస్తాబయిన ఆడమనిషిని యింతవరకూ రాజు చూడలేదు. నీటిలో యీది షైకిచూసినవాడు, ఒడ్డుకువచ్చి, చుట్టూ చూసినట్లు కలావర్ రింగును చూడగానే అనిపించింది. ఇప్పుడు కుమార స్వామి పెళ్ళాం సౌదామినిని చూడగానే చెట్టెక్కి చుట్టూ చూసినట్లుంది. ఎదుగు తున్నకొద్దీ దృష్టిపరిధి పెరిగి వూహలు విశాలమౌతున్నాయ్ రాజులో.

ఈ కొత్త పెళ్ళికూతురు అంతగొప్పగా వుందనుకుని. యింటికి రాగానే శాంతమ్మ విచారిస్తోంది. ఎందుకో రాజుకు అర్థంకాలేదు.

"ముఖం తేటచూసుకున్నాడు"

"చదువుకుందటమ్మా"

"వంటచెయ్యడానికి అంతచదువెందుకురా?"

"చదువు మరి దేనికి పనికిరాదాఅమ్మా?"

"అది యేం వుద్యోగంచేసి గడించాలా?" అంటూ కొడుకు యింకే ప్రశ్న వేసే అవకాశం యివ్వకండా "నివ్వు వాడిలాగే యింగిలీషు చదువుతావు. కానీ వాడుచేసిన తప్పుపని చెయ్యక"

"ఏం తప్పుచేసాడమ్మా?"

"తప్పా తప్పున్నరా? అమ్మా నాన్న యెంచిన పిల్లను కాదని ముక్కూ ముఖం యెరుగని పరాయిసంబంధం వాడికి వాడే చూసుకున్నాడు."

"అమ్మా నాన్న యెవర్నెంచారు?"

"కరణంబాబాయి చెల్లెలుకూతుర్ని. అది పుట్టినదగ్గర్నించీ వీడిపేరే పెట్టేసారు. వీళ్ళు బొట్టుపెట్టిన ఆ పిల్లకి సంబంధంరావడం అంత సులువా?"

రాజు యేమీ అనకండా వూరుకుంటే "నా రాజుతండ్రి అలాచెయ్యడు. మంచి సాంప్రదాయం రూపురేఖాచూసి అమ్మా నాన్న యెంచిన పిల్లనే పెళ్ళి చేసుకుంటాడు"

"ఏ అమ్మా"

"అలా సిగ్గుపడకునాన్న. ఏదో ఒకరోజు తప్పదుకదా. పూజా పునస్కారాలు చేస్తూ నివ్వు చెప్పినట్లు వినే గుణవతినిచేస్తాను"

"ఆ గుణవతి కుమారస్వామి పెళ్ళంలా వుంటుందా?" అని మనసులోనే ప్రశ్నను దాచుకున్నాడు.

సత్యం పోయాక అమ్మదగ్గరైంది. ఆమె అదుపాజ్ఞలలో కొడుకును వుంచి ఆమె మాటలూ, భావాలూ అన్నీ కొడుక్కు రంగరించి వుగ్గులాపోస్తోంది. తల్లి లోతుకళ్లు పెట్టుకున్నవాడు, తల్లివాక్కును అర్థంచేసుకుని తల్లిమనసుతో పెరుగుతున్నాడు.

5

రాజు చదువు యీ పద్మనాభపురంలో అయిపోయింది. ఇక పట్నంకు చదువుకు పంపాలంటే పదిమైళ్ళ దూరం. తొమ్మిదేళ్ళ వాడొక్కడూ యెలా వెళ్తాడు యెలా వస్తాడు? ఎవరికో రోజూ తోడిచ్చి పంపితే ఆ ఖర్చు యెవరు భరించగలరు? పట్నంలో కాపరం పెట్టే స్థోమత లేదు.

పొరుగున కరణం బాబాయ్ కూతురుది కాపరం పట్నంలోనే. అక్కడే కుమారస్వామి యింత ప్రయోజకుడయ్యాడు. తను వలచినది రంభ అని తెచ్చుకుంటే యీ రంభ కుర్చీ దిగటం లేదని వీధంతా ప్రాకి వూర్లోకి ప్రాకింది. రోజూ తెలుగు పేపరు చదువుతుంది. కొవ్వలి, జంపన నవలలంటే మహాపిచ్చట. కూరకు తాలింపు సరిగ్గా వెయ్యటం చేతకాకపోతే పోయే, కట్టుకున్న చీరనైనా సీట్లో సరిగ్గా జాడించుకోవద్దా? ఇక డబ్బు దాచుకోవడం అంటూ యెరగదట. గున్నమ్మకు యేలుబడిచేసే కోడలు వచ్చిందని పైకి విచారించినా లోన మాత్రం "ఏ సిరి పొంగినా ఒకరికిచ్చేది లేదు. వాళ్ళకు తగిన శాస్తి జరిగింది."

"ఇహం పసిడి, పరంమన్ను" అనుకుంది శాంతమ్మ. అయినా మనసు వుండబట్టక చూచాయగా పట్నంలో తన కూతురు దగ్గర కొడుకును పెట్టుందేమోనని గున్నమ్మతో కదిపి చూసింది. శాంతమ్మ నోటికీ విన్న గున్నమ్మ చెవులకూ బెత్తెడ దూరం వున్నా వినపడనట్లే వియ్యపురాలు కొట్టని వీపు దెబ్బల గురించి చెప్పుకోడం మొదలెట్టింది. ఏదో తోవ చూపిస్తుందని వస్తే యీ చెవిటిమాలోకంతో యెంత చెప్పుకుంటే యేం ప్రయోజనం అని.

"నా కొడుకు ప్రభలమెత్తడానికి వుందే యీ పొద లద్దమౌతాయా?" అనుకుని శక్తిని పుంజుకుని ఆలోచించుకుంటోంది. ఆలస్యమైనకొద్దీ ఆమెకు నిద్దర పట్టలేదు. కన్నబాబు ధీమా ఆమెకేమీ నచ్చలేదు. కూర్చున్నవాళ్ళను కుక్కయినా కరవదు. ఏదో ప్రయత్నం చెయ్యండి అంటే ఏం చెయ్యమంటావు చెప్పు? అని అన్న కన్నబాబే చిరాకుగా ఒకోసారి సాయంకాలమే భూపాళరాగం పాడేస్తున్నాడు. బతకడం ఒక స్టేజీమీద పాడటం అనుకుంటాడోసారి.

ఇటు భర్త అలా వుంటే, అటు మామగారి వీసంయెత్తు భరోసాయైనా లేదు. సహయాసికి అన్నీ సమకూరిస్తే సరి. కొడుకేమో చదువు సరికదా వూరంతా తిరిగొస్తాడు. ఏదో ఆలోచిస్తూ కూర్చుంటాడు

"ఏం నాన్న అలా వున్నావు" అంటే

"చెట్టు కింద యెరకలవాళ్ళు"

"మన కింత యిల్లయినా వుంది. వాళ్ళకి అది లేదనా? అంత దిగులు. వాళ్ళు కర్మకొద్దీ ఆ పుట్టుక పుట్టారు."

"అమ్మా! వాళ్ళు యెగురుతున్న కొంగలను పట్టేసి కాళ్లు కట్టేసారు కదా....కొంగలకే కర్మ వుంటుందమ్మా"

"కొంగలు, కోతులూ, ఏనుగులూ, పాములూ యిలా యెన్నెన్నో జన్మ లెత్తనిది మోక్షం రాదురా"

"ఈ జన్మలో తప్పులు చేస్తే వచ్చే జన్మలో పామై పుట్తామా?"

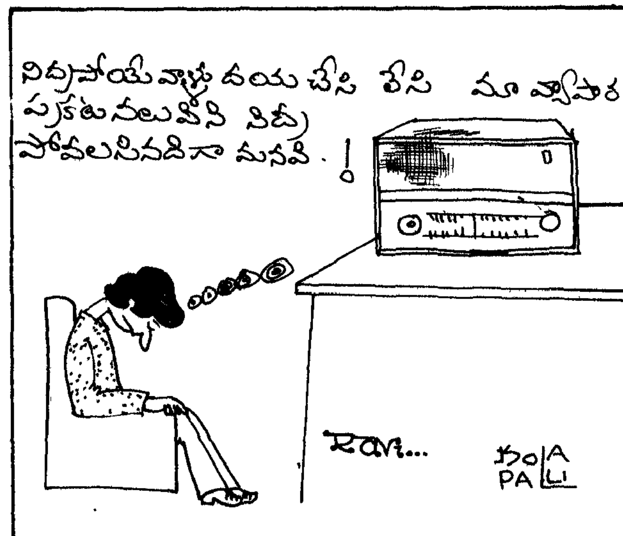
"మనం యీ జన్మలో చేసిన పనులు చూసి యే జన్మ యివ్వాలో దేముడు నిర్ణయిస్తాడు."

ఇంకోరోజు మాలవీధి పాకల్లోని బాధలు దూరంనించే చూసాడు. వేరొక రోజు కూలిజనం కడుపు కోసం పడే ఆరాటం. కొందరు కడుపు నిండాలనే ఆరాట పడిపోతుంటే కంసాలి, కోమటి, భూ కామందు యింకా యెలా యెదగాలని బంగారం భూవసతి చేసుకుంటున్నారు. భూములు కొన్నప్పుడు, బంగారం తాకట్లు పెట్టేటప్పుడు యేమైనా రాతకోతలు కావలిస్తే కన్నబాబును పిలుస్తున్నారు. తండ్రివెంట తిరుగుతున్న రాజు యివన్నీ చూస్తున్నాడు.

ఇలా తిరగ్గా తిరగ్గా ఆలోచించగా డబ్బుకున్న విలువ దేనికీ లేదని ఆ చిన్ని మనసుకు హత్తుకుంది. డబ్బు సంపాదిస్తేనే ప్రభలమెత్తడం అంటారు. డబ్బు సంపాదించాలంటే ఉద్యోగం చెయ్యాలి. ఉద్యోగం చెయ్యాలంటే ఇంగ్లీషు చదువు చదవాలి. అమ్మ కూడా ఆంధ్రం అమరం అన్నం పెట్టవు నాయనా! మీ నాన్న మంచీ మీ తాత మంచీ మనకు కలిమితో ముంచేదు. ఇంగిలీషు చదివి నివ్వింత ప్రయోజకుడవైతే నీ వెంటనున్న వాళ్ళకు తోవ చూపిస్తావు" అంది.

డబ్బు వుండబట్టే కుమారస్వామికి అంత చక్కని పెళ్ళం వచ్చింది మరి. డబ్బుండబట్టే చిట్టిబాబు పెళ్ళికి కళావర్ రింగు కుదున వచ్చి డాన్సు చేసింది. ఇంగ్లీషు చదవబట్టే గాదె నారాయుడు రెండెడ్ల బండిమీదొచ్చాడు. శతకంలో చెప్పినదానికన్నా హెచ్చు తెలుసుకున్నా ననుకున్నాడు రాజు. ఇదివరకు నారాయుడు ముందు కథ చెప్పినప్పుడు పొందిన తృప్తేదో వచ్చింది.

ఇప్పుడు రాజుకే తొందరొచ్చింది. "అమ్మా యెప్పుడమ్మా నాకు పట్నం చదువుకు పంపిస్తావ్" అని రోజూ అడుగుతుంటే శాంతమ్మకు కొడుకు తిండి

పెట్టమంచే పెట్టలేకపోతే యెంత బాధో అంతకన్నా రెట్టింపు బాధగా వుంది.

చివరకు కొడుకు యిది కూడా అడిగేశాడు.

"తల తాకట్టు పెట్టయినా పెద్ద చదువు చదివిస్తానన్నావు?"

పెద్దగా నిట్టూర్చిందా యిల్లాలు. ఆ వేళ - ఆ రాత్రి చీకటి పడగానే దీపాలు వెలిగించారు. వేగం తిన్డు పూర్తి చెయ్యటం అలవాటు. భోజనం దగ్గర గోపాలం, రాజూ ఒక పంక్తిలో కూర్చున్నారు. తిండి దగ్గర నిశ్శబ్దంగా వుంది. బుడ్డీ దీపం దివిటీలా వెలుగుతోంది. ముసలాయన చివరి ముద్ద నోటిలోనికి వెళ్తున్న సమయంలో కాపరానికి వచ్చి పదేళ్ళు పోయాక యిప్పుడు తన శాంతాన్ని ఓ క్షణం విడిచిపెట్టేసింది. ఆ చివర ముద్ద వెళ్ళేముందు

"రాజుకు అన్నం వెయ్యమ్మా" అన్నాడు గోపాలం.

"ఎందుకు వెయ్యాలి? ఏం మిగిల్చారని వెయ్యమంటారు?"

గోపాలం చటుక్కున కళ్ళెత్తి చూసాడు. కోడలు లోపలినించే కోపంగా "ఒక్క నాలుగెకరాలు మిగిల్చి వుంటే నా రాజు చదువు కోసం యిలా సతమత పడేదాన్నా? ఈ యెదో క్లాసు చదువుతో వాడు సొమ్ములు కాయాలి!"

గోపాలం జవాబు చెప్పకుండా లేచిపోయాడు. మెల్లగా వెళ్ళి వాకిట మంచంమీద కూర్చున్నాడు. తిన్న వెంటనే చుట్ట కాల్చడం అలవాటు. చుట్ట నోట్లో వుండగా మనుమణ్ని చేరదీసుకొని ఆకాశంవేపు చూపిస్తూ నక్షత్రాల గురించి చెప్పడం రివాజు. ఈ వేళ చెవి సందులో చుట్ట దోపి వుందిగానీ కాల్చడానికి తీయలేదు. మనుమడు వచ్చి మామ్మూలుగా దగ్గరగా తగిలి కూర్చున్నాడు. ఆకాశం నిండా నక్షత్రాలు అయోమయ స్థితిలో వున్నట్లు వణుకుతూ మెరిసి పోతున్నాయ్. ఏటివేపునించి వచ్చినా నీటిని తగిలి రాలేని గాలి కాస్త వెచ్చగానే వుంది.

పెళ్ళం పోయేసరికి వున్న పాతికెకరాలు కొడుకు పదేళ్ళ వాడయ్యేసరికి యింట్లో యెర్రనియేగాని లేకండా పోయింది. ఎలాగ జరుగుబాటని అడిగే అవసరం లేదు. వంటా వార్పు తండ్రీ కొడుకులూ యిద్దరూ కలిసి చేసుకునేవారు. గురుత్వం వహించడంచేత వూరు వూరంతా ఆదుకున్నారు. కొడుకు యెదిగాక యెందుకు ఆస్తి మిగల్చలేదని అడుగుతాడనుకున్నాడు. కన్నబాబు అడగలేదు. కోడలు యిన్నాళ్ళూ అడక్కుండా యీనాటికి లేవనెత్తింది విషయం. కొడుక్కయితే ఇంకేం జవాబు చెప్పేవాడేమోగానీ కోడలకు..

"ఏమీ వుంచలేదు. నీ మొగుడు సుఖపడ్తాడని" అని చెప్పాలనుకున్నాడు గానీ అనకండానే లేచి యీ మంచంమీదకు వచ్చేసాడు. ఆ తల్లి గొంతుకలోని మాటలే యీ కొడుకు అందుకున్నట్లు అలా కూర్చొనే

"నా చదువుకోసం పొలం యెందుకుంచలేదు తాతయ్యా?" అని ప్రశ్నించాడు.

ఈ కుర్రవాని తల్లికైతే పెద్ద సమాధానం చెప్పేవాడు. "ఎంచేతంటే నీ మొగుడు సుఖపడ్తాడంటే' ఆమెకు అర్థం కాదు.

"కోడలా అడిగావు కాబట్టి చెప్తున్నాను. మీ అత్త చనిపోతూ ఒక కడ సారపు కోర్కె కోరింది. నా కొడుకు జాగ్రర్త అని. ఆస్తి వుంటే రెండో పెళ్ళాన్ని వెంటతరిమి మరీ కట్టేస్తారే. మారటితల్లి నా కొడుకును జాగ్రర్తగా చూస్తుందా? కష్టపడి యే రోజు తిండి ఆ రోజు ఆర్జించుకొని నా కొడుకును పెంచుకొచ్చి నీచేత పెట్టాను.

ఈ జవాబు మనుమడికి చెప్తే అర్థంకాదు. ఇది మనుమడు వేసిన ప్రశ్న అయినా అసలు కోడలి ప్రశ్నలానే తోచింది. ఇంకా కోడలే మనసుతో తిరుగుతోంది.

"ఆ ఆస్తికి దూరమై వేరుగా వున్నంతకాలం హాయిగా నీ అత్తా నేనూ గడిపాం. ఆ ఆస్తి వచ్చాకే అన్ని బాధలు వచ్చి చివరకు నీ అత్తను చంపేసింది. ఆ ఆస్తి వుంటే కొడుక్కూడా దక్కకపోను...."

ఇలా అనాటి తన మనక్లేశం చెప్పినా మనుమడికి అర్థం కాదు. మౌనంగా వున్నట్లున్నా గోపాలం మనసులో క్షీరసాగర మధనం . జరుగుతోంది. చివరకు అమృతం వుద్భవించినట్లు మనసులో మనుమడికి చెప్పవలసిన సమాధానం తిరిగింది. ఈ చిన్నిమనసు అర్థం చేసుకుని కలకాలం నిలుపుకొనే జవాబు యిదే అని తోచి

"ఎందుకు ఆస్తి ఉంచలేదో చెప్పేదా రాజూ?"

చెప్పమన్నట్లు రాజు తాత ముఖంవేపు చూసాడు.

"మా నాయన పాపాలు చేసి ఆ పొలాలు గడించాడు. ఆ పాపాలు కడగ డానికి నేను దానాలు చేసేసాను. నీ నాన్న కష్టపడి గడించిన డబ్బుతో యిప్పుడు నువ్వు చదువుతావు. చిన్న చదువు చదివినా గొప్పవాడి వౌతావులే!"

రాజుకు స్పష్టంగా అర్థమైనట్లు యింకే ప్రశ్నలూ వెయ్యలేదు.

6

వ్యాపకాలతో శాంతమ్మ నేర్పరితనము పెంచుకుంటోంది. అవసరం ఆలోచనలను పెంచి ఆ ఆలోచనల్లో యేదో ఒక పనికి వచ్చిన ఆలోచనను పట్టుకొని కార్యం నెరవేర్చుకోడానికి ఉపయోగించుకుంటోంది. ముత్యాల్లాంటి తేజైన మాటలున్నా మెప్పుకు గొప్పకు పోకండా బ్రతకడానికి శ్రమిస్తోంది, రోజూ ధాన్యం దంచి తవుడు అపుకుంచగా మిగిలినది అమ్మేది. వంట అయిపోయాక పొయ్యి ఆర్పి ఆ బొగ్గును ఒకచోట వుంచి అమ్మింది. రెండు వారాల్లో రాజుకొక ఖాకీ నిక్కరు, నీలి కమీజు వీధిలోనికొచ్చిన బట్టలవాడి దగ్గర కొన్నది. ఆ డబ్బు సరిగ్గా చాలకపోతే మిగతా మళ్ళీ వారం యిస్తానని చెప్పింది. ఆ కొత్తబట్టలు చూసి రాజు తొడక్కండానే దర్జా చలాయిస్తున్నాడు. చెడ్డీ పోయి నిక్కరొస్తోంది.

ఇంట్లో మిగిలింది భోషాణం కానీ అందులో పెట్టుకునే సామానులేవీ లేవు. అత్తగారి పట్టుచీర, మామగారి పట్టుపంచె తాకట్టులో వుండి మునిగి పోయాయి. ఇంటిమీద అప్పిచ్చేవాళ్ళెవరూ లేరు. వెండిమువ్వల పట్టీలు తాకట్టు కోమటివాళ్ళ దగ్గిర పెట్టించి డబ్బు తెచ్చింది. ఇవన్నీ యెందుకు చేస్తుందో కన్న బాబుకే అర్థం కావటం లేదు.

"ఈ పని ఉత్తరాలతో జరిగేవి కాదు. కొద్దిగా దూరంలో వున్నా కాస్త దూరపు బంధువైనా సీతారాం అన్నయ్య దేహీ అని యెదరగా వెళ్ళినవాడిని కాదన లేడు. పిల్లడి ముఖం వాడి తెలివితేటలు చూసి కనికరించవచ్చు. ఉద్యోగంలో వూరూర్లు తిరిగినా పెద్ద స్కూలున్నచోటికే వేస్తారు కదా-వెళ్ళండి" అని కన్న బాబును బ్రతిమాలింది.

"వాడు కాదంటే... "

"నా కొడుకు ప్రబల మెత్తడం తప్పదు. అది వాడి జాతకంలో రాసుంది. ఈనాడు కాదంటే యేనాడో ఒకనాడు విచారిస్తాడు"

"ఇంత ఖర్చుపెట్టి వెళ్తే, కాదనిపించుకుంటే నా తల గొరిగినట్లు అవుతుంది."

"మీ ఉంగరాల జుత్తును మీరే చూసి మురిసిపోతున్నారు. ఎదుటవాళ్ళ కంటికి అది లేని నిజమే!"

"నీ ఉద్దేశం?"

"దేహీ అని బ్రతికేవాళ్ళకు జుత్తెక్కడుంటుంది? కొడుకుని ప్రయోజకుణ్ని చేసాక మీ జుత్తుకు వాసన నూనె రాసుకోండి. వెళ్ళండి"

ఏమనాలో యెలా అడగాలో అంతా విడమర్చి చెప్పింది. "ఒకప్పుడు కాదంటే అనవసరంగా నామీద నోరు జారేసినట్లు అన్నయ్యమీద కోపం చూపించకండి... "

"కాదంటే ...చల్లగా వచ్చేమంటావా?"

"నా కొడుకు అంత అర్భకుడైనా అన్ని జబ్బులు పడినా అన్ని గాలులు సోకినా జయించుకు వచ్చాడు. ఇది అదృష్టవంతుని లక్షణం. పుట్టించినవాడేదో ఒకదారి చూపించకపోడు"

తల్లిది ఈ దృఢ నమ్మకం రాజు విన్నాడు. ఇప్పుడు వినిన వెంటనే మరచిపోవటం లేదు. కంఠస్థం చెయ్యకుండానే కొన్ని గుర్తుంటున్నాయ్. తాత వరండాలో మంచంమీద చీకట్లో చెప్పిందీ గుర్తుంది. అమ్మ తనను అదృష్టవంతుడనడం మనసులో నాటుకుంది.

ఆ మంచిరోజు రానే వచ్చింది. దుర్ముహూర్తాలు లేని సమయం. ప్రయాణానికి ఆనందాదియోగాలు చూసారు. రాహుకాలం లేదు. తిథి వార నక్షత్రాలు సుముఖంగా వున్నాయి. నాలుగుమైళ్ళ దూరంలోనున్న రైలుస్టేషనుకు తండ్రీ కొడుకులు నడిచి బయలుదేరారు. అమ్మ యింట్లో బుద్ధులు చెప్పింది వాళ్ళ యింట్లో అణకువగా మెలకువగా యెలా మెసలాలో రంగరించి. ఆ బుద్ధులు మనసుకు హత్తుకున్నట్టు 'అలాగే అమ్మా' అని రాజు తల వూపాడు. ఏదో పండగలా వుంది రాజుకు. తను పెద్ద చదువు చదివేస్తాడు. పెద్ద ఉద్యోగం చేసి గడిస్తాడు. అమ్మా, నాన్న, తాతయ్య, చెల్లెళ్ళూ, తమ్ముడికీ అందరికీ సుఖ పెట్టాడు. ఊర్లో మెరుకల వాళ్ళకు యిల్లు కట్టాలి. మాలవాళ్ళకి ఉద్యోగాలివ్వాలి. అంతా చెయ్యగలిగే పనే. ఈ క్షణంలో ఆ చెయ్యడానికి కావలసిన హంగులన్నీ సమకూరుతున్నట్టే ఉత్సాహంతో వూగులాడాడు. వెళ్ళేముందు ఇంట్లో దేముడికీ, పెద్దల పేరంటాలకు మొక్కాడు. తాతయ్య పాదాలమీదపడి మొక్కాడు. గోపాలం లేవనెత్తుతూనే కళ్ళల్లో నీటిని గబ గబ తుడుచుకున్నాడు. వెంటనే మాటాడకుండా పొలాల గట్లమీదనించి కొంతదూరం మనుమడితో వెళ్ళాడు. ఆగి అలా మనుమడివేపు చూస్తూనే వున్నాడు. రాజు ముందుకు పోతూ అక్కడక్కడా ఆగి తాత కనిపించేవరకూ చెయ్యి వూపుతున్నాడు. వినిపిస్తుందనేమోనని "తాతయ్యా వెళ్ళిపో. శలవుల్లో వస్తాను." అని అరిచాడు. గోపాలం నాలుగడుగులు వెనుకకు వేసి మరీ తిరిగి చూసాడు. నీలి కమీజు ఒక మచ్చలా కనిపించింది. తర్వాత మరి దృష్టి ఆనలేదు. నెత్తిమీద ఒక నీలిరంగు పిట్ట అరుస్తోంది. ఆ పిట్ట పైనీ నీలి ఆకాశంలో చిరు మేఘం బరువుగా కదులుతోంది! గోపాలం కాళ్ళీడ్చుకుంటూ యింటివేపు నడిచాడు.

రాజు తొలిసారి రైలుబండి చూడటం. స్టేషను చేరాక ఆ చిన్నస్టేషను ప్లాటుఫారం మీద యిటూ అటూ చకచకా తిరిగేసాడు. రైలుపట్టాలమీద రైలు నడుస్తుందని అదిగో ఆ సిగ్నలు వాలితేగానీ రైలు రాదని యిలా తండ్రి సమాధానాలు చెప్తున్నాడు. గంట కొట్టారు. ఆ కోచీబండి గుప్పు గుప్పుమంటూ అంత దూరంనించి వస్తుంటే రాజు గెంతులేస్తున్నాడు. తను నేర్చుకున్న దసరా పద్యం

"గుప్పు గుప్పున పొగల్ గప్పున వదిలె
రెయిల్ బండి పొగబండి రెయిల్ బండి నడిచె ...!"

బైటకే పాడుకుంటున్నాడు. రైలు ఆగింది. ఇద్దరు లోపలికెక్కారు. ఒక క్రరబల్లమీద కిటికీ దగ్గిర కూర్చున్నారు. గార్డు విజిలు వేసాడు. పచ్చజండా వూపాడు. సిగ్నలు వాలే వుంది. రైలు వూలవేస్తే ఒక్కసారి త్రుళ్ళిపడ్డాడు. బుక్కు బుక్కుమంటూ రైలు కదిలింది. రాజు లేచి నిల్చుండిపోతే తండ్రి కూర్చోబెట్టాడు. చెట్లూ, చేమలూ, దూరాన కొండలూ కదుల్తుంటే

"నాన్నా ....చెట్లూ, కొండలూ పరుగెత్తుతున్నాయ్"

"అవి పరుగెత్త లేదు. రైలు పరుగెత్తుతోంది. రైలుతోపాటు మనం కదులుతున్నాం"

ఇది రాజుకు నచ్చని సమాధానం. ఇంకా వడిగా అవి పరుగెత్తుతుంటే ప్రక్క స్టేషనులో రైలు ఆగితేగానీ అవి పరుగెత్తటం ఆపలేదు.

"ఈ భూమీ యీ రైలులాగే కదులుతుంది. కదిలినట్లు మనకు కనపడటం లేదు కదా. సూర్యుడే కదిలినట్లు కనిపిస్తాడు కదా. అలాగే మనం కదిలినా కదలనట్లు కనిపిస్తున్నాం. ఆ చెట్లు కదలకపోయినా కదిలినట్లు కనిపిస్తున్నాయ్."

ఇదేదో కొత్త విషయంలానే తోచింది రాజుకు. ఇలా బయటకు వస్తే యెన్నో కొత్త విషయాలు తెలుస్తాయనుకున్నాడు. ఇదివరకెప్పుడూ ఎలక్ట్రిక్ దీపాలు చూడలేదు. పట్నం వెళ్ళేసరికి ఎలక్ట్రిక్ దీపాలు చూసి అదేదో వింత చూసినట్లు ఆ వెలుగు గొప్ప వెలుగులా తోచింది. సీతారాం యింటికి వెళ్ళేసరికి కాళ్ళు పీకేట్టాయ్. నీరసం వచ్చేసింది. కానీ ఫేను తిరగడం చూసి

"నాన్నా....గాలిమర" అన్నాడు ఆవేశంతో, నీరసం అంతా పోయింది.

"ఫేను" అంది యింటావిడ.

"ఫేనా..." అని తలాడించాడు.

కబురు కాకరకాయ లేకుండా వచ్చినందుకు సీతారాం నచ్చనట్టు ముఖం పెట్టాడు. ఏదో మాట వరసకు యింటి యిల్లాలు పలుకరించి కాంతమ్మ వదిన, పిల్లలూ బాగున్నారా అని అడిగింది. భోజనాలయ్యాక అలసి వున్నాడేమో రాజుకు భూమి చూడగానే నిద్ర ముంచుకొచ్చింది. వరండా గదిలో వేరేగా ఒక చాప పరిచారు. ఆ చాపమీద రాజు నిద్దరపోయాడు.

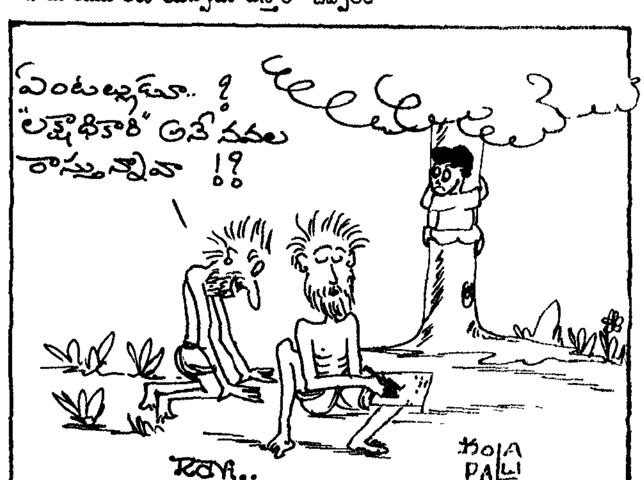
భోజనాలయ్యాక కన్నబాబు, సీతారాం అంగట వరండాలో కుర్చీలమీద కూర్చున్నారు. సీతారాం భార్య వెంకటలక్ష్మి వంటయింటి పనులు చూసుకుంటోంది. అద్దె యిల్లయినా అన్ని హంగులూ వున్నాయ్. ఇంతో అంతో బాగా తెచ్చుకుంటున్న వాళ్ళ ఇంట్లో వున్నట్టు పట్టెమంచాలు, పరుపులు, ట్రంకుపెట్టెలు యిత్తడి సామానులతో పాటు కంచుగిన్నెలూ, వెండి కంచం గ్లాసులూ వున్నాయ్. కొంత బంగారం కూడా వెంకటలక్ష్మి శరీరంమీద అరుగుతోంది. సీతారాం సిగరెట్లు కాలుస్తున్నాడు. చేతికి బంగారంకేసుతో రిస్టువాచీ వుంది.

కన్నబాబు కోరి ప్రస్తావన తెచ్చాడు.

"తెలివైనవాడు. కానీ చుట్టుపట్ల దగ్గర్లో హైస్కూలు లేదు. మరి మా బడిపంతులు బతుకులు మీకు తెలియనివి కావు. ఏడాదికోకసారి గ్రాంటు వస్తుంది. పెద్దకొడుకు వీడి చెయ్యి కలిసివస్తే యీ రైలుబండి లాగగలుగుతాను. విద్యాదానం చెయ్యండి. మీ ఋణం ఎన్నటికీ మరువను" అంటూ చేతులు వినయంగా నులుపుకున్నాడు.

చెప్తున్నంతసేపు సీతారాం పొగ వదులుతూనే వున్నాడు. తరువాత కాస్సేపయ్యాక నెమ్మదిగానే అన్నాడు.

"నాకు చాలా యిబ్బందులున్నాయి. ఈ ఉద్యోగం బదిలీలయ్యేఉద్యోగం. ఏ మారుమూలకు యెప్పుడు వేస్తారో చెప్పలేం"

"మీ పిల్లల్లో ఒకడినుకోండి. పెంకితనంచేస్తే కొట్టండి. ఇంట్లో యేసేవ చెయ్యమన్నా చేస్తాడు"

"అసలే మీచెల్లెలు ఒబ్బుమనిషి. ఉన్నవాళ్ళతోనే చేసుకోలేకపోతోంది. ఈ బరువుకూడా దానినెత్తిన వెయ్యలేను"

గొంతుక నొక్కేస్తున్నా చివరి అభ్యర్థనగా "మీమీదే గంపెడాశతో దేహీ అని వచ్చాను"

అవకాశంవుంటే యింతగా మీచేత బతిమాలించుకునే అవసరమేవుండదు. నా పరిస్థితికూడా మీరు ఆలోచిస్తారనుకుంటాను. ఇది ఒక ఏడాదిసమస్యకాదు. ఒకసారి చేసే సహాయంకాదు. ఇంతబరువుమోసే తాహతు లేదుకాబట్టి నిర్మొహమాటంగా చెప్తున్నాను"

"అయితే ఆశ వదులుకోమంటారా?"

"అన్నమాటేకదా..." అంటూ సీతారాం యింకోసిగరెట్ వెలిగించాడు. అదే చివరిమాటైపోయింది. సిగరెట్ పొగ పీల్చేటప్పుడు అతను మరి మాట్లాడడు. ఆ పొగయిచ్చే ఆనందంనించి బయటపడడు.

కన్నబాబు చాలాసేపు మౌనంగావున్నాడు. తరువాత కొడుకు ప్రక్కనే చాపమీద పడుకున్నాడు భార్యచెప్పినట్లే చెప్పాడు. విన్నాడు. విని కోపం వచ్చినా మౌనందాల్చాడు. దేహీఅని వస్తే లేదన్నవీడు దేహీఅని తనదగ్గరకు వస్తే తప్పక తన గొప్పతనం చూపించేవాడు. ఆ అవకాశం యీజన్మలో తనకు దొరకదు. ఇంకో జన్మలో యైతే యేం లాభం? ముందుజన్మలు జ్ఞాపకం వుండవు కదా? ఏజన్మలోచేసిన దానిఫలితం ఆజన్మలోనే అనుభవిస్తే యెంతగొప్పగా వుండేది? పాపానికి శిక్ష, పుణ్యానికి వున్నతి యీజన్మలోనే చెయ్యగల దేముడు సాక్షాత్తు జగత్తును పాలిస్తున్నాడని కొలిచేవారు ప్రజ! ఇంతా అనుకున్నాక

"చిప్పలోనపడ్డ చినుకు ముత్యంబాయె
నీళ్ళబడ్డ చినుకు నీళ్ళగలసె
ప్రాప్తముకలచోట ఫలమేల తప్పురా...."

ఈ వేమన పద్యం గుర్తుకొచ్చి "యిక్కడ ప్రాప్తములేదుకాబట్టి ఫలించలేదు." అనుకుని నిద్దరపోయాడు.

ఉదయం లేచేసరికి రాజు లేచిపోయి సీతారాం రెండేళ్ళ కూతురు హేమతో ఆడుకుంటున్నాడు. రాజుకు చెల్లెళ్ళను ఆడించడం, యెత్తుకోవటం అలవాటే. అంచేత యీపిల్లను యెలా ఆడిపించడమో తెలుసు. పేరుకు తగ్గట్టు బంగారంలా మెరిసిపోతోంది. చెడ్డీకట్టుకుంది ఒంటిమీద గౌనులేదు. బొద్దుగా చేతినింపుగా వుంది, ఆ నవ్వూ ఆ పరుగూ అంతా ఆరోగ్యమైన పిల్లని చెప్తున్నాయ్, చిలకలా పలుకుతోంది.

ఉదయమే వెళ్ళిపోవటం మర్యాదకాదని స్నానం ధ్యానం ముగించి టిఫిను చేసారు. తెచ్చిన మూటపట్టుకుని మళ్ళీ ఆ పిల్లతో ఆటలోపడ్డ రాజుతో

"పదరానాయనా" అన్నాడు కన్నబాబు.

"బడిలో చేరనిదే-శలవులురానిదే వెళ్ళిపోవడమే"

"శలవైపోయింది-పద" అంటూ చెయ్యిపట్టుకొని లాగాడు. రాజు ఆ పిల్లను వదిలేసి తండ్రివెంటపడ్డాడు. దంపతులిద్దరివద్ద శలవుతీసుకుని కన్నబాబు కొడుకుతో స్టేషనుకు బయలుదేరాడు.

(ఇంకా ఉంది)

పరిణామం

తెలుగువాడి
(గతం) కలవరింత
విశ్వనాథ ! ....
తియ్య తియ్యటి కల
క్రిష్ణశాస్త్రి ! ...
మరి ....
కలవరింతల్నించి కలల్నించి
కళ్ళు తెరవడం
శ్రీ శ్రీ ! —

వికృతి

కడుపు నిండిం తర్వాత
సెక్స్
అది సహజం — ప్రకృతి !
మరి ....
కడుపు నిండటం కోసం
సెక్స్
అది సమాజం — వ్యవస్థ !

నా జెండా

రాత్రిది
నిరసన నల్లజెండా !
ఉదయానిది
తిరుగుబాటు ఎర్రజెండా !
మధ్యాహ్నానిది
లొంగుబాటు తెల్లజెండా !
సాయంత్రానిది
వేదాంతపు కాషాయజెండా !
.... నా జెండాలో మాత్రం
అన్ని రంగులూ వుంటై....
సమయాన్ని బట్టి ఒక్కొకరంగు
పైకొస్తూ వుంటుంది ....
నా జాతి ఊసరవెల్లి
వృత్తి రాజకీయం
ప్రవృత్తి అవకాశవాదం !

శ్రీ ఎస్. హన్మంతారావ్.

అక్షరార్చన

శ్రీ పింగళి పాండురంగరావు.

ఎఱ్ఱనార్యా! ఒక్కమారిటు చూడు!
దివి నుండి
ఈ భువిలో, నీ జన్మస్థలిలో
నీ స్మృత్యర్థం
మేం పండించు కొంటున్న
ఈ కవనోత్సవ వైభవాన్ని
నీ ప్రబంధోజ్జ్వల కాంతి వనాన్ని
నీ సాహితీ సుందర నందనాన్ని
కవిరాజు పాదాలనే
కూర్మితో గారవించిన
రాచరికం కాలం చేసినా
రక్తవాగ్దానాల రుధిర ధారల్లో
కుత్సితపు క్రీనీడల కౌగిళ్ళలో
నలిగి నిశ్వసించే
ఈ ప్రజాస్వామ్య యుగంలో కూడా
నీ సుందర సాహితీ సౌధం
నిబ్బరంగా కాలూని
కనుల పండువుగా ఈ
కాస్తంత ఊపిరి పీల్చుకొనే భాగ్యం
ఆ కలస్వనాల పులకించే ఈ క్షణం
మా కంటి పాపల్లో మెరిసి పోతున్నందుకు
మేమంతా హర్షిస్తున్నాం!
నీ స్వర్ణ యుగాన్ని విస్మరించ నందుకు
మేమంతా గర్విస్తున్నాం!
ప్రబంధ పరమేశ్వరా!
గీర్వాణాంధ్రముల మథించి నేలార్చిన
నీ రసమయ కావ్యసృష్టి అనమానం
భారతాంధ్రీకరణ అసంపూర్ణ
అంధకారపు పొరలు తొలగించ
అరణ్య పర్వ శేషోన్నయం కావించి
సంపూర్ణ భారతాంధ్రీకరణ జ్యోతిని
వెలిగించిన నీవు
స్ఫుర దరుణాంశుడవు!!
ప్రాజ్ఞుడవు!!!
అఖిలాంధ్ర యశోవిభుడవు
లక్షణాభిధేయంగా 'శంభుదాసుడవే' కాని
శివ కేశవ భేద మెరుగని ధన్యాత్ముడవు
మహా కవీంద్రా!
నీ కవితా వరణానికి
ప్రౌఢాంచిత శబ్ద సారులైన
నన్నయ్య, తిక్కన కవినాథుల
కీర్తి రాజహంసల మధుర గీతికల నాలించి
నీ వాపల క్రౌంచ రీతి
కూయగడంగి నటుల వాక్రుచ్చిన
నీ కల్పనా చాతురిలో
నినదించిన నీ భక్తి భావమనల్పం
నిల్చి పోవునులే ఆకల్పాంతం
నీ స్వతంత్ర రచనా శిల్పాన్ని
మనోజ్ఞ భావనా పల్లరితో
మహోన్నతంగా పేర్చి, తీర్చిన
నీ "నృసింహ పురాణం"
పురాణ ధోరణినే పులుముకున్నా
ప్రబంధ పారిజాతంగా విలసిల్లు
ఈ జగత్రయం నిలచి భాసిల్లు వరకు
భావసౌందర్యం పుణికి పుచ్చుకున్న
నీ 'హరి వంశం
ఒక అసమాన ప్రబంధ రాజం
మంజుల పద రంజితమై
రసాస్వాదనాను భూతుల్లో
రసికజన మనోభిరామమై
కడురమ్యంగా నిలుచు
ఈ జగతి నిలుచు వరకు
కవీశ్వరా!
పరమ ప్రామాణికమైన
నీ కావ్య రచనా శిల్పాలు
నన్నయ్య, తిక్కన కవితా లతాంతాల్లో
మిళితమై మృదుల శయ్యలయ్యాయి
నీ కవితా విద్యుల్లత విరబూసిన
జ్ఞాన కాంతి సుమశోభలు
నా గుండెల నిండా అల్లుకోవాలి
ఈ చివికిన బ్రతుకు బాటల్లో
స్ఫూర్తి నింపి సురభీకరించాలి
నిత్య సౌమ్యమతీ
నీ అపూర్వ రచనలన్నీ
కథా కథన చాతురిలో
ప్రౌఢ కవితా రీతుల్లో
ప్రబంధ దేహళిపై
స్వచ్ఛ సుందరములైన తక్కలద్దాము
అలభ్యమైన నీ రామాయణం
ఆంధ్ర కవితా మణిహారాన్ని
తానే కనుమరుగై వెక్కిరిస్తోంది!
కవీంద్రా!
ఈ తీరవు విఫల మానస వేదనలన్నీ
ఈ సంఘర్షపు బ్రతుకుల నీడల్నీ
సుదూర తీరాలకు తరిమివేసి
నితాంత ప్రశాంత పథంలో
ఈ జీవన యానం సాగించేందుకు
ఈ సాహితీ జగతిలో
విరబూసే నా ప్రీతి కాంతి కిరణం
నీవు దీప్తించిన ఉజ్జ్వల శోభనుండే
నేను వినిపించే ప్రతి గీతికా
నీవు మేళవించిన మధురవాణినుండే
ఆ నిశ్చల నీల సాగరంలోకి
నేను ప్రస్థానించే క్షణం వరకు
ఈ మృణ్మయ మాయాజాలం
నన్ను వీడే తుదిక్షణం వరకు
ఈ జీవిత కరాళ హేళలు
నా నుండి శాశ్వతంగా నిష్క్రమించే వరకు
నీ మల్లెల పొదరిండ్ల మాటున
నీ ప్రబంధాశాంతి వనాల నీడన
నన్ను కాస్త పరుండనీ
నీ వాగర్థాల వసంత వన వాటికలో
నే పరభృతమునై విహరించనీ
నీ జాను తెనుగు తేనియలో
నే భ్రమరమునై పరవశించనీ!!
ఎఱ్ఱ నార్యా!
సత్యపదార్థ పరిష్వంగం నాకు
సంప్రాప్తం అయ్యేవరకు
నన్ను వీడకు
నేను ఈ లోకం వీడేవరకు
వీడి చిరనిద్రాస్థలి చేరేవరకు
చేరి శాశ్వతంగా విశ్రమించే వరకు
కాని—
ఇప్పటికిదే అందుకో
ఈ నేవన్నెల మేల్పచ్చల మధ్య
నేనర్పించే సుమదళ 'అక్షరార్చనను.

కలగూరగంప

పాత అంతా రోతయేనా?

శ్రీ టి. యల్. కాంతారావు గారికి బహిరంగ లేఖ!

ప్రియమైన కాంతారావుగారూ
నమస్కారాలు.

అక్టోబర్ 1985 "భారతి" లో మీ "ఆరుద్ర ముద్ర" చదివాను.

"ఆధునిక సాహిత్యం మీద విమర్శ అంతగా రావటంలే" దని భారతి (అక్టోబర్- -సంపాదకీయం) భావిస్తున్న తరుణంలో "ఆధునిక కవిత్వానికి గురజాడ, శ్రీ శ్రీ తరువాత మార్గ దర్శకత్వం వహించిన ఆచార్యుడి" ని గూర్చిన మీ వ్యాసం రావడం శుభావహం.

ఆరుద్ర సాహిత్య ప్రపంచం చాలా విశాలమైంది. అభ్యుదయ కవిగా, సినీ కవిగా, విమర్శకుడిగా, సాహిత్య చరిత్ర నిర్మాతగా ఆధునిక తెలుగు సాహిత్యంలో ఆయన తన స్థానాన్ని పదిలపరచుకొన్నాడు.

"ఆరుద్రముద్ర" అన్న శీర్షికచూచి ఆయన కృషిని, తన తరంవారిపై ముందుతరం వారిపై ఆయన ప్రభావాన్ని విశ్లేషించి చూపుతారని ఆశించిన అస్మదాదులకు మీరు ఆశాభంగం కల్పించారు. ఈ అవకాశాన్ని ప్రాచీన సాహిత్యం మీద, కవుల మీద మీకు కలిగిన అక్కసును వెళ్ళబుచ్చుకోవ డానికి వినియోగించు కోవడం నిజంగా దురదృష్టకరం. ఇంతకు ముందు కూడా ఒకసారి ఒక ప్రముఖ దిన పత్రిక ఆదివారం అనుబంధంలో (తేది 26—5—1985) మీరు ఇలాంటి ప్రయత్నమే చేశారు. ఇందువల్ల మీకు ప్రాచీన సాహిత్యం పట్ల ఏ మాత్రం సదభిప్రాయం లేదని తీర్మానించు కోవలసి వస్తున్నది.

ఈ రోజుల్లో అవసరం ఉన్నా లేకున్నా ప్రాచీన సాహిత్యంపైనా, సంప్రదాయంపైనా దుమ్మెత్తిపోయడం, అనాలోచితమైన అభిప్రాయాలను వెలిబుచ్చడం, నేటి కొలమానాలతో నాటి కవిత్వాన్ని కొలువ జూడడం ఒక ఫ్యాషన్ అయింది.

గురజాడ కాలానికి, శ్రీశ్రీ కాలానికి సామాజిక సిద్ధాంతాలలో వ్యత్యాసం వచ్చిందని మీరన్నారు. వీ రిద్దరి మధ్య వారడి యెంత? ఈ స్వల్ప వ్యవధిలోనే వ్యత్యాసాలు కనిపిస్తే మరి శతాబ్దాల తరబడి వెనక్కు పోయిన పుడు ఈనాటి ఆలోచనలు, సిద్ధాంతాలు ఆనాడు కనిపించాలని మీరెలా భావిస్తున్నారో అర్థం కావటం లేదు. మీ "ఆరుద్రముద్ర" మొదటి "పారా" పూర్తిగా అసందర్భం, అనాలోచితం అని చెప్పడానికి విచారిస్తున్నాను.

ఆధునిక సాహిత్యంలో ఆరుద్ర పాత్రను గూర్చి చెప్పవలసినపుడు ప్రాచీన సాహిత్యాన్ని తిట్టిపోయాల్సిన అవసరం ఏ మాత్రం లేదు. ఒక వేళ ప్రాచీన సాహిత్యం అంతాచెత్త అన్న మీ సిద్ధాంతాన్ని వాదనా సౌలభ్యం కోసం అంగీకరించినా, ఆ చెత్తను సంస్కరించడంలో ఆరుద్రకు ఏలాంటి సంబంధమూ లేదు. ఆ సంస్కరణ బాధ్యతను స్వీకరించినది కందుకూరి, గురజాడ, రాయప్రోలులు. వీరికెవరికి ఆరుద్రకు కల అభ్యుదయ మార్క్సిస్టు భావాలు లేవు. అందువల్ల ఆ "పారా" పూర్తిగా అసందర్భం.

ఇక అందులో మీరు చెప్పినదంతా అనాలోచితం.

మీరు పేర్కొన్న మొదటి అంశం నాటి కవిత్వం చారిత్రిక బాధ్యతను విస్మరించింది అనడం.

తెలుగులో సాహిత్యం నన్నయ్యగారి భారతాంధ్రీకరణంతో ప్రారంభ మైందని చెప్పుకుంటున్నాం. ఆనాటి రాజకీయ, ఆర్థిక, సామాజిక పరిస్థితులను, ఆ పరిస్థితులలో భారతాంధ్రీకరణం యొక్క ఆవశ్యకత గూర్చి ఆచార్య శ్రీ ఖండవల్లి లక్ష్మీరంజనంగారు చాలా పెద్ద వ్యాసమే వ్రాశారు. ఆనాడు ప్రచారంలో ఉన్న బౌద్ధ జైన సన్యాసులు సుఖభోగాభిలాషులై ఏన్నో అక్రమాలకు పాల్పడ్డారు. మరోవంక కాపాలికులు క్షుద్ర మంత్ర తంత్రాల ప్రభావం వల్ల ప్రజలను భయ భ్రాంతులను చేసి సంఘంలో అశాంతిని ప్రేరేపించారు. ఈ పరిస్థితులలో వైదిక మత ప్రచారం వల్ల ప్రజల్లో కొత్త ఉత్సాహాన్ని కల్పించడానికి, ఆత్మ విశ్వాసాన్ని పెంపొందించటానికి తెలుగుభాష, తెలుగుసంస్కృతి, తెలుగు నాగరికతలను ప్రోత్సహించడానికి నన్నయ భారతాంధ్రీకరణం ప్రారంభించారు.

తనరోజుల్లో సిగపట్లు పట్టుకొంటున్న వీరశైవ వీర వైష్ణవాల మధ్య నలిగిపోతున్న సమాజంలో సౌమనస్యాన్ని పెంపొందించడంకోసం తిక్కనగారు హరిహరా ద్వైతాన్ని ప్రతిపాదించారు,

ఇది నన్నయ తిక్కనల కవిత్వం నెరవేర్చిన చారిత్రిక బాధ్యత కాదంటారా? అయితే చారిత్రిక బాధ్యత అంటే ఎలా ఉంటుంది?

"రాజుల, రాణీల కాకపోతే వారి ఉంపుడు కత్తెల మోహాన్ని అసభ్యం గానూ. అసహ్యంగానూ ఆలింగనం" చేసుకున్నారన్నది మీ రెండవ అభి యోగం. ఎవరండి ఉంపుడు కత్తెలను ఆలింగనం చేసుకొన్నది? బహుశా మీరు భోగిని దండకం దృష్టిలో పెట్టుకొని అని ఉంటారు! ఆ కవి తర్వాత పశ్చాత్తాప పడి "మనుజేశ్వరాధము" లని తిట్టి, కందమూలాలు తిని బ్రతుకుతా కాని 'కర్ణాట కిరాట కీచకుల" కమ్మనని ప్రతిజ్ఞ చేశాడే! సాటికవి కవిత్వాన్ని రాజుల కిచ్చి అందాలా లెక్కి తే, తాను భార్యాబిడ్డలు మలమలా మాడు తున్నా లెక్కచేయక తను నమ్మిన దైవానికిచ్చి కోరి కష్టాలు తెచ్చుకున్నాడే! అయినా అతడ్ని క్షమించలేరా? తంజా పురాంధ్ర నాయకుల కాలంలో భోగం వాళ్ళు కావ్యాలు వ్రాశారు కాని భోగం వాళ్ళ మీద వ్రాయబడలేదు. మరి మీకీ ఉంపుడుకత్తె లెక్కడ నుండి వచ్చారు?

రాజుల కథలు వ్రాశారన్నారు. ఆనాడున్నది రాజులు. వారి కథలు వ్రాయక ఎవరి కథలు వ్రాయాలి? ఆ రాజులు ప్రజలచేత ఎన్నుకోబడ్డ వారు కారు. వంశ పారంపర్యంగా అధికారంలోకి వచ్చినవారు. అందుచేత వారి కథలు వ్రాశారు. కాని మీరు భావిస్తున్నట్లుగా పాలకుడు చెప్పిందే శాస్త్రంగా, ధర్మంగా ఏ కవీ వ్రాయలేదు. పాలకుడికీ పాలితులకీ ఎలాంటి సంబంధం ఉండాలో, పాలకుడు ఎలా పాలించాలో బోధపరుస్తూ వ్రాశారు.

ఇదిగో — ఉదాహరణలు — చిత్తగించండి.

"దయ(బ్రజ రక్షించుటకు నె
నయె తపములు నధ్వరములు నరవర దానన్
జయమును లక్ష్మియునుం గీ
ర్తియు సుగతియు గలుగు వసుమతీ నాధునకున్।"

"రంజనము నెల్ల ప్రజలకు జేయుట కతమున
రాజ నామమున బ్రివర్తిల్లు."

ఇలాంటివే ఎన్నొ ఉదాహరణలు ప్రాచీన కావ్యాల నుండి ఎత్తిచూప వచ్చు. ఎవరికి, ఏది, ఎలా చెప్పాలో తెలిసినవారు బుద్ధిమంతులు. ప్రాచీనులు బుద్ధిమంతులు. అందువల్ల రాజులు ఎలా ఉండాలి. ఎలా పాలించాలి అన్న విషయాలను రాజుల కథల ద్వారా రాజులకు తెలియచెప్పారు. ఈ రహస్యం తెలియక రాజుల కథలు, రాణుల కథలు వ్రాశారని నిందించడం ఉచితజ్ఞత కాదు.

వారు రాజుల కథలు మాత్రమే కాదు. సామాన్యుల కథలు కూడా వ్రాశారు. వర్ణాశ్రమ ధర్మాలకు, కులగోత్రాలకు పెద్ద పీటవేసిన ఆ రోజుల్లోనే అవసరమైతే అత్యున్నత కులస్తుడికి హీనజాతి వాడితో ధర్మబోధ చేయించారు.

అవసరం ఉన్నా లేక పోయినా బ్రాహ్మణాధిక్యత పెంచి వర్ణించాడని అపవాదు మోసిన నన్నయగారు కౌశికుడికి ధర్మ వ్యాధుడి చేత నీతి చెప్పించారు.

తన కాలపు సమాజాన్ని, సాహిత్యాన్ని తూర్పారబట్టి, పాల్కురికి సోమన్న చాకళ్ళను, మంగళ్ళను, జెస్తలను కథానాయకులను చేసి వారి భాషలో, వారి తీరులో కవిత్వం చెప్పాడు.

ధూర్జటి బోయ కథను వ్రాశాడు. మనిషిలోనేకాదు పశువుల్లోకూడా మానవత్వం చూడడానికి ప్రయత్నించాడు.

తలనుతిప్పితే చాలు తలను తీసివేయగల నిరంకుశాధికారం కల రాజుల కొలువులో బ్రతుకుతూ ఆ రాజులను ఈ కవి తిట్టి నన్నితిట్లు, ప్రజాస్వామ్య రాజ్యాంగంలో కోర్టుల రక్షణ కింద బ్రతుకుతున్న ఈ నాటి ఏ కవీ తిట్ట లేదంటే మీరు నమ్మలేక పోవచ్చు. కాని ఇది నిజం!

ఒక వేశ్య వృత్తిలో జీవిస్తూ చివర "నేను వృత్తిమానివేస్తాను" అని ఒక మాటంటే - నిజానికి మానివేంసిదో లేదో సందేహమే - నెత్తిన పెట్టుకొని ఊరేగుతున్నాం: కాని, వయసూ సొగసూ కల పదహారేళ్ళభోగం కన్నెలు రాజులనైనా తనువాకిట "క్యూ"లో నిలబెట్టుకోగల స్థితిలో ఉండి కూడా, వృత్తిని, వృత్తిని ప్రోత్సహించిన తల్లిని నిరసించి, వృత్తికి వ్యతిరేకంగా తాము ఆత్మార్పణం చేసుకుంటే మనం గుర్తించ లేక పోతున్నాం:

వేశ్యావృత్తి నిరసనం గొప్ప సాంఘిక స్పృహగా మెచ్చుకో గలుగు తున్న మనం —

"పరదారాగమనంబునం గలుగుపాపం బెక్కుడత్యంత దు
స్తర మాయుఃక్షయ మాచరించు నయుతేష్టాపూర్త మత్సేసిన
న్హరియించు స్వరలోకము న్యశము నిత్యైశ్వర్యము న్గావున
న్నరుడన్యాంగన పొంత బోవమి కడు న్దర్మంబు ధర్మాత్మకా"

--అని కవి ప్రబోధిస్తే రాజులుచెపితే రాశాడని ఆత్మవంచన చేసుకుంటున్నాము.

ఈ రోజుల్లో వేశ్యా వృత్తిని మాత్రమేకాదు——ఇంకా అనేక సామాజిక అనారోగ్యాలను అరికట్టడం కోసం చట్టాలు చేసుకున్నాం: అయినా చట్టం కళ్ళుగప్పి ఎన్ని అత్యాచారాలు జరుగుతున్నాయో మనకు తెలియనిదికాదు. ఆ రోజుల్లో రాజదండనంతో పాటు భగవద్దండన భయ్యం కూడా ఉండేది. ఇక్కడ రాజుకళ్ళు కప్పవచ్చునేమొ కాని అక్కడ భగవంతుడి కళ్ళు కప్ప లేమనే భావన సంఘంలో దురాచారాలను అరికట్ట కలిగింది. అంటే మతం మనిషిని మంచి మార్గంలో నడువటానికి ఉపయోగపడ్డది.

ఈ సత్యాన్ని గుర్తించ లేక మతాన్ని, మూఢాచారాలను కవిత్వం ప్రోత్సహించిందని ఆరోపించారు మీరు. ఆనాడు మతం జీవితంలో ఒక భాగం. ఒక జీవన విధానం. అందువల్ల ప్రజలు కోరుకున్న విషయాన్ని కవి చెప్పడం తప్పుకాదు. మతాన్ని వదలి మనిషికి మనుగడ లేదు. పేరు-ఊరు ఏదైనా మతం ఏదో ఒక విధంగా మనిషిని వెన్నంటుతూనే ఉంటుంది. శైవం, వైష్ణవం మతాలైతే మార్క్సిజం కూడా ఒక మతమే: మతమంటే మనస్సున తపింపచేసేది. నాటికవులు తాము ఏ మతాన్ని, ఏ సంప్రదాయాన్ని ప్రచారం చేయతలపెట్టారో దానిని గూర్చి క్షుణ్ణంగా అధ్యయనం చేసి, అవగాహన చేసుకొని స్వయంగా ఆచరించి ఆ తరువాత ఇతరులకు ప్రబోధించారు.

ఈనాడు అధ్యయనం, అవగాహన, ఆచరణ ఏవీ అక్కరలేదు. కొన్ని పొలి కేకలు, పడికట్టు మాటలు పుక్కిట బట్టితే చాలు. వాడు గొప్ప సామ్యవాది. వాడు గొప్ప కవి. వాడు గొప్ప పండితుడు. ఈనాడు మేము అభ్యుదయ కవులమని బోర విరచుకుంటున్న వారిలో ఎంత మంది మార్క్సును అధ్యయనం చేశారో, ఎంతమంది ఫ్రాయిడ్ సిద్ధాంతాలను చదివారో, ఎంతమంది సార్త్రే పేరు విన్నారో "సర్వే" చేస్తే బండారం బయట పడుతుంది.

ఒకవంక మార్క్సు పేరు చెప్పుకుంటూ, సామ్యవాదం నినాదాలు చేస్తూ బూర్జువాలను తిడుతూ, మరో వంక శ్రామికులను ఉద్ధరిస్తున్నామన్న నెపంతో కమీషన్‌లు పుచ్చుకొని మేడలు, మిద్దెలు కట్టుకుంటున్నారు. చిట్‌ఫండులు, లిక్కర్-స్కీం కంపనీలు పెట్టి ప్రజల మానసిక దౌర్బల్యాన్ని కాష్ చేసుకుం టున్నారు. వీడియోపార్లర్‌లో బ్లూఫిల్ములు ప్రదర్శించి చిల్లర మాటలు కడుతున్నారు. కావాలంటే మీకు సజీవోదాహరణలు చూపగలను.

మీకు ఆధునిక సాహిత్యం మాత్రమే ఉపాదేయమైతే, మీకు మార్క్సు ఫ్రాయిడ్, సార్త్రేలు ఆది దేవుళ్ళయితే ఎవరికీ అభ్యంతరం లేదు. అందరికీ అన్ని విషయాలు ఎప్పుడూనచ్చవు. కొందరికి కొన్ని, మరి కొందరికి మరికొన్ని నచ్చుతాయి. దీనినే రుచి భేదం అంటాం: కాని "నాకు నచ్చిందే వేదం" అనడం తప్పు.

మీకు కమ్యూనిజం, మార్క్సిజం నచ్చినట్లుగానే, మాకు ఈ దేశం, ఈ దేశపు సంస్కృతి నచ్చాయి. మీకు మార్క్సు ఆదర్శమైతే మాకు వ్యాసుడు ఆదర్శం. మీకు నచ్చని విషయాలను, మీరు మెచ్చని వ్యక్తులను మేము మెచ్చుకుంటున్నామని మమ్మల్ని నిందించే అధికారం మీకు లేదు.

అధికారం మాట అలాఉంచి, మీరూ, మీలాంటి వారూ చేస్తున్న అనాలోచిత ప్రచారం వల్ల సమాజానికి, సాహిత్యానికి ఎంత ద్రోహం కలుగుతున్నదో మీరు గుర్తించడం లేదు. భావం ఏది పలకాలన్నా భాష సాధనం, భాషలో పుష్టి ఉండేనే భావం తుష్టికలిగిస్తున్నది. మీరు పేర్కొన్న

కందుకూరి, గురజాడ, శ్రీ శ్రీ, ఆరుద్ర లు ప్రాచీన సాహిత్యాన్ని సంపూర్ణంగా మథించి అందులోని మంచి చెడ్డలను విమర్శ నాత్మకంగా విమర్శించిన తర్వాతనే కొత్త కొత్త మార్గాలను అన్వేషించారు. కాని, ఈనాటి యువత అట్టపుట్టలైనా తిరగేయకుండానే ప్రాచీన సాహిత్యం అంతా చెత్త అనే అవిచారితమైన నిర్ణయానికొచ్చి భాషను భావాన్ని ఖూనీ చేస్తున్నది. ఇలాంటి పర్యవసానం నేయ బుద్ధులకు మీ లాంటివారి ప్రచారం వత్తాసు పలుకుతున్నది. ఏ విషయాన్నైనా పొగడటం కంటే తెగడటం కొరకే ఎక్కువ తెలిసి ఉండాలని మీకూ తెలుసు. ప్రాచీన సాహిత్యాన్ని గూర్చి మీరొక అభిప్రాయం ఏర్పరచుకునే ముందు ఏ "ఆరుద్ర ముద్ర" గూర్చి మీరు వ్రాయదలచుకున్నారో ఆ ఆరుద్ర సాహిత్య చరిత్రనైనా మీరు సమగ్రంగా చదివి ఉంటే, మీ ఆధునిక భావాలు మారక పోయినా, ప్రాచీన సాహిత్యాన్ని గూర్చిన నిరసన భావన తప్పకుండా మారి ఉండేది.

సాహిత్యం ప్రాచీనమైనా, అర్వాచీనమైనా "శివేతరక్షతి" దాని లక్ష్య మని మీరే చెప్పారు. ఆ "శివేతరక్షతి" ఎలా ఉంటుంది, ఎలా ఉండాలి అన్న చోటనే మన దారులు వేరౌతున్నాయి, మీరు "వ్యక్తి క్షేమాన్నిగాక సంఘ మాన్ని, వ్యక్తి వికాసాన్ని కాక సామాజిక వికాసాన్ని" కోరు

కుంటున్నారు. అంటే ఏ వ్యక్తి కొరకు ఏ వ్యక్తి చేత, ఏ వ్యక్తి వలన సమాజం ఏర్పడ్డదో ఆ సమాజానికే వ్యక్తిని బానిసను చేసి, బలిచేసి వికాసం సాధించాలని కోరుకుంటున్నారు. మేము, మేము ఆదరిస్తున్న ప్రాచీన సాహిత్యము మనిషిని మనిషిగా తీర్చి దిద్దితే సంఘం స్వర్గం అవుతుందని నమ్ముతున్నాము. ఈ 'విషయాన్నే స్వామి వివేకానందులు "ఆధునిక ప్రభుత్వం ఇంటికో రేడియో, మనిషికో కారు, వీధికో పార్కు ఏర్పాటు చేశాయనే అనుకుందాం: కాని వాటిని సద్వినియోగం చేయగల వ్యక్తులేరి అని ప్రశ్నించాడు. ఇందువల్లనే వ్యక్తిని సంస్కరించడంకోసం మతాన్ని సాధనంగా తీసుకొని ప్రయత్నించారు ప్రాచీనులు.

మార్క్సిజాన్ని ఎలాంటి మార్పులు చేర్పులు లేకుండా ప్రత్యక్షరం అనుసరించాలంటారు మీరు. ఈ దేశానికి ఈ దేశపు భాషా, సాహిత్యం, సంస్కృతులకు నప్పే రీతిలో సంస్కరించుకొని, మంచిని మాత్రమే స్వీకరించి ఆచరణలోకి తెచ్చుకోవాలంటాము మేము.

"మహాకావ్య లక్షణం రంజింప చేస్తూ సందేశ మివ్వటమని ఆరుద్ర అభిప్రాయం" అన్నారు. ఆరుద్ర అభిప్రాయమేమిటండి? అది అనాదిగా వస్తున్న అభిప్రాయమే: మీరు గ్రహించిన "శివేతరక్షతి" ప్రక్కనే "కాంతా సమ్మిత తయోపదేశయుజే!" అని ఈ అభిప్రాయమే చెప్పబడింది.

ఇక అకవులు, కుకవులు అంటారా? వారు అన్నివేళలా, అన్ని సాహిత్యాలలో ఉంటారు. వారిని సమాజం ఎప్పుడూ గుర్తించదు. తెలుగు సాహిత్య చరిత్రనే మీరు గమనిస్తే ఎంతమంది కవులు నామరూపాలు లేకుండా పోయారో, ఎంతమంది కేవలం సాహిత్య చరిత్ర పుటలలో మాత్రమే బ్రతికి ఉన్నారో తెలుసుకోవచ్చు. సమాజానికి స్ఫూర్తిని, సాహిత్యానికి కీర్తిని సంపాదించిన కొద్ది మంది, బహుకొద్దిమంది మాత్రమే ప్రజల నాలుకల మీద నడయాడు తున్నారు. వారే మహాకవులు. వారే యుగకర్తలు, ఏ దేశమైనా, ఏ జాతైనా వారినే మార్గ దర్శకులుగా, కరదీపికలుగా స్వీకరించి ఆరాధిస్తుంది. ఈనాటి అభ్యుదయ కవులంతా పది సంవత్సరాల తర్వాత, వంద సంవత్సరాల తర్వాత బ్రతికి ఉంటారంటారా? ఒక శ్రీశ్రీ బ్రతికి ఉంటాడు. ఒక ఆరుద్ర బ్రతికి ఉంటాడు. ఒక కుందుర్తి బ్రతికి ఉంటాడు.

ప్రవాహరూపిణియైన కాలం అనంతమైందే కాదు. ప్రగతి శీలమైంది కూడా: ఈ ప్రవాహంలో ఎన్నో సిద్ధాంతాలు వస్తూ ఉంటాయి. పోతూ ఉంటాయి. మార్క్సిజం కూడా అంతే! మార్క్స్ సర్వజ్ఞుడుకాడు. మార్క్సిజం శాశ్వత సత్యం కాదు. పాంచ భౌతిక పదార్థాలపై ఆధారపడ్డ విజ్ఞానశాస్త్రం సూత్రాలే కొత్త కొత్త ప్రయోగాలతో కొత్త కొత్త అనుభవాలతో మారుతూ ఉన్నాయి. నిరంతర ప్రగతిశీలియైన మానవుడిని ఆధారంచేసుకొన్న మానవీయ సూత్రాలు మారవను కోవడం వెర్రిభ్రమ. తన చారిత్రిక బాధ్యత తీరగానే మార్క్సిజం కూడా రామన్న మానవుడు చదువుకొనడానికి వీలుగా పుస్తకాలలో తలదాచు కుంటుంది. ఈ సత్యాన్ని చూడలేక సంప్రదాయ వాదులు కళ్ళుమూసుకుంటే ప్రమాదం లేదు. ఎప్పుడు కళ్ళుతెరచినా సత్య దర్శనం జరుగుతుంది. కాని అభ్యుదయ వాదులు కళ్ళుపొడుచుకుంటేనే ప్రమాదం. ఇక చూడటమంటూ ఉండదు.

మంచి, చెడ్డ — ఇవి సృష్టితో పుట్టాయి. సృష్టితో పోతాయి. వాటికి పాత కొత్త భేదాలు లేవు. ఇవే శాశ్వత సత్యాలు, మానవాళి మనుగడకు, వికాసానికి మూలస్తంభాలు, మౌలికమైన ఈ విలువలు ఆధారంగా నవ సమాజాన్ని, సమ సమాజాన్ని నిర్మించ పూనుకోవాలి. రాజకీయ వాదులలాగా సాహితీ సమారాధకులమైన మనం పాత అంతా పరిహార్యమనీ, కొత్త అంతా స్వీకార్యమని అనాలోచిత ప్రచారాలకు పూనుకోకుండా పాత కొత్తల మేలు కలయికతో కవిత కోయిలను పలికించినప్పుడే సమాజానికి నిజమైన మార్గ దర్శకులం కాగలం.

ఈ పవిత్ర బాధ్యతా నిర్వహణలో మీతోనూ మీ వంటివారితోనూ కలసి పనిచేసే సదవకాశం లభిస్తుందనే ఆశిస్తున్నాను.

జై హింద్!

మీ

శ్రీముదిగొండ ఈశ్వర చరణ్.

సిద్దిపేట.

ద్రాక్షారామములోని తమిళ శిలాశాసనములు

చాళుక్యచోళ చక్రవర్తియగు మొదటి కులోత్తుంగ చోళుని రాజ్యపాలనా కాలములో జరిగిన కొన్ని రాజకీయ పరిస్థితులను వెలుగులోనికి తెచ్చుటకు ఆధారములైన ద్రాక్షారామము నందీయబడిన తమిళ శాసనములను పరిశీలించుట ప్రస్తుత వ్యాసములోని ముఖ్యోద్దేశము. ద్రాక్షారామములోని భీమేశ్వరాలయము గోడలపై మొత్తము పదకొండు తమిళ శాసనములున్నవి.[1] వీటి పూర్తి పాఠములన్నియు సౌత్ ఇండియన్ ఇన్స్క్రిప్షన్స్ సంపుటి 4 లో

ప్రచురింపబడినవి.[2] వానిలో రెండింటిని ఎపిగ్రాఫియా ఆంధ్రికా 1 వ సంపుటిలో టి.యన్. సుబ్రమణ్యమ్‌గారు పరిష్కరించి ప్రచురించినారు.[3] తక్కినవానిలో, ఐదు శాసనములలో కొంత భాగము శిథిలమై తగినంత సమాచార మిచ్చుటలేదు.[4]

ఈ తమిళ శాసనములలో కొన్నింటి చివర తెలుగు-కన్నడలిపిలో శాసనము లిఖించిన వాని పేరు వ్రాయబడినది.[5] ఈ శాసనములన్నియు శక సంవత్సరములలో గాక మొదటి కులోత్తుంగచోళుని విజయరాజ్య సంవత్సరములలో నీయబడినవి.[6] ఇవి అన్నియు మొదటి కులోత్తుంగుని 25 వ విజయ రాజ్య సంవత్సరమునుండి 49వ విజయరాజ్య సంవత్సరము వరకు విచ్చిన దానశాసనములు. వీనిలో రెండింటిలో కులోత్తుంగుని పట్టపురాణి వ్యక్తిగత నామముతో గాక "భువనముళుదు డైయాల్", "అవని ముళుదుడైయాల్" గా పేర్కొనబడినది.[7] ఇదేవిధముగా చోళమండలములోని కొన్ని తమిళ శాసనములలో కులోత్తుంగుని పట్టపురాణియైన మదురాంతకి ప్రస్తావింపబడి నప్పటికిని, ఆంధ్రదేశములోని తెలుగు, సంస్కృత శాసనములలో మన కెచ్చటను ఈ విధమైన ప్రస్తావన కానరాదు.

మొదటి కులోత్తుంగుని 40వ విజయరాజ్య సంవత్సరములో వలవన్ మార్తాండ మూవేందవేలన్ 45 ఇనువ ఎడ్లను అఖండదీప నిమిత్తమై దాన మిచ్చెను.[8] శాసనములో నీతడు చోళమండలములోని తెంకరైనాట్టు నివాసి గాను, వేంగిదేశమునకు రాజప్రతినిధిగానున్న పరాంతక దేవుని పేరును పేర్కొనెను. వలవన్ మార్తాండ మూవేంద వేలన్ సంస్కృత శాసన మొకటి మొదటి కులోత్తుంగుని 34వ విజయరాజ్య సంవత్సరములో ద్రాక్షా రామములోనున్నది.[9] ఇది తెలుగు-కన్నడ లిపిలోనున్నది. దానిలో నీతడు శూద్రకులస్థుడనియు, శిరాల వంశమునకుచెందిన వాడుగాను పేర్కొన బడినాడు. తిరువీథి మఠమునకు చెందిన 100 మంది బ్రాహ్మణులకు, సత్రములోని 20 మంది బ్రాహ్మణులకు, దేవాలయ మందలి 20 బ్రాహ్మణుల భోజనార్థముగాను కొన్నిభూముల నిచ్చినట్లు కలదు. చోళమండల నివాసి యగు ఈ మూవేందవేలాను గుద్దవాదినాడులోని క్రుందురు గ్రామమును, ఖబ్బరవాడలోని పన్నస క్షేత్రమును, ఆలవెల్లి గ్రామములోని కొంత బాగమును, కొల్లిమెల్లి రట్టడికమును, రాజరాజ చతుర్వేది మండలము నందలి చింతపల్లిలో 20 పుట్ల భూమిని కొని దానమిచ్చినట్లుగా కలదు. ఈతని మరియొక తమిళ శాసనము కులోత్తుంగుని 41 వ విజయరాజ్య సంవత్సరము నందు బెజవాడలో నీయబడినది.[10]

చోళమండలములోని తిరునరైయూరునాడు నివాసియైన పల్లవరాయరు శాసనము ద్రాక్షారామము నందున్నది.[11] ఇది మొదటి కులోత్తుంగుని 31వ విజయరాజ్య సంవత్సరమునందీయబడినది. దీనిలో ముఖ్యముగా విజయ వంతముగా ముగిసిన కళింగ దేశముపై దండయాత్ర, ఓఢ్రదేశ సరిహద్దులలో నాటిన విజయస్తంభము గురించి చెప్పబడినది. కె.వి. సుబ్రమణ్యమ్ అయ్యరు గారు ఈ పల్లవరాజును, కళింగత్తు ప్పరణి కావ్యములోని నాయకుడైన కరుణాకర తొండైమానుగా గుర్తించిరి. అంతేగాక, 20 వ విజయరాజ్య సంవత్సరమునాటి మొదటి కులోత్తుంగుని చిన్న లైడెన్ కాపర్‌ప్లేట్సులో రాజేంద్రసింగ మూవేందవేలాన్ మరియు రాజవల్లభ పల్లవరాయరు అనుకాను రాజుయొక్క 'అధికారి', 'సంధి విగ్రహి' గా పేర్కొనబడిరి.[13] దీనినిబట్టి మూవేంద వేలానను నతడు ఒక ముఖ్యమైన తమిళ అధికారిగాను, కులోత్తుంగుని ప్రధాన సేనాపతియైన పల్లవరాయరు తోడి ఆంధ్రదేశమునకు వచ్చినట్లు గాను కన్పించుచున్నది.

టి.యన్. సుబ్రమణ్యముగారు పరిష్కరించిన రెండు తమిళ శాసనముల వలన కులోత్తుంగుని రాజ్యపాలన చివరి సంవత్సరములలో చోళులకు సింహళీయులకు మధ్యగల సంబంధములు తెలియుచున్నవి.[14] సింహళదేశము రాజైన విక్రమ బాహుక్కల్ ప్రధాని, ఉయ్యవందాన్ తిరువన్నామలైయాన్ విజయ బాహుమాసాత్తు నాయన్ ఉరిలిదవ్పల్లి గ్రామములోని పుప్పు పండు భూమిలో 30 పుట్ల భూమిని సప్త గోదావరీ తీరములో స్థాపించబడిన మహేశ్వర మఠములోని 15 మంది తాపసులకు భోజన సౌకర్యములు నిర్వహించు నిమిత్తముగా నిచ్చెను.[15] ద్రాక్షారామములోని ఒక తెలుగు శాసనములో సింగ్గలభడారు వేల్పూరు రడ్డికమును 30 రాజరాజ మాడలకు సర్వకర పరిహారముగా కొని, అచ్చటి మఠములోనుండు వివిధదేశముల నుండి వచ్చు తపస్వులకు భోజనార్థముగా కులోత్తుంగుని 43వ విజయరాజ్య సంవత్సరములో [క్రీ.శ. 1112] యిచ్చినట్లు కలదు.[16] తమిళ శాసనములోని 'పిడారర్' మరియు 'పడారర్' లేక 'భడార' అను పదములకు సంస్కృతములో "భట్టార" అను పదము మాతృకగా టి.యన్. సుబ్రమణ్యముగారు భావించిరి.[17] దీనినిబట్టి, తెలుగు శాసనములోని సింగ్గల "భడారు" తమిళ శాసనములోని సింగల-ప్-"పిడారర్" అనునది ఒకే భావమును వ్యక్తీకరించినట్లు కన్పడుచున్నది. కావున, ద్రాక్షారామములోని మఠమును సింహళమునుండి వచ్చిన ఒక వున్నత వ్యక్తి వలన స్థాపించబడినట్లు తెలియుచున్నది.

మొదటి కులోత్తుంగుని పరిపాలనా కాలములో విక్రమచోళుని శాసనములు మనకెచ్చటను లభ్యముగాకున్నను ప్రొ॥ కె.ఎ.ఎన్. శాస్త్రి,[18] బి.వి. కృష్ణారావుగారు[19] మున్నగు చరిత్రకారులు విక్రమచోళుడు వేంగిదేశమునకు రాజప్రతినిధిగావచ్చి కొంత కాలము రాజ్యపాలన చేసినట్లు భావించిరి. బి.వి. కృష్ణారావుగారు మల్లపదేవుని పిఠాపురస్తంభశాసన [క్రీ.శ. 1202][20] మాధారముగా పరాంతకదేవుని విక్రమచోళునితో గుర్తించిరి. ఈ శాసనములో "త్యాగసముద్రుడు వేంగిదేశమును వదలి చోళసింహాసనము నాక్రమించుటకు వెళ్ళగనే వేంగిదేశము నాయకరహితమయ్యెనని" అస్పష్టముగానున్న విషయము తక్క సమకాలీనమైన, లేదా తరువాతి కాలములో నీయబడిన శాసనములందెచ్చటను విక్రమచోళుడు వేంగిదేశమును రాజ ప్రతినిధిగా పాలించెననుటకు ఎట్టి ఆధారమును లేదు.

మొదటి కులోత్తుంగునికి విరాట వంశస్థుడైన యాదవరాజు కుమార్తెయైన రాజేంద్రచోడికి[21] పుట్టినవాడు పరాంతకదేవుడు. ఇతడు క్రీ.శ. 1111 నుండి కులోత్తుంగుని చివరి రాజ్యపాలనా సంవత్సరము వరకు వేంగీ దేశమునకు రాజప్రతినిధిగా "రాజసర్వజ్ఞ" "చక్రవర్తి" మరియు "త్రిభువన చక్రవర్తి"[22] మొదలైన అత్యున్నత బిరుదములతో పాలించినట్లు శాసనముల వలన మనకు తెలియుచున్నది. మొదటి కులోత్తుంగుడు జీవించియుండగనే శాసనములో నితడు చక్రవర్తి, త్రిభువన చక్రవర్తి అను బిరుదములు వహించుటచే బహుశ నీతడు వేంగిదేశమునకు రాజప్రతినిధియేగాక, యువ రాజుగాకూడ కులోత్తుంగునినే ఎంపికచేయబడినట్లు తోచుచున్నది. అంతేగాక వ్యక్తిగత నామములు బిరుదములు వేర్వేరగుటచే విక్రమచోడుడే పరాంతక దేవుడనుట సమంజసముకాదు.

సింహళదేశము రాజైన విక్రమబాహుని మంత్రి,[23] మరియు ఇతర తమిళ వున్నతాధికారుల శాసనములు కులోత్తుంగుని 40 వ విజయరాజ్య సంవత్సర కాలమునుండి కన్పడుచున్నవి. వేంగిదేశ రాజప్రతినిధి. మరియు యువరాజైన పరాంతకునికి. కులోత్తుంగునికి వేరొక భార్యవలన పుట్టిన విక్రమ చోళునికి మధ్య చోళ సింహాసనమునకై ఈ కాలమున మనస్పర్థలు కలిగినట్లు తోచుచున్నది. అట్టి సమయమున పరాంతకుని పక్షము నిలుచుటకు కాబోలు ముఖ్యమైన తమిళ అధికారులు ద్రాక్షారామములో శ్రీ భీమేశ్వరస్వామికి దీప, గ్రామ దానములు చేయుచూ తమ శాసనములలో పరాంతక దేవుని పేరును ప్రస్తావించిరి.[25] ఈ వాదమును బలపరుచునట్లు ద్రాక్షారామములో కొందరు మహామండలేశ్వరులు, రట్టడు నాయకులు పరాంతక దేవునితప్ప వేరెవ్వరిని రాజుగా కొలవమని కఠిన ప్రతిజ్ఞలు చేసిరి. అంతేగాక, ఆ కాలములో చాళుక్య

చోళులకు కల్యాణి చాళుక్యులకు మధ్య జరిగిన యుద్ధముల కారణముగా నైనను, ఈ తమిళ అధికారులు వేంగిదేశమునకు వచ్చియుండవచ్చును.

చోళదేశమునుండి వచ్చిన ముదిగొండ వత్సరాయని తమిళ శాసనము[27] మొదటి కులోత్తుంగుని 46 వ విజయరాజ్య సంవత్సరమున ఈయబడినది. ఇతని తక్కిన శాసనములు శక సంవత్సరము 1027 (క్రీ.శ. 1105) నుండి కులోత్తుంగుని 48వ విజయరాజ్య సంవత్సరము వరకు ద్రాక్షారామములో నున్నవి. వానిలో రెండు భూమి దాన శాసనములు.[29] ఒక శాసనములో నితడు దగ్గూది రట్టడికములోని 20 పుట్ల భూమిని 20 రాజరాజ మాడలు ఆ రట్టొడ్లకిచ్చి కొనినట్లుగా కలదు.[30] వేరొక శాసనములో భీమేశ్వర స్వామికి అముదు నిచ్చుటకుగాను గుద్దవాదినాడులోని కదలు నాడులో సిలరట్టడికమును 17 రాజరాజ మాడలిచ్చి కొనినట్లుగా చెప్పబడినది.[31] ముదిగొడ్డు వత్సరాయని తొలిశాసనము కులోత్తుంగుని 35 వ విజయరాజ్య సంవత్సరము నాటిదగుటచే నితడు తమిళ సేనానులైన పల్లవరాయరు,[32] మూవేంద వేలాను[33] లతో వేంగిదేశమునకు వచ్చినట్లుగా భావింపవచ్చును.

ముందు చెప్పినట్లు కొన్ని తమిళ శాసనముల చివరి భాగములలో లేఖకుని పేరు "దకరేమి సురాచారి అయిన వీరరాజేంద్రచోడ ఆచారి"గా తెలుగు లిపిలో వ్రాయబడినది.[34] దీనినిబట్టి అతని వ్యక్తిగత నామము సురాచారి గాను, మరియు నతడు అధికారికముగా నియమింపబడిన లేఖకుడనియు తెలియుచున్నది. కులోత్తుంగుడు చోళరాజ్యమునకు రాకపూర్వము "రాజేంద్ర చోడుడు" గా శాసనములలోను, బిల్హణుని విక్రమాంక దేవచరిత్రలోను, కలింగత్తుప్పరణిలోను ప్రస్తావింపబడినాడు. బహుశ, ఈ పేరుమీదుగనే లేఖకుడుగా నియమింపబడిన సురాచారి పేరు వీరరాజేంద్రచోడునిగా శాసనములలో చెప్పబడెను. తెలుగుతో, సంస్కృతములో నీతడు అనేక శాసనములను ద్రాక్షారామములో లిఖించెను. శాసనమంతయు పూర్తిగా తమిళములో ఆ అధికారుల కోరికననుసరించి వ్రాసినప్పటికిని, యితడు ప్రాంతీయ భాషయైన తెలుగులోనే తన పేరును, శాసనము చివర లిఖించెను.

ఈ విధముగా నాటి రాజకీయపరిస్థితులను అంచనావేయుటకు తోడ్పడుటయేగాక, ముఖ్యముగా తమిళ అధికారులిచ్చిన గ్రామదాన శాసనములవలన కొన్ని ఆసక్తికరమైన విషయములు తెలియుచున్నవి. వీనివలన, 30 పుట్ల భూమి ఖరీదు 20 రాజరాజ మాందలుగాను, పదిమంది శివయోగులకు భోజనావసరములకై 35 గేదెలు అవసరమగునట్లు తెలియుచున్నది.[35] మరియు వేల్పూరు గ్రామము వెల 30 మాడలుగాను, దానియందున్న భూమిపైవచ్చు ఆదాయము 30 మంది బ్రాహ్మణులకు భోజన సౌకర్యములు కలిగించుటకు సరిపోవునట్లు తెలియుచున్నది.[36]

తమిళ శాసనములలో ద్రాక్షారామమును "ఇడైకరమ్బై" లేక "దక్కరమ్బై" గా పేర్కొనబడినది. చోళమండలములో ఒక విభాగముగా పేర్కొనబడిన "తెంకరైనాట్టు" ను మదురై జిల్లాగా గుర్తించవచ్చును. తమిళ అధికారులు దానమిచ్చినట్లుగా చెప్పబడిన "సిల" రట్టడికము, "దుగ్గూది" రట్టడికములను తూర్పుగోదావరి జిల్లా, కాకినాడ తాలూకాలోని "సీల", "దుగ్గుదూరు" గ్రామములుగాను గుర్తించవచ్చును. అట్లే "కుర్రిందురు" రట్టడికమును తూర్పుగోదావరి జిల్లా, రామచంద్రపురం తాలూకాలోని "కుందురు" గాను, "క్రొవ్వల్లై" గ్రామమును పశ్చిమగోదావరి జిల్లా, భీమవరము తాలూకాలోని "కోపల్లె" గాను గుర్తించవచ్చును. "రాపాక", "వేల్పూరు" లను పశ్చిమగోదావరి జిల్లా తణుకు తాలూకాలోని "రాపాక", "వేల్పూరులు" గా గుర్తించవచ్చును.

ఈ శాసనములు పరిశీలించుటవలన తమిళ అధికారులు తమ శాసనములను తమిళ భాషలోనే గాక, ఆ ప్రాంత ప్రజలకర్థమగు రీతిని ప్రాంతీయ భాషయైన తెలుగులోకూడ శాసనము లిచ్చినట్లు తెలియుచున్నది. మరియు తమిళ అధికారులు కళింగముపై దండయాత్రచేసిన తర్వాత కులోత్తుంగుని రాజ్యపాలన చివరివరకు యువరాజుగానున్న పరాంతదేవుని అధికారమువలన పరిరక్షించుటకో, లేక కల్యాణి చాళుక్యుల దాడులను సమర్థవంతముగా ఎదుర్కొనుటకో ద్రాక్షారామములో వున్నట్లు వారి శాసనములవలన స్పష్టమగుచున్నది. అంతేగాక, ద్రాక్షారామములోని తెలుగు, తమిళ శాసనములు, మరియు నితర ప్రాంతములలోని శాసనములను పరిశీలించినచో విక్రమచోళుడు చోళ సింహాసనమధిష్ఠించుటకు ముందు వేంగిదేశమును రాజప్రతినిధిగా పరిపాలించినట్లు చెప్పుటకు ఎటువంటి ఆధారములు లేవు.

—✕—

పాదపీఠిక

1. ద్రాక్షారామములోనున్న 379 శిలాశాసనములలో 11 మాత్రము తమిళమునందు తక్కినవి తెలుగు - కన్నడ లిపినందు వ్రాయబడినది. 2. సౌ.ఇం.ఇ. వాల్యూం : 4 నం : 1338, 1023, 1024, 1246, 1285, 1339 - ఎ, 1225, 1227, 1292, 1027, 1030, 1289. 3. ఎపిగ్రాఫియా ఆంధ్రికా, వాల్యూం: 1 పే. 15-30; సౌ.ఇం.ఇ. వ్యాల్యూం: 1246, 1225, 1227. 4. సౌ. ఇం. ఇ. వాల్యూం: 4, నం : 1292, 1027, 1030, 1289, 1024. 5. పైది., నం : 1026, 1030, 1225, 1285, 1289. 6. అదే.. నం : 1224, 1057, 1281, 1306. 7. అదే., నం: 1024, 1285, 1322. 8. అదే , నం : 1023. 9. అదే., నం : 1281. 10. అదే., నం: 779. 11. అదే., నం: 1239. 12. ఎపిగ్రాఫియా ఇండికా., వాల్యూం : 22, పే. 140. 13. అదే., వాల్యూం : 35 పే. 268. 14. సౌ. ఇం. ఇ. వాల్యూం : 4, నం : 1246, 1225, 1227 ; ఎపిగ్రాఫియా ఆంధ్రికా, వాల్యూం 1 పే. 15-30. 15. ఎపిగ్రాఫియా ఆంధ్రికా. వాల్యూం : 1 పే. 17. 16. సౌ.ఇం.ఇ. వాల్యూం : 4; నం: 1248. 17. ఎపిగ్రాఫియా ఆంధ్రికా, వాల్యూం : 1 పే. 16. 18. కె.ఎ.ఎన్. శాస్త్రి, చోళస్ 2వ ప్రచురణ. (పునస్సంశోధితము) పే. 320. 19. బి.వి. కృష్ణారావు, ఈస్టర్న్ చాళుక్యస్ ఆఫ్ వేంగి, పే. 467 ; ఎపిగ్రాఫియ ఇండిక, వాల్యూం: 29, పే. 233. 20. ఎపిగ్రఫియ ఇండిక, వాల్యూం : 6 నం. 33, వ. 22. పే. 226. 21. ఎన్. రమేశన్, స్టడీస్ ఇన్ మిడీవల్ డెక్కన్, 6 ప్లేటు లైను నం: 2. 22. సౌ.ఇం.ఇ. వాల్యూం : 4 నం: 737, 1384, 1296, 1246, 1226. 23. పైది., నం: 1225, 1227. 24. పైది., నం: 1226, 1023, 1339- ఎ 1337, 1290, 1291, 1337. 25. పైది., నం: 1023, 1246, 1225, 1227. 26. పైది., నం: 1269, 1270 నుండి 1274, 1275-ఎ. 27. పైది., నం. 1339-ఎ. 28. పైది., నం : 1339, 1288, 1337. 1291, 1290. 29. పైది., నం: 1288, 1291. 30. పైది., నం : 1288. 31. పైది., నం : 1291. 32. పైది., నం : 1239, ఎపిగ్రాఫియా ఇండిక, వాల్యూం : 22 నం : 35. 33. సౌ.ఇం.ఇ. వాల్యూం : 4 నం : 1281. 34. పైది., నం : 1026. 1030, 1225, 1285, 1289. 35. పైది., నం : 1288. 36. పైది., నం : 1248.

డా॥ మైనేని కృష్ణకుమారి

జననాథపుర చాళుక్యుల కాలానుక్రమణిక—

ఒక పరిశీలన

పూర్వ చాళుక్య రాజవంశములో క్రీ॥ శ॥ 921 నుండి క్రీ॥ శ॥ 927 వరకు వేంగిని పాలించిన విష్ణువర్ధన అమ్మరాజు 1 నకుగల ఇరువురు కుమారు

లలో జ్యేష్ఠుడు కంఠిక బేత విజయాదిత్యుడు ఒక పక్షము రోజులే వేంగీసింహాసనమందుండి, పిదప దాయాదుల దౌష్ట్యము కారణముగ దేశ బహిష్కృతుడాయెను. కుటుంబ కలహాలలో చిక్కి, నిరంతర యుద్ధజ్వాలల (మగ్గుచున్న తన పైతృక రాజ్యమును వదలి, కంఠికబేత విజయాదిత్యుడు పిఠాపురమునకు పారిపోయి, అటనొక రాజ్యమును స్థాపించి, తనదైన ఒక చాళుక్య శాఖకు (పిఠాపురం చాళుక్య శాఖకు) మూలపురుషుడై పాలింపదొడంగెను. పూర్వ చరిత్రకారులెల్ల ఈ శాఖను పిఠాపురం చాళుక్య శాఖ అను పేరున వ్యవహరింపుచుండ ఈ మధ్యనే శ్రీ కొల్లూరువారు ఆ శాఖకు "జననాథపుర చాళుక్యులు" అను పేరిడి, వారి వంశానుక్రమణికను, కాలానుక్రమణికను గూర్చి ఒక వ్యాసమును "భారతి"లో ప్రచురించిరి. అందువారు "పిఠాపురం చాళుక్యులనబడు కంఠికబేత విజయాదిత్యుని వంశీయులు" "జననాథపుర చాళుక్యు"లెట్లయిరో వివరింపక నూత్న నామకరణ మొనర్చుటతోనే తృప్తిపడిరి.

యదార్థమునకు పిఠాపురం చాళుక్యుల వంశాను క్రమణిక యొకపట్టున శాసనాధారములతోగూర్పవచ్చునేమోగాని,కాలానుక్రమణిక విషయములో కొంత తికమక, గందరగోళ పరిస్థితి కలిగి చారిత్రక పరిశోధకుల మేధస్సుకొక సవాలుగ నిల్చిపోయినది. శ్రీ కొల్లూరువారీసవాలును స్వీకరించి తను ఓపిన కొలది ఒక నిర్దిష్టతకాలానుక్రమణికను యేర్పరచిరి. అయితే- ఆ ఏర్పాటులో కొన్ని వివాదాస్పదమైన విషయాలు చోటు చేసికొని, నిశిత పరిశీలనావశ్యకతను కోరుచున్నవి. ఆ హంశముల పేర్కొని, వాని పరిష్కార మార్గమన్వేషింపయత్నించు లక్ష్యముతో నీ వ్యాస రచనకుఁ గడంగితిని.

"ప్రథమ కబళేమక్షికాపాతః" అన్నట్లు ఆదిలోనే హంసపాదుయెదురైనది. బేత విజయాదిత్యుని రాజ్యకాలము క్రీ॥ శ॥ 929 అని శ్రీ కొల్లూరివారు కాలాను క్రమణికను ప్రారంభించి, బేత విజయాదిత్యుని పాలనాంత్య కాలమును నిర్ణయింపలేదు : దానిని నిర్ణయింపదగు యాధారములు లేకపోవుటయేగాక, అతని పిదప రాజ్యమునకు ఎవరు వచ్చారో చెప్పదగు వివరములు కూడ కొరవడినవి. గండమహేంద్ర రాజభీముని పాలనాకాల ప్రారంభమును బట్టి చూచిన నీ విజయాదిత్య చక్రవర్తి వేంగీ సింహాసనమునకై జరుగుచున్న పోరున పాలుపంచుకొనుచు సుమారు 7 సంవత్సరముల వరకు వేంగీసింహాసనముపైనున్న వ్యామోహమును విడనాడలేదనియే చెప్పవలసి వచ్చుచున్నది. కంఠికబేత విజయాదిత్యుని పారద్రోలి తాళరాజు, అతని నిర్జించి విక్రమాదిత్యుడు, అతని నోడించి బేత విజయాదిత్యుని సోదరుడు భీమరాజు, భీమ రాజును పరాజితుని జేసి యుద్ధమల్ల 2 వేంగీరాజ్యమాక్రమించి యించుమించు 7 సంవత్సరములు రాజ్యమేలినట్లు చరిత్ర చెప్పుచున్నది. అనగా యుద్ధమల్లుడు క్రీ॥ శ॥ 927 నుండి క్రీ॥ శ॥ 934 వరకు వేంగిని పాలించుచుండ గండమహేంద్ర చాళుక్య భీమ 2 యుద్ధమల్లుని, కంఠిక బేతవిజయాదిత్యాదుల యుద్ధములలో నోడించి, దేశము నుండి బహిష్కృతులజేసెను. అనగా క్రీ॥శ॥ 934వ సంవత్సరము వరకు 7 సంవత్సరములు వేంగీసింహాసనమునకై దాయాదికలహము రగుల్కొనుచునేయున్నదన్నమాట ! అట్లు దేశ బహిష్కృతుడైన పిదపనే, బేత విజయాదిత్యుడు పిఠాపురమున స్థావరమేర్పరచుకొని, పాలనమారంభించి యుండవలెను.

శాసనములలో బేత విజయాదిత్యుడొక చాళుక్య శాఖకు స్థాపకునిగ పక్కాణింపబడుచున్నను, వాని వంశీయులాతని తమ పూర్వునిగ పేర్కొనుచున్నను, ఇతర ఆధారములవలన నా విషయము నిశ్చయము కానందున శ్రీ కొల్లూరువారు ఉత్తమ చాళుక్య బిరుదాంకితుడగు సత్యాశ్రయునే ఈ శాఖకు తొలి నాయకునిగ గుర్తించుచున్నట్లుటంకించియున్నారు, అదియునుగాక సత్యాశ్రయుడు, బేత విజయాదిత్యుని కుమారునిక వాఙ్గీకరించుటలేదు, ఏలనన- బేత విజయాదిత్యునకు అతని కుమారుడని చెప్పబడు సత్యాశ్రయునకు మధ్య కాలవ్యత్యాసము నూటయాబది సంవత్సరములుండుటచే, నా పితాపుత్ర సంబంధము యదార్థమన చెల్లదనుచున్నారు, అయితే "ఎదురుపల్లి పునర్దత్త శాసనమున.

తస్మింస్సాగ సముద్రావరనామా నీ చోడమరిదలంత్రా
తుంగతవతావేంగ్గీ భూమిర్నాయక రహితా,
తదంతరేజాతాత్సమాయే తాడపోద్బాదితో భూ
దమ్మే భూపాలనందనః కంటికోద్యుతిమత్కంఠో
బేతక్షితిపతిః కృతతస్మాద్బేత నరేంద్రాః దింద్ర గజేం
ద్రాపహాసి విశదయశాః ఉత్తమ చాలుక్యావరస్సజ్జన్స
త్యాశ్రయ సముద్భూతః ॥

అని చెప్పిన మాటకు విఘాతమేర్పడి, పూర్వపక్ష మొనరించుటగుచున్నది. బేత విజయాదిత్యుని వంశములో సత్యాశ్రయుడు జన్మించి ఉత్తమ చాళుక్యుడను పేరబరగి, ఏడ్గురు సుతులను గాంచి, నిండు నలుబది వత్సరములు పాలించెనని తెలుపుట తప్ప, అతని గురించి ఇతర వివరముల శ్రీ కొల్లూరువారు వక్కాణించియుండలేదు. నిశితదృష్టితో వీక్షించిన సత్యాశ్రయ, ఉత్తమ చాళుక్య పదములు బిరుదు వాచకములుగ ధ్వనించునుగాని వ్యక్తి నామములుగ గోచరించుటలేదు. అయినను శాసనస్థమైయున్న ఈ విషయమును మనము కాదన జెల్లునా ? అదియునుంగాక నీతడు గంగాన్వయ సంజాత "గౌరి"ని వివాహమాడుట వలన, ఆమె అనంతవర్మ చోడ గంగుని బంధువు ఆగుటవలన క్రీ॥శ॥ 1078 అతని రాజ్యకాలముగ శ్రీ కొల్లూరువారూహించిరి. ఈ బాంధవ్యము ఊహలపై ఆధారపడినదని చెప్పుచునే. పక్షాంతరమున సత్యాశ్రయుని మనుమడైన విష్ణువర్ధనుని రాజ్యకాలము క్రీ॥శ॥ 1124ను బట్టియు, మునిమనుమడైన విజయాదిత్యుని రాజ్యకాలము క్రీ॥శ॥ 1158బట్టియు సత్యాశ్రయుని కాలము క్రీ॥శ॥ 1118వరకని నిర్ణయించుట సమంజసమను నమ్మికను వెలిబుచ్చినారు. శ్రీ కొల్లూరువారు సత్యాశ్రయుని కాల నిర్ణయమున కాధారములుగ నీ క్రింది హంశములుగ దీసికొన్నారు.

1) గంగాన్వయ సంజాత "గౌరి" అనంతవర్మ చోడగంగుని బంధుగురాలగుట.

2) సత్యాశ్రయుని మనుమడు విష్ణువర్ధనుని రాజ్యకాలము క్రీ॥ శ॥ 1124 అగుట.

3) సత్యాశ్రయుని మునిమనుమడు విజయాదిత్య చక్రవర్తి రాజ్యకాలము కీ॥ శ॥ 1158 అగుట.

ఈ మూడు విషయముల గూర్చి పరిశీలింతము.

అనంతవర్మ చోడగంగ దేవుడు క్రీ॥శ॥ 1076లో జన్మించి యుండవలెనని చరిత్రజ్ఞుల అంచనా. అతడు క్రీ॥ శ॥ 1078లో రాజ్యమునకు వచ్చెను. అప్పటికాతడు బాలుడు. పసివాడైన అనంతవర్మ చోడగంగుని బంధుగురాలు

"గౌరి"వివాహమునుబట్టి సత్యాశ్రయుని రాజ్యకాలము క్రీ॥శ॥ 1078గా యెట్లు నిర్ణయించిరో శ్రీ కొల్లూరువారు వివరింపవలసి యున్నది. ఈ విధమున అనంతవర్మ చోడగంగు, సత్యాశ్రయులేకకాలమున సింహాసనా సీనులైనట్లు తేలుచున్నది. ఇది నిజమని చెప్పగల యాధారము లేమియో శ్రీ కొల్లూరువారు తెలుపలేదు. 2 సంవత్సరముల వయసుగల అనంతవర్మ చోడగంగుని బంధుగురాలు "గౌరి"యనుపేతప్ప, ఆ బంధుత్వమేమియో, ఆమె జననీ జనకులెవ్వరో, వారి జీవిత కాలమెయ్యదియో తెలుపకుండ "గౌరి" గంగాన్వయ సంజాత" అన్నంత మాత్రమున అనంతవర్మ చోడగంగునితో బాదరాయణ సంబంధముగలిపి, సత్యాశ్రయుని రాజ్యకాలము క్రీ॥శ॥ 1078 అని నిర్ధరింపబూనుట కడు సాహసము।

సత్యాశ్రయుని మనుమడు విష్ణువర్ధన చక్రవర్తి క్రీ॥ శ॥ 1124 లో రాజగుట మునిమనుమడు విజయాదిత్యుడు క్రీ॥శ॥ 1158లో రాజగుట యదార్థమను నమ్మికతో శ్రీ కొల్లూరువారు తరముల లెక్కగట్టి సత్యాశ్రయుడు క్రీ॥ శ॥ 1078లో రాజ్యమునకు వచ్చియుండవలెననియూహ సేసిరేగాని విష్ణువర్ధనుడు నిజముగ క్రీ॥శ॥ 1124లో రాజ్యమునకు వచ్చెనా? విజయాదిత్యుడు క్రీ॥ శ॥ 1158లో రాజ్యపాలన మారంభించెనా ? యని విషయ నిర్ధారణ చేసికొనకుండగనే తమ సిద్ధాంతమును ప్రతిపాదించిరి. ఇది ఎంతవట్టునమర్థనీయమో విచారింతము.

సత్యాశ్రయుడు క్రీ॥శ॥ 1078లో రాజ్యమునకు వచ్చెనని రూఢియగుచో బేత విజయాదిత్యుని కుమారుడు సత్యాశ్రయుడని చెప్పిన "ఎదరుపల్లి పునర్దత్త శాసన" వాక్యము పొల్లగును. ఈ శాసనమునేగాక పంచధార్ల సింహాచలం శాసనముల బట్టియు క్రీ॥శ॥ 925లో రాజ్యమేలిన మొదటి అమ్మ రాజ విష్ణువరనుని కొడుకగు బేత విజయాదిత్యుని సంతతి ఎలమంచి-కళింగ విషయము నేలుచుండెనని తెలియుచున్నది. పంచధార్ల శిలాశాసనమునుబట్టియు - 1 సింహాచల శిలాశాసనములబట్టియు - 2 ఎలమంచి-కళింగ విషయమునను క్రింది తూర్పు చాళుక్య వంశపు రాజులేలిరని తెలియును.

బేత విజయాదిత్య 1

సత్యాశ్రయ

విజయాదిత్య 2

మల్లప

ఉపేంద్ర 1 లేక విజయాదిత్య 3

మల్ల 3

ఉపేంద్ర 2 (శక సం॥ 1205)

కొప్ప

ఉపేంద్ర 3

చన్నేశ్వర — ఉపేంద్ర 4 (శక సం॥ 1278)

(ఉపేంద్ర 4 →) విశ్వేశ్వర- శక 1299-1328

(చన్నేశ్వర →) ఉపేంద్ర 5 (శక సం॥ 1294) చోడేంద్ర (శక సం॥ 1313)

ఉపేంద్ర వాగేంద్ర నృశింహ (శా॥శ॥ 1344-60)

1. ఎస్. ఐ. ఐ. వాల్ 6, నెం. 662, 665, 667, 668, 671
2. ఎస్. ఐ. ఐ. వాల్ 6, నెం. 705, 840, 910, 919, 921, 934

వీరు కళింగ, గాంగ, గజపతి రాజులకు పేరునకు మాత్రము సామంతులుగనున్నను, పూర్ణమునకు సర్వాధికారము గలిగియుండిరి. ఈ చాళుక్య వంశీయులు క్రీ॥శ॥ 11,15 శతాబ్దములలో శ్రీకూర్మము మొదలు పిఠాపురం వరకుగల దేశముపై రాజ్యమేలిరి.

ఈపై వంశవృక్షములో విజయాదిత్యుని కుమారుడు సత్యాశ్రయుడు, అతని కుమారుడు మల్లప యనియుండ శ్రీ కొల్లూరివారి వంశవృక్షము ప్రకారము రెండవ విజయాదిత్యునకు విష్ణువర్ధనుడు కుమారుడనియున్నది. శాసనస్థ విషయమును అన్యథా కరింప శ్రీ కొల్లూరువారెట్లు సాహసించిరో? ఈ విష్ణువర్ధనుడు వేంగిరాజ్యము పశ్చిమ చాళుక్య సైన్యముల అధీనమందుండ, తనకు తానుగ సర్వలోకాశ్రయ విష్ణువర్ధన నామమున శా॥శ॥ 1045లో(క్రీ॥శ॥ 1124) రాజమహేంద్రవరమున పట్టాభిషిక్తుడైనట్లు రాజమహేంద్రవర శాసనమున చెప్పబడినది. ఈతనిని ఒక అబ్జర్వ్ ప్రిన్స్ అని శ్రీ భావరాజువారుగ్గడింప, శ్రీ కృష్ణశాస్త్రి గారీతడు మల్లప 3 వంశమునకు చెందినవాడని అభిప్రాయపడిరి. అందుచే నీతడు పిఠాపుర చాళుక్యశాఖకు చెందినవాడగునా? అను విచిత్రం కల్గుచున్నది. శ్రీ కొల్లూరు వారీతడు జననాథపుర చాళుక్య (పిఠాపురం చాళుక్య) శాఖీయుడుగానే పరిగణించి, సుస్థిర స్థానము కల్పించి, విజయాదిత్యుని కుమారునిగ పట్టముకట్టి రాజ్యకాలము క్రీ॥శ॥ 1124 నుండి క్రీ॥శ॥ 1151 వరకని 27 సంవత్సర కాలము రాజరికమంటగట్టిరి. ఇది ఎలమంచి-కళింగ చాళుక్యవంశ క్రమమునకు భిన్నముగా నున్నది. విజయాదిత్య 2 కుమారుడు మల్లపుడనియుండ శ్రీ కొల్లూరువారు విష్ణువర్ధనుడని యొకనిచేర్చి అతని కుమారుడు మల్లపుడనినారు। ఇట్లు తారుమారు చేయుటకాధారమేమిటో శ్రీ కొల్లూరువారు వివరింపవలసి యున్నారు. ఈ వ్యత్యాసము సమన్వయించిననేగాని విష్ణువర్ధనుని కాలముగాని, దానినాధారముగ శ్రీ కొల్లూరువారు నిర్ణయించిన ఇతర రాజ్యకాలములుగాని నిలువనేరవు. అట్టు అనిశ్చయమైన యొక రాజన్యుని రాజ్యకాలమునుబట్టి ఆవంశములోని యితర రాజన్యుల రాజ్యకాలముల నిర్ధరింప దొరకొనుట ప్రమాద భరితము. శ్రీ కొల్లూరువారిట్టి మార్గమునే అనుసరించి వారికాలాను క్రమణికను రూపొందించినారు.

అట్లనే విజయాదిత్య 3 (మల్లపుని కుమారుడు) రాజ్యకాలము క్రీ॥ శ॥ 1158గ గుర్తించుటలో గూడ శ్రీ కొల్లూరువారు ఆధార రహితముగనే వర్తించిరని చెప్పవలసి వచ్చుచున్నది.

ఎదరుపల్లి పునర్దత్త శాసనములో విజయాదిత్య 3 పట్టాభిషేక కాలమీ క్రింది విధముగ చెప్పబడినది.

"శాకాబ్దేనిధిజలధివియచ్చంద్రగేమాఘమాసే
శుక్లపక్షోదశమ్యామినతనయదినే రోహిణీ తారకాయాం।
మీనేలగ్నేభిషిక్తోనిఖిల గుణగణస్యాసినాలో విశాలో,
రక్షావల్లీం జనానామభిమతఫలదాం వేత్తి పుష్యామ పుష్యత్॥

అనుటచే శా॥శ॥ 1049 (క్రీ॥శ॥ 1128)మాఘ శుద్ధ దశమీ స్థిరవారము రోహిణీ నక్షత్రయుక్త మీనలగ్నమున మూడవ విజయాదిత్యుడు (వేంగీ రాజ్యమునకు) పట్టాభిషిక్తుడైనట్లు తెల్లమగుచున్నది.

ఇందులకు భిన్నముగా శ్రీ కొల్లూరువారు విజయాదిత్యుని రాజ్యకాలము క్రీ॥శ॥ 1158గ నిర్ధరించి, కాలానుక్రమణిక నేర్పాటు చేయుటతో నొక ముప్పది సంవత్సరములు వ్యత్యాసమేర్పడుచున్నది. ఆ విధిని క్రీ॥శ॥ 1124 లోనున్న విష్ణువర్ధనుడు శ్రీ కొల్లూరివారు సృష్టించిన చాళుక్య రాజన్యుడగుచున్నాడు. ఒకవేళ అట్టి రాజన్యుడేయున్నవారు విజయాదిత్య విష్ణువర్ధనుడను పేరున మూడవ విజయాదిత్యుడే అయియుండునా? విచారణీయము విజయాదిత్య 2 కుమారుడు విష్ణువర్ధనుడొక అబ్జర్వ్ ప్రిన్స్‌గా గుర్తింపబడినాడు.

అందులకు భిన్నముగా విజయాదిత్య 3 కాలమునాటి వేంగీరాజ్య రాజకీయ పరిస్థితులనుగూడ పరిశీలించినచో విజయాదిత్య 3 యే క్రీ॥ శ॥ 1128 లో పట్టాభిషిక్తుడౌటకు సావకాశమున్నట్లుగానుపించును. ఎలమంచి - కళింగ విషయ పాలకుల వంశవృక్షమీ విషయముననే సమర్థింపుచున్నది. ఆ వంశ వృక్షమునుబట్టి సత్యాశ్రయుని కుమారుడు విజయాదిత్య 2, యాతని కుమారుడు మల్లప యాతని కుమారుడు విజయాదిత్య 3 అనియే చెప్పవలసి వచ్చుచున్నది. అట్లుగాక శ్రీ కొల్లూరువారు విజయాదిత్య 2 కుమారుడు విష్ణువర్ధనుడని. ఆతని కుమారుడు మల్లపుడని చెప్పుట శాసనోక్తికి వ్యతిరిక్తము ఈరెండు విషయములు సమన్వయ పరచుకొనినగాని శ్రీ కొల్లూరువారి కాలాను క్రమణిక ప్రామాణ్యమనిపించుకొనదు.

విజయాదిత్యుని రాజ్యకాలము క్రీ॥ శ॥ 1128 ప్రాంతమని మరొక విధముగ నిరూపింపవచ్చును. ఎట్లన - పశ్చిమ చాళుక్య విక్రమాదిత్య 4 క్రీ॥ శ॥ 1126లో చనిపోయెను. కులోత్తుంగ చోళుని కుమారుడు, వేంగీరాజ ప్రతినిధి విక్రమచోళుని సైన్యాధిపతి మహామండలేశ్వర నంబిరాజా సంవత్సరముననే పశ్చిమ చాళుక్య సైన్యములపై తొలివిజయము సాధించెను. ఆ సంధి కాలములోనే మల్లపుని కుమారుడు విజయాదిత్య చక్రవర్తి తానువేంగీశ్వరుడనని ప్రకటించుకొనెను. ఈ విజయాదిత్యుని పక్షమున వేంగీసామంతులు కొందఱు, దండనాయకులు మరికొందఱు రాజద్రోహులై చేరి, విక్రమచోళుని తమ ప్రభువుగా గుర్తింప నిరాకరించిరి. ఈతడు 14 జనవరి 1128 వ సంవత్సరం తేదీని తన్ను వేంగీశ్వరునిగ ప్రకటించుకొనెను. యదార్థమునకు క్రీ॥ శ॥ 1137 వరకు వేంగి పశ్చిమ చాళుక్య దండనాదుల ఆధిపత్యములో నుండెను. పశ్చిమ చాళుక్య దండనాధులు విజయాదిత్యునకు వేంగీశ్వరునిగ ప్రకటించుకొన తోడ్పడి యుందురు. వారి అండదండలతో వేంగీశ్వరుడైన విజయాదిత్య చక్రవర్తి, సాగర విషయాధిపతి హైహయబ్రహ్మ మహారాజు, కొలను విషయాధిపతి తెలుంగు భీమునకు బంధుకోటిలోనివాడై యుండుట, హైహయబ్రహ్మరాజు కొలనిభీముడు పశ్చిమ చాళుక్య సైన్యాధిపతుల పక్షమునుజేరి విక్రమచోళుని ప్రతిఘటించి పోరుట నీయెడ ముఖ్యముగ గమనార్హము. విక్రమచోళుని సైన్యాధ్యక్షుడు గొంకరాజు 2, ఆతని కుమారుడు రాజేంద్రచోడ 2ల అవిరళకృషివలన కొలనిభీముడోడి చనిపోవుట మార్గవాది అధినేత, విజయాదిత్యునిమామ మహామండలేశ్వరపులకేశి మహారాజు విక్రమచోళుని సేనాధిపతిని వెంజమ పోతరాజుచే నోడింపబడి, స్వరాష్ట్రమునకు పారిపోవుట. ఆతని రాజ్యములోని పల్లీపట్టణముల విక్రమచోళ సైన్యములు తగులబెట్టి విజయోత్సాహమున మగిడివచ్చుట క్రీ॥ శ॥ 1132వ సంవత్సరమునకు పూర్వమే సంభవించియుండుటచే విజయాదిత్యుని వేంగీరాజ్యాక్రమణ క్రీ॥శ॥ 1132 సంవత్సరమునకు పూర్వమే జరిగియుండవలెనని తేలుచున్నది కదా ! ఆ విధిని విజయాదిత్య 3 రాజ్యకాలము క్రీ॥శ॥ 1158 నుండి క్రీ॥శ॥ 1174 వరకనుట చెల్లుబాటుగాదు.

ఈపై హంశములన్నింటినీ సమన్వయమొనర్చి శ్రీ కొల్లూరువారు పిఠాపురం చాళుక్యుల రాజ్యకాలాను క్రమణికను పునః పరిశీలించి సరిక్రొత్త నిర్ణయమొనర్చి చరిత్రజ్ఞులకు మార్గదర్శకత్వము వహింప అంజలించి వేడుకొనుచున్నాను.

శ్రీ తురగా కృష్ణమూర్తి

అనంతపురజిల్లా మాండలిక పదాలు-కొన్ని వివరణలు

భారతి (మార్చి 1986)లో శ్రీ పాలకోడేటి జగన్నాధరావుగారి వ్యాసం చదివితిని. వారు నిఘంటువునకెక్కని అనంతపుర మాండలిక పదాలను కొన్ని ఇచ్చినారు. తెలుగునాట, జిల్లాలలోని మాండలికాల కోశంవ్రాస్తే ఇంకా 25,000 దాకా తెలుగు పదాలు రావచ్చును. శ్రీ రావుగారు రాయలసీమ వారు కాదనుకుంటాను. ఇది వారి ఇంటిపేరుబట్టి అనుకొంటున్నాను అనంతపుర మాండలికాల సేకరించి ఇచ్చిన శ్రీ కోగిర జైసీతారాంగారు స్థానిక భూపుత్రులే అయిననూ,వారిచ్చిన పదముల స్వరూపాలూ, ఉత్పత్తినీ ఇవ్వలేదు. మాండలికాల ఉపయోగం సార్థక మగుటకు వాని స్వరూప స్వభావాలు తెలిసికొనవలెను. వారిచ్చిన కొన్ని పదాలకైనా, వివరణ ఇస్తాను.

1. అసగాల — ఆ ప్రాంతం.

   ఈ పదం " ఆ సమగాల " అనే రూపంలోకూడా వాడుకలో వుంది. ఇప్పటికీ నేను ఈ రూపంతోనే పలుకుతాను. " సమగాల " " సమీప " శబ్దవికృతమై ఉండవచ్చు.

2. ఊసుగాళ్లు — బలహీనత వల్ల సన్నబడిన కాళ్లు.

   " ఊసు " పదం ఇతర జిల్లాలలోకూడా ఉంది. ఉన్నవ వ్రాసిన ఒక ప్రబోధగీతం (పాత "భారతి" లో అచ్చయింది) "ఊసు పిర్రలోళ్, బానకడుపులోళ్" అని ఉంది.

3. కసిరి — రోత. కన్నడ పదం "కెసరు" (బురద) భవం.
4. కసాలా — ఇబ్బంది. ఇది హిందీ పదం.
5. కుసాలా — తమాషా. ఇది హిందీ పదం. సంస్కృత "కుశల" శబ్దభవం.
6. కొట్టిడి — గది. ఇది "కోష్ఠ" శబ్దభవం "కొట్టు", "కొట్టం" అని రూపాంతరాలు.
7. గీట్లు — అక్షరాలు. నిజమునకు అక్షరాలు వ్రాసేందుకు అనుకూలంగా గీచిన గీతలు.
8. గుడుగులు — ఉరుము. ఇది కన్నడ పదం.
9. పదరుకొను — బెదిరించు. ఈ "పదరు" తిక్కనయే వాడినాడు.
10. పాగి — వాటము. కన్నడ ఏకమూల పదమనుకోవచ్చు.
11. పుండాకు — గోంగూర. "పుండికూర" అనికూడ ఇది కన్నడంలోనూ ఉంది.
12. పుగసాటి — ఉచితము. " పుసాటు " అనే రూపంకూడా ఉంది. తెలంగాణాలోకూడా ఈ పదం వాడుతారు. ఆదోని ప్రాంతంలో మహమ్మదీయులు "పుకట్" అనే పదం ఈ అర్థంలో వాడుతారు.
13. బచ్చల — స్నానంచేసే చోటు కన్నడపదం.
14. దుగద — చింత. సర్కారు జిల్లాలలో "దుగ్గ" అనే రూపం ఉంది, ఈ పదం "దుఃఖ(త)" శబ్దభవం.
15. నెరవాద — సమర్థుడు. కన్నడంలో సమర్థుడుటకు " మైనెరయు " అంటారు. (నెరవు+అద = నెరవాద అంటే నెరవు అయిన అని అర్థం) శ్రీ రావుగారు "గొత్తు" అనే పదం ఇచ్చి, "మూత్రపువాసన" అని అర్థం ఇచ్చినారు. ఇది నాకు "గొత్తు" లేదు. కానీ కన్నడదేశ సరిహద్దులలో ఉండే తెలుగువారు "గొత్తు" అనేపదాన్ని "తెలియు" అనే

అర్థంలో వాడతారు. నేనూ అట్లే వాడతాను. నాకు గొత్తులేదు అంటే నాకు తెలియదు అని అర్థం.

ఇప్పుడు అనంతపురం (కొంతవరకు కర్నూలు, ఆదోని) ప్రాంత మాండలిక పదాలను కొన్నింటిని ఇస్తాను.

1. నూరాకు — మాంసము. ఉర్దూపదం ఖురాఖ్ నుండి వచ్చింది.
2. లిగాడు — తంటా. హిందీ పదమై వుండవచ్చు.
3. సుల్లక — అబద్ధం. సంస్కృతశబ్దం "క్షుల్లక" నుండి. ఈ అర్థం సంతరించుకొని వచ్చివుంటుంది.
4. సంగిమి / సంగిమోటు — ఎక్కువ. నా దగ్గర సంగిమోటు వండ్లున్నాయి.
5. కప్పలక్క — తోడేలు లేక దుమ్ముల గొండి.
6. పాసిక వేయు / పాసిగ వేయు — మోసంచేయు. పాచికకు పాసిక అనే రూపాంతరం ఉంది. పాసికవేయుట అంటే ఏదో ఎత్తువేసి మోసం చేయుట. శకుని, కలి ఇదేకదా చేసింది!
7. తనుకులాడు — విలవిలలాడు; అవస్థపడు.
8. గెడపాట్లు — మెడవట్లు. రారా గెడపాట్లు పడదాం కుస్తీ.
9. తస్తు — పెద్దపాత్ర.
10. తలి — కంచము, ఇది హిందీ పదం "థాలి" వంటిది మూలం సంస్కృతం "స్థాలి"
11. కురిచికి — గడ్డికోయు సాధనము.
12. పుట్నాలు — కుసులు, అలసందులు మున్నగువానిని వేయించి ఉప్పు, కారంవేసి చేసిన తిండి గింజలు.
13. నంజిరి — మాంసం. స్వామీ! నంజిరి తింటావా?
14. పక్కిరేణి — మంచినీటి చెరువు.
15. తిక్కు — రుద్దు
16. బుడుసు — ఎండిపోయిన చెట్లు వ్రేళ్ల సమూహము.
17. పరటి / పరిటి — బట్టకట్టు. ఆయవ్వతల పరటి కట్టింది.
18. పుడుకు / బుడుకు — వెదకు. ఎనుముగొడ్డు పోగొట్టుకొనిపోయింది. పుడుకుతా ఉండాము.
19. బొరుగులు — మరమరాలు.
20. బత్తాసు — పంచదారపాకంతో చేసిన గుండ్రని బిళ్ల.
21. ఓళిగలు — పోళీలు. ఇది కన్నడ "హోళిగె" ఓళిగలను మరీ మారుమూల జానపదులు "పాయిళ్లు" అంటారు.
22. నాతం — వాసన. దుర్నాతం అంటే దుర్గంధం.
23. పసికి / పసిగి — అమ్మకందారులు పండ్లు మున్నగువానిని గ్రామపెద్దలకు ఉచితముగా సమర్పించుట "పసిగిపండ్లు ఈయి".
24. అరక — బండి కట్టినప్పుడు, ఇరుసుకు ముందు భాగం బరువయిన పరిస్థితికి "అరక ఆయినది" అంటారు. వెనక బరువైతే "లావు" లేక "లేపు" అంటారు. శబ్దరత్నాకరంలో "ఎద్దులుగట్టి దున్నుటకు సిద్ధపరచిన నాగలి" అని ఇవ్వబడింది. మాండలికార్థం వేరుగా ఉంది.
25. పుటాణి — వేయించిన సెనగపప్పు. ఈ శబ్దం 'పుట్నాలు' (చూడు పైన) లుకు సమీపంగా ఉంది.
26. బింగి — మిట్టపల్లు. "అయ్యవారుబింగి".
27. ముయ్య / ముయ్యి — వివాహాదులలో ఇచ్చిపుచ్చుకొనే వస్తువులు. కన్నడపదం.
28. లాడి — నడుముకు వస్త్రము బిగించుటకై నన్నని త్రాడువలె పేనిన పేలిక.
29. గోలు — చక్రము. "గోళ"శబ్ద భవము.
30. పురికొన / పురికొస — జనుము నారతో పేనిన త్రాడు.
31. మహడి — మేడ.
32. బోడించు — కొరుగు. కన్నడంలో "బోళిసు" అనే పదంతో ఇది సమానం.
33. సుదకాడు — వల్లకాడు.
34. పంగించు — ఎత్తిపొడుచు. కన్నడంలో "హంగిసు".
35. అండా — రగు. కన్నడంలో "హండె"
36. భవనాశి — పెద్దపాత్ర. పూజాసమయాలలో ఉపయోగించేది.
37. భోగోణి — పెద్దపాత్ర. కన్నడపదం.
38. గగ్గర - లంగా - హిందీపదం "ఘాగరా" శబ్దరత్నాకరంలో "గగ్గెర" ఒక చెట్టు అని ఉన్నది.
39. మెండు — గట్టిపరచుటకు పలక సందులలో కొట్టు కర్రముక్క లేక చిమ్మ. శబ్దరత్నాకరంలో "మెండు"కు మిక్కిలి అర్థం ఉన్నది.
40. కల్లంగడి (పండ్లు)... సర్కారు జిల్లాలలో పుచ్చకాయలంటారు. రాయలసీమలో "పుచ్చకాయ" అశ్లీలార్థంలో వాడుతారు.

ఇచటికిది ఆపుతాను.

మాండలిక పదాలూ కావ్యగౌరవం కలవే. ఇవి కోశాలలోకి పోవలెను. ఇవేకాక తిట్లు, అసభ్య పదాలూ, అశ్లీలార్థక పరిభాషా శబ్దాలూ, కోశాలలో కెక్కవలెను. ఇంగ్లీషు భాషలో వీనికి డిక్షనరీలే ఉన్నాయి. తస్సాకొయ్యా, "పాసకూల" వంటి తిట్లు శిష్టవ్యవహారంలోనే ఉన్నాయి. ఇంగ్లీషు కోశాలలో, ఇంగ్లీషువారు మాట్లాడే మాటలకంటె పదిరెట్లు ఎక్కువ ఉన్నాయి. తెలుగు నిఘంటువులలో, తెలుగువారు మాట్లాడే మాటలలో పదియవ వంతు మాటలు మాత్రమే ఉన్నాయి. చార్లెస్ ఫిలిప్ బ్రౌను వ్యావహారిక పదాలనూ కోశంలో చేర్చినాడు. వ్యావహారిక పదాలకూ, మాండలిక పదాలకూ స్పష్ట భేదముంది. వ్యావహారిక పదాలు పండితులకు ఆమోదయోగ్యం కాకపోవచ్చు కాని మాండలికపదాలు అందరికీ శిరోధార్యాలు. భాషావైవిధ్యం, రామణీయకత మాండలికాల వలననే సాధ్యం, ఇప్పుడు వార్తాపత్రికలు ఒకానొక ప్రాంతం (గుంటూరు, కృష్ణా) భాషను కృతక పద్ధతిలో వెలామణిలోనికితెచ్చి, తెలుగు భాషా వైశిష్ట్యాన్నే అణచివేసినాయి. పైగా, ఇంగ్లీషు కారకమును తర్జుమా చేయుటలో గల అనర్థాలూ ఉన్నాయి. "చర్య తీసికొనుట" (టేక్ ఆక్షన్), "దిగువ కనపరచబడిన సంతకపుదారుడు" (అండర్‌సైన్డ్), "జరిగింది" వంటి పదప్రయోగాల విద్దూరము చెప్పబనిలేదు. "కీసర" పోయింది. "జేబు" వచ్చింది. రాయలసీమవారు తమ భాషావైశిష్ట్యాన్ని నిలబెట్టుకోవలెను. ఇది ప్రాంతీయ దురభిమానం కాదని మనవి చేస్తున్నాను. గురజాడ "కన్యాశుల్క నాటకా"న్ని అంత ఎందుకు అభిమానిస్తున్నాము? అందలి కళింగ దేశ తెలుగుభాషా సురభిళం ముఖ్యకారణం. ఉన్నవ "మాలపల్లి" లోని గుంటూరు మాండలికం ఆ పుస్తకాన్ని భాషాప్రియులకు దగ్గర చేసింది. తెలంగాణములో పల్లెలలో స్వచ్ఛమైన తెలుగుభాష ఉంది. అది గ్రంథాలలోకి రావలెను. ఆ మాండలిక పదాలు కోశాలలోనికి రావలెను. ఆంధ్రలో మూడు ప్రాంతాలవారి, ఆరుకోట్లవారి భాష అందములు చిందవలెను. "త్రి"

లేఖలు

"మొదటి తెలుగు ఛందోగ్రంథ రచయిత–మల్లియరేచన"

భారతి మే 86 సంచికలో "మొదటి తెలుగు గ్రంథ రచయిత–మల్లియ రేచన" అను వ్యాసం చదివాక ఈ చిరు వ్యాసం వ్రాయాల్సి వచ్చింది.

వ్యాసకర్త అభిప్రాయమేమిటో స్పష్టంగా తెలియటం లేదు. ఆయన అభిప్రాయము "తెలుగున మొదటి కవి నన్నయ కాదు మల్లియరేచన" అని ప్రతిపాదించుటయా? లేక "తెలుగులో మొదటి ఛందోగ్రంథ రచయిత మల్లియరేచన" అని చెప్పుటయా? ఏదైనది స్పష్టముగా బోధపడుటలేదు.

నిడుదవోలు వేంకటరావుగారు అనేక అంశములు పరిశీలించి వావిళ్ళవారు ముద్రించిన కవిజనాశ్రయము గ్రంథ పీఠికలో "కవిజనాశ్రయ గ్రంథము 10–12 శతాబ్దముల మధ్య అనగా క్రీ.శ. 1100 ప్రాంతముల రచితమైనట్లు సిద్ధయింపవచ్చును" అని అనేక ఆధారములతో పేర్కొని యున్నారు. ఆలోచించి నచో వ్యాసరచయిత అభిప్రాయము "మొదటి తెలుగు ఛందోగ్రంథ రచయిత మల్లియరేచన" అని నా ఊహకు తోచుచున్నది.

ఇక భీమనాగసుతుని గురించి.

కవిజనాశ్రయము గ్రంథావతారికలో గల "పరగిన విమల యశోభాసుర చరితుడు భీమనాగసుతుడఖిల..." ఇత్యాదిగా గల పద్యములో పేర్కొనబడిన భీమ నాగసుతుడెవడో తెలియుట లేదు." ఈ భీమనాగసుతుడు అగస్త్యభ్రాత లాటివాడు. ఎవరో తెలియదు భీమన ఛందస్సన్న పేరు కలిగిన మనకు కనబడు వ్రాతప్రతులలోని గ్రంథమును రచించినవాడు. భీమనాగసుతుడు. కాని భీమన కాడు' ఈ భీమనాగసుతుడో ఆ. పేరిటవాడు వేరే మరియొకడో "సర్వలక్షణసార మను గ్రంథము రచించినట్లు తంజావూరి సరస్వతీ మహల్ పుస్తకాలయములో 327వ నెంబరు గల వ్రాతప్రతిని బట్టి కనబడుచున్నది. అందులో "పరగిన విమల యశోభాసుర చరితుడ భీమనాగసుతుడ" అని గ్రంథకర్త వ్రాసికొన్న పద్యమున్ను ఇంకా భీమన ఛందస్సులో ఉన్నట్లే అనేక పద్యములున్ను ఉన్నవి. 17వ శతాబ్దారంభము నాటి మల్లన రచించిన చంద్రభాను చరిత్రలోని పద్య మున్ను ఇంకా మరికొన్ని కావ్యములలోని పద్యములున్ను ఉదాహృతమై ఉన్నవి' అని గిడుగు వేంకట సీతాపతిగారు వావిళ్ళవారు 1921లో ముద్రించిన 'అనంతుని ఛందము' ఉపోద్ఘాతములో పేర్కొనినారు. పై విషయములను పరిశీలించి వాస్తవాలను వెలికి తీయవలసిన బాధ్యత పరిశోధకులపై ఉన్నది.

ఇక....తెలుగులో మొదటి గ్రంథ రచయిత నన్నయ అనుటలో ఎట్టి సందియమును లేదు. అట్లే మొదటి తెలుగు ఛందో గ్రంథ రచయిత మల్లియ రేచన అనుటలో కూడ ఎట్టి విప్రతిపత్తియును లేదు.

ఎం. రామమోహనాచార్యులు
రమణక్కపేట

మనవి

ఆర్వా, ఆధునిక చరిత్ర రచనలో కరపత్రాలు ఒక కొత్త ఆధారాలు. సామాజిక ఆర్థిక రాజకీయ సాంస్కృతిక సాహిత్య ఉద్యమాలలో ఇతర ప్రచారావసరాల్లో కరపత్రాలు ప్రధాన సాధనాలుగా ఉన్నాయి. అందుకే వాటి సేకరణ చాలా అవసరం.

కరపత్రాలు ప్రచురించినా ఏ అంశానికి సంబంధించినవైనా, ఏ కాలానివైనా పరిశీలించాల్సిన అవసరంకూడా ఉంది. లోగడే భద్రపరచినవారు, ఆ కరపత్రాల్ని పంపితే జిరాక్సుచేసుకుని పంపుతాను. లేదా జిరాక్సుచేయించి పంపితే మరీ మంచిది. కొత్తగా కరపత్రాలువేసే సంస్థలుగాని వ్యక్తులుగాని ఐదేసి ప్రతులచొప్పున బుక్‌పోస్టులో పంపండి.

చాలాకాలంగా పరిమితంగా కరపత్రాలు సేకరిస్తున్నాను. భవిష్యత్తులో కరపత్రాల చారిత్రక కర్తవ్యాన్ని పరిశీలించడంకోసం ఈ విజ్ఞప్తి అవసరమైంది. ఈ కింది చిరునామాకు పంపాల్సిందిగా మనవి.

డా॥ జయధీర్ తిరుమలరావు,
1-8-1-117, సూర్యనగర్
చిక్కడపల్లి, హైదరాబాదు-500 020.

"తిప్ప"

ఇటీవల "భారతి" లో జరుగుతున్న "తిప్ప" శబ్దోత్పత్తి చర్చ చూచిన తరువాత నాకు కలిగిన అభిప్రాయము తెల్పడం ఈ లేఖ ఉద్దేశ్యము.

స్థిరః – స్థిరము – తిరము (వికృతి) ∴ = పర్వతము

స్థిరపః —— స్థిరపము —— తిరపము (వికృతి) = పర్వత శ్రేష్ఠము

నృప, భూపాది శబ్దములలో వలె అంత్య పకారమును శ్రేష్ఠవాచకముగా భావించుటలో దోషము లేదు.

స్థిరపము → తిరపము → తిర్పము → తిప్పము → తిప్ప → దిబ్బ (రూపాంతరము).

ఇట్లు "తిప్ప" శబ్దమును "స్థిర" శబ్దమునుండి సాధించుటలో ఔచిత్య అనౌచిత్యములను పండితులు పరిశీలింతురు గాక!

గడియారం హిరణ్మయి
పాలవంచ.

సూచన

కవితలు ముఖ్యంగా నచ్చినవి. సీరియల్స్ ఎక్కువ ప్రచురించిన ఇంకా బాగుంటుందని అభిప్రాయం.

పి. బి. అన్నపూర్ణ
రాజమండ్రి

గ్రంథ విమర్శలు

ఛత్రపతి శ్రీ శివాజీ చరిత్ర

[కవి: శ్రీ బలిజపల్లి రామమూర్తి; ప్రాప్తిస్థానము: శ్రీ బలిజపల్లి రామారావు; 20-6-4 ఆనందపేట; విజయనగరం-2; మూల్యము: రూ. 80-00]

చరిత్రచతురానన - శ్రీ కొమర్రాజు లక్ష్మణరావుగారి రచనకు ఆధారముగా చేసుకుని పది ఆశ్వాసాలలో గద్య పద్యాత్మకంగా రచించిన ఉద్గ్రంథం. రగడ, దండకం, చక్ర, సర్పబంధాల పద్యాలు రెండూ విశేషంగా చెప్పదగినవి వున్నాయి.

శ్రీరామనందనుడైన లవుని సంతతికి సంబంధించి క్రమంగా వచ్చిన వంశీయుల ప్రశస్తికి చెందినది శివాజీ వంశం.

శివాజీ జననం మొదలు ఛత్రపతి బిరుదాంకితుడై ప్రభువుగా ఉన్నంతవరకు గల కథతో ముగిసినదీ కావ్యం.

కాలం చెప్పకుండా వుంచే ఏ ప్రాచీనకవి రచించినదో అనే సందేహం కలుగుతుంది. అచ్చ తెలుగు పలుకుబడి ఎంత ముచ్చటగా ఉంటుందో ఒకొక్కచోట అంత గంభీరంగా వుంటుంది. గీర్వాణ పదఘటితమైన పద్ధతి తిక్కనాది మహాకవుల రచనను తలపిస్తూ ఉంటుంది.

ఏ పద్యమైనా నింపుగానే వున్నా కందపద్యం బాగా చోటు చేసుకున్నది'

'గోపికలమంచు కొందరు గోపాలుండంచు నొక్క గొల్లనిపై వా
ఙ్మాపుల కోపుల నా మరు తూపులగప్పుచును నాడు దొంగాటలలో'

సీసపద్యం నడక కూడా శ్రీనాథుని సీసపద్యానికి చెల్లెల్లాగా ఉందని అనవచ్చు.

బృందావన వర్ణన, ఆగ్రా నగర వర్ణన, శివాజీ విరహ వర్ణన భావం, భావానికి తగిన పద విన్యాసం కలవై విద్వన్మనోరంజకములై ఉన్నాయి.

కథ అందరికీ తెలిసినదే కనుక వేరే చెప్పనక్కరలేదు. కవితా పద్ధతి ఔద్ధత్యానికీ లాలిత్యానికీ పడపోతగా వున్నది.

అచ్చ తెలుగులో కొన్ని పదాలు వెంటనే అర్థస్ఫూర్తిని కలిగించనివి వున్నా అవి కవి భాషావైదుష్యానికి వీరపతాకలుగ కనిపిస్తాయి.

ఈ గ్రంథాన్ని కళాశాలల్లో పఠనీయంగా నియమిస్తే ఆ మహాకవికి కొంతకు కొంత మన్నన కలిగించినట్లవుతుంది.

తైత్తిరీయ కేన ప్రశ్న ముండక మాండూక్యోపనిషత్తులు

[తెలుగు వ్యాఖ్యాత : డా॥ పుల్లెల శ్రీరామచంద్రుడు; ప్రతులకు: కార్యదర్శి - సురభారతీ సమితి, ఉస్మానియా యూనివర్శిటీ కాంపస్, హైదరాబాదు 500 007, వెల: రూ. 20-00]

'వేదాంతం' అంటే కొంతమందికి చాదస్తం అనీ, ఉపనిషత్తు అంటే కొందరికి ఏదో పిచ్చివాగుడు అనీ భావన. నాకు చెప్పకుమా వేదాంతం అంటే తలనొప్పి-అని అనేవారే ఎక్కువ సంఖ్యమీద వుంటారు. కంటికి కనిపిస్తున్న వస్తువును కల్లగానూ కలగానూ భావించు! అని చెప్తే మరి అలాగే వుంటుంది. కారణం? అది సులువుగా తెరివిడిపడే విషయం కాకపోవడమే. ఇంకొకటి కూడా చెప్పవచ్చు. ఆ భాష అర్థం అయీ అవని రూపాన వుంటుంది. అదీకాక-భారతీయతకి అనేక విధాల దెబ్బ తగలడమున్ను.

జ్ఞానం, కర్మ అనేవి సుష్ఠుగా పరిచితమైతే ఆచరితములైతే ఉపనిషత్తుపై గురుభావం కలుగుతుంది.

'ఏకం సత్ విప్రా బహుధా వదంతి. ఉన్నది ఒక్కటే. విశిష్ట ప్రజ్ఞ గలవారు దాని పలువిధాల చెప్తారు. అనే సూత్రాన్ని హృదయంలో ఉంచుకుని శ్రీరామచంద్రుడు శ్రీరామచంద్రుడుగా ముందు వివరించిన విషయం చదివితే ఉపనిషదర్థం సులువుగా అర్థం అవుతుంది.

ఉపనిషత్తులలో తైత్తిరీయం సర్వసన్నుతమైనదిగా గణన కెక్కింది. 'తన్నతు ఇత్యుపాసీత! నమ్యంతేఽస్మై కామాః'- ఇత్యాదిగా ఉన్న అనువాకానికి శ్రీరామచంద్ర రచితమైన అర్థవిశేషం చదివితే ఉపనిషదర్థం అవగతమవుతుంది.

ప్రశ్నోపనిషత్తు మూర్తికి చిన్నదే కాని ఐహికమూ ఆత్మికమూ అయిన పావన భావనకు గురుమూర్తిగా గణనీయం.

ఓంకారాన్ని వివరించే బ్రాహ్మ్యస్త్ర మంత్రం మాండూక్యం. నిగమ రహస్యాన్ని అంతర్యోపాసనా రూపాన స్పష్టపరుస్తుంది.

మరి యీలాటి మాటలు తెలుగులో చెప్పాలంటే సుఖసుఖాల సాధ్యంకాని పని. సందేహాలూ సమాధానాలూ సమన్వయపరిచి చెప్పగల కౌశిక వైదిక పాండిత్యం వుండవచ్చు. దానిని స్వభాషలో అక్షరాస్యులకు కూడా ఇట్టే అర్థం అయి ప్రధాన విషయమందు గౌరవం కలిగేట్టు చెప్పడం ఏ పరిణత ప్రజ్ఞులకో గాని సాధ్యంకాని పని. ఆ గౌరవం శ్రీ శ్రీరామచంద్రునకు సర్వాత్మనా దక్కిందని నిక్కచ్చిగా చెప్తున్నాను. కుంటువడిన భారతీయ ధర్మదేవతను అల్లనల్లన లేవనెత్తి ప్రాచీన పుష్టితో సుష్టిగా నడిపించడానికి ఈలాటి సుభాష్యాలు ఎంతో ఆవశ్యకములు. మరి తెలుగు తెలిసినవారూ తెలుగువారమనుకునేవారూ యీలాటి పావన ప్రబోధ గ్రంథాలను చేబట్టడం జీవనధర్మ్యం అని నా అభిప్రాయం.

సాలగ్రామశాస్త్రమ్

[సంపాదకుడు: శ్రీ కపిలవాయి లింగమూర్తి, ప్రతులకు: కె. కిశోరు బాబు, 15-34, వాణీ సదనం, నాగర్ కర్నూల్-509 209, వెల: 15-00]

సాళగ్రామం అనేదానికన్న సాలగ్రామం అనే పదమే బహుళ ప్రచారంలో వుంది. గండకీనదినుంచి సాలగ్రామ శిల పుట్టుతుందనేదీ ప్రసిద్ధమే. పురాణాల్లో కథలు ఒకదానిని అనుసరించి ఒకట ఉండదు. దానికి ఉదాహరణ తులసి కథ. దేవీభాగవతమందలిదే సమంజసంగా ఉంది.

లింగమూర్తిగారి పరిశ్రమ యీ శాస్త్రగ్రంథ ప్రచురణ గురించి నుతిపాత్రమయింది. నిజమే సాలగ్రామ పూజలంటే చాలామందికి భయమే. అలాటి భయం లవలేశమైనా అక్కరలేదని యీ గ్రంథం చెప్తుంది.

సాలవృక్ష కథే సముచితంగా ఉందని నా అభిప్రాయం.

విష్ణువు గరుత్మంతునకు, అతడు బ్రహ్మకు, బ్రహ్మ నారదునకు, నారదు డితర ఋషులకూ చెప్పిన శాస్త్రం ఇది.

సాలగ్రామ శిలలందు పూజకు స్వీకరించదగని వాని ఫలములు, వాని యొక్క ద్వారములు, చక్రములు, క్షేత్రములు, మూర్తులయొక్క భేదములు- లింగమూర్తిగారు విప్పి చెప్పారు.

సాలగ్రామ పూజా విధానం కూడా వీనిలో ఉన్నది. సాలగ్రామ సంబంధాన్ని అనుసరించి తులసీదేవి చరిత్ర ఇచ్చారు.

తులసి పౌరాణికంగా ఎలా వున్నా నిత్య జీవితంలో మానవునకు తులసి చేసే మేలు తెలుసుకోలేని వక్రమార్గాన ఉన్నవారికి యీ చరిత్ర కనువిప్పు.

లింగమూర్తిగారి తెలుగువ్యాఖ్య అందరికీ అర్థమయ్యేలా వుంది కనుక దానిని గూర్చి వేరే చెప్పనక్కరలేదు.

నడుమ తులసీదేవి, వెనుక శంఖచూడుడు, ప్రక్కన విష్ణువు - చిత్రాలు పరమపావన స్ఫూర్తితో ముఖపత్రాలంకారాలుగా చిత్రించిన శ్రీ వీరయ్యగారిని అభినందిస్తున్నాను.

ఈ పవిత్ర గ్రంథం ముద్రించడానికి ఆర్థికంగా సహకరించిన తిరుపతి దేవస్థానం యాజమాన్యం సత్కార్య ధురంధరత్వం ప్రశంసనీయం.

పాణిగ్రహణము లేక దాంపత్యము

[రచయిత; శ్రీ ఓరుగంటి వేంకటరమణయ్య; ప్రతులకు: పద్మా ట్రేడింగ్ కంపెనీ-మార్కాపురం 523 316; మూల్యము: 6-00]

'పాణిగ్రహణం' వివాహానికి అర్థమిచ్చే రమ్యమైన పదం. అలాగే పవిత్ర మైన జీవిత సంస్కారం అని కూడా చెప్తుంది.

సీతను రామునకు ధర్మపత్నిగా ఇస్తూ జనకుడు 'పాణిం గృహ్ణీష్వ పాణినా'— నీ చేతితో మా సీత చేతిని గ్రహించు - అని అన్నాడు. లౌకిక మర్యాద - గార్హస్థ్య జీవిత గౌరవం పాణి గ్రహణంపై ఆధారపడి వుంటాయి. ఒక యింటి కన్య వేరొక యింటి కోడలు అవడానికి అర్హతా, అధికారం కలిగి వుండాలి ఆ రెండూ పాణిగ్రహణంవల్ల సిద్ధిస్తాయి. అన్ని ఆశ్రమాలలో గృహస్థాశ్రమం ఉత్తమోత్తమం అని ఋషులు నిర్వచించారు. అది పాణి గ్రహణం వల్లనే అవుతుంది. దీనికి వైదికవిధి వుంది. కాల ప్రభావం వెగటుగా పరిణమించి పాణి గ్రహణ పద్ధతి ఇటీవల కొందరియెడ విపరీత మార్గాన నడుస్తూంది. అలాటివారికి ఓరుగంటివారి యీ రచన చక్కని గుణపాఠం చెప్తుంది.

కన్యాదాన యజ్ఞం, సంబంధ బాంధవ్యాలు, దాంపత్య విధానం — ఇత్యాది శీర్షికలతో వేంకట రమణయ్యగారు పాణిగ్రహణ పరమార్థం సంస్కృతాంధ్ర ప్రమాణంగా తేటతెలుగులో వివరించారు.

దీనియందు హైందవ వివాహ పద్ధతి మాత్రమే కాక 'సిక్కు, మహమ్మదీయ, క్రైస్తవ సంప్రదాయాలను చెప్తూ సర్వమత సమ్మతంగా ఈ గ్రంథాన్ని రూపొందించారు.

శ్రీ దివాకర్ల, జానమద్ది - మొదలైన పెద్దల అభిప్రాయాలు పాణిగ్రహణ రత్నాలంకారాలుగా ఉన్నాయి.

కీ॥శే॥ శ్రీ కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు, శివలెంక శంభుప్రసాదుగారల ధర్మ నిధి సంస్థ నుండి ఆర్థిక సాహాయ్యం అందించిన శ్రీ శివలెంక రాధాకృష్ణగారి సౌజన్యం యీ కృతికి గణనీయమైన ఆకృతిని సంతరించింది.

బోలో స్వతంత్ర భారత్‌కి జై

[రచన: శ్రీ కె. చిరంజీవి: ప్రతులకు: విజయలక్ష్మి మెమోరియల్ ట్రస్ట్, 18-4-286, ఆలియాబాద్ - హైదరాబాదు - 500 258]

లేదా

[విశాలాంధ్ర పబ్లిషింగ్ హౌస్; చంద్రం బిల్డింగ్స్, విజయవాడ-4]
వెల: రు. 30/-

'తెల్లదొరల రాజ్యం పోయి నల్లదొరల రాజ్యం వచ్చి మూడు దశాబ్దాలు దాటింది. ఈ మూడున్నర దశాబ్దాల కాలంలో ఏం జరిగింది? జరుగుతున్నది? ఇప్పుడు మనమెక్కడున్నాం? ఎటువైపు పయనిస్తున్నాం? ...

ఈ ప్రశ్నలకు సరియైన సమాధానాలు ప్రత్యక్షంగా పరోక్షంగా పత్రికలు ప్రకటించిన వార్తల మూలాన తెలుసుకున్న భారతీయుల బ్రతుకులను గూర్చి పేర్లు మార్చి ఒక నవలగా శ్రీ చిరంజీవి చెప్పినది దీనిలో స్ఫుటంగా ప్రత్యక్ష మవుతుంది.

నెహ్రూ పొట్టి శ్రీరాములూ, ప్రకాశం పంతులూ, సంజీవరెడ్డి, లాల్‌బహదూర్ శాస్త్రి, రాజాజీ, భవనం, అంజయ్య, ఇప్పటి ప్రధాని రాజీవ్‌గాంధి, తెలుగుదేశం - అన్న - దీనిలో కనిపిస్తారు. ఎక్కడ వేసిన గొంగళి అక్కడే ఉండడం కాదు - ఇంకా క్రిందికి దిగజారింది. మనవాళ్ళ పాలనలు మన బ్రతుకులు నడివీధి మెతుకులు - అనే అభిప్రాయాన్ని చాటుగా సూటిగా ఘాటుగా వివరించిన రచన యిది. ఉన్నది ఉన్నట్టు చెప్పవలసి వస్తే చిరంజీవి చెప్పినది కాదనలేము. నా అభిప్రాయం ఇది.

అయితే భారతదేశం కొంత ప్రగతిని సాధించకపోలేదు. సాధించిన దాని కన్న సమాజ పద్ధతిని సాధించవలసేది చాలా ఉంది. అది ఎవరూ కాదనలేరు. అయినా సువిశాలమైన దేశములో వివిధ మతాల ప్రభావముతో ముడిపడి వున్న వివిధ భాషాస్యుల నేలపై ఒక్కమారు సర్వ సమరస భావధోరణితో సమాజాన్ని సమైక్య పరచడం మాటలతో అయ్యే పనికాదు. కావచ్చు ఇన్ని సంవత్సరాలు గద్దెపై కూర్చుని ముద్రలు వేస్తూన్నవారు ఏమి చేస్తున్నట్టు అని అంటే నా ఉద్దేశం వివిధ రాజకీయ పక్షాలవారి ఏకమనస్కత ముందు కావాలని, ఇంటింటా ఒక పొయ్యి మా యింట మరో పొయ్యి అన్నట్టు రాజకీయ పక్షాలుంటే సమాజం ప్రగతిని సాధించడం సాధ్యం కాదు. 'తండ్రి మధ్వాచారి తనయు డారాధ్యుండు తల్లి రామానుజ మతస్థురాలు' అని వెనకటికి ఒక కవి చెప్పినట్టు పార్టీలు ఆవిర్భవిస్తూ స్వాతిశయానికి తిలకాలు దిద్దుకోటమే ప్రధానక్రియగా ప్రవర్తిస్తున్న దేశములో సర్వసంక్షేమకర స్థితి పాదుకొనడం అనేది 'స్వప్నవృత్తాంతమే' అవుతుంది

శ్రీ చిరంజీవి సాహసిక్యం మెచ్చవచ్చు.

భాషా కళ్యాణం

[సంకలనం: శ్రీ జంగా గోపాల్, ప్రతులకు: గోపాల్స్ కాన్వెంట్; 20వ వార్డు, తాడేపల్లిగూడెం 534 102, మూల్యం: రూ. 10/-]

ఇంచుమించుగా సూక్తులనే చెప్పాలి ఇందున్న వాగ్జాలమంతా. ముగ్గురు నలుగురు మాత్రం భారతీయులు. మిగలావారంతా పాశ్చాత్య రచయితలు ఆంగ్ల భాషలో ఉన్న ఆ వాగ్జాలానికి 'జర్నలిస్టు' శ్రీ జంగాగోపాల్ తెనుగు ఇంద్రజాలం ఈ 'భాషాకళ్యాణం' - పుస్తకానికి పెట్టిన ఈ పేరు నాకు అర్థం కాలేదు అన డానికి అబ్బురంగా వుంది. వినడానికి నిబ్బరంగా ఉంది.

'కీప్ యువర్ వర్డ్స్ - సాఫ్ట్ అండ్ స్వీట్'

అలవర్చుకొను
మెపుడును
మృదు మధుర
భాషణము—

చాలావరకు తెనిగింపు ఇంపుగానే ఉంది. 'మ్యూజిక్' అంటే 'సరిగమల్' అని అనడం సరికాదేమో.

'అర్ట్ ఈజ్ లాంగ్ - లైఫ్ ఈజ్ షార్ట్'—

కళ శాశ్వతము
బ్రతుకు అశాశ్వతము— చక్కగా ఉంది తెలుగు.
'ఎట్ ది టచ్ ఆఫ్ లౌ. ఎవర్ వన్ బికమ్స్ ఎ పోయెట్'
ప్రేమజాడ్యపు ప్రభావంలో
ప్రవరాఖ్యుడవనీ—
ప్రేలకుండునె ప్రణయగీతి'—
దీనికన్న ప్రేమ సంస్పర్శచే ప్రతివాడు కవియౌను-అంటే
బాగుంటుందేమో....

సంస్కృతాంధ్రాల పరిచయం లేనివారికి యీ కొటేషన్స్-బాగా ఉపకరిస్తాయి.

అడవిలో వెన్నెల

గిరిజన పోరాట కథలు

ప్రచురణ: కరీంనగర్ బుక్ ట్రస్ట్;
ప్రతులకు: 1) సృజన, హనుమకొండ - 506 801
2) పీస్‌బుక్ ప్రింటర్, 4-5-421, సుల్తాన్‌బజార్,
హైదరాబాద్ - 500 001
వెల: ఐదు రూపాయలు.

ఈ కథల పుస్తకంలో ముందు శ్రద్ధగా చదివి అర్థం చేసుకోవలసేది 'గిరిజనులు-గిరిజన సంస్కృతి'-అనే ఐదారు పుటల విషయం. దీనినుంచి వాల్మీకి, హిడింబి మొదలైనవారు కూడా గిరిజన వర్గానికి చేరేవారుగానే దర్శనమిస్తారు. కాదని ఎవరైనా వాదిస్తే బలం చూపవలసి వస్తుంది.

గిరిజనులుగా ఆటవికులుగా కొండ మనుషులుగా ఇంకా గోండులు, సవరలు - ఇత్యాది తెగల పేర్లతో వున్నవారు నిజానికి కల్లాకపటం ఎరగని ముగ్ధ జీవనులంటే అందరూ ఒప్పుకోవలసిందే. నాగరికులమని తల తిగరేసేవారికన్న యీ జాతుల వారియందు సత్యమూ, విశ్వాసమూ సమయానుసారంగా ప్రాణత్యాగానికైనా సిద్ధపడి ప్రదర్శించే సాహసమూ నిండుగా వుంటాయి. నా పుట్టిన గ్రామమందు నేనున్న ముప్పైఏళ్ళ కాలంలో యీ ఆటవికులతో నాకు కొంత పరిచయం ఉండేది. దానిని పురస్కరించుకుని యీ అభిప్రాయం వెలువరించాను.

ఈ కథాసంపుటిలో 'అడవిలో వెన్నెల' అందరికీ ముందు ఓహో! అని తరువాత విచారసూచకంగా 'ఆహా' అనీ అనిపిస్తుంది. కథలన్నిటిలో ఇది తలమానికం అని నా అభిప్రాయం.

భాషవారికి (ఆ పాత్రలకు) సంబంధించినది సహజంగా వున్నది. అయితే అది తెలుగుదేశంలో శ్రీకాకుళం మండలాన గలవారికి దురవగాహం.

ఏమైనా అంతా మనవారే అనే సరస హృదయంతో వారిని చేరదీసి. సంక్షేమ పద్ధతిని తీర్చిదిద్దవలసింది చాలా ఉంది. కబుర్లు చెప్పేవారేగాని కరుణతో చేరదీసుకుని సుఖజీవితం కలిగించేవారు కనిపించారు. ఆ మంచి ఘడియలు ఎప్పుడు వస్తాయో వేచి చూదాం.

ముఖ్యంగా ఈ పుస్తకం పాలకులు శ్రద్ధగా చదవాలి.

యామిజాల పద్మనాభస్వామి

అద్దె కొంపలో గృహప్రవేశం

(నాటిక)

[రచన! మంతెన సూర్యనారాయణరాజు; వెల: అయిదు రూపాయలు; పేజీలు: 42; ప్రతులకు: ఎం. జి సుబ్బరాజు, గౌరీ నిలయం, కాలేజ్ రోడ్, అమలాపురం-8]

ఇది హాస్యనాటిక, నరసయ్య, కాసులమ్మ ఇంటి యజమానురాలు. వాళ్ళబ్బాయి సుబ్బారావు. పద్మనాభరావు అనసూయ ఇంట్లోకి అద్దెకు వచ్చిన వాళ్ళు. వాళ్ళమ్మాయి రమాదేవి సుబ్బారావుని ప్రేమిస్తుంది. ఇదే ఇతివృత్తం.

ఇది మూడు స్త్రీ పాత్రలతో కూడిన నాటిక. కాస్త హాస్యం కోసం దీన్ని ఎక్కువ ఖర్చుపెట్టి ప్రదర్శించగల సంస్థలుంటే అభినందించవలసిందే.

తీరిన భయం

(కథల సంపుటి)

[రచన; డా॥ ఎస్. గంగప్ప; ఎం.ఏ., పి.హెచ్.డి., వెల; ఆరు రూపాయలు: పేజీలు: 96. ప్రతులకు: శ్రీమతి ఎస్. పార్వతమ్మ, వంశీ ప్రచురణలు; సి-73; శ్రీనివాసనగర కాలనీ; గుంటూరు—522 006]

వివిధ పత్రికల్లో వచ్చిన పది కథల సంపుటి ఇది. అంధురాలని తెలియకుండా ఒకమ్మాయిని పెళ్ళి చేసుకుంటాడు ఓ కళ్ళ డాక్టరు. నిజం తెలిశాక తిరస్కరించకుండా, ఆమెకు చూపు రావటానికి ప్రయత్నిస్తానంటాడు—ఇది తీరిన భయం కథ. 'అదృష్టయోగం' ఒక దొంగస్వాముల వారిచే మోసగింపబడ్డ కథ కాగా, స్నేహితునిచే మోసగింపబడ్డ ఒక అభాగ్యుని కథ. 'పరిస్థితుల ప్రభావం' అవిటి అమ్మాయిని చేసుకునే ఆదర్శ యువకుని కథ 'ఆత్మశాంతి' కాగా; బావకు దూరమై గాయపడ్డ సైనికుల సేవలోనే తన జీవితాన్ని అంకితం చేసుకున్న ఓ మరదలి కథ 'సమర్పణం'. మరో బావామరదళ్ళ విషాదాంత కథ 'పిడుగుపాటు'. భార్యావియోగంతో ఐహిక సుఖాలమీద విరక్తి చెంది దీనుల సేవలో మనశ్శాంతిని వెతుక్కున్న ఓ లెక్చరర్ కథ 'విధి బలీయం'. ప్రియుడి పెళ్ళిరోజున అతనివలన కన్నబిడ్డను కానుకగా ఇచ్చి పంపిన ఓ ప్రియురాలి కథ 'కానుక', తాగుబోతు భర్తను మాటలతో మార్చగలిగిగ రాములమ్మ కథ 'ఎందరో నాలాగ' చిత్రకారిణి కథ 'మొదటి రాత్రి'.

రచయిత బహుగ్రంథకర్త. పై కథలన్నీ చాలా చిన్నవి, విషయాన్ని తిన్నగా చెప్పినవి. వీరి కథల్లోని పాత్రలు ఆదర్శాలతోనూ, సందేశాలతోనూ కూడుకున్నవి. అందుకు రచయిత అభినందనీయులు.

బాబు

కరుణకుమార కథలు

[కరుణకుమార వెల రు. 12-00లు ప్రతులకు:- విశాలాంధ్ర పబ్లిషింగ్ హౌస్, చంద్రం బిల్డింగ్స్, విజయవాడ-520004.]

తెలుగు కథకు పుష్టిని, తుష్టిని కలగజేసిన కథారచయితలలో కరుణకుమార ఒకడు. ఈయన అసలుపేరు కందుకూరి అనంతం. సుమారుగా 1984 ఆ ప్రాంతాల కథలు రాయటం మొదలుపెట్టిన కరుణకుమార మరణించేవరకూ రాస్తూనే ఉన్నారు. ఆయన రాసిన కథలన్నీ దరిదాపుగా భారతి ఆంధ్రపత్రిక ఉగాదిసంచికల్లోనే అచ్చుఅయినై. కరుణకుమారగారి కథలమీద ఆయన వృత్తి ప్రభావం బాగానే పనిచేసింది. పుట్టి పెరిగినది పశ్చిమగోదావరి, విజయనగరం అయినా వృత్తిరీత్యా ఆయన ఎక్కువభాగం రాయలసీమ ప్రాంతంలో జీవించారు. ఆప్రాంతపు గ్రామీణ వాతావరణం ఆయన్ను బాగా ప్రభావితంచేసింది. అందుచేతనే ఆయన కథల్లో గ్రామీణవ్యవస్థ ఎక్కువగా చోటుచేసుకుంది.

"కరుణకుమార కథలు" అన్న పేరుతో ఆధునిక వాఙ్మయ కుటీరం మదరాసువారు ఆకలి మంటలు, కొత్తచెప్పులు, సన్మానం, వెంకన్న, పెండ్లి ముచ్చటి పోలయ కథలను ఒక సంపుటంగా 1939లో అచ్చువేశారు. టాప్లెలైటు, 512, పశువులకొఠం, కయ్య-కాలువ, బిళ్ళల మొలతాడు అనే కథలను సన్నజీవాలు పేరుతో సంస్కృతీనిలయం మదరాసువారు ఒక సంకలనంగా అచ్చువేశారు. ప్రస్తుత సమీక్షా సంకలనం విశాలాంధ్ర ప్రచురణాలయంవారు వేశారు. ఈ సంకలనం పేరుకూడా కరుణకుమార కథలే. దీంట్లో కొత్తచెప్పులు,పోలయ,

పశువులకొట్టం, కయ్యి-కాలువ, మొక్కుబడి, చలిజ్వరం, సేవాధర్మం, కనువిప్పు, జాకీ, గ్రాంథికభాషావాది అనే పది కథలున్నై. ఈ మూడుసంకలనాల్లోనూ చేరని కరుణకుమార కథలు ఇంకా చాలా ఉన్నై. వాటినికూడా విశాలాంధ్రవారు అచ్చువేస్తే బాగుండునుగదా! ఈమధ్య ఒక ప్రబుద్ధుడు- తిలక్‌ని కమ్యూనిస్టు అని భ్రమపడి తిలక్ కవితలను విశాలాంధ్రవారు అచ్చువేశారని శెలవిచ్చాడు. కందుకూరిగాని, గురజాడగాని, ఈ కరుణకుమారగాని కమ్యూనిస్టులు కారు. కొంతమందికి బుద్ధి మోకాళ్లలోఉంటుంది అనుకుంటా.

అనంతంగారు ఏమని కరుణకుమార అని మారుపేరు పెట్టుకొన్నారోగాని ఆయన కథల్లో కనిపించేదంతా కరుణే. గ్రామీణజీవితంలోని వాస్తవికనంతా వొడిసిపట్టాడు కరుణకుమార తన కథల్లో. అజ్ఞానం, దారిద్ర్యం, ధనాహంకారం, అధికారాహంకారం ఇవన్నీ గ్రామీణజీవితాన్ని ఏవిధంగా ధ్వంసంచేస్తున్నదీ, అందువల్ల బీదజనం ఎట్లా మాడిపోతున్నదీ తన కథల్లో బాగా చిత్రించాడు. కథ నడపటంలో కరుణకుమారది ఒక విశిష్టమైన పద్ధతి. భాషాభేషజం వెతికినా దొరకదు. కథను చివరంటా ఉత్కంఠతో చదివింపచేసే ఒక లక్షణం ఈయన కథల్లో తీవ్రంగా కనబడుతుంది. గుండెను పిండిచేసే ఘట్టమైనాసరే ఏమాత్రం తొందరపాటుగాని, అనవసర ఉద్రేకంగాని, సిద్ధాంతపరమైన ఉపన్యాసాలుగాని ఏ కథలోనూ కనబడవు. ఎక్కడైనా కించిత్ ఆశావాదం తొంగిచూస్తుందేమో గాని కథలన్నీ యాథార్థ్యంతోనే ముగుస్తయి.

కొత్తచెప్పులు కథలో కరుణకుమారగారి ముగింపుపద్ధతి ఒక సెంటిమెంట్‌తో కూడిన ఆశావాదం అనుకోవచ్చు. ఎందుకంటే- కొత్తచెప్పులు అనుకున్న తేదీకి తేలేకపోయినందుకు చిన్నపరెడ్డి కొట్టిన దెబ్బకు నరిసి చచ్చిపోయింది. ఆ కొత్త చెప్పులే చిన్నపరెడ్డి కాళ్ళను కరిచి అతని మరణానికి దారితీయటం రచయిత సెంటిమెంటేగాని మరొకటికాదు. మాలమాదిగల్లోనూ ఇతర బడుగువర్గాల్లోనూ ఈ కథలో కనిపించే సంఘటితశక్తి కాలక్రమంలో వాళ్ళలో పొడగట్టుతున్న సామాజిక చైతన్యానికి నిదర్శనంగా పరిగణించవచ్చు. కయ్యి-కాలువ కథలో లక్ష్మమ్మ పాత్ర ఆనాటి భూస్వామిక దౌర్జన్యానికి ప్రతిరూపమే. అధికారులంతా ఆస్థానానికి అమ్ముడుపోవటం, భూస్వామ్య సంస్కృతికి దాసోహమనటం ఈకథలో చూస్తాం. ఈ సంస్కృతి క్రిందివర్గాల మనుషుల్ని ఏవిధంగా దోపిడీచేస్తున్నదో, వారిమీద ఏవిధంగా దౌర్జన్యాలు జరుగుతున్నాయో ఈ కథలోనే కళ్ళకు కట్టినట్టు చిత్రించాడు రచయిత. పశువులకొట్టం కూడా ఇదేవిధమైన కథ. దీంట్లో ఇంకొక వాస్తవికత ఉన్నది. అది భూస్వాములు పన్నే పన్నాగాల్లో క్రింది జనం అమాయకంగా పడిపోవటం. పెంచలి, రొబ్బడు ఇద్దరూ చాకిరీచేసుకొని బతికే వాళ్ళే. ఇద్దరూ ప్రేమించుకొని పెళ్ళిచేసుకునేందుకు సిద్ధంగా ఉన్నారు. రాయుడు పెంచలిని కోరి విఫలుడై పన్నిన దుష్ట పన్నాగానికి పెంచలి బలైపోయింది. రొబ్బడి అనుమానం నిరాధారమని వాడికే తెలిస్తే పరిణామం ఎట్లాఉంటుంది? అని ప్రశ్నించుకునేందుకు కరుణకుమార కలం ఆ ప్రశ్నకు తావివ్వలేదు. మనుషుల్ని అనాగరికంగానూ, అజ్ఞానంగానూ దారిద్ర్యంలోనూ ఉంచటానికి ఉన్నతవర్గాలు ఎప్పుడూ ప్రయత్నిస్తయి. ఆ ప్రయత్నంలో క్రిందిమనుషులు అలవోకగా పడిపోతారు.

జాకీకథ జమిందారి సంస్కృతికి నిదర్శనం. ఆ సంస్కృతిలో పైనుంచి క్రిందిదాకా ఉద్యోగులు ప్రజల్ని దోచుకుతినటం, జమిందార్ల వైయక్తిక ఉన్మాదాలకు ప్రజలు పన్నులుకట్టడం ఈ కథలో ప్రతి సన్నివేశంలోనూ స్పష్టంగా కనబడుతుంది. మొక్కుబడి కథ అజ్ఞానానికి, మూర్ఖత్వానికి పరాకాష్ట. జంతు బలిని ఈ కథలో కరుణకుమార చెప్పిన పద్ధతిలో ఆయన పరిశీలనానుభవం ప్రత్యక్షగోచరం. చలిజ్వరం కథ పై అధికారి ఆగ్రహానుగ్రహాలు క్రింది ఉద్యోగిపై ఎట్లా పనిచేస్తాయో తెలుపుతుంది. గ్రాంథికభాషావాది రేడియోనాటిక లాంటిది. కథ అంతా పాత్రల సంభాషణే. ఈ కథలో భాషపట్ల కరుణకుమార గారి అభిప్రాయాలు ఆయన ముందుచూపు ననర్థమౌతై. ఈ కథలో హాస్యం, చమత్కృతి ఉన్నతస్థాయికి చేరినై. వీరి గ్రాంథికవాది పరబ్రహ్మశాస్త్రి, రచనలలోనేకాక జీవితంలోకూడా గ్రాంథికాంధ్రంలోనే సంభాషించాలని యావదాంధ్ర దేశంలోనూ ఈ ఉద్యమం తీవ్రతరంచెయ్యాలని కోరముందుగా ఆ సంస్కరణను తన భార్య, కుమారుడుతోనే ఆరంభించి చివరకు భ్రష్టుపట్టిన విధం ఈ రచనలో చదువుతుంటే ఇంత చాదస్తులుకూడా ఈ సమాజంలో ఉన్నారా అని అనిపిస్తుంది. కాని అది నిజమని ఆనాళ్ళలో కొంతమంది గ్రాంథికవాదుల కథలు ఇప్పుడు చెప్పుకునే వాళ్ళకు తెలుస్తుంది.

ప్రాణంతో తొణికిసలాడే ఇట్లాంటి కథల్ని విశాలాంధ్రవారు ఈతరానికి అందించటం అభినందనీయమైన విషయం. ఒక మంచిపనివెనుక రంధ్రాన్వేషణ ఎప్పుడూ ఉంటుంది. లోకం ఎప్పుడూ పురోగమనశీలం కాబట్టి రంధ్రాన్వేషకులది ఎప్పుడూ పశ్చాద్గమనం కాబట్టి ప్రజలెప్పుడూ మొదటిపక్షానే నిలబడతారు. ఇలాంటి కథలు ఎన్నివస్తే ఈనాటి భావ దారిద్ర్యం అంతం అవుతుంది.

నవకవిత

(కవితా సంకలనం)

సంకలనకర్త :- ఎం. వి. సత్యనారాయణ

వెల : రు 20-00లు

ప్రతులకు :- ఆంధ్ర విశ్వకళాపరిషత్తు, వాల్తేరు, విశాఖపట్నం-530 003.

డాక్టర్ ఎం. వి సత్యనారాయణగారిచే సంకలింపబడి ఆంధ్ర విశ్వకళా పరిషత్తు వారిచే ప్రకటింపబడిన నవ్యకవితా సంకలనం ఇది. వైతాళికులు కవితాసంకలనం అప్పట్లో ఆధునిక కవుల కవితామార్గానికి ప్రతినిధిగా నిల్చింది: తర్వాత మొదలైన కవితా సంకలనాలు కూడా వాటి లక్ష్యాలను మననం చేసుకుంటూ వచ్చినవే. ఇటీవలవచ్చిన కవితా సంకలనాల్లో శ్రీ నండూరి రామమోహనరావు, ఇంద్రగంటి శ్రీకాంతశర్మల సంపాదకత్వంలోవచ్చిన మహా సంకల్పం ఒక మంచి కవితాసంకలనం. పైచెప్పిన కవితాసంకలనాలతో పోలిస్తే ఈ కవితా సంకలనం గతంలో వరిగడ్డి కుక్కినట్టుగా ఉంది. కవులు, కవులు కానివారు అంతా దీంట్లో కనబడతారు. జీవితంలో ఎప్పుడో అప్పుడు, ఎట్లాగో ఓఅట్లా, రాసినో కూసినో, పద్యాలో గేయాలో రాసిన మహానుభావులుకూడా ఈ సంకలనంలో కవులైకూర్చున్నారు. దివాకర్ల వేంకటావధానిగారిని, కె.వి.ఆర్. నరసింహంగారిని. చా.సో. గారిని నేను కవులని ఇప్పటివరకూ అనుకోకపోవటం నా అజ్ఞానమేమో? వారూ పద్యాలు రాశారుగదా అంటారా - పద్యమే కవిత్వమైతే చదరపు ఆడుక్కి ఓ కవి లేడా? ఇంత లావుపాటి సంకలనంలో మల్లవరపువారి కవిత్వమేది? దానికి అనుమతి లభించలేదా? ఆ విషయం పాఠకులు "ప్రముఖుల కవితలకు సంబంధించిన అనుమతి లభించక కొన్ని కృతులు ఈ సంకలనంలో చేర్చలేకపోయినందుకు విచారిస్తున్నాను." అన్న సంకలనకర్త మాటల్ని అనుసరించాలా? ఏ ప్రముఖులనుంచి అనుమతి లభించలేదో సూచనగానైనా చెప్పితే బాగుండేదికదా!

1900-1976 నడిమి కాలం ఈ సంకలనానికి పరిమితమైనప్పుడు గోదావరి శర్మగారి కవితలను చేర్చిన ఈ సంకలనకర్త మరి ఆయన సమకాలీనులైన చాలా మంది కవులను వదిలివెయ్యటం అనుమతి లభించకపోవటం వల్లనేనా? కవితల్ని ఎంచుకోవటంలోకూడా చాలా నిర్లక్ష్యవైఖరి కనబడుతుంది. ఉదాహరణకు పైడిపాటి సుబ్బరామశాస్త్రిగారి బోసినవ్వులతాత చాలా అప్రసిద్ధమైన ఖండిక "త్రిలింగదేశం మనదేనోయ్! తెలుంగులమంటే మనమేనోయ్" ఆయనకు పేరుతెచ్చిన గేయం. దాన్ని వదలి మరొకటి అచ్చువెయ్యటం అలక్ష్యానికి గుర్తు. అట్లాగే యిస్మాయిల్‌గారిది చెట్టు నా ఆదర్శంలోంచి తీసుకున్న ఖండికచూస్తే ఈ సంకలనకర్తకు ఎంతమాత్రం ఈ సంకలనంమీద అభిరుచిలేదని తెలుస్తుంది- సంకలించటంలో మరో గందరగోళమేమిటంటే - ప్రతి కవికీ ఆయనరాసిన గ్రంథాల వివరణఇస్తూ- ఖండిక పేరుతో కవితను ప్రచురించారు. బాగానే ఉంది.

ఆ ఖండిక ఏ గ్రంథంలోదో తెలుసుకునేందుకు పాఠకుడు కొంచెం ఇబ్బంది పడతాడు. ఉదాహరణకు :– 'మహాకవి మోటూరు వెంకటరావు" అని కవిపేరు పైన చెప్పారు. "జన్మస్థలం విజయనగరం, విజయనగరం జిల్లా; జననం 17-2-1911. బి.ఎ. ఎక్సైజు ఆఫీసర్, రిటైర్డు. ముద్రిత గ్రంథాలు - మృగ తృష్ణ, హిమగీతము, సింహబలి, చకోరసందేశము, పద్మినీభాస్కరము, కర్ణ కధార్ణవము" అని వివరాలు ఇచ్చారు. ఈ సంకలనానికి 'మహాశంఖారవము' అనే ఖండికను తీసుకున్నారు, ఖండిక చివరిలో బ్రాకెట్‌లో 'మణిమాల' అని పేర్కొన్నారు. ఈ మణిమాల రచయిత, పై గ్రంథాల్లో ఏ గ్రంథంలోదో పాఠకుడికి తెలియదు. ఇదొక ప్రత్యేక గ్రంథమా? పాఠకుడికి గందరగోళమే తప్ప సుఖం లేనిపని ఇది. ఇట్లా చాలా ఉన్నై ఈ సంకలనంలో.

సంపాదకత్వమో, సంకలన సంచాలకత్వమో మరింత అధ్వాన్నంగా ఉంది. ఉదాహరణకు నారాయణబాబు గడ్డిపరక గేయం ఎంపిక బాగానే ఉంది. సంకలనకర్త ఆగేయాన్ని సమూలంగా హత్యచేశాడు. ఎట్లాగంటే—

నడవండి
నడవండి
నాపీంచి నడవండి
గడ్డిపరకను
గడ్డిపరకను
పూజాసమయాల
పూవును
దూర్వాంకురాన్ని
అవసరం తీరాక
ఆవతల కనబడితే
చుల్కనగ చూచేటి
గడ్డిపరకను
గడ్డిపరకను
నడవండి
నడవండి
నాపీంచి నడవండి

ఇంతటితో గేయాన్ని ఆపేశారు. అంటే ఆగేయం పరమార్థం ఏమిటో, అదిచ్చే సందేశం ఏమిటో, దాంట్లో ఉన్న ప్రతీకాత్మత ఏమిటో ఈ సంకలన కర్తకు ఏమీ బోధపడలేదన్నమాట. బోధపడిఉండే ఆ గేయాన్ని ప్రారంభం లోనే ఆపెయ్యటం జరిగిఉండేది కాదు. చాలా అలక్ష్యంగా, అసమర్థంగా సంక లించబడిన కవితా సంకలనాల్లో ఇదొకటి.

రాగధూళి

కిరణ్‌క్రాంత్
వెల రు 5-00లు
ప్రతులకు :- విశాఖ ప్రచురణలు, 321-భవానీనగర్, తిరుపతి-517501.

కవిత్వంలో అస్తిత్వబాధ ఇంకా స్థిరపడలేదు. వెనకెప్పుడో రేవతీదేవిగారి "శిలాలోలిత" ఈ సంవిధానంలో కవితాసంకలనంగా వచ్చింది. ఇప్పుడు ఆ మార్గంలో మళ్ళీ "రాగధూళి" అనే ఈ కవితాసంకలనం వచ్చింది. ఇది సంకలనం కూడా కాదు; ఒక దీర్ఘ కవిత. శిలాలోలితకు సంజీవదేవ్‌గారు ముందుమాట రాశారు. రాగధూళికి వడ్డెర చండీదాస్‌గారు రాశారు.

వాస్తవం కల్తి-కలవాస్తవమై
తాదాత్మ్యంలో-సంలీనంలో
అప్పుడు వున్నాను
వున్నామని తెలిసిన క్షణంనించీ
వున్నానని తెలుసుకుని
అప్పటినించీవున్నాను

అంటున్నాడీకవి. అస్తిత్వవాదం అయోమయమో, జరామయమో నాకు తెలియదు గాని పై పాదాలుమాత్రం తెలుగుకవిత్వ పాఠకుడికి ముక్కుని చేత్తో వెనకనించి చూపించినట్టున్నై.

"యీ అయికాంతిక, ప్రాపంచిక పద్మవ్యూహంలో అందివ్వబడిన అనురాగహస్తాన్ని" విడవద్దని ప్రేమే జీవితమని ఈ కవి చెబుతున్నారు. తన లాంటి అస్తిత్వబాధితుల్ని గురించి ఈ కవి అభిప్రాయం ఇది.

వాళ్ళెరగరు
నిర్లక్ష్యంగా నిర్లిప్తంగా
నవ్వి హేళనచేసి
వెళ్ళిపోతారు
వాళ్ళ నగ్నదేహాలెరగవు
హాకర్నొకరు తోసుకుంటూ, తొక్కుకుంటూ
వెళ్ళిపోతుంటారు

వాళ్ళున్న లోకాన్నిగురించి, లోకంలో ఉన్నవాళ్ళనుగురించి వాళ్ళు తెలుసు కోవలసింది ఈపద్ధతిలోకాదు. వాళ్ళు తెలుసుకుంటూనే ఉన్నారు. ఆ తెలుసు కుంటున్న విధం సామాజిక అస్తిత్వ చైతన్యంలో ప్రతిఫలిస్తూనే ఉంది.

కవిత్వంలో సిద్ధాంత రాద్ధాంతాలూ ఎప్పుడూఉంటై. ఎవడి అస్తిత్వానికి తగ్గట్టుగా వాడు కవిత్వం రాస్తూనేఉంటాడు. కవిత్వ చదువరులు ఎవరి అభిరుచికి తగ్గ కవిత్వాన్ని వారు చదువుతూనే ఉంటారు. ఇదొక కొత్తతరహా కవిత్వం; సార్వకాలిక సత్యం.

నెలనెలా వెన్నెల

కవితా సంకలనం
వెల లేదు.
ప్రతులకు – 5 ఎ. పొట్టి శ్రీరాములు నగర్; మసాబ్ ట్యాంక్,
హైదరాబాద్ – 500 457

ఆంధ్రదేశంలో ఆనాడూ, ఈనాడూ కూడా సాహిత్య సంఘాలకు. సాహిత్య తిరునాళ్ళకు లోటు లేదు. వీటివల్ల కొంత మంచీ ఉంది; చెడూ ఉంది. సాహిత్య సంస్థలు నడిపేవాళ్ళకు తెలుసై మంచి చెడులు. సి. వి. కృష్ణారావుగారు మంచి కవి. లోగడ కవిత్వం రాశారు. ఇప్పుడు కవిత్వం రాయటం మానేసి సమా వేశాలు ఏర్పాటు చేసి ఇతరుల కవిత్వాన్ని విని ఆనందిస్తున్నారు.

'నెల నెలా వెన్నెల' ఒక సాహిత్యవేదిక. నెలకొక్కసారి సాహిత్య మిత్రు లంతా కలిసి కవితలను చదవటం అలవాటు చేసుకున్నారు. అనుభవం వున్న వాళ్ళు, లేనివాళ్ళు, సాధన చేస్తున్నవాళ్ళు అనేకమంది ఈ సంకలనంలో వున్నారు. వీరి నెల నెలా వెన్నెల నెలంతా వెన్నెలగా మారాలని ఆశిస్తాను.

టి. యల్. కాంతారావు

Printed and Published for Nageswara Rao Estates (Private) Ltd, by S. Radhakrishna at the Andhra Patrika Press, Gandhinagar, Vijayawada-3. Editor: S. Radhakrishna, Vijayawada. Phone: 75667 & 61247.

పిల్లల మాస పత్రిక

బాలరంజని

రంగు రంగుల ముఖచిత్రం!

★ కథలు! ★ సీరియల్‌లు!

★ బొమ్మల కథ!

★ విజ్ఞానాన్ని పెంచే వ్యాసాలు!

ఇంకా-చిన్న పిల్లలనీ (పెద్దవారిని-కూడా!) అలరించే బొమ్మలు, శీర్షికలు, వింతలు, విశేషాలు!

ప్రతి పేజీ లోనూ రంగు రంగుల బొమ్మలు!

నేడే మీ కాపీ రిజర్వు చేసుకోండి!

వెల రు. 2-00

ఆంధ్ర పత్రిక ప్రచురణ

అమృతాంజన్‌కే
తెలుసు
ఒంటి నొప్పులు
మరియు
బెణుకుల బాధ
మృదువైన మూలపదార్థము వల్ల ఉపయోగించుట సులభము
క్రొత్త కార్కు అమరిక వల్ల మందు శక్తికి రక్షణ
AMRUTANJAN
Pain Balm
AMRUTANJAN
PAIN BALM
అమృతాంజన్
ఏ ఇతర బాధలు కల్గించని
శ్రేష్ఠ నివారిణిని నమ్మండి
1984 ఒలింపిక్స్ క్రీడలలో
పాల్గొన్న భారత క్రీడాకారులకు
అధికారపూర్వకంగా పెయిన్ బామ్
సరఫరా చేసినవారు
OBM 8777 TG